

ΠΡΑΣΚΕΥΗ

26 ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΥ 1996

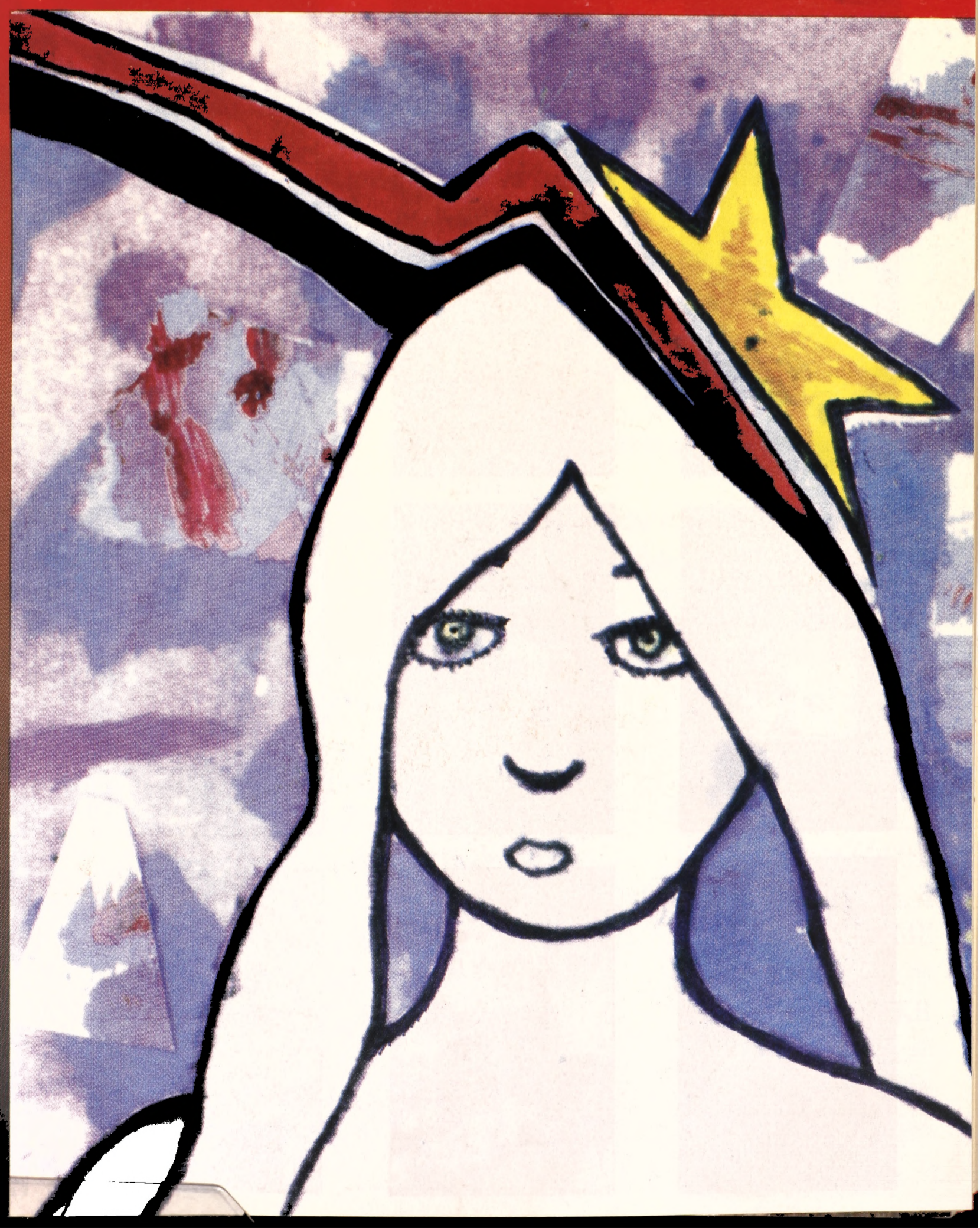

anti

Περίοδος Β'
Τεύχος 616
Δρχ. 500

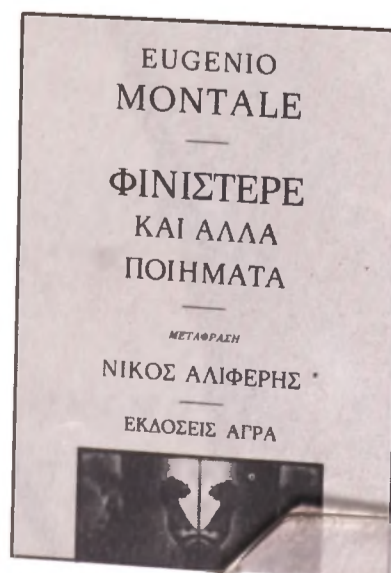
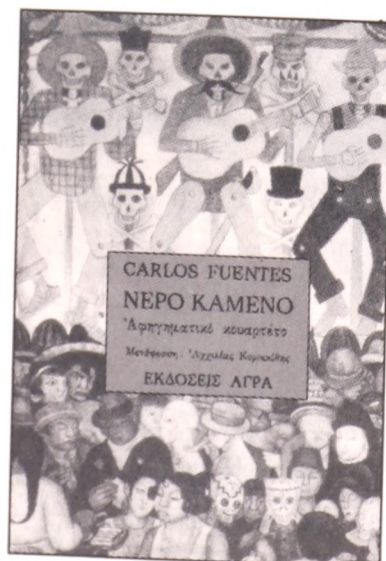
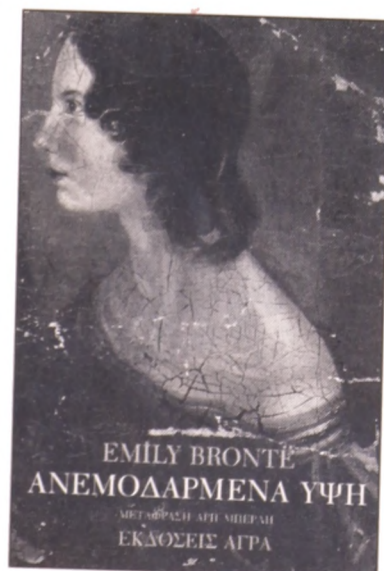
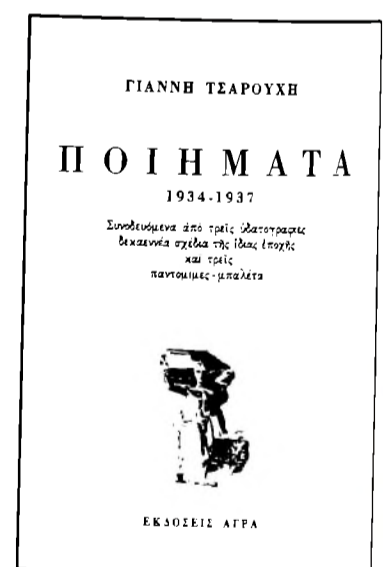
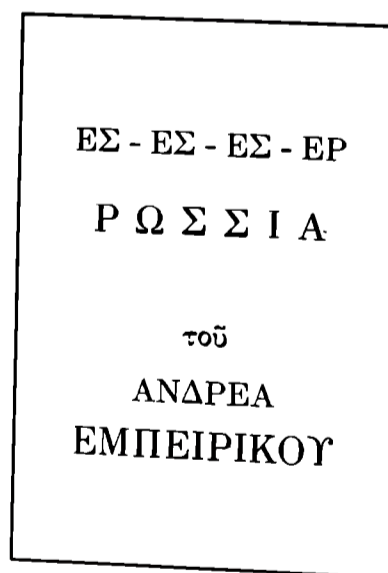
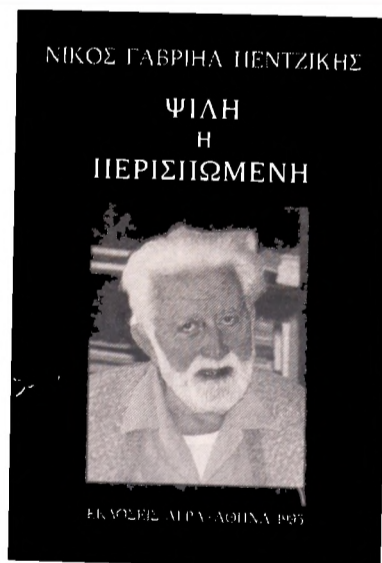
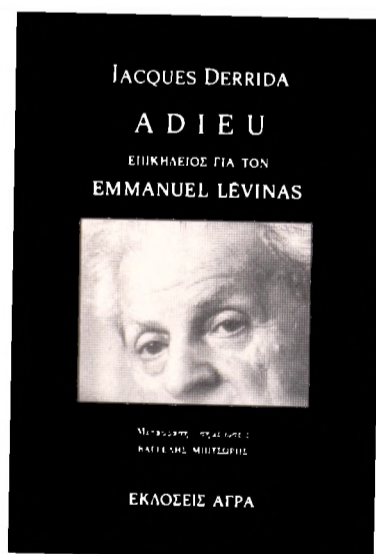
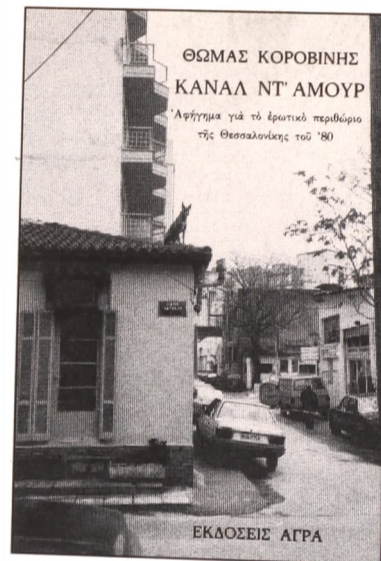
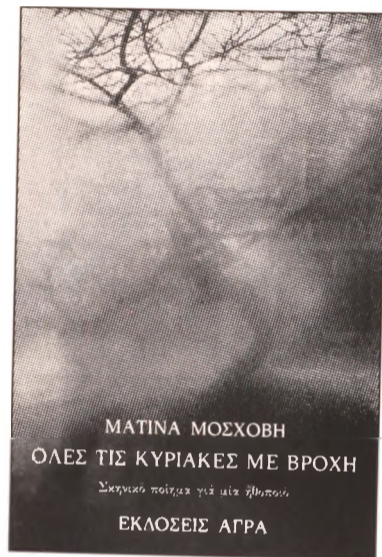
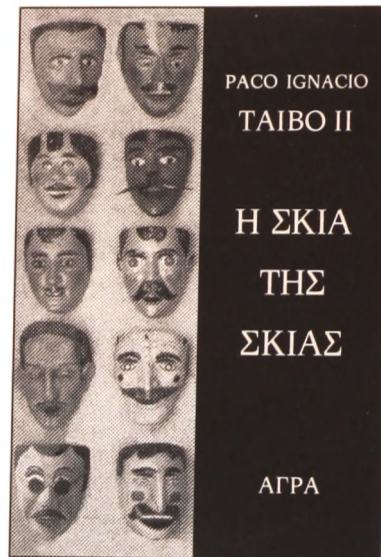
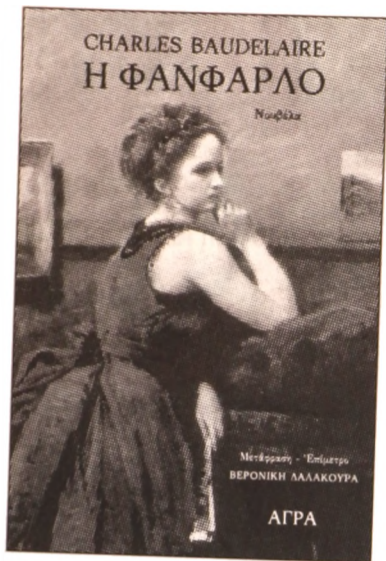
Η ΩΡΑ ΤΗΣ ΑΠΟΦΑΣΗΣ

- **ΝΙΚΟΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΟΠΟΥΛΟΣ:**
Η ώρα του ΣΥΝ
- **ΑΛΕΞ. ΑΡΓΥΡΙΟΥ:**
τί τον Συνασπισμό
- **ΠΑΠΑΓΙΑΝΝΑΚΗΣ:**
«Κεντροαριστερά»
- **ΙΩΝ. ΓΟΥΣΕΤΗΣ:**
Τα ανθρώπινα δικαιώματα
- **Γ. ΚΑΦΑΝΤΑΡΗΣ:**
έ, οι εκλογές σου...
- **Μ. ΣΤΕΦΑΝΙΔΗΣ:**
α ποιον πολιτισμό
- **Δ. ΧΑΡΙΤΟΣ:**
φεστιβάλ Δράμας
- **Γ. ΒΑΡΒΕΡΗΣ:**
Θ. Βαφόπουλος
- **... ΚΑΙ ΣΚΙΤΣΑ**
Για τις εκλογές

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΑΓΡΑ

ΑΠΟ ΤΟ 1979

Περίοδος Β' · Έτος 23ο · Τεύχος 616
 Τετάρτη 20 - Πέμπτη 26 Σεπτεμβρίου 1996 · Δρχ.
 500

**ΑΝΤΙ - ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ
 ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΗ**

Δημοχάρους 60, 115 21 Αθήνα
 Τηλ. 72.32.713-72.32.819 FAX: 72.26.107
 ΝΤΙ ON-LINE: <http://www.compulink.gr/anti>
 E mail: anti@compulink.gr

ΕΚΔΟΤΗΣ: Χρήστος Παπουτσάκης
ΙΑΦΗΜΙΣΕΙΣ-ΓΡΑΜΜΑΤΕΙΑ: Τασία Ρούμπου
ΓΡΑΦΙΚΗ ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ: Δημήτρης Γκέκας
ΜΟΝΤΑΖ: Τασία Λεβόν
ΤΥΠΩΣΗ: ΛΙΘΟΤΥΠ Α.Ε. Ιασιού 5, Περιστερί
 Τηλ. 57.22.201

ΣΥΝΔΡΟΜΕΣ:
ΕΡΙΚΟΥ: Εξαμ. 5.000 δρχ., Ετήσια 10.000 δρχ.,
 για Οργανισμών, Τραπεζών, κ.λπ.: 40.000 δρχ.
 Φοιτητική ετήσια: 8.000 δρχ.

ΕΞΩΤΕΡΙΚΟΥ: ΕΥΡΩΠΗ - ΜΕΣΟΓ. ΧΩΡΕΣ:
 Εξαμ.: 38 δολ., Ετήσια: 75 δολ.,
 ΗΠΑ - ΚΑΝΑΔΑΣ - ΑΣΙΑ - ΑΥΣΤΡΑΛΙΑ:
 Εξαμ. 44 δολ., ετήσια 88 δολ.

ΒΑΣΜΑΤΑ - ΕΠΙΤΑΓΕΣ: Χρήστος Παπουτσάκης
 Δημοχάρους 60, 115 21 Αθήνα
ΤΙΜΗ ΤΕΥΧΟΥΣ: ΔΡΧ. 500,
ΠΑΛΙΑ ΤΕΥΧΗ: ΔΡΧ. 1.000

ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΔΙΑΘΕΣΗ: Για τα βιβλιοπωλεία
 της Αθήνας: Περιοδικό ΑΝΤΙ,
 για τα βιβλιοπωλεία της Β. Ελλάδας:
 κεντρο του βιβλίου - Α Πουλουκτσά και Σία Ε.Ε.
 Ασσάνη 3, Θεσσαλονίκη, τηλ. (031) 285.857

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΣΕΛ. 17 Δ. ΠΕΤΡΟΥΝΑΚΟΣ Βίος και πολιτεία του χουντικού υποψηφίου της Ν.Δ.

ΣΕΛ. 19-42 Η ΩΡΑ ΤΗΣ ΑΠΟΦΑΣΗΣ

Μπροστά στις κάλπες της 22ας Σεπτεμβρίου. Ο θόρυβος των μονομάχων, η σκιά του παπανδρείσμου, η εθνικιστική πλειοδοσία. Η ώρα των «μικρών κομμάτων. Η ώρα του Συνασπισμού.

Γράφει ο Πρόεδρος του ΣΥΝ, **Ν. Κωνσταντόπουλος** και οι:

Αλέξ. Αργυρίου, Δ. Ζώνιος, Ν. Φίλης, Μ. Παπαγιαννάκης, Α. Οικονομίδης, Τ. Παππάς, Μ. Στεφανίδης, Σ. Καφαντάρης,

ΣΕΛ. 40 Δ. Γουσέτης, Α. Καζαμίας, Π. Πετρίδης.

«**ΣΕ ΘΕΛΟΥΝ "ΚΑΠΩΣ"**» Η ματιά των νέων στις εκλογές. Μια

ΣΕΛ. 44 συζήτηση που συντονίζει ο **Λεωνίδας Βαλασόπουλος.**

ΒΟΣΝΙΑ: ΣΤΗΝ ΚΑΛΠΗ ΕΠΕΣΑΝ ΟΙ ΕΛΠΙΔΕΣ Για τις

ΣΕΛ. 46 πρόσφατες εκλογές, γράφει η **Κατερίνα Καρύγιαννη.**

Ο ΙΣΧΥΡΟΣ ΒΟΡΡΑΣ Ο Μπόσσι και η ανεξαρτησία της

ΣΕΛ. 56 Παδανίας. Από τον **Αργύρη Παναγόπουλο.**

Η ΣΥΝΑΝΤΗΣΗ ΤΩΝ ΜΙΚΡΟΜΗΚΑΔΩΝ 19ο Φεστιβάλ

ΣΕΛ. 57 ταινιών μικρού μήκους στη Δράμα. Γράφει ο **Δημήτρης Χαρίτος.**

Ο Γ. Θ. ΒΑΦΟΠΟΥΛΟΣ ΣΤΗΝ ΤΕΛΙΚΗ ΚΑΤΑΦΑΣΗ ΤΟΥ ΘΑΝΑΤΟΥ

ΣΕΛ. 58 Από τον **Γιάννη Βαρβέρη.**

ΣΕΛ. 56 ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ ΑΠΟΛΟΓΙΣΜΟΥ του Η' Κρητολογικού Συνεδρίου. Γράφει ο **Αλέξης Καλοκαιρινός.**

ΜΟΝΙΜΕΣ ΣΤΗΛΕΣ

ΚΥΡΙΟ ΑΡΘΡΟ

Η ώρα του ΣΥΝ, σελ. 4

ΟΙ ΠΡΟΩΡΕΣ

Κώστας Κουφογιώργος, σελ. 5

ΠΟΛΙΤΙΚΟ ΕΠΤΑΗΜΕΡΟ

Αντήνωρ, σελ. 6

ΑΝΤΙΘΕΣΕΙΣ

Σχόλια, σελ. 8

ΜΕΣΑ ΣΤΗΝ ΕΝΗΜΕΡΩΣΗ

Τύπος, σελ. 16

ΔΙΕΘΝΗΣ ΣΚΗΝΗ

Κόσμος, σελ. 43

ΟΝΕΙΡΑ

Παύλος Μεθενίτης, σελ. 51

ΑΝΤΙΣΤΑΣΕΙΣ

Ελένη Κολλιοπούλου, σελ. 52

ΔΙΑΛΟΓΟΣ

Επιστολές, σελ. 53

ΕΠΙΣΗΜΑΙΝΟΥΜΕ

Πολιτισμός, σελ. 54

ΒΙΒΛΙΟΚΡΙΤΙΚΗ

σελ. 63

ΚΑΙ ΤΑ ΛΟΙΠΑ

Σπύρος Μοσκόβου, σελ. 66

Η ΩΡΑ ΤΗΣ ΑΠΟΦΑΣΗΣ

ΣΕ ΔΥΟ μέρες θα σταθούμε μπροστά στην κάλπη. Οι πολλοί έχουν κιόλας διαμορφώσει την απόφασή τους. Μερικοί, όμως, ακόμα μέχρι το πρωί της Κυριακής, θα διστάζουν, θα διερωτώνται, θα αμφισβητούν ή...θα βαριούνται να ξεκινήσουν για το εκλογικό τμήμα.

ΠΡΟΔΙΚΑΖΟΥΜΕ ότι στις εκλογές αυτές φαινόμενα όπως η αποχή, το λευκό ή το άκυρο θα έχουν περιοριστεί κατά πολύ. Προδικάζουμε ότι στις εκλογές αυτές οι πολλοί θα προσέλθουν και θα διατυπώσουν μια θετική επιλογή. Γιατί όλοι πια έχουμε κατανοήσει ότι τα πράγματα έχουν φτάσει στο απροχώρητο. Η περίφημη Μεταπολίτευση, η δοκιμή δηλαδή για μια ανανέωση της ελληνικής κοινωνίας, τράβηξε πολύ. Δοκιμάστηκαν πολιτικοί, διακηρύχθηκαν μανιφέστα, προβλήθηκαν οράματα. Φενάκες που έχουν πλέον διαψευστεί.

ΜΙΑ ΟΛΟΚΛΗΡΗ γενιά έχει ανδρωθεί και έχει ωριμάσει στο πλαίσιο των όσων συνέβησαν από το τέλος της δικτατορίας ως σήμερα. Οι νέοι ψηφοφόροι των εκλογών του 1996 ως έφηβοι έζησαν την περίοδο της έκπτωσης του ΠΑΣΟΚ και όλα εκείνα τα τραγελαφικά που ακολούθησαν από τα μέσα της δεκαετίας του '80. Είναι η γενιά που είδε να πέφτουν τα τείχη του Βερολίνου και να αναδιπλώνεται η δυστυχία στις χώρες του λεγόμενου, πάλαι ποτέ, «υπαρκτού σοσιαλισμού».

Η ΝΕΑ ΓΕΝΙΑ των ψηφοφόρων δεν μεγάλωσε σε εποχή που διαλαλούσαν «όνειρα και οράματα». Μεγάλωσε σε μια εποχή σκληρή, στην εποχή που τα ηλεκτρονικά μέσα επικοινωνίας καλύπτουν κάθε στιγμή της ημέρας, στην εποχή όπου η επαγγελματική αποκατάσταση είναι αγώνας και αγωνία. Σε μια εποχή που ένας υπουργός Παιδείας φτάνει να «μοιράζει δωρεάν», και προεκλογικά, θέσεις στα Πανεπιστήμια!

ΟΙ ΓΡΑΜΜΕΣ αυτές αφιερώνονται σ' αυτούς τους νέους ψηφοφόρους.

ΘΕΛΟΥΝ ΑΠΛΑ να τους θυμίσουν πως τη σημερινή εποχή, τις σημερινές συνθήκες τις έπλασαν με τα παλιά τους υλικά οι πολιτικοί που έζησαν άλλες εποχές –και τις έζησαν με φόβο και ανασφάλεια– και οι οποίοι δεν κατόρθωσαν να συγχρονιστούν με το σήμερα.

ΚΑΙ ΘΕΛΟΥΝ, πολύ απλά, οι ίδιοι πολιτικοί να συνεχίσουν να μας κυβερνούν με μικροπολιτικά τερτίπια, όπως ο άθλιος και διλημματικός εκλογικός νόμος· να συνεχίσουν, δηλαδή, στον ίδιο σκοπό... Και γι' αυτό θέτουν ξανά το ίδιο δίλημμα: «ΠΑΣΟΚ ή Νέα Δημοκρατία».

ΟΜΩΣ η κόπωση του ελληνικού λαού έχει ξεπεράσει κάθε όριο. Έχουν διαμορφωθεί οι συνθήκες για να σπάσει το δικομματικό παιγνίδι. Ο κ. Σημίτης, που για λίγες ημέρες φάνηκε να διαθέτει κάποια λάμψη, αποδείχθηκε δέσμιος ενός κομματικού μηχανισμού που δεν μπορεί να του αντισταθεί. Φάνηκε πως έχει κι ίδιος γαλουχηθεί στο γνωστό παλιό παπανδρεϊκό ΠΑΣΟΚ. Ο κ. Έμπερτ δεν μας αφορά. Είναι γνωστά τα δικά του παιγνίδια και οι κορώνες του.

Ο ΔΙΚΟΜΜΑΤΙΣΜΟΣ ραγίζει.

ΓΙ'ΑΥΤΟ θα πρέπει όλοι να βοηθήσουμε να αποδυναμωθούν τα δύο μεγάλα κόμματα.

ΑΛΛΑ δεν φτάνει αυτό. Εμείς πιστεύουμε –και το έχουμε αναλυτικά περιγράψει με την παράλληλη ανάπτυξη πολλών απόψεων– πως σήμερα πρέπει να ενισχυθεί ο **ΣΥΝΑΣΠΙΣΜΟΣ**· πως πρέπει ο **ΣΥΝΑΣΠΙΣΜΟΣ** να μπει στη Βουλή.

Η ΕΠΟΜΕΝΗ Βουλή θα είναι πολυφωνική και περισσότερο αντιπροσωπευτική από τις προηγούμενες. Στην Βουλή αυτή θα πρέπει να βρίσκεται ο ενισχυμένος **ΣΥΝΑΣΠΙΣΜΟΣ**.

ΕΜΕΙΣ θα τον παρακολουθήσουμε από κοντά, με κριτικό μάτι και με αυστηρότητα. Γιατί σ' αυτόν εναποθέτουμε τις ελπίδες πως κάτι θα γίνει για να ξεκολλήσουμε από το βάλτο. Διαθέτει έντιμες και νέες φωνές. Και θα παρακολουθείται από ανθρώπους που αγωνιούν, έχουν ιδέες και διατηρούν ακόμη κάποιες ελπίδες.

αντι

Οι ΠΡΟΦΡΕΣ

ΕΙΜΑΙ ΑΡΙΣΤΕΡΟΣ!

ΠΟΣΟ ΚΑΙΡΟ
ΕΧΩ ΝΑ ΤΟ
ΑΠΟΔΕΙΞΩ;

Κ. ΚΟΥΦΟΠΟΡΤΟΣ 96

ΠΟΛΙΤΙΚΟ Επταήμερο

Πέραν από τη μέγκενη...

ΜΕΘΑΥΡΙΟ, λοιπόν, ψηφίζουμε... Και αν πιστέψουμε τον πρωθυπουργό και πρόεδρο του ΠΑΣΟΚ, η επιλογή είναι απλή — άσπρο ή μαύρο: Όσοι θέλουν σταθερότητα, προκοπή, πρόοδο, προοπτική ψηφίζουν ΠΑΣΟΚ· όσοι θέλουν συντήρηση, περιπέτεια, οπισθοδρόμηση ψηφίζουν Νέα Δημοκρατία! Και όλοι οι άλλοι; Ο Συνασπισμός, το ΚΚΕ, το ΔΗΚΚΙ, η «Άνοιξη»; Για τον κ. Κ. Σημίτη τα κόμματα αυτά δεν υπάρχουν! Και επειδή υπάρχουν, έπεται ότι κάθε ψήφος που δίδεται σε αυτά (και δεν δίδεται στο ΠΑΣΟΚ...) ισοδυναμεί με ψήφο υπέρ της Νέας Δημοκρατίας! Όπερ έδει δείξει. Θυμάσθε το δίλημμα «φως ή σκοτάδι» του Μένιου Κουτσόγιωργα;

Θ' ΑΝΤΙΛΕΧΘΕΙ ότι η τοποθέτηση αυτή του κ. Σημίτη δεν είναι άσχετη με το αντιπολιτικό κλίμα που έχει διαμορφωθεί στο εκλογικό σώμα (μερικοί αναλυτές μιλούν για «κλίμα ευρωεκλογών») και που εκφράζεται με τη διάχυση ψήφων προς τα μικρότερα κόμματα. [Στις ευρωεκλογές του 1994, το κυβερνών ΠΑΣΟΚ είχε χάσει 800.000 ψήφους και η Νέα Δημοκρατία 600.000 ψήφους.] Άλλο, όμως, ευρωεκλογές, και άλλο εθνικές εκλογές. Και την ειδοποιό διαφορά κατέχει, ασφαλώς, ο πρωθυπουργός. Πλην, επιμένει να καλλιεργεί τη γνωστή θεωρία περί «χαμένης ψήφου» (κανένα από τα μικρά κόμματα —λέει— «δεν μπορεί να παίξει ρόλο», κ.λπ.), λες και ο ελληνικός λαός είναι καταδικασμένος, εσαεί, να ψηφίζει ΠΑΣΟΚ ή Νέα Δημοκρατία!

ΑΛΛΑ Ο ΙΔΙΟΣ αυτός λαός έχει κουρασθεί από τη μέγκενη του δικομματισμού, από την εναλλαγή—επί 22 συναπτά έτη—των ίδιων κομμάτων στην εξουσία, από ένα «σύστημα» που κληροδοτεί, στο τέλος κάθε εναλλαγής, «χάος», «καμμένη γη», πληθωρισμό, ελλείμματα, αδιέξοδα, ένα άθροισμα κυβερνητικών αποτυχιών. Και επειδή ο δικομματισμός «ό,τι είχε να δώσει, το έδωσε», επειδή οι μεθαιριανές εκλογές γίνονται τέσσερα μόλις χρόνια πριν από το 2000, επειδή το εκλογικό σύστημα συντηρεί—και προμοδοτεί—την αυθαιρεσία, στο όνομα της αυτοδυναμίας, είναι, επιτέλους, καιρός ν' αλλάξει ο τρόπος διακυβέρνησης της χώρας. Και προϋπόθεση γι' αυτό είναι ν' αλλάξουν οι σημερινοί συσχετισμοί, να μειωθούν τα ποσοστά των δύο μεγάλων κομμάτων. (Κατά τον πρόεδρο του Συνασπισμού, Νίκο Κωνσταντόπουλο, ένας εφικτός στόχος θα ήταν ΠΑΣΟΚ και Νέα Δημοκρατία να μη συγκεντρώνουν ποσοστά πάνω από το 70% των ψήφων).

«Ο ΚΑΘΕΙΣ και το όπλο του» — λέει ο ποιητής. Και η προεκλογική περίοδος που τερατίζεται σήμερα (Παρασκευή), επέτρεψε σε όλα τα κόμματα (παρά την ανισότητα μέσων, τα προεκλογικά τεχνάσματα, κ.ά.), να δείξουν το πραγματικό τους πρόσωπο.

Η ΝΕΑ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ του κ. Μ. Έβερτ χρησιμοποίησε, ως βασικό της όπλο, τις... σημαίες. (Κατ' επέκταση: πατρίς, οικογένεια,

θηρησκεία, από δω οι πατριώτες και οι μειοδότες...). Τον Κ. Σημίτη πρέπει να τον εμπιστευθεί ο ελληνικός λαός, διότι εκείνη την κρίσιμη νύχτα Έμμα, «υπέστειλε την ελληνική σημαία» έφθασε στα κράσπεδα της «προδομένης, λυγερών σπαθί μου, κ.λπ...

ΤΟ ΠΑΣΟΚ πάλι (το «νέο ΠΑΣΟΚ» τίθεται...), ενώ ξεκίνησε την προεκλογική του εκστρατεία με νηφάλιους τόνους που, στα μισά του δρόμου, θυμήθηκε το ΠΑΣΟΚ της διαβολής, το ΠΑΣΟΚ του πανδρείσμου: Η ιστορία του ελληνικού έθνους άρχισε τον Οκτώβριο του 1944. Πριν από το ορόσημο αυτό, υπήρχε η Δεξιά και όλα «τα πλάκωνε η σκληράδα». Πώς να εμπιστευθείς, λοιπόν, τον «χοντρό», τον «εκοφίτη» Έβερτ; υπήρχε—υπάρχει—και η Αριστερά. Μεγαλοπρεπώς πριν από τις εκλογές, υπήρχε η προεκλογική της «κεντροαριστεράς»... Γιατί όλη αυτή η ελληνική κυβέρνηση τύπου Ρομπινζόν; Και, ξαφνικά, το ΠΑΣΟΚ ΠΑΣΟΚ διά στόματος Κ. Σημίτη—αντιλήψε ότι η Αριστερά δεν έχει να παίξει κανένα ρόλο στα πολιτικά μας πράγματα—νεπώς κάθε ψήφος στην Αριστερά είναι «χαμένη ψήφος» και «ενισχύει—λόγω του εκλογικού νόμου!—τη Δεξιά...

ΤΟ ΠΑΣΟΚ του αυριανισμού, όμως, έμεινε σε το παρών του και στην αντιμετώπιση του ΔΗΚΚΙ. Θυμάσθε την «έπαυλη Φλωκίτη», τα «σαλόνια» του Λεωνίδα Κίτση, τα αχανή «στρέμματα» της Μαριάς Δα...

ΑΝΤΙ

ΝΕΟΙ ΤΟΜΟΙ ΤΟΥ ΑΝΤΙ

Μόλις κυκλοφόρησαν δυο νέοι τόμοι του Αντί.

- Ο ΛΗ' (Α' εξάμηνο του 1993), που περιλαμβάνει τα τεύχη 512 έως 524
- Ο ΛΘ' (Β' εξάμηνο του 1993), που περιλαμβάνει τα τεύχη 525 έως 541.

Ζητήστε τους από τα γραφεία του περιοδικού
(Δημοχάρους 60, τηλ. 7232713 - 7232819)

ΑΝΤΙ

α εκείνη την ανατριχιαστική φωτο-
 που ήθελε τον Κ. Μητσοτάκη «συ-
 » των χιτλερικών; Τώρα, ήλθε η
 ου Δημ. Τσοβόλα. Η επωδός είναι
 : Πώς θα ψηφίσετε ΔΗΚΚΙ, εφόσον
 ός του διαθέτει διώροφη ή τριώρο-
 τραώροφη (διαλέγετε και παίρνε-
 «πολυτελή έπαυλη»; Και, όμως, ο
 σοβόλας ήταν -έως χθες- σάρκα
 σάρκα τους, επί χρόνια υφυπουρ-
 πουργός των κυβερνήσεων Παπαν-
 ο άνθρωπος που έκανε το παν για
 «πρίσει» τη λάσπη του σκανδάλου
 τά...

ΤΑ άλλα, το ΔΗΚΚΙ, παρά τις δια-
 ις του αρχηγού του, είναι κόμμα
 πικής πικρίας και διαμαρτυρίας, με
 υμένες θέσεις στα θέματα της οικο-
 και άκρως εθνικιστικές στα εθνικά
 . Με το ΔΗΚΚΙ η Αριστερα δεν έχει
 εν μπορούσε να έχει- οποιαδήποτε
 εια. Και είναι ν' απορεί κανείς πώς
 ροί αγωνιστές, όπως ο Μανόλης
 ; (να μην έγινε, άραγε, σοφότερος,
 ν περιπλάνησή του στον κόσμο του
 δρεϊσμού;), συμπαρατάσσονται με
 τα πέραν της Αριστεράς. Και Αρι-
 δημοκρατική, ευρωπαϊκή, πλουρα-
 ή, η Αριστερά της αντίστασης στον
 ερινό ξεπεσμό, εντυχώς υπάρχει.
 «τ' αρχίζω εύκολα / το τέλος είναι πά-
 ου με αγχώνει» - θα έλεγε, κάπως
 ριτικά, και ο Τίτος Πατρίκιος.

ΠΟΤΕΡΑ του ΔΗΚΚΙ, διεκδικεί την
 μας και η Πολιτική Άνοιξη του Α.
 λιά. Η ιστορία «γενέσεώς» της είναι
 ή. Βοήθησαν σ' αυτήν ο «διάσημος
 ιτος» Συμπιλίδης Γεώργιος του Θεο-
 , τ έως βουλευτής Κιλκίς της Νέας
 κρατίας, τη επινεύσει κάποιων ιδιο-
 ν Μέσων Μαζικής Ενημέρωσης...
 ο κ. Σαμαράς αιτιάται για τη συρρί-
 η της εκλογικής του δύναμης το «συ-
 ημα Λαμπράκη», λες και δεν μπο-
 να υποψιασθεί ότι η στήριξη από μέ-
 «συγκροτημάτων» είναι, κατά κανό-
 ριας χρήσεως» (κάτι γνωρίζει, σχετι-
 ο κ. Μ. Έβερετ...), λες και δεν μπο-
 να φαντασθεί ότι εκείνη η εθνικιστι-
 ραζάλη του '93, με αφορμή το όνομα
 Δ της Μακεδονίας, δεν θα κρατούσε
 ειρον. Και, όμως, ο κ. Σαμαράς «έ-
 ε κόμμα» στηριζόμενος σ' αυτή την
 αλή, σε εκείνη την παγιδευτική, όσο
 γνηρευτική, διατύπωση που έλεγε «το
 είναι η ψυχή μας»...

ΜΕΝΟΥΝ τα δύο κόμματα της Αρι-
 σ, το ΚΚΕ και ο Συνασπισμός. Και τα

δυο κόμματα εναντιώνονται στον δικομμα-
 τισμό, αλλά οι διαφορές τους είναι ουσιώ-
 δεις. Το ΚΚΕ αγωνίζεται (όπως είναι φυσι-
 κό) για τη δική του ενίσχυση, στη νέα Βου-
 λή, αλλά πιστεύει ότι ο τόπος αυτός υποφέ-
 ρει όχι μόνο από τον «ιμπεριαλισμό και τον
 ευρωπαϊσμό», από τη δράση του ΠΑΣΟΚ
 και της Νέας Δημοκρατίας, αλλά «και από
 τη δράση των άλλων πολιτικών δυνάμεων
 στο χώρο της σημερινής αντιπολίτευσης»!
 (Ουσιαστικά δεν θέλει την ενίσχυση ούτε
 του Συνασπισμού, ούτε του ΔΗΚΚΙ, ούτε
 της ΠΟΛ.ΑΝ. στο όνομα του δόγματος:
 «Έξι κόμματα, δύο πολιτικές»...). Μια τέ-
 τοια πολιτική, όμως, εκ των πραγμάτων συ-
 ντηρεί τον δικομματισμό, άρα δεν οδηγεί
 στην αλλαγή του σημερινού πολιτικού σκη-
 νικού, στην αλλαγή των σημερινών συσχε-
 τισμών και πολιτικών.

Η ΗΓΕΣΙΑ του ΚΚΕ αρνείται ότι, με την
 εναντίωσή της στην Ευρωπαϊκή Ένωση,
 θέλει την Ελλάδα απομονωμένη, χωρίς
 ερείσματα, χωρίς συμμάχους, ένα είδος
 Αλβανίας της εποχής του «υπαρκτού».
 (Σήμερα και η Αλβανία και όλες σχεδόν
 οι χώρες του άλλοτε Συμφώνου της Βαρ-
 σοβίας, συνωσιάζονται στον προθάλαμο
 όχι μόνο της Ευρωπαϊκής Ένωσης, αλλά
 και του ΝΑΤΟ...). Η γ. γ. του κόμματος,
 Αλέκα Παπαρήγα, μάλιστα, σε μια τηλεο-
 πτική της συνέντευξη, την περασμένη Τε-
 τάρτη, δήλωσε ότι η παγκοσμιότητα της
 οικονομίας άρχισε από τότε που ο ... Χρι-
 στόφορος Κολόμβος ανακάλυψε την Αμε-
 ρική και, συνεπώς, δεν είναι δυνατόν το
 ΚΚΕ να μην έχει αίσθηση της γύρω του
 πραγματικότητας, κ.λπ. Το ΚΚΕ -πρόσθε-
 σε η κ. Α. Παπαρήγα- δεν εναντιώνεται
 στην Ευρωπαϊκή Ένωση, αλλά στο Μάα-
 στριχτ. Και, όμως, μόλις πρόσφατα, δύο
 επιφανή στελέχη του κόμματος, ο Μ.
 Κωστόπουλος και ο Γ. Θεωνάς, υποστήρι-
 ζαν ότι πρέπει ν' αναθεωρηθεί η γραμμή
 του κόμματος («λαθεμένη γραμμή») απέ-

ναντι στο θέμα της Ευρωπαϊκής Ένωσης!

ΣΕ ΑΝΤΙΘΕΣΗ με το ΚΚΕ, ο ευρωπαϊκός
 προσανατολισμός του Συνασπισμού είναι
 δεδομένος. Και, φυσικά, θέλει την εκπρο-
 σώπηση όλων των κομμάτων στη Βουλή,
 παρά τις διαφορές που τον χωρίζουν από
 το ΚΚΕ, το ΔΗΚΚΙ και την ΠΟΛ.ΑΝ. Είναι
 ο μόνος τρόπος για να χαλάσει η «τρά-
 μπα», για να χαλάσει το δικομματικό σύ-
 στημα της πόλωσης και των πελατειακών
 σχέσεων. Όσο για τα περί «κεντροαριστε-
 ράς», κ.λπ., ο Νίκος Κωνσταντόπουλος,
 μιλώντας, στην κεντρική συγκέντρωση του
 Συνασπισμού, την περασμένη Δευτέρα,
 υπήρξε ιδιαίτερα σαφής: «Δεν χαρίζουμε
 -είπε- την Αριστερά, την κεντροαριστερά,
 τους δημοκράτες πολίτες, την προοδευτι-
 κή πλειοψηφία του λαού μας σε κανέναν.
 Απευθυνόμαστε σε όλη την ελληνική κοι-
 νωνία και ζητάμε την εμπιστοσύνη της».
 Και η κατακλείδα: «ΣΥΝ στην καρδιά και
 στην κάλπη»!

ΟΙ ΕΚΛΟΓΕΣ της Κυριακής πραγματο-
 ποιούνται σε μια δύσκολη καμπή, καθώς ο
 τελικός απολογισμός των κυβερνητικών
 περιόδων μιας ολόκληρης εικοσαετίας εί-
 ναι, και παραμένει, παθητικός. Ο δικομμα-
 τισμός δεν αντέχει άλλο. Και, όπως σε κά-
 θε άλλη εκλογική αναμέτρηση, το λευκό,
 το άκυρο, η αποχή, δεν αποτελούν λύση,
 αφού ο εκλογικός νόμος μοιράζει τα ποσο-
 στά του λευκού και του άκυρου στα δύο
 κόμματα της εξουσίας, το ΠΑΣΟΚ και τη
 Νέα Δημοκρατία. Λύση, όμως, για τον αρι-
 στερό, προοδευτικό ψηφοφόρο είναι η ήτ-
 τα του δικομματισμού, η ενίσχυση της σύγ-
 χρονης Αριστεράς, η αλλαγή του σημερι-
 νού πολιτικού σκηνικού. Ναι, υπάρχουν
 και άλλες λύσεις, ναι μπορούν να προωθη-
 θούν και άλλες εξελίξεις, πέρα από την αυ-
 τοδυναμία του ΠΑΣΟΚ ή της Νέας Δημο-
 κρατίας...

ΑΝΤΗΝΩΡ

ΤΕΛΕΙΑ ΚΑΙ ΠΑΥΛΑ

Αντώνης Σαμαράς στο Αιγάλεω: "Θα το λέω μέχρι να πεθάνω! Τελεία και παύλα! Δεν δίνουμε άλλη Ελλάδα!". Δεκτή η απολογία.

ΥΠΟΣΤΥΛΩΣΗ

Μιλτιάδης Έβερτ στην Καλαμάτα: "Για να φύγουν επιτέλους οι πρωτεργάτες της ταπείνωσης του Έθνους και της υποστύλωσης της Ελληνικής Σημαίας!". Φέρτε τα φίμωτρα, γιατί θα κλαίει ο Βασιλάκης που βιάστηκε να εκδώσει τα Άπαντα, χωρίς να προλάβει να συμπεριλάβει το καλύτερο απάντων. Το πάντων και πασών.

ΑΝΤΕΧΕΙ Η ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ ΤΗΣ ΠΛΑΚΑΣ

Δημήτρης Τσοβόλας στο Ζάππειο: "Το ξεκαθαρίζω για να μην υπάρξουν παρεξηγήσεις. Αποκλείεται να δεχθούμε για τα Σκόπια, όνομα που να περιέχει τον όρο Μακεδονία ή παράγωγά του". Κάθε διευκρίνιση έχει και την αξία της.

ΜΙΑ ΓΛΑΣΤΡΑ ΓΙΑ ΤΟΝ ΤΣΟΒΟΛΑ

Μανόλης Γλέζος, πλάι στον Τσοβόλα στο Περιστερί: "Στηρίζω το ΔΗΚΚΙ, για να απομονωθούν οι δεξιές πολιτικές!". Δεν πειράζει βέβαια, που τώρα όλο και περισσότερο κατανοούμε πως δεν υπάρχει τίποτε δεξιότερο από τον λαϊκισμό, όταν μάλιστα επενδύεται με την σωστή δόση εθνικισμού. Σ.Σ.

ΨΗΦΟΣ ΟΡΓΗΣ

Πόσο σοβαρές ρωγμές θα έχει υποστεί το πολιτικό μας σύστημα τη νύχτα της 22ας Σεπτεμβρίου; Το πιθανότερο είναι ότι θα εισέλθει στη «νέα εποχή», αμφισβητούμενο και βαρύτατα τραυματισμένο, χτυπημένο από μια ψήφο κυμαινόμενη μεταξύ οργής και απαθείας.

Κατά κάποιον τρόπο, τα πράγματα είχαν προαναγγελθεί με τα κύματα «μαύρου χιούμορ» των ημερών του Ωνασείου: με βεμπεριανούς όρους θα λέγαμε πως ήταν κάτι σαν απομαγικοποίηση του κόσμου — ενός κόσμου φτιαγμένου κύρια με υλικά παπανδρείσμου. Δεν μπορούσε πια να στηριχθεί πάνω σ'ένα τεράστιο δίκτυο υλικών συμφερόντων και νοοτροπιών ιδεολογικού φανατισμού: από τα υπολείμματά του επιχειρεί ν' αντλήσει ο κ. Τσοβόλας, εμφιλοχωρώντας στα σοβαρά ρήγματα αυτού του δικτύου.

Τα υλικά συμφέροντα βρέθηκαν σφηνωμένα ανάμεσα στις αναγκαιότητες της ευρωπαϊκής ενοποίησης και στα δυσοίωνα αποτελέσματα της πολιτικής που τα τροφοδότησε: ένα παραλυτικό δημόσιο χρέος εκτιναγμένο στα 35 τρις μαζί με τις αιμορραγίες ενός κομματικού κράτους-μαμούθ.

Έτσι από τις στάχτες και το «απομυθοποιητικό γέλιο» (θα λέγαμε και λυτρωτικό) του Ωνασείου, αναδύθηκε ο «σοβαρός καθηγητής» ως είδος αντι-Ανδρέα, φροντίζοντας σ' ελάχιστο χρόνο ν' αποκαλυφθεί ή έστω να μεταμφιεσθεί ως ένας μικρός Ανδρέας. Το μεγαλύτερο επίτευγμά του σ' αχνάρια εκείνου: να καταστήσει αστραπιαία έκπτωτη νοήματος τη λέξη «εκσυγχρονισμός» -κι ακόμη να δείξει την ίδια αποστροφή προς το διάλογο.

Έκπτωση του νοήματος: να χρησιμοποιεί ως δεκανίκι και πολιορκητικό κριο του «εκσυγχρονισμού» τους αυταρχικούς αλαλαγμούς του Ευάγ. Γιαννόπουλου, ή ακόμη να παίρνει την ατάκα

από το υπόγειο των πλαστικών σημαιών, για να πεις μικροπρεπώς «άστε τον χοντρό να λέει όπ' θέλει».

Άλλος πολιορκητικός κριός: να χρησιμοποιεί με παλαιο-λαλιωτικό τρόπο την τάχα εκσυγχρονισμένη «Αυριανή», εναντίον κυρίως της απειλής Τσοβόλα.

Η αντι-δεξιά διλημματική, έως ωμά εκβιαστική ρητορική, ως πολιορκητικός κριός για να διαπεράσεις το κοινωνικό υπέδαφος του πρότινος αποκηρυχθέντος «παλιού ΠΑΣΟΚ»: ώστε επί 20 χρόνια περιδιαβάζοντας στις κορυφές αυτού του υπεδάφους, δεν κατάλαβε τίποτα από τις υλικές συνθήκες και τις νοοτροπίες του;

Τι σόι πολιτικός είναι αυτός που δεν αναγνωρίζει τον κόσμο του κόμματός του, δείχνοντας έπαφανερά αμήχανος ανάμεσά του, που ανασύρει απεγνωσμένα και αυτοαναιρετικά από το συρτάρι το όνομα και τις «παρακαταθήκες του Ανδρέα»; (θα λέγαμε λαϊκιστί: «τα μεταξωτά σβώρα θέλουν κι επιδέξιους κώλους» — παρότι θα προσμούσαμε να πούμε: τολμηρούς και όχι έμφοβους και ευθυνόφοβους).

Τι είναι ευθυνοφοβία; Να λες «έδωσα εντολές στη στρατιωτική ηγεσία αλλά δεν εκτελέστηκαν».

Με όλ' αυτά και όχι μόνο, μπορεί μια «εξέγερση του καναπέ», όπως προσφυώς χαρακτηρίστηκε να αναδυθεί από τις κάλπες της 22ας Σεπτεμβρίου; Θα είναι ωσάν ο «καναπές» (ή ίσως ο «μη καναπές»;) να παίρνει την εκδίκησή του από τα δημαγωγικά μπαλκόνια και τις κούφια φανατισμένες πλαστικές σημαίες — και μαζί από τα μεγάλα αφεντικά των ΜΜΕ, που με τα αδηφάγα «δίκτυα πληροφόρησης» που ελέγχουν, προσπαθούν να χειραγωγήσουν μια αναδυόμενη «ψήφο οργής».

Δημήτρης Καϊής

ΜΕΣΑ ΤΑ ΚΕΦΑΛΙΑ

Τώρα μέσα τα κεφάλια.

Σημ.: Μπορεί ν' απεκάλεσε «χοντρό» τον κ. Έβερτ ο ελλόγιμος κ. Σημίτης, αλλά στην γιγαντοαφίσσα του ΠΑΣΟΚ ο ίδιος εμφανίζεται ως απίστευτη «ασώματος κεφαλή» ως κεφάλας — δηλαδή και ως «Μεγάλος Αδελφός» που τα πανθ' ορά. Σημειολογικά η εικόνα, ενώ επεδίωκε να καταστήσει οικείο και σεβαστό τον πρόεδρο του κινήματος, τελικά κατάφερε να τον καταστήσει τρομακτικό και

απωθητικό. Φαίνεται πως μέσα στον πανικό της τελευταίας στιγμής, ο μακιγιέρ του διαφημιστικού γραφείου επέλεξε τις πεθαμενί αποχρώσεις κι έτσι συνετελέσθη το κακό. Ενώ παράλληλα οι image-makers λησμόνησαν ότι ο κ. Σημίτης έγινε συμπαθής ως Αντιανδρέας — δηλαδή ως αντι-λαϊκιστής, αντι-αλαζών και αντι-αυριανιστής. Παιδιά ξαναβάψτε τον, γιατί χανόμαστε.

Μάνος Στεφανίδης

Η ΨΗΦΟΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΡΙΣΤΕΡΑ ΔΕΝ ΕΙΝΑΙ ΧΑΜΕΝΗ

Με την ελπίδα ότι μεθαύριο θα κλείσει οριστικά η παρένθεση της απουσίας του ΣΥΝ από Βουλή, τα στελέχη του κόμματος της Ανανεωτικής Αριστεράς αντιμετωπίζουν τις τελευταίες δύσκολες ημέρες της εκλογικής μάχης και ευελπίζονται ότι τελικώς το κλίμα πόλωσης, καθώς και η αωρία της χαμένης ψήφου, για πρώτη φορά στα ταπολιτευτικά χρονικά θα πέσουν στο κενό.

Ο Κουμουνδούρου ήδη έδωσε σκληρή απάντηση στην άποψη του Κ. Σημίτη ότι τα μικρά κόμματα της Βουλής του εκλογικού νόμου δεν έχουν ρόλο και λειτουργία στο πολιτικό μας σύστημα, ενώ έχει προκηρύξει ένα «φράγμα πυρός» προκειμένου να μην έχει επιπτώσεις το κλίμα πόλωσης στους υποστηρικτές του ΣΥΝ. Προς αυτή την κατεύθυνση βοήθησε ο πρωθυπουργός, ο οποίος με το «αποκλειστικό» του περί μικρών κομμάτων μάλλον επαίσυμπερώσε τμήμα περιφερειακών ψηφοφόρων του ΣΥΝ, που έκλειναν το μάτι στο «εκσυγχρονιστικό» ΠΑΣΟΚ. Εξάλλου ο κ. Σημίτης φαίνεται να κατανόησε το ολίστημά του και σε μια προσπάθεια να αντιμετωπίσει τα βέλη των μικρών κομμάτων έκανε λόγο για «ενδεχόμενη αλλαγή του εκλογικού νόμου.»

Οι επιτελείς στη Χαριλάου Τρικούπη γνωρίζουν καλά ότι τα περιθώρια για άντληση ψήφων από χώρο της ανανεωτικής αριστεράς έχουν πλέον αντληθεί και στρέφουν την προσοχή τους προς την πλευρά του κ. Τσοβόλα, ο οποίος τις τελευταίες ημέρες αμύνεται προκειμένου να συγκρατήσει

τους διαμαρτυρόμενους του πάλαι ποτέ «παπανδρείκου ΠΑΣΟΚ».

Στην Κουμουνδούρου επέλεξαν σε αυτή την τελευταία φάση της εκλογικής μάχης να τονώσουν το ιδεολογικό και το συναισθηματικό στοιχείο, καθώς οι μνήμες από τις εκλογές του '93 είναι οδυνηρές.

Ο Ν. Κωνσταντόπουλος δεν παραλείπει σε κάθε ευκαιρία να υπενθυμίζει τις φορτισμένες μέρες του '93 και να υπογραμμίζει ότι ο ΣΥΝ μόνο για 3000 ψήφους δεν κάθησε στα έδρανα του κοινοβουλίου. Ο πρόεδρος του ΣΥΝ με τις αναφορές του αυτές απευθύνεται ακριβώς σε εκείνους οι οποίοι αμφιταλεύονται μεταξύ του κόμματος της Σύγχρονης Δημοκρατικής Αριστεράς και του «νέου ΠΑΣΟΚ». Εξάλλου, στην εποχή μας, που ποικιλώνυμα συμφέροντα σαλπίζουν την απομάκρυνση από την πολιτική και ευαγγελίζονται το τέλος των ιδεολογιών, η παρουσία του ΣΥΝ στην πολιτική ζωή είναι ικανή και αναγκαία προϋπόθεση προκειμένου να υπάρξει ο στοιχειώδης έλεγχος της οποιασδήποτε «αυτάρεσκης» αυτοδύναμης κυβέρνησης και να προκύπτουν οι απαραίτητες για μια ευρωπαϊκή χώρα προοδευτικές μεταρρυθμίσεις.

Την αυγή του 21ου αιώνα η Σύγχρονη Δημοκρατική Αριστερά δεν μπορεί να λείπει από την πολιτική ζωή της χώρας και αυτό το γνωρίζουν καλά όλοι όσοι έχουν επιλέξει την Αριστερά ως στάση ζωής...

Γιώργος Γερόπουλος

ΚΑΙ ΧΟΝΤΡΟΣ ΚΑΙ ΕΚΟΦΙΤΗΣ

Για άλλους ήταν έκπληξη, για άλλους κακεντρεχέστερους βεβαιότητα. Ο κ. καθηγητής παπανδρείστηκε χωρίς αιδώς από τα μπαλκόνια, δοκιμάζοντας τον εαυτό του και το (κυρίως παπανδρείσμενο) κοινό του. «Έκανα χιούμορ», απολογήθηκε όταν ρωτήθηκε σχετικά με το «χοντρός», που αμόλησε στην Λειβαδειά. Και δεν πρέπει να ξεχνάμε, αιτιολόγησε το «ΕΚΟΦίτης» που σφύριξε στη Χαλκίδα. Ναι κύριε πρόεδρε, αλλά υπάρχουν πολλοί τρόποι για να κάνει κανείς χιούμορ και αυτός που διαλέγει ο καθένας, τον χαρακτηρίζει και μετά τον κυνηγάει. Γιαυτό πριν να ρίξεις πέτρα, τα υστερινά της μέτρα... Άλλωστε και ο μεγάλος μακαρίτης όταν εγκλήθηκε για το περίφημο «Τσοβόλα, δώστα όλα!», είχε πει «Ελάτε τώρα, χιούμορ έκανα τότε...». Παρομοίως ενοχλητικό για τους πιο απαιτητικούς, υπήρξε και εκείνο το «Στις 23 θα ψάχνουν για αρχηγό!». Γιατί ο κ. Σημίτης σε κάθε άλλη ευκαιρία τονίζει πως είναι εναντίον της προσωποποίησης των διαφορών των κομμάτων και καλώς, αφού αυτή υπονοεί ότι τα δύο κόμματα είναι ίδια... Είναι πράγματι ακανθώδης ο δρόμος του εκσυγχρονισμού. Και τούτο αναγκάζει κάποιες κακές γλώσσες να υπενθυμίζουν ότι και ο Παπανδρέου καθηγητής ήταν...

Σ.Σ..

ΘΑ ΚΑΙ ΘΑ

Πολύ καλά τα λέει ο κ. Λαλιώτης για τα ΘΑ του κ. Έβερτ. Πάρα πολύ καλά και πάρα πολύ ωραία. Μόνο που θα δυσκολευόταν πάρα πολύ να δώσει

εξηγήσεις, όπως και ο κ. Σημίτης, αν κάποιος του θυμίζει ότι ο Μεγάλος το 1993 γκρέμισε τον

Μητσοτάκη, με τρία κεντρικά συνθήματα: α.

Όχι στον μακεδονικό συμβιβασμό, β. όχι στην ιδιωτικοποίηση του ΟΤΕ και γ. όχι στη συνέχιση της λιτότητας.

Επανεκλεγείς δε ο Μεγάλος, επέβαλε ακριβώς τα αντίθετα: α.

Χειρότερο μακεδονικό συμβιβασμό, β.

ιδιωτικοποίηση του ΟΤΕ και γ. συνέχιση της

λιτότητας.

Ας πρόσεχαν οι αντίπαλοι του σημερινού ΠΑΣΟΚ

(κυρίως λέγε με Έβερτ), που δεν διείδαν -για να

"παίξουν" προεκλογικά- την Αχίλλειο πτέρνα του:

την δυσβάσταχτη κληρονομιά της

Παπανδρεϊκής αθλιότητας, επιτρέποντας

στον Σημίτη να αποφεύγει να συγκρουσθεί με τα

όποια υπολειπόμενα παπανδρεϊκά στίφη του

ΠΑΣΟΚ.

Σ.Σ.

ΨΗΦΟΙ-ΣΤΑΥΡΟΙ

Ρώτησα τον γιατρό Γιάννη Σταθόπουλο

υποψήφιο του Συνασπισμού στη Β'

Αθηνών: «Τι γίνεται Γιάννη, θα βγει;».

– Μα δεν κυνηγούμε σταυροδοσία! Για τους

ψηφούς του Συνασπισμού

παλεύουμε!

Χ.Ν.

ΑΥΡΙΑΝΑ ΤΑ ΤΕΛΗ ΤΗΣ ΖΩΗΣ ΗΜΩΝ

Οι νέες αθλιότητες της Αυριανής, τώρα κατά Τσοβόλα (ακόμα και αν η αποκάλυψη έχει στοιχεία αλήθειας, αφού υπάρχει έντονη μυρωδιά αυθαιρετίλας στην κατασκευή), δεν πρέπει να μας αποπροσανατολίσουν. Ο αυριανισμός, το σημαντικότερο στοιχείο της πολιτικής διαθήκης του Α. Παπανδρέου, είναι εδώ, ενωμένος, δυνατός. Και μπορεί να έρχονται και να παρέρχονται οι επίσημοι σύμμαχοι και ευνοούμενοι της λειτουργίας του, όμως ο αυριανισμός θα είναι πάντα μαζί μας. Για να μας θυμίζει ότι χωρίς την αθλιότητα δεν μπορεί να έχει έννοια το ήθος.

Δεν είναι επίσης υπερβολή ότι και ο Δ. Τσοβόλας δεν δικαιούται τώρα να ομιλεί, αφού σιωπούσε όταν οι αρουραίοι του Ταύρου βυσοδομούσαν κατά των αντιπάλων του, ενώ εκείνος έλυνε και έδενε μέσα στο "Κανάλι" (Κανάλι 29).

Γιατί καλά θα κάνουμε όλοι να μην ξεχνάμε πως σε κάθε προεκλογική περίοδο, η Αυριανή καταφέρνει να μας δείχνει την αξία της: Το 1985, με τη φωτογραφία του Μητσοτάκη, αγκαλιά με τους ναζί... Το 1989 με τις βίλλες και τα κότερα των Κυρκοφλωράκηδων... Για να μην συνεχίσουμε και με τις λοιπές αθλιότητες ακόμα και εις βάρος

του μεγάλου πνευματικού Πατέρα του αυριανισμού.

Το ερώτημα που τώρα μένει για όποιον θέλει να παίρνει πληροφορίες από το μέλλον, να κάνει καλές προβλέψεις δηλαδή, είναι πότε θα βγάλει τον επόμενο εμετό της η Αυριανή και μάλιστα πάνω στην γραβάτα του νυν ευνοουμένου της πρωθυπουργού... Την αφορμή την έδωσε προχτές ο κ. Σημίτης, καταδικάζοντας απερίφραστα τον προσωπικό διασυρμό του κ. Τσοβόλα. Προκάλεσε μάλιστα και χαμόγελα, όταν υπογράμμισε με έμφαση: "Το ΠΑΣΟΚ δεν είχε, ούτε έχει σχέση με τέτοιες μεθόδους στην πολιτική ζωή". Καλά λοιπόν κύριε πρόεδρε, το αν έχει, ας το αφήσουμε ανοιχτό και ελπίζουμε να μας πείσετε. Όσο για το αν είχε, αφήστε μας να ζούμε με τις επιφυλάξεις μας. Μπορεί εσάς να σας διευκολύνει η λήθη για ό,τι σχετικό με τον Παπανδρεϊσμό, για άλλους όμως ισχύει το αντίθετο. Και ύστερη ελπίδα τους είναι ότι θα αλλάξετε στάση μετά τις εκλογές αφού προεκλογικά, σε αυτόν τον τομέα επεδείξατε όχι μόνο κανακέματα στη μνήμη του Μεγάλου, αλλά και εξαιρετη παπανδρεϊκή συμπεριφορά...

Σ.Σ.

ΟΙ ΑΝΤΟΧΕΣ ΤΟΥ ΔΙΚΟΜΜΑΤΙΣΜΟΥ

Όπως κάποιος αφελείς έλεγαν, παραμονές των εκλογών της 18/6/89, ότι στις 19/6 ο ΣΥΝ θα είναι αξιωματική αντιπολίτευση, έτσι και τώρα καλά θα κάνουν οι επιτελείς των μικρών κομμάτων να κρατάνε μικρό καλάθι για τα κεράσια της κυριακάτικης συγκομιδής. Αν φαίνεται από τις δημοσκοπήσεις πως οι "μικροί" δείχνουν αξιοσημείωτη αντοχή, αυτό ας το δούνε ως θετικό, αλλά ας ησυχάσουν μόνο την Κυριακή το βράδυ (ίσως και την Δευτέρα το πρωί...).

Και τούτο ισχύει διότι ο δικομματισμός έχει πολύ μεγαλύτερες αντοχές, από ότι νομίζουμε. Παρά το γεγονός ότι οι ευρωεκλογές του 1994 άνοιξαν τον δρόμο της χαλάρωσης του φαύλου δικομματισμού. Παρά το γεγονός ότι και τώρα στα τωκ-σώου, οι εκπρόσωποί του εξακολουθούν να κάνουν άφοβα αυτό που έκαναν και παλιά: να προσπαθούν να δείξουν ότι ο αντίπαλός τους είναι αθλιότερος από αυτούς. Παρά το γεγονός δηλαδή, ότι τώρα πια η αλληλοεξόντωσή τους ενώπιον του

μπουχτισμένου αναποφάσιστου ακροατηρίου, βοηθάει τα μικρά κόμματα.

Παρ' όλα αυτά λοιπόν ο δικομματισμός έχει την τάση να αντέξει, γιατί ποντάρει στο σοβαρό αίσθημα ανασφάλειας που -καλώς ή κακώς- έχει περάσει στον απλό πολίτη: "χωρίς εμάς πώς θα κυβερνηθείς;". Δεν ξέρουμε αν έφτασε η στιγμή, κατά την οποία ο φόβος της ακυβερνησίας θα ξεπεραστεί από την οργή για το αδιέξοδο του δικομματισμού. Όταν μάλιστα οι μεγάλοι αναφέρονται στα υπαρκτά κρίσιμα εθνικά προβλήματα, όπως η οικονομία, η ΟΝΕ, τα ελληνοτουρκικά. Γιατί αυτά συγκλονίζουν τον μέσο ψηφοφόρο, ενώ τον αφήνουν αδιάφορο κάτι άλλα που λένε πως με τον κατακερματισμό του δικομματισμού, ο έλεγχος των κομμάτων από τα διαπλεκόμενα θα είναι καταλυτικός. Ίσα-ίσα, που με τον δικομματισμό είναι εξασφαλισμένος, ενώ με τα περισσότερα κόμματα υπάρχει ελπίδα να μειωθεί αυτός ο έλεγχος.

Εν πάση περιπτώσει καλά θα κάνουν οι "μικροί" αυτές τις δυο μέρες να εντείνουν στο έπακρο τις προσπάθειές τους, για να μπουν στη Βουλή. Και ας εκμεταλλευτούν το γεγονός πως οι αδιέξοδες κόντρες των αλληλοφθειρομένων μεγάλων δημιουργούν τώρα την (αντίστοιχη από πριν) δυναμική, της θεωρίας χαμένη ψήφος είναι αυτή που φέρνει από τους μικρούς. Και ας μην κρύψουμε εμείς προσωπικώς ότι αυτό το λέμε ιδιαίτερος για τον ΣΥΝ. Άντε και για το ΚΚΕ. Γιατί δεν πιστεύουμε ότι θα χάσει η Βενετιά βελόνι αν δεν είναι τρίτο κόμμα το πατριωτικοπροοδευτικό ΔΗΚΚΙ ή η ΠΟΛΑ.

Όπως λέγαμε τις προάλλες, αντιστρέφοντας την περιβόητη φράση του Μ. Ανδρουλάκη ("Στηρίζω τον Σημίτη και εύχομαι να μπει στη Βουλή ο ΣΥΝ") και επειδή δεν δεχόμαστε το "Τι Παπάγος, τι Πλαστήρας", εμείς προσωπικώς στηρίζουμε τον ΣΥΝ και εύχομαστε να βγει πρωθυπουργός ο Σημίτης.

Σακελλάρης Σκουμπούνης

ΚΟΥΡΔΟΙ: ΠΩΣ ΘΑ ΒΓΕΙ ΑΥΤΟΣ Ο ΧΕΙΜΩΝΑΣ;

700 Κούρδοι του Ιράκ που ζούσαν κάτω από άθλιες συνθήκες στην οδό Σοφοκλέους, «μετακινήθηκαν» τη Δευτέρα 16.9, στις εγκαταστάσεις του Αγίου Ανδρέα. Στην αρχή του χρόνου, η πλατφόρμα αυτή αποτελούσε ένα πρόχειρο προσωρινό κατάλυμα για πρόσφυγους μετανάστες, το οποίο άνοιξε και μετά μετατράπηκε σε μόνιμη κοινότητα. Από τη στιγμή εκείνη άρχισαν οι κρούσεις της αστυνομίας και του Δήμου, ο οποίος, μετά την σχετική δημοσίωση και αφού πιέστηκε από αντιπολιτικές οργανώσεις, υποσχέθηκε κάποια λύση. Κατ' αρχήν αποβλήθηκαν η απέλασή τους και μετά αποτυχημένες προσπάθειες μετατετακίνασής τους σε σπίτια στην Αθήνα, τελικά τη Δευτέρα το πρωί μεταφέρθηκαν στις καταστάσεις του Αγίου Ανδρέα. Θα ζήσουν σε σκηνές των 20 ατόμων, χωρίς νερό, χωρίς ηλεκτρικό, χωρίς γιατρό. Τους δόθηκε επίσης η δυνατότητα να πάνε ελεύθερα για τα λεωφορεία και για να είναι καλυμμένοι σε περίπτωση βροχής. Οι Κούρδοι όμως δεν έχουν πολιτικό άσυλο και αυτό δεν έχουν απόλυτη εμπιστοσύνη στις υποσχέσεις. Ο κ. Μονοδιάγραμμα για το πόσο θα

μείνουν εκεί δεν έχει δοθεί, ούτε βέβαια είναι λύση οι σκηνές του Αγίου Ανδρέα με τον ερχομό του χειμώνα. Όσο για τη μέχρι τώρα κατοικία τους, οι φωτογραφίες δεν είναι αρκετές για να αποτυπώσουν την αθλιότητα και την αποπνικτική ατμόσφαιρα. Αν περνούσε κανείς από εκεί θα έβλεπε τα κασόνενα σπίτια, τα σκορπισμένα ρούχα, τα μουχλιασμένα λαχανικά. Και πιο κει, ένα νέο Κούρδο, τον Καρζάνχαιδούντας μια πλαστική κούκλα να μου λέει: «Θέλω να κάνω ένα κοριτσάκι, αλλά δεν μπορώ να παντρευτώ. Πού θα ζήσει; Εδώ; Το 1988, με τους βομβαρδισμούς του Χουσεϊν,

γκρεμίστηκαν τα σπίτια μας και φύγαμε. Ύστερα τα ξαναχτίσαμε και πάλι ρήμαξαν με τον πόλεμο του 1990. Δε θέλω να ξαναχτίσω σπίτι. Σπούδασα πολιτικός μηχανικός στη Βαγδάτη. Δεν υπάρχει μέλλον για μας. Από το Ιράκ, πήγαμε με τα πόδια στην Τουρκία. Εκεί δεν είναι καλά. Από την Τουρκία ήρθαμε στην Ελλάδα πάλι με τα πόδια μέσω Ξάνθης. Εδώ, ο κόσμος μας βοηθά. Αλλά δεν έχουμε χαρτιά. Χαρτιά δίνουν στην Ολλανδία και την Γερμανία». Έφυγα. Εκεί που ζούσαν άνθρωποι οι υπάλληλοι του Δήμου καθαρίζανε τώρα, φορώντας μάσκες οξυγόνο....

Ε.Π.

ΤΩΡΑ! ΤΩΡΑ! "ΝΤΟΡΑ"!

ο μετεκλογικό τοπίο φαίνεται πολύ ασαφές, ιδίως για όσους χάσουν τους στόχους τους και αυτό είναι πέραν πάσης αμφιβολίας. Στο χώρο της Δ.Α., οι επίγονοι βρίσκονται πανέτοιμοι στην ετοιμότητα και περιμένουν να ηχήσει το πιστόλι της κίνησης, που δεν θα είναι άλλο από ένα βροχόσποδο αποτέλεσμα εις βάρος του κ. Έβερετ. Ο κ. Μπακογιάννη ενδιαφέρον να διαβάσει κανείς πίσω από τις γραμμές, δύο -κατά τα άλλα- "αθώων" δηλώσεων:

Η κ. Μπακογιάννη, στο ερώτημα "γιατί υπάρχει στην προεκλογική αφίσσα σας μόνο το μικρό όνομα;", απαντά ως εξής: "Στην Ευρυτανία, όλη την Ελλάδα, αλλά και στις εφημερίδες, οι με λένε Ντόρα. Είναι ένα σημείο επικοινωνίας, που καλλιεργεί κλίμα άμεσης επαφής, σπώντας την απόσταση με τον απλό πολίτη".

Ο κ. Μητσοτάκης δηλώνει σε Ευρυτάνες της

Ν.Δ. στη Λαμία: "Όταν η Ντόρα, όπως ελπίζουμε, τραβήξει μπροστά, η Ευρυτανία θα είναι υπερήφανη γι' αυτήν, αφού είναι η περιφέρεια που την ανέδειξε στην πολιτική".

Κρυφό συμπέρασμα: Η κ. Μπακογιάννη προβάλλει εντέχνως ως "επίσημη" ονομασία της το μικρό της όνομα, κάτι που έχει προηγούμενο μόνο σε μία περίπτωση, αυτή του Ανδρέα, άντε και του πατέρα της που πέρασε μονολεκτικά ως "Ψηλός", τιμή που την έχουν μόνο μεγάλοι ηγέτες. Αφήστε τη "Ντόρα" να προβάλλει τάχα ως στόχο της το "να σπάσει την απόσταση με τον απλό πολίτη"... Στόχος της είναι καλλιεργήσει ηγετικό προφίλ, εν όψει του μετεκλογικού τοπίου, όπως άλλωστε "ξέφυγε" και του πατέρα της στη Λαμία. Είναι φαίνεται και οι δυο τους παλιές ευρυτάνες της πολιτικής...

Σ.Σ.

ΑΥΡΙΑΝΙΚΑ

Τις τελευταίες μέρες άρχισα και πάλι να φυλλομετρώ την «Αυριανή». Είναι η ανάσα μέσα στον καθημερινό εκνευρισμό, το άγχος, τη βιασύνη. Με μια «Αυριανή» ξεχνιέμαι και η ευθυμία επανέρχεται. Η τηλεοπτική πλήξη σπάει. Θυμήθηκα τις παλιές καλές ημέρες. Τί Χατζιδάκις, τι Μητσοτάκης, τι Κυρκοφλωράκηδες... Κι από την άλλη η «πορνομιμή», οι ιστορίες της Κατερίνας, οι ένδοξες πορνοφωτογραφίες με τις γνωματεύσεις Χυτήρη περί φωτομοντάζ... Η ροζ βίλα, οι δανειστές, ο Χάλαγκ... Και εκείνη η άλλη φοβερή αποκάλυψη κάποιου βουλευτή ΠΑΣΟΚ Μαγνησίας (πώς τον λένε, πώς τον λένε...) που «απεκάλυπτε ότι του είχε τάξει ο Μητσοτάκης εκατομμύρια-ήταν η αφορμή για να αποκαλέσει μέσα στο κοινοβούλιο ο Ανδρέας την «Αυριανή» ως...πρότυπο εφημερίδας. Α! Ήχασα τον Λούβαρη, τον Λιβάνη, τον Κατσιφάρα... Άλλοτε μεγάλοι κι άλλοτε απατεώνες. Και να, σήμερα η «Κουριάδα» -έτσι ακριβώς την αποκαλεί σήμερα ο άλλος μεγάλος Σκαρβελάκης, τέως υποτακτικός του Ταύρου- που παραλαμβάνει το «Μήτσο» -πρόκειται για τον Τσοβόλα- και τη λευκή του βίλα. «Πήρε άδεια για δύο ορόφους και έκτισε πέντε!», κραυγάζει στο πρωτοσέλιδο της, η «Αυριανή». Και αναγγέλλει ότι θα επέμβει η Πολεοδομία. Βρέ, Κουρή, άντε να χαθείς... Εδώ η Πολεοδομία δεν προφταίνει να επεμβαίνει. Τί να πρωτοκοιτάξει κι αυτή; Το αυθαίρετο του Λαμπράκη ή το αυθαίρετο του Τσοβόλα;

Χ.Ν.

Η ΝΙΚΗ ΕΙΝΑΙ ΔΗΚΚΙ ΜΑΣ

Φοβούμαι πως όσοι φοβούνται τον Τσοβόλα και τον φουσκώνουν δυσανάλογα λόγω του φόβου τους, είναι άξιοι της τύχης τους. Αν η πολιτική μας ζωή απειλείται από έναν Τσοβόλα ή, ακόμα καλύτερα, αν ένας Τσοβόλας ως ρυθμιστής μπορεί να επιτύχει ρήξεις και τομές, τότε αυτό σημαίνει πως όλοι οι άλλοι -νουνεχείς και σοβαροί και υπεύθυνοι- είναι πολύ κατώτεροί του. Πόλεμος στον Τσοβόλα σημαίνει αμφιβολία για την κρίση και την ορθοφροσύνη του εκλογικού σώματος, αλλά κυρίως σημαίνει έσχατη ένδειξη και αναποτελεσματικότητα των ίδιων επιχειρημάτων. Ο Τσοβόλας είναι ένα επιφανόμενο της πρόσφατης πολιτικής ιστορίας μας και αποδεικνύει περίτρανα πόσο τα ιδεολογήματα έχουν καταλάβει τον ζωτικό χώρο της ιδεολογίας. Ως τέτοιος ας απέλθει στον λαϊκισμό τον εξώτερο απ' όπου και προήλθε.
Μάνος Στεφανιδής

Η ΚΟΡΟΪΔΙΑ ΜΕ ΤΟ ΜΕΤΡΟ

Το Μετρό της Αθήνας σταμάτησε. Εκατόν ενενήντα εργαζόμενοι πετάχτηκαν στο δρόμο για να παίξει και πάλι το θέατρο, που θα επιτρέψει στους φραγκολεβαντίνους και τους δικούς μας εγκάθετους να αποκομίσουν αμύθητα κέρδη. Μας λένε ότι τώρα ανακάλυψαν ότι δεν μπορούν να εφαρμόσουν τη μέθοδο του μετροπόντικα. Μας λένε ότι χρειάζονται ακόμη μερικές εκατοντάδες δισ. δραχμών και πέντε χρόνια πρόσθετη προθεσμία για να προλάβουν τους Ολυμπιακούς Αγώνες του... 2004. Ξεχνούν ότι το έργο είχε προγραμματιστεί για να τελειώσει στους Ολυμπιακούς του 1996! Στην Τανζανία του δικομματισμού

Νέας Δημοκρατίας και ΠΑΣΟΚ αφέθηκαν εντελώς ελεύθεροι να κάνουν μπάχαλο όλη την Αθήνα με την κατασκευή των σταθμών εισπράττων κέρδη πενταπλάσια από το κόστος των αντίστοιχων εργασιών και τώρα εκβιάζουν για το ίδιο οικονομικό αποτέλεσμα αλλάζοντας τη μέθοδο κατασκευής των τούνελ. Θα βρεθεί επιτέλους πολιτική ηγεσία για να εφαρμόσει το νόμο, να εφαρμόσει τη σύμβαση και να κηρύξει έκπτωτο τον γολάβο; Θα βρεθεί επιτέλους σ' αυτή τη χώρα σαγγελέας που θα μας γλιτώσει από τα ντόπια και τα ξένα τρωκτικά του Μετρό όσο ψηλά κι αν βιάσκονται;

ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΣΑΛΠΙΣΤΗΣ: ΕΡΓΑ ΚΑΙ ΗΜΕΡΑΙ...

Δημήτρης Σαλπιστής: δημοτικός σύμβουλος Θεσσαλονίκης και αντιπρόεδρος του ΟΠΠΕ, Θεσσαλονίκη '97. Γνωστό το όνομα και οι ιδιότητές του για αρκετούς, άγνωστο όμως το «ένδοξο πολιτικό παρελθόν» του για τους περισσότερους, για το οποίο αποκαλυπτικά στοιχεία δημοσιεύει στο τελευταίο του τεύχος το αξιόλογο πολιτιστικό περιοδικό της Θεσσαλονίκης 'Ενεκεν. Η «προσφορά στα κοινά» του κ. Σαλπιστή ξεκινά το 1967 με την ίδρυση του «Αθλητικού Μορφωτικού Συλλόγου Γαλαξίας» στη Θεσσαλονίκη, που «εμφορείτο απ' τις αρχές του Ευαγγελίου και των ιδεωδών του Ελληνικού Πολιτισμού» (!). Υπό τη φαιτεινή καθοδήγηση του κ. Σαλπιστή ο «Γαλα-

ξίας» καθίσταται, μέσα σε ελάχιστο χρόνο, προνομιακό σωματείο της Χούντας, αποσπώντας όλο και μεγαλύτερα ποσά απ' τις κρατικές επιχορηγήσεις. Ο «Γαλαξίας» εγγράφεται στις προτεραιότητες της χουντικής Γ.Γ.Α, σε μια εποχή που τα περισσότερα αθλητικά σωματεία της Θεσσαλονίκης δεν έπαιρναν δραχμή... Ο κ. Σαλπιστής αναπτύσσει στενές φιλίες με τον περιβόητο Ασλανίδη, ενώ δεν χάνει ευκαιρία να τον προσφωνεί «αναμορφωτή του ελληνικού αθλητισμού» (!). Η μεταπολίτευση βρίσκει τον κ. Σαλπιστή να μεταστεγάζεται στο ΠΑΣΟΚ, όπου «εγκληματίστηκε γρήγορα στο μαρξιστικό-παπανδρεϊκό λεξιλόγιο και στη μαρξιστική ιδεολογία».

Θορυβημένοι για το παρελθόν οι Άκης Τσοχατζόπουλος και Λαλιώτης κινητοποιούνται σκοπό να περιοριστούν οι σπουδαιότητές του. Σιγά σιγά ανακατά το χαμένο έδαφος. Μείνει η εύνοια της Μέρκουρη αλλά αξιοποιεί και γνωριμιές του με τους εκπαπτικούς του Τύπου, έτσι σφαιριάζει το προφίλ του «σύγχρονο σοσιαλιστικού ανθρώπου». φιλοδοξίες του δεν σταματούν στην Πολιτιστική Πρωτεύουσα «γκρίζα εξοχότης» καλοβάζει τον εαυτό του ως υποψήφιο για δήμο Θεσσαλονίκης, και μάλλον δουλεύει πυρετωδώς προς την κατεύθυνση.

Σ. Κ.

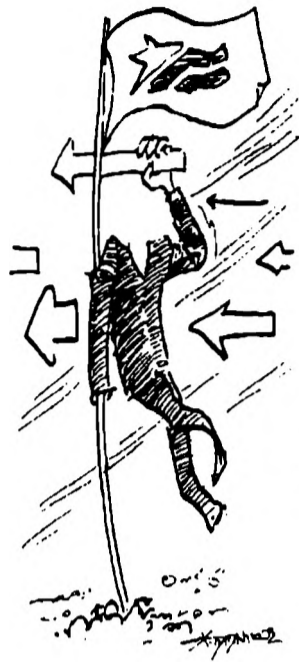
Η "ΥΠΟΨΗΦΙΟΣ ΚΟΥΦΙΤΣΑ" // ΕΝΑ ΔΙΔΑΚΤΙΚΟ ΠΑΡΑΜΥΘΙ... ❀ ❀ ❀

ΓΙΑ ΚΟΙΤΑ ΜΕ ΣΤΑ ΜΑΤΙΑ ΛΟΙΠΟΝ ΚΙ ΕΞΗΓΗΣΟΥ

ζουμε Συνασπισμό για πολιτικό λόγο που κατα-αι για τις σύνθετες λύ-υ προτείνει στα χρόνια και κοινωνικοοικονο-ις προβλήματα. ζουμε Συνασπισμό για ιμη δράση των ιδεών ολόκληρο το εκλογικό ΔΕΝ τον ψηφίζουμε αρωχημένο συναισθη-ό, από οίκτο ή από φό-ως μείνουν εκτός Βου-μικρά κόμματα. ζουμε θετικά όχι αρνη-ιχαινόμαστε τόσο τον όσο και την επαιτεία.

Αρα, συνθήματα που αποπνέ-ουν αφελή ρομαντισμό ή που παραπέμπουν στον πειθαν-γκασμό του οβιολού δεν μας εκφράζουν. Θεωρούμε τον Συνασπισμό το σύγχρονο κόμμα της Αριστεράς που απηχεί τόσο τις αγωνίες ή τους αγώνες όσο και τις ελπί-δες μας. Τον θέλουμε και θα τον στείλουμε στη Βουλή λό-γω της δυναμικής που εκπρο-σωπεί και όχι από παραχώρη-ση. Πόσο μάλλον που ΔΕΝ θεωρούμε τον Συνασπισμό μι-κρό κόμμα. Εξάλλου, η τρί-χρονη γόνιμη παρουσία του

■ εκτός Κοινοβουλίου το απέ-δειξε. Γι' αυτό και βρίσκουμε τουλάχιστον ατυχή τα συνθή-ματα του τύπου «Κοιτάξτε μας στα μάτια...».

Η ποιητική διάσταση και η ειλικρίνεια των προθέσεων του Συνασπισμού τοποθετού-νται σαφώς μακράν τέτοιων επιφανειακών γλυκασμών.

Μάνος Στεφανίδης

Υ.Γ.: Αντίθετα, παίρνει «ά-ριστα» το σλόγκαν: Δεν είναι φαλλοκράτης, δεν είναι αρι-στοκράτης, είναι ο Χατζησω-κράτης...

Η ΕΞΕΛΙΞΗ

ΤΟΥ ΒΡΕΤΑΝΙΚΟΥ ΛΕΟΝΤΟΣ

Πληροφορούμαι ότι μεγάλη ημερήσια βρετανική εφημερίδα παράγγειλε και έχει ήδη στα συρτάρια της τη νεκρολογία του δικτάτορα Παπαδόπουλου. Επί αυτοκρατορίας η κραταιά Αλβιών δημιουργούσε και διέκοπτε δικτατορίες κατά το δοκούν. Αργότερα απλώς ήταν έτοιμη για παν ενδεχόμενο. Τώρα προετοιμάζεται μόνο για το φυσικό τέλος των δικτατόρων.

Στ. Καφαντάρης

ΤΑ ΟΣΙΑ ΤΟΙΣ ΚΥΣΙ

ι παιδιά δεν είναι εντάξει, αυτό το έχουμε ξε-λαρίσει από καιρό. Ξέρουν πολύ καλά ότι τα όμμενα εθνικά θέματα δεν πρέπει να γίνονται ρά στο βωμό της άσκησης των κομματικών παι-ων. Αλλά συνειδητά θυσιάζουν το εθνικό συμ-ρον και μάλιστα στο όνομα της πατρίδας, οι οι... έγας αρχιδιδάσκαλος αυτής της αθλιότητας ίρξε ο ιδρυτής του ΠΑΣΟΚ, ο οποίος ζημίωσε τλήρει συνειδησει τα εθνικά συμφέροντα, προ-μένου να ξαναγίνει χαλίφης στη θέση του χαλί- (1991-1993). Και έριξε τον προκάτοχό του με-μή την αποτροπή του «μειοδοτικού Μακεδони-ί συμβιβασμού», ενώ επανελθών επέβαλε το kedonissimo Δίδυμο Λάθος (Αποχώρηση από ΙΕ- Εμπάργκο), μέχρις ότου μας στείλει στην ήαμεση συμφωνία, πολύ χειρότερη από την θέ-

ση που είχε παραλάβει... Γεγονότα, μάλιστα, που μας υποθήκευσαν διπλωματικά, έτσι ώστε τώρα να μας έχει στη γωνία η Άγκυρα ως προς τα ου-σιώδη ελληνοτουρκικά προβλήματα...

Τώρα είναι η ώρα του στρατηγού Μιλτιάδη, να πάρει τη σκυτάλη. Τι υποσύλωση της σημαίας ανεβάζει, τι ένοπλες δυνάμεις κατεβάζει, τι αν μπορεί να πάει τώρα στρατός στα Ύμια ρωτάει, τι κάλλιστη για τους τούρκους νομιμοποίηση του όρου "γκριζες ζώνες" κάνει, τι χαρά που δίνει στα πικραμένα επιτελεία της Άγκυρας σε τελική ανά-λυση... Θα τον πληρώσουμε κι αυτόν, μέχρις ότου έρθει η ημερομηνία λήξεώς του.

Όσο για τους άλλους δύο, Σαμαρά και Τσοβόλα, αυτοί έχουνε το ακαταλόγιστον... Εδώ δεν τίθεται ζήτημα αποδώσεως ηθικών ευθυνών.

Σ.Σ.

ΣΟΛΗΣ

ΚΑΙ... ΦΥΣΙΚΑ, ΕΖΗΣΑΝ ΑΥΤΟΙ ΚΑΛΑ, ΚΙ ΕΜΕΙΣ...

ΠΟΤΕ ΘΑ ΠΑΡΑΙΤΗΘΕΙ;

Θα παραιτηθείτε κ. Σημίτη, από την προεδρία του ΠΑΣΟΚ, αν χάσετε τις εκλογές; "Κοιτάξτε, δεν είναι δικό μου θέμα. Είναι πολύ σοβαρό θέμα για να πάρω μόνος μου τέτοια απόφαση, οπότε αν χάσω θα αποφασίσω τα περαιτέρω μαζί με τους συντρόφους μου στα όργανα του κινήματος". Συμπαθητικά τα λέτε κύριε πρόεδρε. Αλλά διέφυγε από τους πολιτικούς συντάκτες που σας ανέκριναν, να σας ρωτήσουν τότε, γιατί δεν συναποφασίσατε με τα όργανα που σας είχαν εκλέξει ως πρωθυπουργό και για την εκβιαστική δήλωση του συνεδρίου: "Αν δεν εκλεγώ πρόεδρος, θα παραιτηθώ από την πρωθυπουργία!". Δύο μέτρα και δύο σταθμά, έστω και σε επίπεδο δηλώσεων, ουκ ανδρός σοφού... Ω.

- Οι οδηγοί ταξί διαμαρτυρήθηκαν για τις δηλώσεις Εβερτ οτι η Ν.Δ. είναι αταξικό κόμμα. Πάει θα τους χάσουμε κι αυτούς, όπως χάσαμε τους φιλόλογους!

- Καλό είναι το Κεντροαριστερά, αλλά νομίζω ότι το Κεντροδεξιοαριστερά θα ήταν πιο πλήρες.

Τ

THINK POSITIVE

Μελετώντας κανείς τους Νόμους του Μέρφου* μπορεί να καταλήξει σ' ένα θαυμαστό συμπέρασμα: οτι δεν υπάρχει κανένας μα κανένας λόγος να ανησυχείς για μια κατάσταση, αφού πάντα θα υπάρχει κάποια άλλη, απείρως χειρότερη, για την οποία θα' πρεπε κανονικά ν' ανησυχούσες, αρκεί βέβαια να τη γνωρίζεις.

Τα πρώτα συναισθήματα που μου γεννήθηκαν όταν προωρως έμαθα για τις εκλογές, ήταν πανικού. «Ω, θα ακριβήνει η βενζίνη» σκέφτηκα. Μετά συνήλθα. Πάντα υπάρχουν σημαντικότερα πράγματα για ν' ανησυχείς. Όπως, π.χ., για μια νέα κυβέρνηση η οποία θα είναι ανενόχλητη να εφαρμόσει νέες λιτότητες και νέες φορολογικές ταχυδακτυλουργίες, με τα γνωστά θαυμαστά αποτελέσματα στον τομέα της κοινωνικής δικαιοσύνης. Νέες ιδιωτικοποιήσεις στα πάντα με νέες μειωμένες ληστρικές αντιστάσεις απ' τη μεριά της κοινωνίας. Ήδη τα ΑΕΙ τα πολιορκούν άγρια τόσο καιρό κι όλοι οι οιωνοί για τις κυβερνητικές βουλήσεις είναι κακοί. Αλλά δεν ανησυχώ, τόσο γι' αυτά όσο για άλλα. Οι εκτός των συνόρων ενδείξεις είναι ότι ετοιμάζεται λύση-πακέτο (στενό λιγάκι) για τα ελληνοτουρκικά made in America αλλά και στο πλαίσιο μιας Ευρώπης δύο ταχυτήτων. Οπότε οι εθνικές πιέσεις μοιάζουν αντιπερισπασμός για να ενδώσουμε ποιός ξέρει σε τι ανομολόγητα βίτσια των Δυτικών. Μπορούμε άνετα να ανησυχούμε για το γεγονός οτι είμαστε εκτεθειμένοι ανά πάσα στιγμή σε κάθε εθνοκαρχαρία τουρκικής ή ελληνικής προέλευσης, όπως φάνηκε με τη φάση Ίμιας π.χ. κι άλλες όπου απουσία κάποιας ελάχιστης στρατηγικής φαινομενικότητας αγόμεθα και φερόμεθα από την υστερία της TV και τα σχέδια των φίλων μας.

Εκείνο που θέλω να πω είναι ότι πάντα πρέπει να δείχνουμε θετικό πνεύμα και να μην ανησυχούμε για τα προφανή όταν υπάρχουν ειδεχθέστερα γεγονότα καλυμμένα στο σκότος: Η γλωσσική αναρχία του Μιλτιάδη καλύπτεται από την ηθική αναρχία τού να δηλώνει αριστεροδεξιό κόμμα τη Ν.Δ., με τελικό σκοπό να μπερδέψει τις διαχωριστικές γραμμές με τ' άλλα αριστεροδεξιά όσο και κεντροαριστερά κόμματα. Μπορούμε καλύτερα να ανησυχούμε για μια αριστερά που κοιμήθηκε στις επάλξεις, και δεν ξυπνάει ούτε με επιθέσεις εφόδου.

Πρέπει να ανησυχούμε για τη νέα μορφή καταστολής που εμφανίζεται πιο διάχυτη και πλέον στεγανή. Ξέρει κανείς με βεβαιότητα τι έγινε με τον Χρ. Μαρτίνο; Ίσως αύριο δεν ξέρουμε ούτε καν το όνομα του επόμενου θύματος.

Το ηλεκτρονικό φακέλωμα των φορολογουμένων που αναγγέλθηκε δεν με ανησυχεί ιδιαίτερα (δεν έχω και πολλά) αλλά και πάλι ίσως είμαι σε κάποια

γειτονική μνήμη -π.χ. γιατί φορώ εσώρουχα εμπνευσμένα και τρέμω μην το μάθει ο κόσμος με τον Σιράκ, που κάποια σχετική συνάντηση για το θέμα είχαν τις προοίμιες εκεί στις βάρβαρες συνθήκες που διαμένουν. Η κατάλυση του ιδιωτικού χώρου είναι ειλημμένη απόφαση και γι' αυτό τα κόμματα ποιούν την νήσσα.

Διεξάγουν έναν πολιτικό αγώνα χωρίς πραγματικό διάλογο, με όλα τα χαρακτηριστικά της χρέωσης του talk show. Κλεισμένοι κι εμείς στο γυαλί αναρωτιόμαστε με ποια ζάχαρη να πασπαλίσουμε φρέσκο την κόπρον. Ανησυχώ βέβαια γιατί ίσως πάλι υποκύψω στον εκβιασμό της τελευταίας στιγμής που μου κάνουν τα κόμματα -στα ίσα τα μεγάλα- ηθικά- ψυχολογικά τα μικρότερα, ακόμα κι ο οικολόγος με την παρανοϊκοκριτική αποκριατική αφίσα του. Αλλά πιο πολύ ανησυχώ για τον οικονομικό εκβιασμό του μάστορά μου, αν είναι να φτιάξω τη μηχανή για να βρεθώ 200Km μακριά απ' τις κάλπες.

Πάντα είναι καλό πλάι σε κάτι αρνητικό να έχουμε την ικανότητα να σκεφτούμε κάτι θετικό. Δίπλα στα 7 σημεία του Μιλτιάδη ή του Σημίτη δεν θυμάμαι να είναι τα 7 χωριά που αρνήθηκαν να ψηφίσουν (σαν μια προσπάθεια να στρέψουν τη συζήτηση στ' αληθινά τους προβλήματα).

Αυτά. Κι όλοι οι άλλοι στη δουλειά για ένα καλύτερο γκάλοπ. Πιστεύω να βοήθησα στη δημιουργία ενός positive πολιτικού κριτηρίου για τις εκλογές. Άμα τελειώσει ο Τρωικός πόλεμος ξυπνήστε με

* (Νόμοι του Μέρφου ή αλλιώς οι νόμοι που διέπουν την ανθρώπινη ατυχία)

ΤΖΙΜΗΣ ΕΥΘΥΜΙΟΥ

«ΕΞΗ ΓΚΑΛΟΠ ΖΗΤΟΥΝ ΠΡΩΘΥΠΟΥΡΓΟ...»

ό τον εύθραυστο κόσμο των δημοσκοπήσεων και των τηλεοπτικών συζητήσεων, στην αναζή- ενός νέου είδους δημόσιου διαλόγου.

ογές, σφυγμομετρήσεις και δημοψηφίσματα, προ- λυν την ευκαιρία για την έκφραση της κοινής γνώ- Όμως η κοινή γνώμη έχει αμβλυνθεί απ' το σύ- α που οι κοινωνιολόγοι ονομάζουν «λογική α» του μέσου πολίτη. Αν η ψήφος του μέσου πολίτη μία ανάμεσα σε εκατομμύρια, γιατί να επενδύσει

και προσπάθεια να οήσει τι παίζεται στις ές, αφού ό,τι αποφά- θα έχει αμελητέα ση- ι στο αποτέλεσμα; να διαβάζει εφημερί- ή να βλέπει τηλεόρα- προσπαθώντας να μίσει το ήθος και την δτητα των υποψηφίων, απ' την αντιφατική αγάνδα των κομμά-

Έτσι παραμένει ς σε μεγάλο βαθμό, από τα θέματα που χολούν την χώρα.

μερα η πολιτική κυ- χείται απ' τις σφυγ- τρήσεις και την τη- αση. Σφυγμομετρή- και τηλεόραση δημι- ούν το φαινόμενο «θαλάμου αντήχη- και συνακόλουθα επιφανειακή μορφή κρατίας των μαζών.

πολιτικοί δεν έχουν ο να ηγηθούν, επει-

ρέπει να παρακολουθούν τα ποσοστά δημοτικό- ς τους και οι απαντήσεις των πολιτών, οι οποίες ίγουν τα ποσοστά δημοτικότητας, είναι κυρίως όν της μαζικής απάθειας κι άγνοιας. Οι περίφη- τηλεοπτικές «ρήσεις» (σύντομες κοινότοπες άσεις που εκφέρονται με ύφος θριαμβικό, που ά αλλοιώνουν το νόημα των λεχθέντων) απη- ται στις καθημερινές δημοσκοπήσεις, των οποί- α αποτελέσματα ανακοινώνονται στα μέσα ενη- οσης, για να επαναληφθούν εν συνεχεία σαν 'στις νέες σφυγμομετρήσεις.

βρετανική εφημερίδα «Ιντιπέντεντ» και δύο τη- πικά δίκτυα, το «Channel 4» και η «Granada vision», πρότειναν το 1993 την διεξαγωγή του άματος της διαλεκτικής σφυγμομέτρησης πάνω έματα κοινού ενδιαφέροντος. «Η έννοια της δια- ικής σφυγμομέτρησης -έγραφε η «Ιντιπέντεντ»- είναι η πανάκεια της δημοκρατίας, αλλά επιχει-

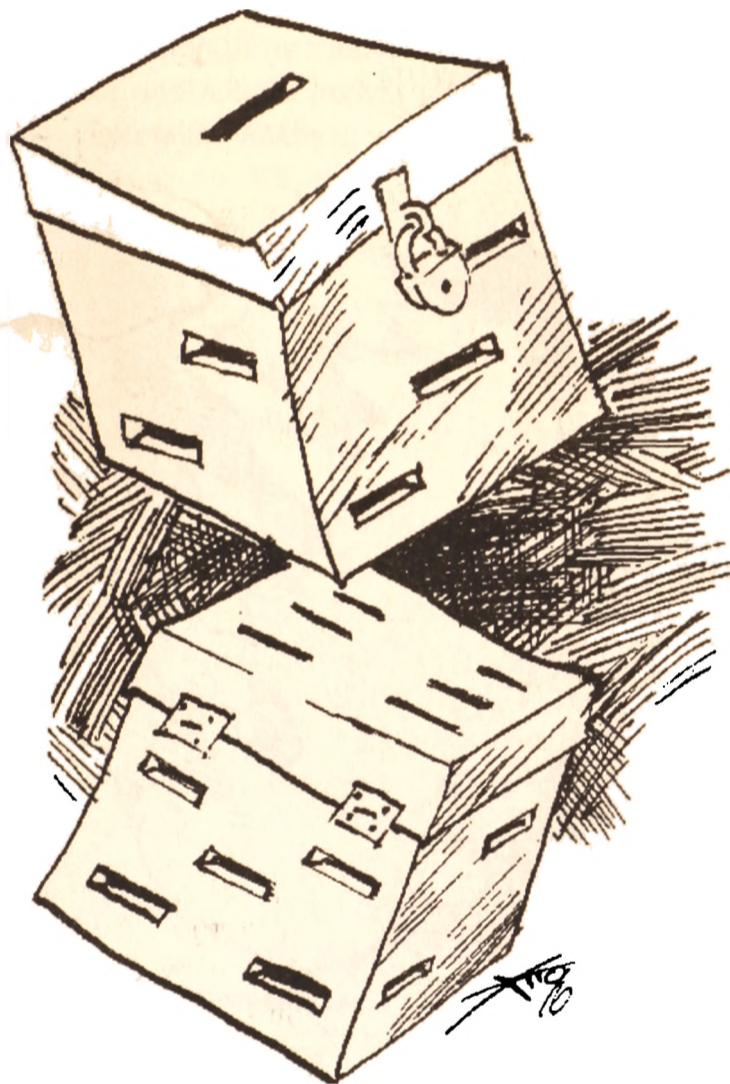
ρεί να θεραπεύσει το πρόβλημα της συγγνωστής άγνοιας. Αν τα αποτελέσματα είναι ικανοποιητικά, θα μπορούσε αυτή η μέθοδος να εφαρμοστεί στις μελλοντικές βουλευτικές εκλογές». Η βασική ιδέα είναι απλή. Παίρνουμε ένα τυχαίο -αλλά επιστημονι- κά επιλεγμένο-δείγμα ψηφοφόρων, τουλάχιστον 400 ατόμων, μεταφέρονται σ'ένα μέρος όπου μένουν αρ- κετές ημέρες, έχοντας την ευκαιρία να συζητήσουν πολιτικά θέματα μεταξύ τους και με πολιτικούς ηγέ-

τες. Μεταδίδονται απο- σπάσματα των συζητήσε- ων σε εθνικό τηλεοπτικό δίκτυο. Δημοσκοπούνται οι απόψεις των συμμετε- χόντων για τους πολιτι- κούς και για τα θέματα -και κατά την στιγμή της επιλογής τους και στο τέ- λος του πειράματος. Το αποτέλεσμα είναι η δια- λεκτική σφυγμομέτρηση. Οι πολίτες που θα πά- ρουν μέρος σε μια τέτοια σφυγμομέτρηση, πρέπει να επιλεγούν σε εθνικό επίπεδο και θα πρέπει να επιδοτηθούν οικονομικά, ώστε να συμμετάσχουν και οι φτωχοί στην ίδια βάση με τους εύπορους. Θα πρέπει να τεθεί στην διάθεσή τους -συνεχίζει η «Ιντιπέντεντ»- ενημε- ρωτικό υλικό, να γίνονται συναντήσεις σε μικρές ομάδες εργασίας για την μελέτη ζητημάτων μεγά-

λης σπουδαιότητας, έτσι ώστε να θέσουν απευθείας ερωτήσεις στους πολιτικούς ηγέτες στη διάρκεια μιας τηλεοπτικής εκπομπής.

Στις αμερικανικές προεκλογικές εκστατείες εφαρμόζεται ένα είδος «ηλεκτρονικών συνελεύσε- ων πολιτών», όπου επιλεγμένες ομάδες θέτουν απευθείας ερωτήσεις στους πολιτικούς, χωρίς την μεσολάβηση των δημοσιογράφων-συντονιστών. Το μειονέκτημα είναι ότι οι προσκεκλημένοι δεν θα έχουν επιλεγεί με τις αυστηρά επιστημονικές μεθό- δους της στατιστικής. Η μέθοδος της διαλεκτικής σφυγμομέτρησης θα έβγαζε στην επιφάνεια έναν στατιστικά αντιπροσωπευτικό μικρόκοσμο της χώ- ρας, που θα είχε τις κατάλληλες συνθήκες για να εξετάσει σοβαρά τα βασικά θέματα μιας προεκλο- γικής εκστρατείας. Το αποτέλεσμα θα βοηθούσε σημαντικά τον σκεπτόμενο μέσο πολίτη...

Σωτήρης Λέτσιος

“ΤΑΚΤΙΚΟΙ ΕΛΙΓΜΟΙ” ΈΒΕΡΤ

Ανέβαλε την μεγάλη “διακαναλική” του συνέντευξη, ανέβαλε και την μεγάλη χτεσινή αθηναϊκή συγκέντρωση, τάχα για λόγους “σκακιστικής” τακτικής (ο γνωστός θιασώτης της εθνικής στρατηγικής της πλάκας κ. Έβερτ), για να μην εξωθήσει τάχα κάποιους πιθανούς ψηφοφόρους του ΔΗΚΚΙ προς το ΠΑΣΟΚ... Τελικά αναστάτωσε την διακομματική επιτροπή διεκπεραίωσης των εκλογών, μεθοδεύοντας άλλη συνέντευξη για σήμερα το βράδυ, αν και ήταν προγραμματισμένο να μεταδοθεί η συγκέντρωση του ΠΑΣΟΚ και η συνέντευξη Κωνσταντόπουλου. Δεν ξέραμε γράφοντας το σημείωμα, τι κατάληξη θα είχε αυτή η μεθόδευση του. Εκείνο που ξέρουμε αδιακρίτως των επικειμένων εξελίξεων, είναι ότι ο ηθικός τραμπουκισμός κατά των διακομματικών συμπεφωνημένων, που βαπτίσθηκε ελιγμός, δείχνει πανικό που μάλλον θα εξαργυρωθεί στο ταμείο της Κυριακής. Ω.

Ο ΕΒΕΡΤ ΚΑΙ Ο ΦΟΥΡΝΑΡΗΣ

Δε φτάνει που δεν ήξερε την τιμή του ψωμιού ο κ. Έβερτ, ήξερε όμως να κοιτάξει τη σύζυγό του με νόημα και σαν καλός οικογενειάρχης να επικαλεστεί αναρμοδιότητα... Ο φούρναρης, όμως, της Νέας Δημοκρατίας, αν νομίζει πως θα μας κάνει να πούμε το ψωμί ψωμάκι, γελάστηκε... Ψ.

ΕΜΕΣ ΣΤΗΝ Ενημέρωση

• Πάμε για εκλογές και κανένα κόμμα δεν αναφέρεται στα διαπλεκόμενα και τα θέματα του Τύπου. Ο Σαμαράς μόνο ξεσπάθωσε εναντίον Λαμπράκη και ο Έβερτ εναντίον Μπόμπολα. Το ξέσπασμα πάντως του Σαμαρά είναι δυσεξήγητο. Γιατί όταν το Αντί υπέβαλε ερωτηματολόγιο με την ευκαιρία των δημοτικών εκλογών (τχ. 557/5.8.1994) με συγκεκριμένη αναφορά στην καταστροφή του Πάρκου Ελευθερίας, ο υποψήφιος της ΠΟΛΑΝ, Ανδρέας Λεντάκης ετήρησε σιγήν ιχθύος...

• Εκλογές λοιπόν αλλά χωρίς τις εφημερίδες τους οι βορειοελλαδίτες. Οι τελευταίες προσπάθειες για έστω και ολιγοήμερη επανέκδοση των εφημερίδων του συγκροτήματος Βελλίδη εξέπνευσαν οριστικά. Απόφαση Σημίτη με συναίνεση Έβερτ προέβλεπε αναβολή της εκκαθάρισης. Θα ξεκινούσε η έκδοση – με τη σύμφωνη γνώμη και των συντακτών – και μετά βλέπουμε... Όμως η Κατερίνα όλο ανέβαλλε και έψαχνε για τον μνηστήρα. Οι πληροφορίες μας λένε ότι ή ο Βαρδινογιάννης ή ο Λαμπράκης θα αγόραζαν τις εφημερίδες. Ο τελευταίος – που εξέδωσε στο μεταξύ και τον Αγγελιοφόρο – δεν είναι καθόλου ευχαριστημένος από τις πωλήσεις (κάτω των δέκα χιλιάδων φύλλων). Στους Θεσσαλονικείς δεν αρέσει η ιδέα η «εφημερίδα τους» να γράφεται και να τυπώνεται στην Αθήνα και να μεταφέρεται πρωί-πρωί με το αεροπλάνο για διανομή...

• Από τον Οικονομικό Ταχυδρόμο φεύγει – ή απομακρύνεται – ο Γιάννης Μαρίνος. «Είναι της ΝΔ και του ΣΕΒ», σχολίαζαν. Για να συμπληρώσουν: «Τώρα που ο Σημίτης είναι του ΣΕΒ, δεν χρειάζεται διαμεσολαβητής». Στη θέση του προορίζεται συντάκτης του

Συγκροτήματος μεταγραφείς από την Ελευθεροτυπία.

• Τον άλλο μήνα έχουμε εκλογές στην ΕΣΗΕΑ. Ποια πρόσωπα παίζουν; Μα περιμένουν το αποτέλεσμα των εκλογών. Τότε μια νέα «ισορροπία» θα έρθει στα πολιτικά πράγματα και η συντεχνία θα επαναπροσαρμό-

σει, τότε, τη στάση της. Πάντως ο κ. Χρ. Λαμπράκης – που είναι ο ίδιος Πρόεδρος της Ένωσης Ιδιοκτητών – ενδιαφέρεται ζωηρά για την εκπροσώπηση στο σωματείο των επαγγελματιών δημοσιογράφων.

• Το σκάνδαλο με το FILMNET – που πρώτο το Αντί είχε αποκαλύψει – έχει, φαίνεται πολλές πτυχές. Κρυφές και απόκρυφες. Η εκχώρηση των αθλητικών μεταδόσεων – που η ΕΡΤ παραχώρησε στο FILMNET – είναι μια πολύ κερδοφόρα ιστορία. Στο FILMNET εργάζεται – όπως έγραψε η Αθλητική Ηχώ – η μόνιμη συνοδός του Παν-Παν, δηλαδή

του κ. Π. Παναγιώτου, Προέδρου της ΕΡΤ. Και βασικός μέτοχος του FILMNET είναι το MEGA, όπου ο κ. Λαμπράκης είναι μέτοχος και βασικός συντονιστής... «Διαπλεκόμενες» σχέσεις...

• Όταν πάντως επιχειρήθηκε μια ανάλογη κίνηση της ΡΑΙ για εκχώρηση των μεγάλων αθλητικών

αγώνων σε ιδιωτική εταιρεία, οι δημοσιογράφοι της ΡΑΙ έκαναν μεγάλες απεργίες και ματαιώσαν το ξεπούλημα. Αυτά βέβαια γίνονται στην Ιταλία.

• Εκλογές και συναλλαγές: Στον Επενδυτή, στην Καθημερινή, στο Παρόν είδαν το φως οι καταγγελίες ότι υπάρχουν «ειδικά γραφεία» που κλείνουν δουλειές μεταξύ πολιτικών και δημοσιογράφων. Δηλαδή οι πολιτικοί – υποψήφιοι για τις κάλπες – πληρώνουν μερικές δεκάδες εκατομμυρίων και οι δημοσιογράφοι τους προσκαλούν σε «αγκ-σού». Όλοι μισοκλείνουν το μάτι στα διαπλεκόμενα, αλλά κανείς δεν μιλά ανοιχτά

• Η Αυριανή Ξαναζεί τις παλιές της δόξες. Την Τετάρτη οχτασέλιδο για τα «8 WC και τα τζάκια που έχει η βιλλάρα του Μήτσου». Η αλήθεια είναι ότι κοπυράιτ για τους καμπινέδες διεκδικεί το Ποντίκι. Η γοητεία της εκσυγχρονιστικής Αυριανής θυμίζει πάντως έντονα Λαλιώτη. Τον οποίο η καλή εφημερίδα ροιείται καθημερινά. Στις στο μόνιμο καρεδάκι της ταίριας σελίδας που αφιερώνει στον «φοιτητή της οδοντοκτικής» έγραφε: «Ο κ. Λαλιώτης ρει πως είναι κληρονόμος, σ' όλοι μας, μιας σπάνιας παραδοσης, αυτής που μας κληροδόσαν η Μελίνα, ο Χατζιδάκις, ο Γκάτσος, ο Ελύτης...» Κόμματα που τρίζουν! Αλλά ποιος θαίται τώρα τη γνώμη του Χατζιδάκι για την Κουριάδα.

Την επομένη, 14/9 στη Λαλιώτη έγραφε πάλι: «Ο κ. Λαλιώτης, άνθρωπος των ερασιφιλών, καθότι υπουργός αρμόδιος για την υλοποίησή τους αφουγκράζεται τη λαχτάρα και την αγωνία τους αυτή (σ.σ. των... απλών ανθρώπων). Συζητάει μαζί τους προβλήματά τους, ακούει τον σφουγγό τους με την ευαισθησία ενός παιδιού, τους κοιτάει τευθείαν στα μάτια». Αχ! τι διά αυτός ο τόπος...

• Κυκλοφόρησε το βιβλίο του Κλή Κουτούπη, Χορηγία - Πρακτικός Οδηγός για Χορηγούς και Εκδοχορηγούμενους, από τις εκδόσεις Γαλαίος. Το «ομιχλώδες» βιβλίο προσπαθεί να ξεκαθαρίσει ο συγγραφέας του βιβλίου βάζοντας τα πράγματα σε κάποια τάξη, διότι σημαντικός αυτός θεσμός διατρέχει τον κίνδυνο του εκτροχιασμού.

Το βιβλίο προσπαθεί να ξεκαθαρίσει έννοιες και πλαίσιο αναφοράς, να δώσει πρακτικές οδηγίες τόσο στους χορηγούς όσο και στους χορηγούμενους, να προτείνει επαγγελματικές, δεοντολογικές και νομοθετικές ρυθμίσεις και να εξοικειώσει τον αναγνώστη με το οικονομικό, κοινωνικό και πολιτιστικό περιεχόμενο του θεσμού.

Ένας χουντικός «θρύλος» δίπλα στον κ. Έβερτ

Το ψηφοδέλτιο
Επικρατείας
που ο κ. Έβερτ

ήρθε για τη Ν.Δ., και μάλιστα σε εκλόγιμη
κοσμείται από το όνομα του κ. **Δημήτρη
Πηλιάκου**. Για τους νεότερους, αξίζει τον
να υπενθυμίσουμε ολίγα, σχετικά με την
αρχική δράση του καραμπινάτου χουντι-
πλωμάτη. Βεβαίως ο χρόνος περνά, αλ-
«επεισόδιο δικτατορία» είναι η τομή της
πολιτευτικής μας ιστορίας. Η νεότερη
μας ξεκινά από την εποχή της χούντας.
ηγική κοινωνία απέβαλε από το σώμα της
χουντικούς και τους «συνεργασθέντες»
τέιλε τους πρωταίτιους στον Κορυθαλ-
υπεύθυνους για την καταπάτηση των
κών δικαιωμάτων του ελληνικού λαού και
εν κυπριακή τραγωδία.

δικτατορία της 21ης Απριλίου είναι σημα-
σημείο και κανείς δεν μπορεί να την
εί, ή να καμώνεται ότι «δεν συνέβη τίπο-
λλά ας επανέλθουμε στον άξιο συνεργά-
τη κ. Έβερτ:

Εμπιστευτικό Σημείωμα της 24.10.1973,
πογράφεται από τον **Ι. Μ. Λιανά**, ανθρω-
χουντικής ΚΥΠ, αναφέρονται τα εξής:

*Πρωθυπουργός (νυν Πρόεδρος της Δη-
πτίας), κατ' εξαίρεσιν προς το άρθρον 12
άνω Β.Δ. (σ.σ. πρόκειται για το Βασιλικό
γμμα 17/22.1.71), ετοποθέτησεν ως προϊ-
νον της Δ/σεως ταύτης (σ.σ. πρόκειται
Διεύθυνση Μελετών, Σχεδιάσεως και*

Προγραμματισμού της Γεν. Γραμματείας Τύ-
που και Πληροφοριών) τον Σύμβουλον Α' του
ΥΠΕΞ κ. **ΠΕΤΡΟΥΝΑΚΟΝ Δημήτριον**, όστις απετέ-
λεσε θρύλον διά την Υπηρεσίαν, λόγω της αρ-
τίας μορφώσεώς του, της ταχυτάτης αντιλήψε-
ώς του, του ήθους του, του ζήλου μετά του
οποίου ούτος ηργάζετο και της ακλονήτου αφο-
σιώσεώς του εις την Πατρίδα, την Κυβέρνησιν
και τον κ. Πρωθυπουργόν ιδιαιτέρως».

Και πιο κάτω συνεχίζει το εξασέλιδο Εμπι-
στευτικό Σημείωμα του άλλου χουντικού Ι. Λια-
νά:

«Κατά μήνα Απρίλιον τ.ε. και κατόπιν Διαταγής
του κ. Πρωθυπουργού, ήρθη η παρά τη Γ.Γ.Τ.Π.
απόσπασις του κ. **ΠΕΤΡΟΥΝΑΚΟΥ**, προκειμένου
να αναλάβη ούτος ειδικήν αποστολήν αντιμετω-
πίσεως του εν Η.Π.Α. δρώντος αντιδραστικού
Ηλία Δημητρακοπούλου, ήτις όμως δεν επραγ-
μοτοποιήθη».

Ο «αξιότιμος» κ. Πετρουνάκος είναι γνωστός
και μη εξαιρετέος. Είχε απασχολήσει την Βου-
λή στη συνεδρία της 13.6.1975, οπότε ο **Γιάν-
νης Χαραλαμπόπουλος** είχε αναφερθεί εκτε-
νώς σε αυτές και τις άλλες δραστηριότητές
του: Ήταν ο «θεωρητικός» της Χούντας και «ε-
νημέρωνε» σχετικά όλους τους ξένους δημο-
σιογράφους, που επισκέπτονταν τότε την
Ελλάδα. Ο Πετρουνάκος ήταν και συντάκτης
άρθρων στην *Ηχώ των Ενόπλων Δυνάμεων*.

Η κυβέρνηση **Καραμανλή** το 1974 τον έθεσε
σε διαθεσιμότητα, αλλά το 1992 ο **Κ. Μητσοτά-
κης** τον επανέφερε στην υπηρεσία και τον απέ-

στειλε στην Επιτροπή Προστασίας Ανθρωπι-
νων Δικαιωμάτων στον ΟΗΕ, για να εκπροσω-
πεί την χώρα μας! Ο Συνασπισμός είχε τότε κα-
ταθέσει ερώτηση βουλευτών του στην Βουλή.

Και μόλις πριν από λίγες ημέρες (11.9.96), ο
ΥΠΕΞ **Θ. Πάγκαλος** εδήλωνε στους δημοσιο-
γράφους για τον Πετρουνάκο:

«Δεν γνωρίζει ο κ. Έβερτ την επαγγελματική
ιστορία του κ. Πετρουνάκου, το βιογραφικό
του; Θα του συνηγορούσα να το διαβάσει. Και βε-
βαίως δεν μπορεί να μείνει κρυφό το βιογραφι-
κό του κ. Πετρουνάκου και ιδιαίτερα θα συνη-
γορούσα να το διερευνήσετε εσείς, γιατί η δράση
του στο παρελθόν αφορά άμεσα το λειτουργή-
μα που ασκείτε (σ.σ. οι δημοσιογράφοι) και την
ελευθεροτυπία στη χώρα μας».

Αν και δεν το συνηθίζει, πρέπει να παραδε-
χτούμε ότι τη φορά αυτή ο κ. Πάγκαλος ήταν
πολύ αβρός στους χαρακτηρισμούς του για
έναν καραμπινάτο χουντικό, που μεταξύ άλλων
είχε αναλάβει και την ροκαμβολική απαγωγή
από τις Η.Π.Α. του **Ηλία Π. Δημητρακόπουλου**
και τη μεταφορά του στην Αθήνα, προκειμένου
να τον περιποιηθούν τα σαΐνια της χούντας!

Είναι θλιβερό, έλληνες πολιτικοί της νεότε-
ρης γενιάς να καταφεύγουν στη συνεργασία
με τέτοιας ποιότητας «λειτουργούς» και να ευ-
αγγελίζονται την δι' αυτών αναμόρφωση της
πολιτικής ζωής.

«Θρύλος» για τους χουντικούς ο Πετρουνά-
κος, τιμημένος και εκλεκτός για τον Μιλτιά-
δη Έβερτ. Άξιος ο μισθός τους!

ΔΙΚΛΑΣΙΚΟΙ της Νεφέλης

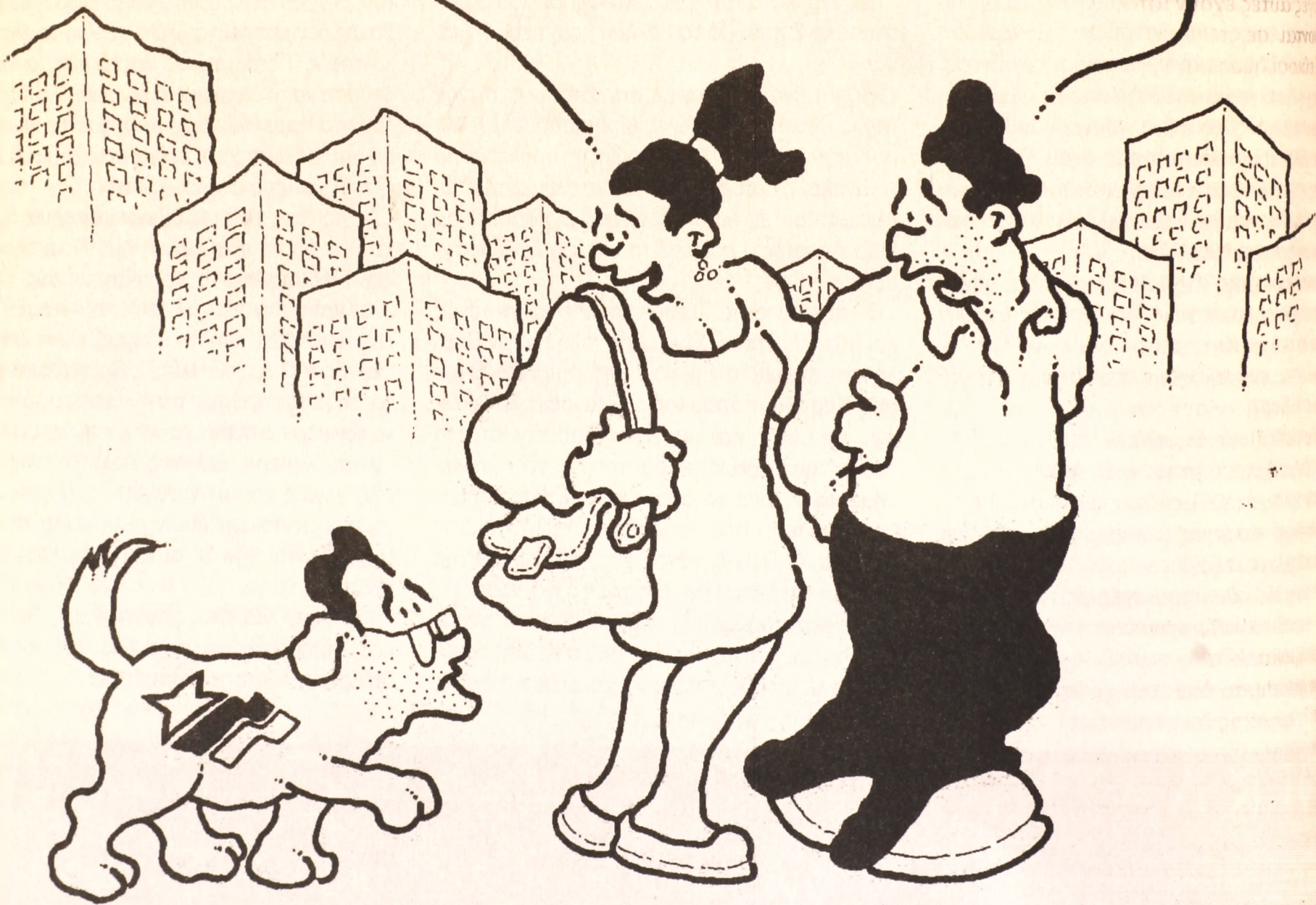
Αριστουργήματα της παγκόσμια λογοτεχνίας

μόνο 500 δραχμές

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΝΕΦΕΛΗ... Η άλλη άποψη στο βιβλίο

ΕΙΔΕΣ ΤΟ ΓΛΥΚΟΥΛΙ ΜΟΥ;...
ΣΤΑ ΜΑΤΙΑ ΜΑΣ ΚΟΙΤΑ!...

ΞΕΡΕΙ ΠΟΥ ΤΣΙΜΠΑΜΕ!...
ΓΙΑ ΧΑΖΟ ΤΟ 'ΧΕΙΣ;...

ΑΝΤΩΝΗΣ
1996

ΥΨΗΣΤΕ
ΣΚΟΠΙΣΤΕ
ΤΕΛΕΡΞΑΤΕ

ΘΡΕΝ
16

Η ώρα του Συνασπισμού

του Νίκου Κωνσταντόπουλου, Προέδρου του Συνασπισμού

Επολλά από αυτά που γίνονται στην προεκλογική περίοδο, καθώς τα δύο κόμματα κλιμακώνουν την τακτική της πόλωσης, ταιριάζει ο βαθμός μηδέν της πολιτικής. Φαίνεται με απο-
πρακτικό τρόπο ότι στο θερμοκήπιο του δικομματισμού παράγεται πολιτική, πνευ-
ή και ιδεολογική ξηρασία. Παράγεται ο βαρό κενό ηγεσίας.

κόνα της Ελλάδας του 2000 δεν μπο-
είναι το κάδρο όσων κυριαρχούν σ' την προεκλογική περίοδο. Κι όμως, οι
ές αυτές έχουν ιστορική σημασία.

νται σε περίοδο που συμπληρώνο-
ίκοσι δύο χρόνια μεταπολίτευσης. Τα
χρόνια, οι πολλές θυσίες και τα πολλά
α, δεν αξιοποιήθηκαν ούτε πιάσανε

Είναι τραγικές οι ελλείψεις στις υπο-
ανάπτυξης και κοινωνικής προστα-
Ο ισολογισμός των κυβερνητικών πε-
ον είναι παθητικός.

εκλογές της Κυριακής γίνονται τέσσε-
όνια πριν από το 2000. Θα αναδείξουν
υλή που θα απαφασίσει για τον 21ο
α' σε μια ιστορική περίοδο κρίσιμων
γών στο διεθνές περιβάλλον· μεγάλων
νικών αναστατώσεων· επαναστατι-
μεταβολών στην τεχνολογία και τη
η· αλλά και μεγάλων κινδύνων βαρ-
τητας, φτώχειας, ανεργίας, στερήσε-
εξαθλίωσης.

νται αυτές οι εκλογές σε μια περίοδο
είναι συσσωρευμένα εξουθενωτικά
λήματα. Η ανεργία, η φτώχεια, η απο-
ρχάνιση, το δημόσιο χρέος, τα ελλείμ-
ο διαρκής δανεισμός, η βιομηχανική
ιάρθρωση, ο πληθωρισμός, η ακρί-
η αδικία, η διαφθορά, το άνοιγμα του
γίου τρεχουσών συναλλαγών, η καθί-
της αγροτικής παραγωγής, η κρίση
ουρισμού και η εξουθένωση των μι-
εσαίων, η συντριβή του εισοδήματος
μισθωτών και των συνταξιούχων, η

μένο αυτό περιλαμβάνει τα βασικά ση-
της ομιλίας του Προέδρου του Συνασπι-
στην κεντρική εκδήλωση του κόμματος,
εδίον του Άρεως, στις 16.9.

υποβάθμιση της κοινωνικής προστασίας, η
κατάσταση στην υγεία, την παιδεία, την
ασφάλιση από την επομένη των εκλογών
θα κατακλύσουν την ζωή του τόπου. Και θα
αξιώνουν λύσεις, με εκρηκτικό τρόπο.

Η απουσία ουσιαστικής διαπραγμάτευ-
σης στη διακυβερνητική, η έλλειψη πολιτι-
κής θέλησης για επιδίωξη ριζικής αναθεώ-
ρησης της συνθήκης του Μάαστριχτ, που με
τη λογική της ονομαστικής σύγκλισης των
αριθμών, προκαλεί, κατά τον ίδιο τον Ντε-
λόρ, κοινωνική και πολιτική σχιζοφρένεια,
και η παθητική στάση της Ελλάδας, που
διαρκώς αποδέχεται και διεκπεραιώνει,
θα επηρεάσουν τον ορίζοντα και τον προ-
σανατολισμό της χώρας.

Οι διαρκείς εκκρεμότητες της εξωτερικής
πολιτικής, τα προβλήματα στα Βαλκάνια,
στη Μέση Ανατολή, στο Κυπριακό, στα
Ελληνοτουρκικά, οι πρωτοβουλίες των
ΗΠΑ θα διαμορφώσουν συγκεκριμένες
εντάσεις που θα επηρεάσουν την πορεία
και τη θέση της Ελλάδας στον κόσμο.

Τέλος, οι αναχρονιστικές δομές του συ-
γκεντρωτικού κράτους, η γραφειοκρατία, η
απουσία περιφερειακής αποκέντρωσης με
αυτοδιοίκηση, ο κυβερνητικός παραγοντι-
σμός, η διασπάθιση του δημοσίου χρήμα-
τος, τα εξωθεσμικά κέντρα συμφερόντων,
η σπατάλη και η διαφθορά, θα κρατήσουν
τη χώρα καθηλωμένη και θα την οδηγή-
σουν σε περιπέτειες, αν δεν αντιμετωπι-
στούν με ριζικές αλλαγές.

Ιστορικής σημασίας, λοιπόν, οι μεθαυρια-
νές εκλογές. Γι' αυτό κι ο καθένας πρέπει
να πάει στην κάλπη ιστορικά υποψιασμέ-
νος· κοινωνικά άγρυπνος κι ευαίσθητος·
πολιτικά απαιτητικός.

Σε αυτές τις εκλογές το πραγματικό ερώ-
τημα δεν είναι εάν ο κ. Σημίτης υπερέχει
του κ. Έβερτ και αντίστροφα.

Σε αυτές τις εκλογές το πραγματικό μήνυ-
μα είναι ότι ο δικομματισμός δεν αντέχει.
Υποχωρεί. Ο ελληνικός λαός τον αμφισβη-
τεί, δεν εμπιστεύεται πλέον. Γι' αυτό
ΠΑΣΟΚ και Ν.Δ. κλιμακώνουν την ένταση.
Συμπεριφέρονται ως συνιδιοκτήτες του ελ-
ληνικού λαού που θέλουν να διατηρήσουν

τα ποσοστά συμμετοχής τους στο μονοπό-
λιο της εξουσίας. Ο έλληνας πολίτης πρέ-
πει να μην δώσει και στους δύο ποσοστά
αυτοδυναμίας.

Σε αυτές τις εκλογές η πραγματική επιλο-
γή είναι να μην πάει χαμένη η αντίσταση, η
αμφισβήτηση, η κριτική στο δικομματισμό.

Ο ελληνικός λαός οφείλει να τους δώσει
την απάντηση που τους πρέπει. Στον αυ-
ταρχισμό της πλειοψηφίας που γίνεται πα-
ντοδύναμη, πρέπει να αντιτάξει το δυναμι-
σμό της δημοκρατικής αντιπροσώπευσης
και κριτικής, που γίνεται δύναμη υπερά-
σπισης των δικαιωμάτων και ελέγχου της
αυθαίρετης εξουσίας.

Ο πρωθυπουργός, θέλοντας ίσως να υπο-
γραμμίσει ιδιότυπες εκσυγχρονιστικές ιδέ-
ες του κόμματός του, μίλησε για «διπλά χα-
μένη ψήφο» – μία γιατί δεν πάει στο
ΠΑΣΟΚ κι άλλη μια γιατί ενισχύει τη Ν.Δ.

«Χαμένη ψήφος» είναι, ίσως, γι' αυτούς
που θέλουν να σχηματίζουν παντοδύναμες
κυβερνήσεις και να ασκούν αλαζονικά την
εξουσία χωρίς ιδιαίτερες κοινοβουλευτι-
κές παρενοχλήσεις και ελέγχους, κυβερνή-
σεις που να μπορούν να εφαρμόσουν με
άνεση προγράμματα λιτότητας, να βάζουν
στην άκρη την κοινωνική διάσταση του κυ-
βερνητικού έργου, να χειρίζονται τα εθني-
κά ζητήματα με βάση τις μικροκομματικές
και εσω-κομματικές τους σκοπιμότητες.

Για τους πολίτες, όμως, εκείνους –και είναι
πάρα πολλοί– που δεν ανέχονται άλλο να
μένουν στο περιθώριο και να κυβερνώνται
χωρίς να ακούγεται η γνώμη τους και η θέ-
λησή τους, που δεν ανέχονται άλλο να θεω-
ρούνται πολίτες β' κατηγορίας και η ψήφος
τους να μη βαραίνει το ίδιο, που δεν ανέχο-
νται άλλο την κοροϊδία τα δύο κόμματα να
εναλλάσσονται στην εξουσία και να πληρώ-
νει πάντα ο λαός το... χάος που παραλαμβά-
νει το ένα κόμμα από το άλλο, για όλους αυ-
τούς τους πολίτες η ψήφος που δεν δίνεται
στο δικομματισμό είναι πολύ χρήσιμη.

Ο κάθε πολίτης έχει πολιτική δύναμη στα
χέρια του. Να την αξιοποιήσει, λοιπόν, σω-
στά. Σήμερα. Για να μην κλαίει και να μην
κλαίγεται αύριο.

ΨΗΦΙΣΤΕ
ΣΚΟΠΙΣΤΕ
ΤΕΛΕΡΣΑΤΕ

Επί του προκειμένου

του Αλέξ. Αργυρίου

Φίλοι καλοί και αγαπητοί, προ ημερών που τα λέγαμε, μεταξύ τυρού και αχλαδίου –δεν φάγαμε ούτε τυρί ούτε αχλάδι– μου έκαναν την τιμή να με εγκαλέσουν, δίκην εκπροσώπου των «λογίων παρελθόντων ετών», γιατί έχουμε αποσυρθεί ως Κιγκινάτοι και δεν μιλάμε για τα τέρατα και σημεία που συμβαίνουν σε αυτόν τον τόπο με το μεγάλο παρελθόν, το συγκεκριμένο παρόν και το άδηλο μέλλον.

Μολονότι ποτέ δεν ισχυρίστηκα ότι εκπροσωπώ κάποιο υποθετικό σύνολο –στάδιο λαμπρό για τους πολιτικούς– επειδή όμως και δεν έχω διακόψει τον διάλογο με κάποιους από τους «συνηλικιώτες» ελπίζω η απολογία μου να μην εκληφθεί ως απολύτως προσωπική, που τότε δεν θα είχε κανένα ενδιαφέρον. Έστω, λοιπόν, ότι διαγωνίως αποδίδω κάτι και από αυτών τις αντιλήψεις.

Ωστόσο, νομίζω χρήσιμο να ορίσω το περιβάλλον εαυτού και αλλήλων από το οποίο –ορμώμενος– ομιλώ. Χρονικά, πρώτον: Αποκτήσαμε συνείδηση του περιβάλλοντος κόσμου στα χρόνια της Κατοχής, και κάποιοι εξ ημών, διαδραμάτισαν ένα ρόλο –δεν προσδιορίζω τον βαθμό– στην αντίσταση. Και τηρουμένων των χρονικών αποστάσεων από το ηρωικό και πένθιμο εκείνο παρελθόν, δι' ημάς και αυτούς, ήδη «ο θάνατος το στρώνει» που λέει και ο ποιητής¹. Έως τότε, όμως, θα κουβαλάμε ένα φρόνημα που ενδέχεται να μην το πάρουμε μαζί μας. Για να μην ολισθήσω σε μεγαλοστομίες και μελοδραματισμούς, θα αποφύγω να περιγράψω αυτό που κεφαλαιοποιώ –περιληπτικά και συνοπτικά– ως «φρόνημα της αντίστασης». Προτιμώ να το αφήσω έτσι ανοιχτό, κυρίως ανοιχτό σε σημασίες, όπως οριακά είναι. (Να μεταφέρεται, άραγε ο μύθος του; Πιθανόν κάτι ράκη του).

Στην κατηγορία των ανθρώπων στους οποίους αναφέρομαι και περιλαμβάνομαι –εάν επιθυμείτε– που, γι' αυτούς, το «φρόνημα» είχε γεννηθεί κατά τη διάρκεια παράλληλης –με διαδοχικές αποκρυσταλλώσεις– πορείας, και έκτοτε –όλα αυτά τα πολλά (και βαρυσήμαντα;) χρόνια που πέρασαν– λειτούργησε, ανάμεσά μας ως συνεκτικός ιστός. Στο περιβάλλον αυτό, εκείνο το «απελευθερωτικό πνεύμα», εκφράζονταν με το ότι ο διάλογος μεταξύ μας είχε καταστεί: επιθυμητός, δυνατός και αποτελεσματικός, χωρίς αυτό να σημαίνει ότι μιλούσαμε ως κουρδισμένα ρολόγια, διότι υπήρχαν πάντοτε θεμιτές διαφωνίες και κάποτε μικροσυγκρούσεις. Συνελόντι ειπείν –για να θυμόμαστε και φράσεις παλιών δασκάλων– από το κοινό ταμείο εμπειριών και διαλόγων είχε προκύψει μια «κοινή γλώσσα» και –συνεχώς διαπιστούμενη– μια «κοινή στάση».

Μίλησα για «φρόνημα» και τώρα μιλώ για «στάση». Ο λόγος είναι διότι δεν θα ήθελα το «φρόνημα» να εκληφθεί ως πλαίσιο ιδεολογικό, συνδεδεμένο με συγκεκριμένα βιβλία και маниφέστα. Όχι ότι δεν είναι σε ένα βαθμό τροφοδοτημένο με τα τοιαύτα. Αλλά δεν είναι αποκλειστικά, και δεν είναι κυρίως ιδεολογία, όσο είναι «κατάσταση», με άγραφο καταστατικό, το οποίο στους όρους του, περιλαμβάνει την ανιδιοτέλεια των επιλογών.

Μεγάλη κουβέντα, το καταλαβαίνω: όμως –για να μη χάνουμε και το χιούμορ μας– ελπίζω κάποτε, γράφοντας «αντιαπομνημονεύματα» για τους συνοδοιπόρους μου, να καταθέσω συγκεκριμένες συμπεριφορές/πράξεις τους που το επιβεβαιώνουν.

Κλειδί για τη διάκριση του «φρονήματος της αντίστασης», καταρτισμένου (θα επιμείνω στον προσδιορισμό), σε βιωματικό πεδίο –κρίσιμος όρος, καθώς αγνοείται η διαφορά, εμπειρίας και βιώματος– θεωρώ και υπογραμμίζω: την ανάπτυξη του πνεύματος της «ανιδιοτέλειας των επιλογών». Το να αποφασίζεις, με άλλα λόγια, «τοις ένδον ρήμασι πειθόμενος», που λέει ο ποιητής². Και αυτό ως αντίστιξη στην αναγνώριση της ανάγκης συμμετοχής και αποδοχής αποφάσεων –σε δύσκολους, λίγο πολύ καιρούς– από συλλογικά σώματα, άγραπτος και αναγνωρισμένος κανόνας: κοινωνικής συμβίωσης. Μια συμβίωση ελεύθερης επιλογής, αναγκαίο όρο: κοινής συλλογικής πορείας, ελεύθερα πάντως διαμορφωμένης, με κριτική σκέψη αυτοελεγχόμενη.

Στην πορεία –που λέγαμε– συνέβαιναν συχνά πολλά γεγονότα δραματικά, αλλά και ενίοτε κωμικά. Ο ποιητής θα τα έλεγε «υπέρογκα»³. Να σημειώσω –για να σπάσω τη σοβαροφάνειά μερικά από τα τελευταία, για να αντιληφθεί κανείς τι «κορκοδειλάκια» έχουμε καταπιεί.

Κάποτε, λοιπόν, όταν ακόμη δεν είχε κοπάσει ο ενθουσιασμός της αντιφασιστικής νίκης, θεωρήθηκε δεδομένο ότι ακόμη και στο ποδόσφαιρο η ΕΣΣΔ προηγείτο, καθώς η «Δυναμό», γυρίζοντας το 1945 ανά τις ευρωπαϊκές πρωτεύουσες, είχε νικήσει όλες τις ομάδες, ή όπως όταν οι κατά συρροήν πολεμικές σοβιετικές ταινίες, μας έδειχναν τη συγκινητική και ηρωική συμπεριφορά των πολιτών της υποδειγματικής αυτής κοινωνίας, που όταν ο εχθρός τους συνελάμβανε αιχμαλώτους και ο γκεσταπίτης ανακριτής τους ρωτούσε: «πού κρύβεται ο Στάλιν», αυτοί απτόητοι απαντούσαν «ο Στάλιν δεν κρύβεται: βρίσκεται παντού».

Θυμάμαι, επίσης, και μια λέξη που πηγαινοερχόταν: «το αυτονόητο». Παραδείγματα, που ωστόσο εκφράζουν ένα σκεπτικό, ας μη φανεί υπερβολή. Το «αυτονόητο» αποδίδει τη λογική του ότι «όλα τα ζητήματα» είναι οφθαλμοφανή και συνεπώς λυμένα. Έχουμε, για όλα, έτοιμες τις λύσεις, αφού είναι αυτονόητες.

ζαλή ώρα όπως και τώρα, στα χείλη κάποιων πολιτικών, το ρωτόγνωρο» στη θέση του πρωτοφανούς. Όμως, νά μια «φρέσκια» λέξη για «φρέσκα» πράγματα, λες και πρόκειται να λάξουμε τα πράγματα με τις λέξεις – ως διά μαγείας.

Αυτά τότε, λοιπόν, ως δείγματα γραφής και αντίληψης, που στους νεότερους πρέπει να δείχνουν φανταστικά (όσα τωρι- δεν λούζονται). Και ίσως η υπογράμμισή τους κατηγορηθεί ; φορμαλισμός – άλλη καραμέλα.

Νομίζω ότι κάπου εκεί –στο πνεύμα που εκπορευόταν εκ του πρὸς– παίχθηκε (με σημαδεμένα χαρτιά) η διάκριση δύο νο- ροπιών που, αρχικά, πήγαζαν από το ίδιο φρόνημα. Οι μεν στευαν ότι ως σταυροφόροι έπρεπε να καταπιούν την κάμηλο ο όνομα του τελικού σκοπού, οι δε άλλοι –περί των οποίων ρόκειται– κάθε τόσο έβλεπαν να λαμβάνονται αποφάσεις πατριχιαστικά κυνικές, τις οποίες όφειλες να χειροκροτήσεις τουλάχιστον να αποσιωπήσεις.

Μόνο το ότι ο αντίπαλος ήταν απαράδεκτος, ύπουλος, χυδαί- ος, αδίστακτος, -στα ηγετικά του στρώματα- οδηγούσε, μοι- ραία, την υπόθεση σε αυτή την -ένοχη;- σιωπή, ως πράξη από- κωσισης. Μια σιωπή που τη διέκοπταν μερικές αδέξιες παρε- βάσεις, σε λεπτομέρειες. Μια σιωπή που κράτησε πάνω από 50 κρίσιμες δεκαετίες, στις οποίες παίχθηκαν και χάθηκαν πολλά αποφασιστικά θέματα, χωρίς να δικαιολογούν, έστω, τα λάθη: οι σκοπιμότητες μιας ευάλωτης και παιδαριώδους πολιτι- κής. (Αλλά με τέτοια όπλα πώς να γίνει ιδεολογικός αγώνας; Κι όμως, σε τέτοιες περιστάσεις μπορούσες να θαυμάσεις τους τα- κτικά δακτυλοοργούς).

Και όταν επί τέλους και ενώ κινδύνευαν να χαθούν και τα τε- λευταία ίχνη της «αξιοπιστίας» -η λέξη είναι επίκαιρη- βρέθηκε μια ετεροβαρής στέγη (για τους αιωρούμενους «δε», της σημα- ντικής τράπουλας) στέγη που ξεχώρισε με τον επιθετικό προσ- κρισμό *ανανεωτική*, η οποία μπορούσε μεν -από «τους φαιά- ορούστες», που λέει ο ποιητής¹- να συκοφαντηθεί, όμως όχι πλέον με πειστικό τρόπο, αφού η «αλήθεια» έτρεχε στους δρό- μους, καθώς το ερώτημα «ή στραβός είναι ο γυαλός ή στραβά αρ- ρενίζομε» είχε απαντηθεί εξουθενωτικά. Στοχάζομαι ότι μόνο η δράνεια άρκεσε για να συντηρηθεί, ακόμη ένα τέταρτο του αι- ωνα, η αλλοπρόσαλλη πολιτική, ώστε να μην περιωθηί τελικά ούτε κολυμπηθρόξυλο. Συμπονώ τους «αγίους» της υπόθεσης, που εμμένουν στο *απυρόβλητο*. «Είναι κι αυτό μια στάση, νοιώ- εται»⁴. Υπάρχει εδώ πιστεύω, αρετή αλλά όχι και τόλμη.

Ωστόσο η ανανεωτική αντίληψη και τάση, κακά ψέμματα, για ποικίλους λόγους, -κύριος δε λόγος υπάρξε: η καθυστέρη- ση της απαγκίστρωσης από τα ονόματα και τα σύμβολα, υπο- αθιστώντας τα ουσιαστικά το *φάντασμα* της σοσιαλδημοκρα- τίας κατά τον Α' παγκόσμιο πόλεμο, τους κυνηγούσε- δεν βρή- κε την απήχηση που θα την βοηθούσε να αποτρέψει την επι- ώση μιας καρκινοβατούσας λογικής σε σχήματα που χρεο- ώπησαν, όχι γιατί έφταιξαν τα πρόσωπα αλλά για ένα και βα- ρικής σημασίας σφάλμα: την περιφρόνηση της δημοκρατίας το όνομα της κατάκτησης της απόλυτης αλήθειας, -από κά- ποιους ανεξέλεγκτους- με συνέπεια, την πορεία από μια παγι- ευμένη -στην αυτάρκειά της- διαχείριση. Σφάλμα τερατώδες γιατί μηδενίζει τον ανθρώπινο παράγοντα από τον οποίο και εξαρτάται το κάθε αποτέλεσμα. Δυστυχώς για «τους μεν», αλ- οίμονο για «τους δε».

Χωρίς την αναγνώριση αυτού ως «βασικού σφάλματος», όλα κι άλλα έχουν περιθωριακή σημασία. Και η πλαστογράφηση των ιδεών καταντά μοιραία, προκειμένου οι συντελεστές, που

δεν είναι άγγελοι, να μην απολέσουν όσα προνόμια η νομεν- κλατούρα τους επεδίωκε.

Αλλά θα μου πει κανείς. Ωρα εκλογών και μιλάς μια υπαινι- κτική γλώσσα, με ιστορικά -πίσω από λευκές σελίδες- συμφρα- ζόμενα; Ναι, όμως σε ποιό κύκλο απευθύνομαι, τόσο εγώ όσο και όσων το αναγνωστικό κοινό περιορίζεται σε μερικές εκα- τοντάδες ειδικών. Οι εξαιρέσεις εκείνων που έχουν φύγει από τον κανόνα του κλειστού κυκλώματος, -αλλά και δεν γράφουν σε βατούς, από προϋπόθεση, κώδικες-, είναι ελάχιστες. Έστω λοιπόν, και με αυτή την αίσθηση, ότι απευθύνομαι σε ελάχιστο κοινό και που πάλι "αυτό και αυτούς" δεν τους επηρεάζω, θα απαντήσω στην υποθετική ερώτηση του ποιητή «τώρα τί λές»⁵, φράση η οποία στα χέρια δημοσιογράφων έγινε ρητορική.

Και κλείνω αυτή τη συλλογιστική, που δεν φιλοδοξώ να έχω πεί- σει κανένα, -και εξάλλου δεν είχα την πρόθεση να επιχειρηματο- λογήσω -δίνοντας την υπόσχεση ότι «Ωρισμένως κάποτε, όταν μου δοθεί ευκαιρία, θα γράψω τις εντυπώσεις ενός πνιγομένου».

Γι' αυτούς λοιπόν που επικαλούμαι, για τον μικρό κύκλο με τον οποίο διατηρώ επαφή, αυτούς τέλος που παρά τις αντίξοες περιστάσεις παρέμειναν συνεπείς σ'εκείνο το πνεύμα, και στο όνομα της ανιδιοτέλειας των επιλογών, καταγράφω τη στάση τους που δεν είναι άλλη παρά: το ότι, με τις υπάρχουσες δυνά- μεις, και με ό,τι διαφαίνεται, πέρα από διακηρύξεις και στενά εκλογικά συνθήματα, το «φρόνημα» και το «πνεύμα» που τότε αναπτύχθηκαν και όσο αμφοτέρω συντηρούνται- στάση που βαθμολογεί ποιότητες -μόνο ο Συνασπισμός το εκφράζει. Ή, έστω, κατ'οικονομίαν, μπορεί να το εκφράσει.

Θα πείτε. Τόσα πολλά για τόσο λίγο: Δεν είναι λίγο αν δεν αντιλαμβανόμαστε την κολοσιαία διαφορά της αναπαλαίωσης από την ανανέωση. Στην «αναπαλαίωση» συντηρείται -ταρι- χευμένο- το σφάλμα. Στην ανανέωση αυτό το σφάλμα τείνει να μηδενιστεί. Και το «τείνει», για ελάχιστες, λίγο δυσκίνητες ακόμη, συνειδήσεις.

Οι καιροί βοήθησαν να μπλεχτούν πολλά. Τον παλιό και δοκι- μασμένο λαϊκισμό του ΠΑΣΟΚ, κληρονόμησαν η Ν.Δ. και ο Τσοβόλας, κάποια παλιά πτέρυγα της ανανέωσης τείνει να εμ- βολίσει (όπως ο Τσοβόλας το ΠΑΣΟΚ) τους παλιούς συνοδοι- πόρους, στο όνομα μιας ιδεολογικής ορθοδοξίας επικαλούμενη διαβεβλημένους τίτλους, όσο για το κουκουέ – νομιμοποιούμαι υποθέτω να το λέω έτσι αφού το είχε υιοθετήσει ο Ζαχαριάδης, προτιμώντας το τρισύλλαβο από το επτασύλλαβο -«παραμένει εν πλήρει συγχύση αθώ»⁷ και ελπίδα του προλεταριάτου- πού το συνάντησε;

Όσο για το λευκό, στο οποίο αθροίζονται ανειδοποίητα η δια- μαρτυρία εναντίον όλων με την αδιαφορία και την αμηχανία, αποτελεί πράξη που αυτοακυρώνεται καθώς τελικά μένει εκτός υπολογισμού και ισοδυναμεί με *μη* πολιτική χειρονομία.

Θα πω, τελειώνοντας, μια μεγάλη κουβέντα. Τη σηκώνει η περι- σταση. Ο Συνασπισμός δεν μεταφέρει ως αχθοφόρος αλλά μπο- ρεί να συντηρεί -όσο είναι δυνατόν- μια φράση του ποιητή, (κατα- χωνιασμένη 70 χρόνια μετά το θάνατό του) που τόσο πρώιμα, με- τατόπιζε το «εθνικό» ζήτημα στην ουμανιστική του βάση. Με τη φράση στην οποία ανήκει η παρένθεση που έχει σπάσει κόκκαλα: «Κλείσε μέσα στην ψυχή σου την Ελλάδα, (ή ό,τι άλλο) [...]»⁸.

1. Γιάννης Βαρθέλης
2. Άρης Αλεξάνδρου
3. Γιώργος Σεφέρης
4. Κ. Π. Καβάφης

5. Μανόλης Αναγνωστάκης
6. Κ. Γ. Καρυωτάκης
7. Μιχάλης Κατσαρός
8. Διονύσιος Σολωμός

Δικομματισμός και πολιτικός λόγος

του Δημήτρη Ζώνιου

Η αποχώρηση των λεγόμενων χαρισματικών ηγετών από το πολιτικό σκηνικό, αποτέλεσε το ορόσημο για το πέρασμα σε μία άλλη εποχή. Χρονικά, συνέπεσε με την διαμόρφωση ραγδαίων εξελίξεων σε διεθνές επίπεδο, τη σημασία των οποίων δεν κατανόησαν ή στη χειρότερη περίπτωση δεν θέλησαν να την κατανοήσουν. Το γεγονός είναι πάντως, ότι δεν προετοίμασαν κατάλληλα τη χώρα, για ν' ανταποκριθεί στις σύγχρονες ανάγκες. Την ίδια τύχη, επιφύλαξαν οι δύο «μεγάλοι αρχηγοί», Α. Παπανδρέου και Κ. Καραμανλής και για τα κόμματα που ίδρύθηκαν. Δεν θέλησαν –κυρίως γιατί το μόνο που τους ενδιέφερε ήταν η προσωπική υστεροφημία τους– να τα εφοδιάσουν με τα απαραίτητα πολιτιστικά, που θα τους διασφάλιζαν μία επιτυχή συνέχεια. Αντιθέτως, το μόνο που κληροδότησαν στους «μέτριους» διαδόχους τους ήταν γνωστή συνταγή του δικομματισμού, στη φάση μάλιστα που τα αποτελέσματα της χρεοκοπίας του, είχαν ήδη αρχίσει να διαφαίνονται.

Παραδίδοντας –έστω και αθέλητα– τη σκυτάλη τους, μεταβίβασαν ταυτοχρόνως στους κληρονόμους τους και τις αποτυχημένες πολιτικές επιλογές τους. Για την Αριστερά πάντως, η ιστορία δεν πρόκειται σε καμία περίπτωση να τους δώσει συγχωροχάρτι. Τόσο ο **Κ. Καραμανλής**, όσο και ο **Α. Παπανδρέου**, «γεύτηκαν» τις χαρές της εξουσίας όσο ελάχιστοι ηγέτες σε αυτό τον τόπο. Τιμήθηκαν και δοξάστηκαν, για περίπου δύο δεκαετίες, από τη συντριπτική πλειοψηφία του λαού. Ευνοούμενοι των ιστορικών συγκυριών και ενδεχομένως με τη βοήθεια εξωθεσμικών παραγόντων –όπως καταγγέλλεται στις μέρες μας– παρουσιάστηκαν ως οι μοναδικοί εκφραστές των αναγκών και των προσδοκιών της κοινωνίας.

Η επιρροή που ασκούσαν στο εκλογικό σώμα ήταν αξιοθαύμαστη. Κάθε φορά που εμφανίζονταν στα προεκλογικά μπαλκόνια τους περίμενε μια λαοθάλασσα. Ο λόγος τους ξεσήκωνε τα πλήθη. Το ένα σύνθημα διαδέχονταν το άλλο. Κάθε συγκέντρωση που πραγματοποιούσαν τα δύο κομματικά οικοδομήματά τους (Ν.Δ.-ΠΑΣΟΚ), έμοιαζε με πανηγύρι. Σημαίες, πανώ, βαρελότα και τραγούδια από τα μεγάφωνα. Μεθυσμένοι από το μέγεθος της λαϊκής ανταπόκρισης οι δύο «επιβήτορες της εξουσίας» ανταπέδιδαν με ανέξοδες υποσχέσεις, γαλάζιας και πράσινης απόχρωσης. Η μεταξύ τους αντιπαράθεση, περιοριζόταν κυρίως σε προσωπικό επίπεδο και σπανίως λάμβανε τον χαρακτηριστήρα σύγκρισης κυβερνητικών προ-

γραμμάτων. Ίσως γιατί τα προγράμματα ήταν πάντα γενικόλογα και ασαφή.

Την ίδια τακτική των άσφαιρων βολών –μέσω προσωπικών φραστικών επιθέσεων– ακολουθούν, πιο άκομψα όμως, και οι σημερινοί αρχηγοί, όχι μόνο των δύο κομμάτων αλλά και της ΠΟΛ.ΑΝ. και του ΔΗ.Κ.ΚΙ.

Καθ' όλη τη διάρκεια της προεκλογικής περιόδου οι **Κ. Σημίτης** και **Μ. Έβερτ** –παρ' ότι τους δόθηκαν αρκετές ευκαιρίες– δεν αναμετρήθηκαν ούτε μία φορά στο πεδίο των επιχειρημάτων.

Το χαμηλό πολιτικό διαμέτρημά τους καταφάνηκε και την περασμένη Παρασκευή κατά τη διάρκεια της στημένης τηλεοπτικής «συζήτησης» με τους δημοσιογράφους «κοινης» αποδοχής και των δύο κομμάτων.

Στην πραγματικότητα επρόκειτο περί δύο ανούσιων μονολόγων, διαδικασία που επέλεξε ο «εκσυγχρονιστής» **Κ. Σημίτης**. Η ηγεσία του ΠΑΣΟΚ επανέφερε τα εκβιαστικά διλήμματα και την αντιδεξιά συνθηματολογία, επιχειρώντας ταυτοχρόνως να εμφανιστεί με φιλολαϊκό προσωπείο.

Δύο ημέρες αργότερα, διαπιστώνοντας ότι το κόμμα της αξιωματικής αντιπολίτευσης κερδίζει πόντους στον προεκλογικό αγώνα, επιδόθηκε και πάλι στην παραχολογία. Στην άλλη όχθη, ο αντίπαλός τους συνέχισε την πλειοδοσία, τον λαϊκισμό και τη δημαγωγία. Δύο διαφορετικές σχολές πολιτικών με κοινό παρανομαστή. Δειλία εναντίον απερισκεψίας, ελλείψει άρθρωσης πολιτικού λόγου.

Τι να πουν, άλλωστε, αφού η πολιτική που

έχουν εφαρμόσει αλλά και εξαγγέλλουν τα κόμματά τους είναι πανομοιότυπη; Να προσουν για «εξυγίανση» της «Ολυμπιακής» εταιρεία 1,3 δισ. δρχ. και το ΠΑΣΟΚ, που 300 εκατ. δρχ.; Γιατί δεν παρουσιάζουν στη δημοσιότητα τους προϋπολογισμούς; έχουν καταρτίσει; Μήπως γιατί προβλέπουν αύξηση ή αναπροσαρμογή των έμμεσων φόρων κατά 500 δισ. δρχ. μέσα στο 1997 και μείωση στο ίδιο διάστημα των ασφαλιστικών εισφορών των εργαζομένων κατά 380 δισ. δρχ.; Πώς να εξηγήσουν στους ψηφοφόρους ότι στο παρασκήνιο έχουν δεσμευτεί απέναντι στους βιομηχάνους για συνέχιση της πολιτικής της λιτότητας;

Οκτώ μήνες τώρα, ο ένας δεν έχει εξηγήσει πώς εννοεί τον όρο εκσυγχρονισμό, ο άλλος, ανακάλυψε όψιμα τον λαϊκό καταναλωτισμό. Και οι δύο πάντως έχουν αποδοθεί σε κατώτεροι των περιστάσεων. Γι' αυτό και οι φόβοι τους επικεντρώνονται σε δύο σημεία. Στην αδυναμία τους να συντηρήσουν το υπάρχον κομματικό σύστημα και στη σύγκρισή του με τους λαοπρόβλητους «μεγάλους» ηγέτες. Τέτοια μηνύματα λαμβάνουν από τους άνευρες και σημαντικά μικρές σε μέγεθος προεκλογικές συγκεντρώσεις που οργανώνουν οι κομματικοί μηχανισμοί τους.

Το μόνο παρήγορο στοιχείο για τους «πολιτικούς νάνους» είναι ότι αυτές οι συγκυρίες δεν θα διεξαχθούν με το σύστημα απλής αναλογικής.

Γιατί τότε η μετριότητά τους θα απεικονιζόταν και στο νέο πολιτικό χάρτη.

Ο ΣΥΝ ως ένζυμο ...

του Νίκου Φίλη

ΨΗΦΙΣΤΕ
ΣΚΟΠΙΣΤΕ
ΤΕΛΕΡΙΑΤΕ

ή τη φορά φαίνεται ότι οι πολίτες επιστρέφουν τα εκβιαστικά διλήμματα στους δύο συνεταίρους του δικομματισμού, οι οποίοι έχουν οδυθεί σε μια προσπάθεια ανοιχτής ή συγκαλυμμένης λεηλασίας της φήψου των μικρότερων κομμάτων. Πιο χαρακτηριστική, και πιο ενοχλητική, η μονότονα επαναλαμβανόμενη πρωθυπουργική προτροπή να εξαφανιστούν τα μικρά κόμματα.

...αίτερα για τον ΣΥΝ, αυτή η τακτική αποδεικνύει πώς ακριβώς εννοεί ο κ. Δημίτης την «κεντροαριστερά» του. Η διαμβολισμός είχε μιλήσει το καλοκαίρι και τώρα, στην ίδια γραμμή αλαλιού και κομματικού αυταρχισμού, βάλθηκες κατά της κοινοβουλευτικής εκδήλωσης ενός χώρου, που σύμφωνα με πρωθυπουργικές διακηρύξεις αποτελεί τη συνομιλητή του. *Όστε η περιβόητη «αριστερά» περνάει μέσα από την πελοποίηση της ανανεωτικής αριστεράς;* Είναι η πρώτη φορά, που οι δύο αυτοί αποδεικνύονται τόσο κοντινοί, αλλά τόσο μακρινοί. Τόσο συγγενείς, αλλά τόσο διαφορετικοί κι αντίπαλοι. Η «πρώην αντιπολίτευση» σφραγίστηκε από την κυριαρχία του ΠΑΣΟΚ και η οδοική επιχείρηση διάλυσης του χώρου της ανανεωτικής αριστεράς, όπως τότε έζωταν με κορμό το ΚΚΕ εσωτερικού. Η αποτυχία της «Συμμαχίας» του Ανδρέα Παπανδρέου με ανακούφιση αναγγέλλει τη... ληξιαρχική πράξη του ευρωκομμουνισμού στην οποία κι αργότερα αποφάσισε να στείλει «σαλόνια» τους μακρονησιώτες της αριστεράς. Ο λαϊκισμός, ως ώστρια πολιτική ιδεολογία της πρώην πολιτευτικής περιόδου, πέτυχε τις επιτυχίες του.

...ρα, στην αρχή της «δεύτερης μεταμόρφωσης», με πιο περιποιημένο λόγο, το ΠΑΣΟΚ», υιοθετώντας στα λόγια νέες ιδέες του ανανεωτικού χώρου, ήλθε και πάλι να κυριαρχήσει στον χώρο της ανανεωτικής αριστεράς, αυτή τη φορά αξιοποιώντας τις συνέπειες της

...εργάτης μας Νίκος Φίλης είναι υποψήφιος Συνασπισμού στην Α' Αθηνών.

... διεθνούς κρίσης της ιστορικής αριστεράς. Δεν είναι μόνον η μεθοδολογία του εκβιασμού των αριστερών ψηφοφόρων, η ανταπόκριση προς τη δεξιά λαϊκιστική παροχολογία του κ. Έμπερτ (μέχρι και πρωτοετείς φοιτητές «διόρισε» προεκλογικώς ο Γ. Α. Παπανδρέου), που επιβιώνουν κι ενισχύονται στην προεκλογική φυσιογνωμία του ΠΑΣΟΚ. Το βασικότερο είναι ότι συνεχίζεται η αμφισβήτηση, κατ' ουσίαν η καταστατική αντιπαλότητα, προς την ύπαρξη ενός χώρου, που η επιβεβαίωση κι ανάπτυξη του είναι δυνατόν να επηρεάσει καθοριστικά τις κοινωνικές και πολιτικές εξελίξεις.

Αυτόν το χώρο, ο οποίος ορίζεται στη βάση πολιτισμικών-πολιτικών αναφορών και συντίθεται από τις ευαισθησίες του δημοκρατικού ρεύματος της ιστορικής αριστεράς, εκπροσωπεί ο ΣΥΝ. Όχι πάντοτε με τον πιο ικανοποιητικό τρόπο. Συνήθως δίνοντας την εντύπωση ότι στερείται αυτοπεποίθησης και της επιλογής για μακριά πορεία αυτόνομης ιδεολογικής και πολιτικής παρουσίας. Αυτός ο χώρος όμως έχει τολμήσει να συγκρουστεί με την εθνικιστική πολιτική. Δεν παρασύρεται από την επαγγελία μιας «ανάπτυξης» με φαραωνικά έργα. Δεν συναινεί στις επιχειρήσεις αρετής κατά των λαθρομεταναστών. Αντιστέκεται στο μεγάλο αδερφό της Μιντιοκρατίας και την απίσχναση των αντιπροσωπευτικών θεσμών. Δεν έχει προσχωρήσει στο δογματισμό ότι κάθε δημόσιο είναι εξ ορισμού προβληματικό και χρεοκοπημένο, ενώ κάθε ιδιωτικό κερδοφόρο και δυναμικό. Αναγνώριζει το νέο πρόσωπο της ριζοσπαστικής αριστεράς στις αναζητήσεις των δυνάμεων του αριστερού ευρωπαϊσμού, οι οποίες δεν θεωρούν νομοτέλεια την αποδόμηση της ευρωπαϊκής ενο-

...ποίησης που προκύπτει από τη σιδηρά πειθαρχία στη νομισματική αυστηρότητα του Μάαστριχτ. Προβληματίζεται για τις νέες αντιφάσεις που συγκλονίζουν τον μεταδιπολικό κόσμο: την αναβίωση των εθνικισμών και των θρησκευτικών φανατισμών, τη διχοτόμηση των κοινωνιών, την «επιδημική εξάπλωση» της νέας φτώχειας, την καταστροφή του περιβάλλοντος, τα τείχη που ορθώνει ο άγριος καπιταλισμός ο οποίος προβάλλει τη Θεία Πρόνοια της Αγοράς εις βάρος των δημοκρατικών και κοινωνικών δικαιωμάτων του πολίτη, τις υπαξιακές και κοινωνικές συνέπειες του «τέλους της εργασίας».

Σε αντιστοιχία προς τις διεργασίες της ευρωπαϊκής κοινωνικής και πολιτικής αριστεράς, αξιοποιώντας τη νέα πραγματικότητα των αντιφάσεων, με τον αναγκαίο «βολονταρισμό» (διότι πάντοτε έχει σημασία αν θέλουμε να είμαστε διαφορετικοί), ο ΣΥΝ μπορεί να αποτελέσει το ένζυμο για την ανασύνθεση της «μικρής» αλλά τόσο ελκυστικής αριστεράς, δημοκρατικά ανταγωνιστικής προς τον καπιταλισμό, οικολογικής, φορέα ανατρεπτικών αξιών και κοινωνικών ευαισθησιών, οργανώτριας ενός πολιτικού σχεδίου για την αριστερή απάντηση στην πολύμορφη κοινωνική κρίση. Τη «μικρή αριστερά», πέραν της παραδοσιακής σοσιαλδημοκρατίας και των σταλινικών καταλοίπων, την αριστερά που παραμένει ένα ζητούμενο, όπως και η ελπίδα για την κοινωνική απελευθέρωση και το σοσιαλισμό με δημοκρατία.

Η επάνοδος του ΣΥΝ στη Βουλή αποτελεί προϋπόθεση για μια σύγχρονη παρουσία της αριστεράς. Διαφορετικά η διαφημιζόμενη νέα μεταπολίτευση θα επιβραβεύσει τις πιο καθυστερημένες κι αναχρονιστικές εκδοχές της πρώτης μεταπολίτευσης.

Και πώς... την αποφεύγουμε

του Μιχάλη Παπαγιαννάκη

Η υπόθεση της σύγκλισης των δυνάμεων της «κεντροαριστεράς» είναι πολύ σοβαρή υπόθεση υπόθεση για να την αφήσουμε να βουλιάξει θολά νερά και σε νεωστί προσελθόντες «εκσυγχρονιστές». Αυτά και άλλα υποστήριξε ο Μιχάλης Παπαγιαννάκης σε συγκέντρωση που οργάνωσαν ο «Παρατηρητής» και η «Πολιτεία» την Τρίτη 17.9 στη Θεσσαλονίκη. Μεταφέρουμε το πλήρες κείμενο της ομιλίας γιατί πέρας της αποσαφήνισης των θέσεων του ομιλητή, παρουσιάζει γενικότερο ενδιαφέρον – τουλάχιστον από την ερχόμενη Δευτέρα...

ΕΥΧΑΡΙΣΤΩ ΤΟΣΟ τον «Παρατηρητή» όσο και την «Πολιτεία» για την πρόσκληση να παρουσιάσω μπροστά σας τις απόψεις μου για ένα θέμα που απασχολεί εντονότατα όλες τις δυνάμεις της αριστεράς, του εκσυγχρονισμού και της οικολογίας σε όλη τη λοιπή Ευρώπη και ασφαλώς θα απασχολήσει εξίσου έντονα αυτές τις δυνάμεις και στην Ελλάδα. Λέω «θα», γιατί αυτές τις μέρες, τους πάντες μας απασχολεί πολύ περισσότερο η προεκλογική περίοδος, ευλόγως. Από πολλές πλευρές μάλιστα μου τέθηκε με πραγματική ή και με προσποιητή απορία το ερώτημα του πώς δέχθηκα να συμμετάσχω σε μια τέτοια συζήτηση, που θα μπορούσε να είναι μια απλή πλαγιοσκοπήση του ΣΥΝ από κάποιους που αποσκοπούν στην ανέξοδη λεηλασία των ψήφων του. Δεν μπορώ να κάνω δίκη προθέσεων των οργανωτών, και ασφαλώς ποτέ δεν αρνήθηκα ούτε θα αρνηθώ να μετάσχω σε διάλογο για το μέλλον των δυνάμεων του δημοκρατικού σοσιαλισμού, του εκσυγχρονισμού και της οικολογίας, ακριβώς γιατί πιστεύω ότι πρέπει να τους ανήκει, το μέλλον εννοώ...

ΕΙΧΑ ΤΗΝ ΤΙΜΗ να παρουσιάσω τις γενικότερες, δεν τολμώ να πω τις θεωρητικές, απόψεις μου για το μέλλον των δυνάμεων αυτών, που ασφαλώς περνάει μέσα από την ουσιαστική σύγκλιση τους από όπου και αν βρίσκονται σήμερα, σε μια προηγούμενη συγκέντρωση-συζήτηση που είχε οργανώσει η «Πολιτεία» στην Αθήνα, πριν ακόμα εισέλθουμε στην προεκλογική περίοδο και εκστρατεία. Και είχα τονίσει ότι το πρώτο και κύριο ήταν και είναι πάντα η σύγκλιση των αναλύσεων ως προς την κατάσταση και την προοπτική της διεθνούς και κοινωνικής πραγματικότητας και η αντίστοιχη ανάγκη για αξιόπιστη προγραμματική αναθεώρηση και εμπλουτισμό. Ότι η σύγκλιση με αυτή την έννοια δεν μπορεί να είναι απλή συμπαράταξη και συρραφή δυνάμεων όπως μας έχουν κληροδοτηθεί από το παρελθόν. Ότι ναι μεν είναι πάντοτε «επείγον» το αίτημα της σύγκλισης αλλά ότι υπάρχει πάντα και πρέπει πάντα να προβλέπεται ο χρόνος για να μπορεί να αναπτυχθεί η συλλογικότητα και να εξασφαλίζεται η δημοσιότητα των οποιωνδήποτε πρωτοβουλιών και προσπαθειών, γιατί αυτά και μόνα είναι τα χαρακτηριστικά μιας σύγχρονης δημοκρατικής πολιτικής. Εν ολίγοις είχα δηλαδή καταθέσει την άποψή μου ως προς τα βασικά ερωτήματα που αφορούν κάθε πολιτικό εγχείρημα: το γιατί, το με ποιους και το πώς. Αν ενδιαφέρει τη συζήτησή μας είμαι έτοιμος να αναπτύξω ένα ή περισσότερα σημεία αυτής της τοποθέτησης.

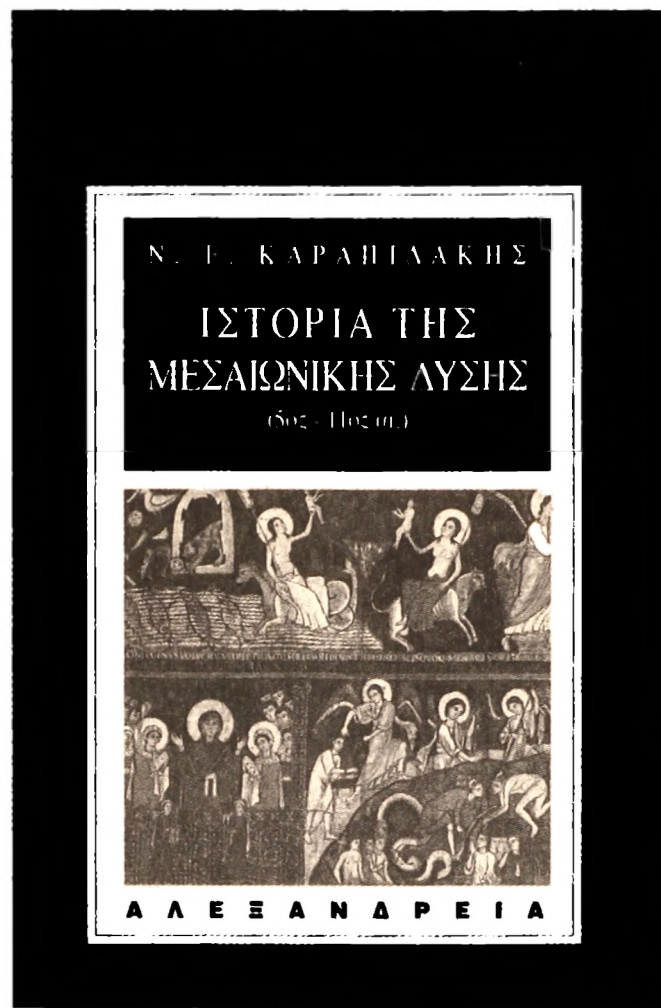
ΕΚΤΟΤΕ ΠΕΡΑΣΕ πολύς καιρός σε λίγες μέρες. Δεν προωθήθηκαν διαδικασίες προς τις κατευθύνσεις που συζητούμε, προέκυψαν πάντως

δηλώσεις και πρωτοβουλίες που έμειναν μετέωρες με την προκήρυξη των πρώτων εκλογών, και θα αποφύγω για την ώρα να συσχετιστώ με τα δε... Επειδή όμως κάθε γενική ή ακόμη και θεωρητική σκευή δοκιμάζεται από συγκεκριμένα, μικρά και μεγάλα, αυθόρμητα ή σχεδιασμένα, βήματα πολιτικής, αισθάνομαι την υποχρέωση να σχολιάσω και να συναγάγω κάποια πρώτα συμπεράσματα.

ΕΧΩ ΣΥΧΝΑ ΤΟΝΙΖΕΙ ότι ο όρος της «Κεντροαριστεράς» δεν έχει πολύ βάθος. Παραπέμπει σε γεωγραφικές διακρίσεις και στη συνέχεια συγκολλήσεις «χώρων» που είναι αυτονοήτως ομοιογενείς και αμετάβλητοι και απαραβίαστοι εντός των κληρονομημένων συνόρων τους. Δεν αναφέρεται στην ιδεολογική και πολιτική διαδρομή ιδεών και ανθρώπων, ιστορικών σχεδίων παλαιότερων και νεότερων. Παράβλλει ως προοπτική τη συμμαχία χώρων ή κομμάτων, άνευ άλλων μες στη βάση κάποιων πολιτικών αναγκών της στιγμής ή ακόμη και κάποιων αποσπασματικών, έστω και σημαντικών, στόχων κυβερνητικής δράσης. Όλα αυτά δεν είναι ούτε ασήμαντα ούτε αδιάφορα. Είναι όμως λίγα και εύκολα, χάνουν το όποιο νόημά τους όσο μένουν εκτός ενός γενικότερου ιστορικού σχεδίου. Έτσι δέστε πόσο εύκολα η «κεντροαριστερά» γίνεται καραμέλα στο στόμα του οποιουδήποτε αναζητεί κάτι το επικοινωνιακά νέο, κάποιο νέο περίβλημα απελευστικά τετριμμένων ιδεών και προτάσεων. Δέστε πόσο εύκολα εισάγονται αλληλοδιαδεχόμενες, θελημένες ή αθέλητες, συγχύσεις. Είναι π.χ. το ΠΑΣΟΚ το «κέντρο» που αναζητεί ειλικρινά μια συμμαχία με την αριστερά (και ποιαν από τις εκδοχές της; ή όλες, αδιακρίτως ιστορικής και διαφορών...); Είναι αντίθετα το ΠΑΣΟΚ ολόκληρη η «κεντροαριστερά» και καλεί τους ενδιαφερόμενους πολίτες να εγκαταλείψουν τους χώρους και τα κόμματα όπου βρέθηκαν ιστορικά ενταγμένοι για να το βοηθήσουν απέναντι στην απειλητική άνοδο της δεξιάς; Ή μήπως θεωρεί εαυτόν την κύρια έκφραση της κεντροαριστεράς, που διεκδικεί ως ζωτικό της χώρο έναν ευρύτερο περίγυρο που αποτελείται αμόρφως από πολίτες-ψηφοφόρους, ενδεχομένως και από πολιτικούς σχηματισμούς, οι οποίοι ωστόσο δεν έχουν κάποιο ρόλο να παίξουν εξαιτίας ενός εκλογικού συστήματος που ανέκαθεν έφτιαξαν και που ωστόσο εξυπηρετεί ευρύτερες εκλογικές συστάσεις τις οποίες διεκδικεί;

ΔΕΝ ΠΡΟΚΕΙΤΑΙ για ερωτήματα που μου εμπνέουν οι ανάγκες κάποιας ρητορικής, συνοψίζουν απορίες από τη διεξαγωγή του έως τώρα προεκλογικού αγώνα. Και βέβαια επιμένω πως είναι μόνο δείγματα που αν τα παίρναμε στα σοβαρά, αν δηλαδή αναγνωρίζαμε μέσα απτά

N. E. ΚΑΡΑΠΙΔΑΚΗΣ
**ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ
ΜΕΣΑΙΩΝΙΚΗΣ ΔΥΣΗΣ**
(5ος-11ος αι.)

Ο δυτικός Μεσαίωνας είναι η εποχή κατά την οποία ο φόβος του μεταφυσικού συγκατοικεί με τις καθημερινές πραγματικότητες, η γραμμική αντίληψη του χρόνου δεν έχει αντικαταστήσει την κυκλική, ο γραπτός λόγος δεν έχει επικρατήσει του προφορικού και η αρχαία σοφία συνυπάρχει δύσκολα με την «άγρια σκέψη». Πόση πίστη στην παράδοση και πόση ικανότητα σύνθεσης διαφαίνεται στην επαναχρησιμοποίηση των ιδεών της ύστερης αρχαιότητας και του χριστιανισμού, στην προσαρμογή των ρωμαϊκών θεσμών, στα δάνεια από τον αραβικό και τον βυζαντινό κόσμο. Αλλά και πόσος «μοντερνισμός» στη βαθμιαία κατάργηση του κράτους και την εισαγωγή των ιδιωτικών θεσμών εξάρτησης και προστασίας του αρχοντικού συστήματος, στην εντατικοποίηση της παραγωγής μέσα σ' αυτό το πλαίσιο, που οδήγησε σε δημογραφική ανάπτυξη και δημιουργία πλεονασμάτων και στη συνακόλουθη έκρηξη των τεχνικών και των εφαρμογών του χρήματος...

Το παρόν σύγγραμμα αποτελεί μια πολύπλευρη εισαγωγή σ' αυτή την ιστορική περίοδο, που περιλαμβάνει εκτενή παρουσίαση των γραπτών πηγών και των αρχειακών τεκμηρίων της και ξεναγεί τον αναγνώστη στα μεγάλα χαρακτηριστικά της κεφάλαια: πολιτική ιστορία, ιστορία της Εκκλησίας, ιστορία της οικονομίας, των θεσμών και των πόλεων.

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΑΛΕΞΑΝΔΡΕΙΑ

Κεντρική διάθεση: Σόλωνος 133, 106 77 Αθήνα, τηλ. 3806305, 3821813, fax 3838173
Βιβλιοπωλείο: Πεσμαζόγλου 5 (Στοά του Βιβλίου), 105 64 Αθήνα, τηλ. 3311719

... μέσα από τους όνυχες τον λέοντα, θα μας προέκυπτε ένα πο-
... είδος του ζωικού βασιλείου. Ας θεωρήσουμε ότι είναι
... ενός σκληρού προεκλογικού αγώνα, και ας θυμη-
... τα ζητήματα που συζητάμε εδώ ξεπερνούν τον εκλογικό
... και τις απόπειρες συρραφών ή εμβλωμάτων με βάση τα
... κομματικά υλικά. Και ας επαναλάβουμε ότι αν εκκρεμεί
... βαρό στον ευρύτερο πολιτικό ορίζοντα, και για ανάγκες που
... ιμες και όχι απλώς δικές μας αλλά της χώρας και της κοινω-
... στην Ευρώπη και ειδικότερα στην Ελλάδα, είναι εκείνο της
... κμματικής, πολιτικής και οργανωτικής σύγκλισης (με αυτήν,
... ά, τη σειρά...) των δυνάμεων του δημοκρατικού σοσιαλισμού,
... συγχρονισμού, της οικολογίας, του ευρωπαϊκού φεντεραλι-
... και αυτή η σύγκλιση δεν υπηρετείται σήμερα από προεκλογι-
... ρισμού. Ούτε από τη δήθεν αυτονόητη διαιώνιση του σημερι-
... λητικού και κομματικού σκηνικού. Ούτε δυστυχώς από τις
... «πίσεις» ή για την ακρίβεια μη-προτάσεις που έχει δοθεί η εντύ-
... ότι έχουν κατατεθεί σε κάποιο φανταστικό τραπέζι.

ΩΝ ΚΑΙ ΣΤΙΣ περίφημες «προτάσεις», τη μέθοδο και την ουσία
... θεωρώ ότι όσα ανέπτυξε σε διάφορες περιστάσεις ο Κ. Σημί-
... ον και ενδιαφέρον και βάθος, και το είπα και δημόσια και με
... 5. Και κατανοώ ότι πολλοί πολίτες, ιδιαίτερα μάλιστα πολλοί
... κείνους που είχαν αποσυρθεί από την πολιτική αναζήτηση και
... τρηση, κεντρίστηκαν και γοητεύτηκαν από τα όσα είπε ή υπαι-
... ε, και γι' αυτό μάλιστα συνέβαλαν να επανέλθει στο προσκήνιο
... ιτικός διάλογος μετά από ένα μακρύ και άγονο διάλειμμα.
... νομίζω ότι όλοι ανησυχούν από τη συνολική κακή ποιότητα
... οεκλογικής εκστρατείας, από τις ασάφειες και τις ανατροπές
... ότερων καινοτόμων αναλύσεων και προτάσεων, από δήθεν
... σεις που αγνοούν τον υποτιθέμενο αποδέκτη τους και απευθύ-
... στη... βάση του (στην καλύτερη τριτοδιεθνιστική παράδο-
... , από τη ρηχή και πολύλογη επανάληψη συνθημάτων και συντα-
... ου παρελθόντος που απέτυχε, με λίγα λόγια όλα αυτά που βγαί-
... από τους πόρους ενός κόμματος που θέλει να είναι και «νέο» και
... ο. Υποστηρίζω ότι ο Κ. Σημίτης είναι αιχμάλωτος, τόσο ενός
... κού παιχνιδιού στο οποίο έμπλεξε, όσο και της δομικής ακινη-
... ου προκύπτει από τις παραλυτικές ισορροπίες της «ενότητας»
... χρονοστικά και συντηρητικά τμήματα του κομματικού μηχανι-
... ου.

ΥΠΟΘΕΣΗ ΤΗΣ ΣΥΓΚΛΙΣΗΣ των δυνάμεων που συζητάμε εδώ, η υπό-
... του εκσυγχρονισμού, είναι πολύ σοβαρή υπόθεση για να την
... υμε να βουλιάξει σε τέτοια νερά, πολύ σοβαρή υπόθεση για να
... ρήσουμε σε ορισμένους και νεωστί προσελθόντες «εκσυγχροني-
... και φυσικά για να είμαι ακριβής δεν εννοώ μόνο εντός του
... Κ. Πεποιήθησέ μου είναι ότι το ιστορικό σχέδιο στο οποίο ανα-
... και που άλλοι αποκαλούν κεντροαριστερά (και πρέπει να
... υθούμε ότι μιλάμε για τα ίδια πράγματα, όπως το εύχομαι...)
... ί και πρέπει να μείνει αλώβητο από τις προεκλογικές διαμάχες
... υλείες, ότι ο ορίζοντάς του και το πεδίο του είναι διαφορετικά.
... ηρετείται στο άμεσο μέλλον με την ενίσχυση των πόλων που
... ν να είναι οι πρώτοι καταλύτες στην πορεία προς την υλοποίη-
... . Ότι χωρίς την παρουσία ενός ισχυρού και αισιόδοξου ΣΥΝ
... ηρετείται τίποτε από όλα αυτά. Ότι δηλαδή όπως είπαν και
... ί και έγκριτοι πολίτες της Θεσσαλονίκης, «κεντροαριστερά δεν
... ι χωρίς ισχυρό ΣΥΝ». Γιατί πιστεύω ότι χρειάζεται μια δύναμη
... πορεί να είναι και αυτή εγγυητής της πορείας στην οποία πι-
... , που μπορεί να συμβάλει, στα μέτρα της και με το σθένος της,
... εκσυγχρονίσουμε τους εκσυγχρονιστές όπου κι αν βρίσκονται
... α, ακόμα και εντός της. Σε αυτήν την προοπτική εξάλλου εγγρά-
... από χρόνια πολλά και θα συνεχίσει να εγγράφεται και η όποια
... υπική μου συμβολή.

Το ρίσκο και η ήττα του Κ. Σημίτη

του Αλέξη Οικονομίδη

Το βράδυ της Δευτέρας 2 Σεπτεμβρίου οι συγκεντρωμένοι στην παραλία της Μυτιλήνης ζούσαν μια πρωτόγνωρη εμπειρία: Είδαν τον νέο πρόεδρο του ΠΑΣΟΚ να ανεβαίνει στο βήμα της προεκλογικής συγκέντρωσης, να φοράει τα γυαλιά του, να ανοίγει τα χαρτιά του και να τους προσφωνεί με έναν τρόπο που δεν είχαν ξανακούσει: «Κυρίες και κύριοι, καλησπέρα σας». Η τηλεοπτική εικόνα του κ. Μπιρσίμ που έφτανε στους δέκτες μας δεν μπορούσε να καλύψει την αμηχανία τους: Τώρα, τι κάνουμε; Χειροκροτούμε και ζητωκραυγάζουμε; Υψώνουμε τις σημαίες; Ή του απαντάμε όλοι μαζί ευγενικά, «καλησπέρα και σ' εσάς, κύριε πρωθυπουργέ;»

Μία εβδομάδα αργότερα, οι συγκεντρωμένοι στην πλατεία της Άρτας παρακολουθούσαν πράγματα περισσότερο οικεία: Ο πρόεδρος του ΠΑΣΟΚ, τους καλούσε να καταδικάσουν στην ανυπαρξία τα «πολλά κόμματα», διότι, προφανώς, το ένα είναι αρκετό. Η τηλεοπτική εικόνα του κ. Μπιρσίμ δεν είχε αυτή τη φορά λόγους να κρύψει τον ενθουσιασμό τους: Ο «νέος» έμοιαζε να παίρνει εύκολα τα γράμματα...

Το επόμενο βράδυ, στην Πάτρα, όλα πια είχαν ξαναγίνει όπως παλιά. Από το μπαλκόνι της πλατείας Γεωργίου, ο πρόεδρος τους εξηγούσε ότι «με αυτόν τον εκλογικό νόμο, τα μικρά κόμματα δεν μπορούν να παίξουν κανένα ρόλο» και, συνεπώς, κάθε ψήφος που θα τους δοθεί δεν θα είναι απλώς χαμένη, αλλά και επικίνδυνη. «Θα ενισχύσει την αντίδραση». Οι σημαίες ανέμισαν στον φθινοπωρινό αέρα, οι σάλπιγγες κάλυψαν τη φωνή του και τα πρώτα καπνογόνα πυρπολήθηκαν. Τίποτε δεν θα διαταράξει την τάξη του κόσμου...

Οι ακροατές του κ. Σημίτη μπορούν, πλέον, να είναι ήσυχοι. Το ΠΑΣΟΚ είναι σίγουρα εδώ. Το παλιό γνώριμο δικό τους ΠΑΣΟΚ, με τις πλαστικές σημαίες, τα βεγγαλικά και τις καραμούζες, με τα μεγάλα συνθήματα και τις μεγάλες χειρονομίες, τις μεγάλες μπλόφες και τα μεγάλα κόλπα, και πάνω απ' όλα με τον Μεγάλο Εχθρό: τη «συντήρηση» και την «αντίδραση», τον «εκοφίτη» Έβερτ (που είναι και «χοντρός»...), τη Δεξιά (που «ποτέ πια σ' αυτόν τον τόπο»...), και τα «πολλά κόμματα» που είναι οι εξ αντικειμένου συνεργάτες της. Οι ακροατές του κ. Σημίτη μπορούν να ξεσαλώσουν ελεύθερα. Η «νέα εποχή», που κάποια στιγμή φάνηκε να τους

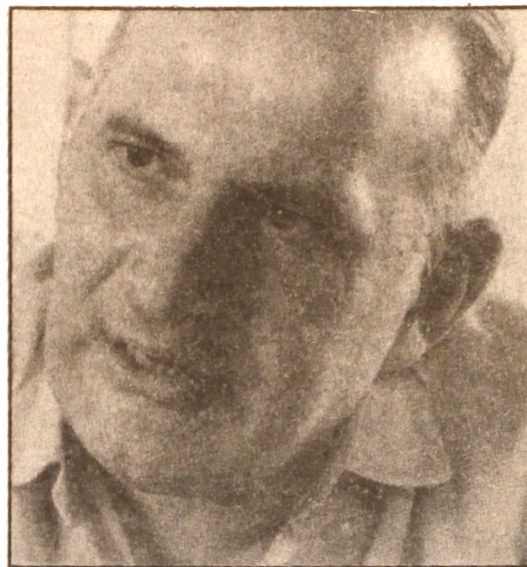
απειλεί, θα έχει σίγουρα την τύχη του ΠΑΣΟΚ», που ύστερα από μια σύντομη σταδιοδρομία στα προεκλογικά τηλεοπτικά σποτ, αποσύρθηκε στο χρονοντούκο της ιστορίας...

Αν, μάλιστα, οι ακροατές αυτοί θέλουν να είναι δίκαιοι, οφείλουν να αναγνωρίσουν ότι ο νέος πρόεδρος διαθέτει όλα τα προσόντα για να ξεπεράσει τον παλιό τουλάχιστον σε ορισμένα σημεία. Εκείνο ποτέ δεν είχε θέσει έτσι το εκλογικό δίλημμα. Το επένδυε πάντα με μεγάλα κόμματα, με ραντεβού με την ιστορία, με τους ρυθμούς της Αλλαγής. Ο διάδοχός του, μάλιστα, και το παρουσιάζει γυμνό, αφτιασίδωτο μ' έναν τεχνοκρατικό κυνισμό που τρωμάζει. Αυτό, ακριβώς δεν θέλουμε;

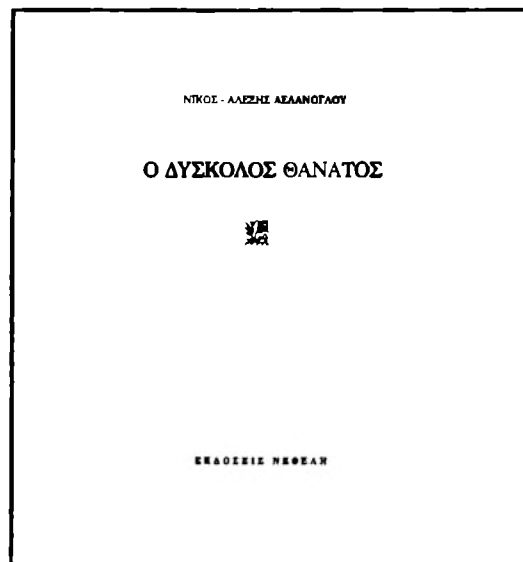
Από το «κυρίες και κύριοι, καλησπέρα σας» στην παραλία της Μυτιλήνης, μέχρι το «αφήστε τον χοντρό να λείει» στη Λαμία, δεν πέρασαν παρά 12 ημέρες. Ηταν αρκετές, όμως, για να παρακολουθήσουν

την υπεσχημένη «νέου τύπου εκλογική μάχη» να βυθίζεται στο έδαφος της παλαιάς: στα κενά συνθήματα και στις φτωχές ιδέες, στα φθαρμένα πρόσωπα και στα ρακένδυτα διλήμματα, στην αλαζονεία του Λαλιώτη και στον λαϊκισμό του Γιωργάκη Παπανδρέου, στα υπέρμετρα νοσοκομεία του Πεπονή και στα τροχόσπιτα που έχουν λάβει βάνειν οι τσιγγάνοι της Θεσσαλονίκης, στον πολιτικό χουλιγκανισμό των «μαύρων» διαφημίσεων και «στης Αυριανής τους γυναικούσους τους «τρογλοδύτες»... Ποιος, αλήθεια, νίκησε στο συνέδριο του ΠΑΣΟΚ και πόσο διαφορετική θα ήταν η εκλογική μάχη αν επικεφαλής του βρισκόταν ο ηττημένος Άκης Τζοχατζόπουλος; Οι πολιτικοί αρνούνται συνήθως να απαντήσουν σε «υποθετικές ερωτήσεις». Οι μη πολιτικοί, αντιθέτως, το οφείλουμε στον εαυτό μας.

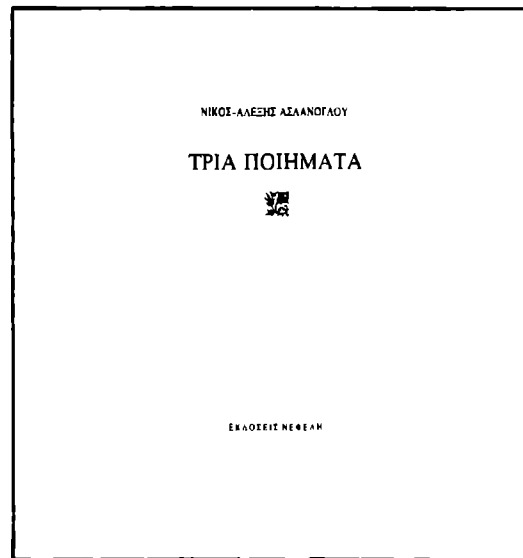
ΝΙΚΟΣ - ΑΛΕΞΗΣ ΑΣΛΑΝΟΓΛΟΥ

κυκλοφορούν

1. Ο ΔΥΣΚΟΛΟΣ ΘΑΝΑΤΟΣ

2. ΤΡΙΑ ΠΟΙΗΜΑΤΑ

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΝΕΦΕΛΗ

... προωθούν το ελληνικό βιβλίο

ΑΣΚΛΗΠΙΟΥ 6, ΑΘΗΝΑ 106 80 - ΤΗΛ.: 3607744

ες του κ. Σημίτη δεν άφησαν αδιάφορους τους ανθρώπους στεράς. Άλλωστε, είναι ο μόνος πρωθυπουργός που εξήσε

υπότυπη εμπειρία να προκαλεί στον χώρο ενός άλλου κόμ-
μεγαλύτερο ενθουσιασμό απ' όσο στις γραμμές του δικού
όνο που το δικό του κόμμα επέδειξε, τελικώς, πολύ μεγαλύ-
αλισμό. Σήμερα, γνωρίζουμε καλά ότι οι μάχες στην Κοινο-
τική Ομάδα και στο έκτακτο συνέδριο δεν ήταν τόσο ριφο-
ες όσο μας φάνηκαν τότε. Απλώς, τα επιτελεία των αντιζή-
υ αποδείχθηκαν ανίκανα να αντιληφθούν αυτό που πραγμα-
νέβαινε, και που εγκαίρως αντελήφθη το δικό του. Οι βου-
του ΠΑΣΟΚ επιβεβαίωσαν ότι το ένστικτο της αυτοσυντήρη-
υ υπάρχει μόνο στην άγρια φύση, αλλά και στην άγρια πολι-
ή. Και οι σύνεδροί του επικύρωσαν απλώς αλλαγές που εί-
μμάσει από καιρό. «Τα κουκιά ήταν μετρημένα», έστω και
ριβώς με τον τρόπο με τον οποίο το εννοούν οι επιτελείς του
τη.

πραγματικότητα, οι πρόωρες και εσπευσμένες εκλογές ήταν
η φορά που ο κ. Σημίτης αποφάσιζε να ρισκάρει. Και να ρι-
πολλά. Τις προκήρυξε με τρόπο που κι εκείνος θα είχε απο-
ήσει αν δεν τις προκήρυσσε ο ίδιος. Και διεκδικεί τη νίκη σε
με μια δημόσια εικόνα, ακριβώς αντίθετη από εκείνη που του
εψε να ηγείται, αυτός, στην εκλογική μάχη. Η αντίφαση πα-
κι προφανής, για να μην σημαίνει τίποτε.

είνει ότι ο Κωνσταντίνος Σημίτης είναι πολύ «μικρός» για το
χρονιστικό εγχείρημα που κάποτε περιέγραψε; Ότι παραμέ-
κι μετά το συνέδριο, αιχμάλωτος παραλυτικών ισορροπιών;
κάνει και προσωπικά τον διχασμό ανάμεσα σε μια εκσυγχρο-
ή και μια λαϊκιστική «ψυχή»; Το γνωρίζει μόνον ο ίδιος και,
ομένως, ο Τσουκάτος... Όμως, η πολιτική όσο και αν αυτό εί-
ληρό και κάποτε άδικο, κρίνεται εκ των αποτελεσμάτων της.
όνο βέβαιο μέχρι στιγμής αποτέλεσμα είναι ο βαρύτατος
ατισμός που υπέστη η αξιοπιστία μιας εκσυγχρονιστικής
ελίας που πολλούς συγκίνησε.

ει εντύπωση η ευκολία με την οποία οι ιδέες υποκαταστάθη-
πό τους εκλογικούς υπολογισμούς. Και στο πεδίο αυτό, της
ής διεκδίκησης της εξουσίας, οι δεύτεροι μοιραία θα επι-
ύσαν. Απέναντι σε έναν Έβερτ που θεωρεί ότι έχει το ελεύ-
να λέει ό,τι θέλει (και όπως θέλει...), σε έναν Τσοβόλα που
μεί τη μνήμη του ορίτζιναλ με την αναίδεια και την αποτε-
τικότητα που συχνά διαθέτει το ερζάτς, και σε μια ανανεω-
ριστερά που φαινόταν να ανακάμπει, ο πειρασμός του
ου Κουτσόγιωργα αποδείχθηκε ισχυρότερος. Και ο εκσυγ-
μός μετετράπη γρήγορα σε κενό λόγο και παρωδία οράμα-
ψήφος σε «φόρο τιμής προς τον ιδρυτή του κινήματος» και η
ερά, από «ισότιμος συνομιλητής για την ανασύνθεση του
ρευτικού χώρου», στον συνήθη στόχο προς διεμβολισμό και
σία ψήφων.

α στη μελαγχολία του τέλους μιας εποχής που δεν λέει να τε-
ει, είναι όντως μελαγχολικό να πείθεται κανείς ότι από τα
που ειπώθηκαν αυτές τις μέρες μόνο ένα ήταν ειλικρινές και
ρεί σοβαρές πιθανότητες να πραγματοποιηθεί μετεκλογικά:
σχέση της κ. Βασιλικής Παπανδρέου ότι οι προγραμματικές
όνιες για τις προμήθειες των δημοσίων επιχειρήσεων, ω ναι,
χωρήσουν. Τα «νέα τζάκια» της «νέας εποχής» ραμφίζουν
κέλυφος και ετοιμάζονται να βγουν στο φως...

Σημίτης ρισκάρισε όντως πολλά και τα σημαντικότερα, τα
δη χάσει. Στην καλύτερη περίπτωση, τη νύχτα της Κυριακής
ει νικήσει το ΠΑΣΟΚ και θα έχει ηττηθεί εκείνος. Ή ακριβέ-
: Θα έχει νικήσει ο Σημίτης και θα έχει ηττηθεί το ΠΑΣΟΚ.
ο ΠΑΣΟΚ, για το οποίο κάποτε μιλούσε...

ΨΗΦΙΣΤΕ
ΣΚΟΠΙΣΤΕ
ΤΕΛΕΩΣΤΕ

Τίνος είναι ο Ανδρέας;

του Τάσου Παππά

Υπάρχει μια κατηγορία πολιτών, οι οποίοι στις προηγούμενες εκλογικές αναμετρήσεις ψήφισαν «δαγκωτό» ΠΑΣΟΚ και σήμερα εξαιτίας της υπεροχής του Κ. Σημίτη στην εσωκομματική διεγκυστίνδα σκέφτονται άλλες επιλογές περισσότερο αριστερές, κατά την κρίση τους, όπως είναι αυτή του ΔΗΚΚΙ. Εκτιμούν ότι ο πολιτικός λόγος του Κ. Σημίτη δεν ταιριάζει με τις γενέθλιες αναφορές του κινήματος και μετατοπίζει το κέντρο βάρους της πολιτικής του κόμματος προς τα δεξιά.

Στοιχεία τύπου αριστερής πολιτικής «ανακαλύπτει» μια κατηγορία πολιτών στην προγραμματική διακήρυξη του κόμματος του κ. Τσοβόλα, ο οποίος τεχνηέντως επιχειρεί να εμφανιστεί ως ο γνήσιος κληρονόμος του Α. Παπανδρέου. Γι' αυτό, άλλωστε, ο υπουργός Οικονομικών της πρώτης οχταετίας του ΠΑΣΟΚ στην ομιλία του στο Περιστέρι είπε απευθυνόμενος στην ηγετική ομάδα του σημερινού ΠΑΣΟΚ: «κρατήστε εσείς τα κλειδιά και τις σφραγίδες και εμείς θα πάρουμε τη σημαία του αγώνα». Προς επίρρωσιν, μάλιστα, έβγαλε στο μπαλκόνι τον Μανόλη Γλέζο, το όνομα του οποίου έχει συνδεθεί με την υποστολή της χιτλερικής σημαίας από την Ακρόπολη. Τότε κατέβασε τη σημαία, σήμερα ανεβάζει μια άλλη...

Ο ιδρυτής του ΠΑΣΟΚ παραμένει το διαφιλονικούμενο μέγεθος ανάμεσα στο κόμμα του και στη νεοπαγή κίνηση του κ. Τσοβόλα. Ο πρόεδρος του ΔΗΚΚΙ φαντασιώνεται με την ιδέα ότι μπορεί σήμερα αυτός να επαναλάβει ό,τι έκανε το 1974 ο Α. Παπανδρέου. Να τεθεί δηλαδή επικεφαλής μιας μεγαλειώδους παρέλασης δυσαρεστημένων, η κατάληξη της οποίας θα είναι η εξουσία. Παρά το γεγονός ότι οι συνθήκες είναι διαφορετικές, παρά την προφανή αναντιστοιχία των πολιτικών διαμετρημάτων των δύο ηγετών, ο αρχηγός του ΔΗΚΚΙ φλερτάρει με την ιστορία και πιστεύει ότι θα είναι εκεί όταν θα τον καλέσουν να συμ-

βάλει στην αναγέννηση του σοσιαλιστικού κινήματος.

Την ίδια ώρα κορυφαία στελέχη του ΠΑΣΟΚ «επιστράτευσαν» τον Α. Παπανδρέου, προκειμένου να σταματήσουν τις διαρροές προς το ΔΗΚΚΙ. Έβαλαν τον πρωθυπουργό να αντιγράψει τις παπανδρεϊκές συνταγές προεκλογικής προπαγάνδας και ταυτοχρόνως επιχειρήσαν να δείξουν ότι η συνέχεια του ΠΑΣΟΚ του Α. Παπανδρέου είναι το ΠΑΣΟΚ του Κ. Σημίτη. Ο Δ. Τσοβόλας δεν έχει συνείδηση των ορίων του, δεν έχει καν υποψιαστεί τις αλλαγές που έχουν σημειωθεί στην ελληνική

κοινωνία και προσπαθεί να εκμεταλλευτεί την περίοδο του 1989, η οποία ήταν ούτως ή άλλως τραυματική για το ΠΑΣΟΚ. Ο κ. Τσοβόλας σήκωσε το βάρος των επισημών των αντιπάλων του ΠΑΣΟΚ και διολογημένα έχει μια αίσθηση πικρίας που απορρέει από τη δειλή πολιτική κίνηση που του προσέφερε το κόμμα μέσα στο οποίο ανδρώθηκε. Άλλο, όμως, αυτό άλλο η κακόγουστη απόπειρα να εμφανιστεί ως ο πολιτικός που τον μάχονταν οι γάλα συμφέροντα, γιατί τάχα αποτελεί απειλή για τα σχέδιά τους. Ο Δ. Τσοβόλας έχει οπωσδήποτε κάθε δικαίωμα να δει

την τύχη του στον πολιτικό στίβο, αλλά τουλάχιστον άκομπο να δίνει στο του έναν τίτλο που και οπτικά και κά παραπέμπει στη μεγάλη δίκη. Επί- αρχηγός του ΔΗΚΚΙ δεν έχει πάρει η του έναν βασικό κανόνα της πολιτι- τα κομματικά εγχειρήματα που δικαι- ται είναι εκείνα που προσφέρουν στην νία μια πλήρη στρατηγική πρόταση, λοκληρωμένη απάντηση για τα ανοι- γτήματα της οικονομίας και της εξωτε- πολιτικής. Πολιτικά διαβήματα που λούν την προοπτική τους στην αξιο- η της προσωπικής περιπέτειας και τις νές του αρχηγού τους δεν έχουν μέλ- λάμπουν για λίγο στο πολιτικό στερέ- και ύστερα συρρικνώνονται. Πρέπει ο οβόλας να αναλύσει με νηφαλιότητα ορεία του κόμματος του **Α. Σαμαρά** α βγάλει τα απαραίτητα συμπεράσμα- αι ο κ. Σαμαράς έπαιξε το χαρτί κατά οκομματισμού και επιχείρησε να εμ- στεί ως ο διεμβολιστής του πολιτικού ήματος ιπεύοντας το καλάμι του λαϊ- ού και του εθνικισμού, και σήμερα ητά εναγωνίως θέση δίπλα στον ένα ή άλλο μεγάλο πολιτικό σχηματισμό. φέρεται ακόμη και για συνεργασία οβερνητικό επίπεδο, προκειμένου να ωθεί εκλογικά!

ΠΤΙΟΝ ΟΛΩΝ, ΔΗΛΑΔΗ ΕΝΑΝΤΙΟΝ ΕΝΟΣ

και εκπληκτική η ομοιότητα ανάμεσα ο λόγο του κ. Τσοβόλα και στον προ- ίας λόγο του Α. Σαμαρά. Και ο αρχη- ου ΔΗΚΚΙ, όπως και ο πρόεδρος της ΑΝ, τότε που ξεκινούσε τη φιλόδοξη πιάθειά του, ξιφουλκούσε μετά μανίας των μεγάλων συμφερόντων. Δεν προ- ατίζεται ο κ. Τσοβόλας για τη θαλπω- ρυ βρίσκει από πολλά μέσα ενημέρω- Είναι χαρακτηριστικό ότι ελάχιστες ε εκπρόσωπος του κόμματός του λεί- πό τα δεκάδες πάνελ που έχουν στήσει οπτικοί και ραδιοφωνικοί σταθμοί. οβληματίζεται ο κ. Τσοβόλας από τη άθεια –προδήλως υποκριτική– που είχνουν οι εφημερίδες της αντιπολί- ρς; Δεν αναρωτιέται ο αρχηγός του ΚΙ, γιατί ο κ. Έβερτ κρατά μια στάση αντί του η οποία λίγο θέλει για να χα- ηριστεί φιλική; Εξακολουθεί να πι- ει ότι είναι ο βασικός στόχος του δι- ατισμού τη στιγμή που ο ένας πόλος άνει ό,τι μπορεί για να τον προωθή- Το ιεραποστολικό μένος του κατά της ρινή ηγετικής ομάδας του ΠΑΣΟΚ οδήγησε στο σημείο να κατηγορήσει Σ. Σημίτη για την αθλιότητα της Αφρια- χετικά με το «πολυτελές» σπίτι του στη

Βούλα. Ο πρωθυπουργός αποδοκίμασε αυ- τού του τύπου τις πρακτικές στην προχθεσι- νή συνέντευξη που έδωσε σε εθνικό δίκτυο. Δεν θυμόμαστε, όμως, να έχει κάνει κάτι ανάλογο ο κ. Τσοβόλας όταν η ίδια εφημε- ρίδα στο παρελθόν «ανακάλυπτε» τις βίβες του **Χ. Φλωράκη**, του **Α. Κύρκου** και της **Μ. Δαμανάκη**. Τότε, βεβαίως, αυτή η εφημερί- δα ήταν η ασπίδα του κ. Τσοβόλα στη μάχη που έδινε στο Ειδικό Δικαστήριο. Εδώ ται- ριάζει γάντι η παροιμία «όλα εδώ πληρώ- νονται».

Ένα από τα πιο ενδιαφέροντα στοιχεία αυτής της προεκλογικής περιόδου είναι η στάση ορισμένων δημοσίων προσώπων-δη- μοσιογράφων, δημοσιολόγων, πολιτευτών και διασκεδαστών. Εγκαλούν τον κ. Σημίτη για δεξιά πολιτική και του χρεώνουν προ- δοσία των αρχών του Α. Παπανδρέου, χω- ρίς όμως να παρουσιάζουν την αριστερή εναλλακτική πολιτική. Το αν η πολιτική που ακολουθούσε ο Α. Παπανδρέου ήταν αρι- στερή δεν είναι της παρούσης. Θα ήταν άδικο να «ξεμπερδέψεις» με έναν πολιτικό που άφησε τη σφραγίδα του στα ελληνικά πολιτικά πράγματα, με αφορισμούς, επιπό- λαιες και επιφανειακές προσεγγίσεις. Η συμπεριφορά, όμως, αυτής της ομάδας πο- λιτών δεν μπορεί να ερμηνευθεί με πολιτι- κούς όρους. Απαιτείται η προσφυγή στη ψυχανάλυση. Πρόκειται για ανθρώπους που μαγεύτηκαν από την αριστερή ρητο- ρεία του ιδρυτή του ΠΑΣΟΚ, που ενστερνί- στηκαν με ενθουσιασμό τις σοσιαλιστικές του καντρίλιες, που προσέτρεξαν αυθορμή- τως και με ανυστεροβουλία στα προσκλη- τήρια που σάλπιζε και διαπιστώνουν τώρα ότι το παιχνίδι ήταν εξαρχής υπονομευμέ- νο. Δεν τα βάζουν, λοιπόν, με τον εμπνευ- στή, γιατί αν το κάνουν πρέπει να παραδε- χτούν ότι μια μεγάλη περίοδος της ζωής τους πήγε χαμένη, αλλά εγκαλούν τον διά- δοχο. Δεν μπορούν να χωνέψουν ότι τον Α. Παπανδρέου διαδέχθηκε αυτός που με τον πιο συστηματικό τρόπο τον αντιπολιτεύθη- κε στο εσωτερικό του ΠΑΣΟΚ. Δεν μπο- ρούν να συμφιλιωθούν με την ιδέα ότι μετά τον Παπανδρέου στο τιμόνι του ΠΑΣΟΚ βρέθηκε ο άνθρωπος που τον πολέμησε. Είναι κάτι παραπάνω από βέβαιο ότι η κρι- τική τους θα ήταν εξαιρετικά χαμηλών τό- νων αν στην ηγεσία του ΠΑΣΟΚ βρισκόταν είτε ο **Α. Τσοχατζόπουλος**, είτε ο **Γερ. Αρσένης** ασχέτως αν και οι δύο προωθού- σαν πάνω-κάτω την ίδια πολιτική. Καταγ- γέλλουν τον Κ. Σημίτη για μειοδοτική πολι- τική απέναντι στην Τουρκία και ξεχνούν ότι το βέτο για την τελωνειακή σύνδεση Τουρκίας-Κοινότητας ήρθη επί Παπανδρέ- ου. Κατηγορούν τον Κ. Σημίτη για αντιλαϊ-

κή συμπεριφορά και λησμονούν ότι το απεργοκτόνο άρθρο 4 και η λιτότητα των τελευταίων χρόνων ήταν επιλογές του Α. Παπανδρέου. Ενοχλείται η αισθητική τους και σωστά, όταν ο κ. Σημίτης αποκαλεί τον Μ. Έβερτ «χοντρό» και έχουν απωθήσει από τη μνήμη τους τη λέξη «εφιάλης» που εκστόμισε ο Α. Παπανδρέου για τον Κ. Μητσοτάκη όταν ανέλαβε την αρχηγία της Ν.Δ. Χλευάζουν την άρνηση του Κ. Σημίτη να διασταυρώσει το ξίφος του με τον Μ. Έβερτ σε μια τηλεοπτική αναμέτρηση χω- ρίς κανόνες και μεσολαβητές, και σφυρί- ζουν αδιάφορα όταν τους θυμίζεις ότι και ο Α. Παπανδρέου αρνιόταν συστηματικά να αναμετρηθεί τηλεοπτικώς με τον Κ. Μη- τσοτάκη, παρά τις συνεχείς οχλήσεις του τελευταίου. Θεωρούν απαράδεκτα τα λίγα αρνητικά σποτ του ΠΑΣΟΚ στην τρέχουσα προεκλογική περίοδο και δεν ενοχλούνται με τον τόνο που έχει δώσει η Ν.Δ. και ο αρ- χηγός της, ούτε βεβαίως είχαν αποδοκιμά- σει την εξόφθαλμη αρνητική καμπάνια του ΠΑΣΟΚ στις εκλογές του 1993.

ΣΕ ΤΕΝΤΩΜΕΝΟ ΣΧΟΙΝΙ

Κοντολογίς: Το πρόβλημα του κ. Σημίτη σήμερα έχει να κάνει με την αδυναμία του να επιταχύνει τον ρυθμό απεξάρτησης του ΠΑΣΟΚ από τα παπανδρεϊκά στερεότυπα. Δυστυχώς, γι' αυτόν ο παπανδρεϊσμός έχει μπολιάσει όχι μόνο ένα μεγάλο τμήμα της βάσης του ΠΑΣΟΚ, αλλά και μέρος του εκλογικού ακροατηρίου. Έτσι, εξηγείται και η υποταγή του στις τακτικές του παρελ- θόντος. Ο Κ. Σημίτης αν θέλει να αποφύγει την παγίδα της χειραγώγησης οφείλει το ταχύτερο δυνατόν, και με όποιο κόστος, να συγκρουστεί με τους φορείς των αντιλήψε- ων που θέλουν ένα ΠΑΣΟΚ όμηρο του λαϊ- κισμού –δηλαδή να χαϊδεύει αυτιά– και του επικίνδυνου εθνικισμού, δηλαδή της καλ- λιέργειας προσδοκιών που ξεπερνούν τις αντοχές του έθνους. Πρέπει να αναμετρη- θεί με όλους αυτούς, και είναι πολλοί μέσα στο κόμμα του, που θεωρούν ότι η Ελλάδα μπορεί να πορεύεται στο διηνεκές χωρίς πρόγραμμα, χωρίς σχέδιο, με ημίμετρα και υποτασσομένη στη συντεχνιακή και πελα- τειακή νοοτροπία των ομάδων πίεσης. Μέ- χρι τώρα ο κ. Σημίτης έχει δείξει ότι υπολο- γίζει πάρα πολύ τις εσωκομματικές ισορ- ροπίες. Οι συμβιβασμοί όμως στο κατώτε- ρο σημείο ακυρώνουν τις όποιες εκσυγχρο- νιστικές απόπειρες, απονευρώνουν και απογοητεύουν τις νέες δυνάμεις της πολιτι- κής. Το σημερινό ΠΑΣΟΚ δεν είναι ούτε το ΠΑΣΟΚ του Παπανδρέου, ούτε όμως και το ΠΑΣΟΚ του Σημίτη. Μοιάζει να ισορροπεί σε τεντωμένο σχοινί.

Νεωτερίζειν ή αρχαιολογείν;

του Μάνου Στεφανίδη

Ο δε Νικίας –όπως λέμε Σημίτης– υπό των παρόντων δεινών εκπεπληγμένος και ορών οίος ο κίνδυνος και ως εγγύς ήδη –δηλαδή ΧΟΝΤΡΑ κόλπα και αδολέσχειες– των τριηράρχων ένα έκαστον ανεκάλει –τον Πατρίκιο και τους άλλους πατρίκιους του εγχώριου σοσιαλισμού– αλλά τε λέγων όσα εν τω τοιούτω ήδη του καιρού όντες άνθρωποι –ψηφίστε γιατί χανόμαστε– ου προς το δοκείν τίνι ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΕΙΝ φυλαξάμενοι είποιεν αν (Θουκυδίδη 7, 69).

Ως γνωστόν το ρήμα «αρχαιολογώ» σημαίνει στον Θουκυδίδη «φλυαρώ τυρβάζων περί το παρελθόν». Όπως διαβάζουμε στην πρόκληση για την «πρώτη παρουσίαση της φιλοσοφίας και του προγράμματος του ΠΑΣΟΚ για τον πολιτισμό που θα γίνει (έγινε) το Σάββατο 14/9...», ο κ. Σημίτης προσφυσώς μεν αρχαιολόγησε επιμένοντας δε σε προτάσεις που αφορούσαν σχεδόν αποκλειστικά –ινσιτιούτα, μουσεία κ.λπ.– τους αρχαιολόγους και την αρχαιολογία. Και η φωνή μεν ήτο Ησαΰ (δηλαδή Σημίτη) ενώ η γλώσσα ανήκε στον Ιακώβ, που εν προκειμένω λέγεται Δ. Παντερμαλής και είναι ο επιτυχημένος ανασκαφέας του Δίου. Επίσης ξαναέπαιξε η υπόθεση της ενοποίησης των αρχαιολογικών χώρων, ένα μεγαλεπίβολο πρόγραμμα το οποίο προσέγγισε την υλοποίησή του επί υπουργίας Ντόρας Μπακογιάννη –ήδη είχαν συγκεντρωθεί από εθνικούς και εγχώριους πόρους περί τα 120 δισ.– αλλά η εμπλοκή Συμπιλίδη και οι πρόωρες εκλογές έστειλαν το όλο σχέδιο στις καλένδες. Και βέβαια το ενδιαφέρον του πρωθυπουργού επικεντρώθηκε στο μουσείο της Ακρόπολης και στο έργο της Μελίνας. Η παρουσία μάλιστα του Ζακ Λανγκ βοήθησε ώστε να δημιουργηθεί η κατάλληλη ατμόσφαιρα. Ήταν λοιπόν μοιραίο το μονοδιάστατο «αρχαιολογικό» ενδιαφέρον του κ. Σημίτη αφενός να παραλείπει τις λοιπές μορφές πολιτισμού –με δογματική υστέρηση της σύγχρονης δημιουργίας– και συγχρόνως να εκφράσει εμμέσως την αρχαιοπλήκτη και

μάλλον ακαδημαϊκή διάθεση του ομιλητή. Στη Σημειολογία του ο Pierre Guirand –ελληνικά στις εκδ. Ζαχαρόπουλου, 1989– ο συγγραφέας θεωρεί τα ποικίλα προγράμματα –και τα πολιτικά τοιαύτα– πρακτικούς κώδικες όπως είναι τα σήματα της οδικής κυκλοφορίας. Στη συνέχεια θα επιχειρήσουμε κάποιες πρακτικές νύξεις σχετικά με τον πολιτισμό σήμερα. Το έχουμε πει κι άλλοτε: ο κ. Σημίτης δεν είναι άμοιρος πολιτισμού ούτε συγκρίνεται ως προς το θέμα αυτό με τον λάτρη του απειρόκαλου λουκανοειδούς μνημείου της «εθνικής συμφιλίωσης» κ. Έβερετ. (εφημ. Ελευθεροτυπία, «Ο Σημίτης, ο Τζακομέτι και η Πινακοθήκη», 7/14). Γι' αυτό ακριβώς θα είχε κανείς πολύ περισσότερες απαιτήσεις από τις εξαγγελίες και τις δεσμεύσεις του. Πόσο μάλλον που ο πολιτισμός δεν συνιστά κοσμική υποχρέωση ούτε προεκλογικό τετρίπι αλλ' αποτελεί εκτός από τον βασικό ιστό τη συλλογικής μας αυτοσυνειδησίας, παράλληλα κι ένα μείζον όπλο εξωτερικής πολιτικής. Ηχεί βέβαια λίγο παράταιρο να μιλάμε για πολιτισμό δύο μέρες πριν απ' αυτές τις «γυάλινες» εκλογές και εν μέσω κομματικού πυρετού ου μην αλλά και πανικού. Αλλά την επαύριον της ημέρας της κρίσεως, που λέει και ο εκκλησιαστής, όταν σαρωθούν φειγ-βολάν και ελπίδες, υποψηφίων κι όταν όλο αυτό το πανηγύρι της πολιτικής αφασίας λάβει τέλος, ο πολιτισμός θα είναι αυτός που ουσιαστικός και αμείλικτος θα ορίζει την ειδοποιό διαφορά ανάμεσα σε κομματικούς μηχανισμούς και σε πρόσωπα, ανάμεσα στην Ελλάδα των

αφισών και στην Ελλάδα της ουσίας, αφετέρω μεσα στην «Ελλάς-Βέγκας» του προσηγορικού καζίνο και της πρασινογάλαρου ρουλέτας και στη «δύσθυμη Αναγέννηση» του ιθαγενούς μας τρόπου και τόπου. Της της άλλης πατρίδας την οποία δικαιούνται όσοι αξίζουν και έχει να κάνει με το χρόνο (ατομικό και συλλογικό), την ιστορία, τη ζώσα παράδοση, τη γλωσσική εξέλιξη και –προτίστως– την καθημερινή συμπεριφορά. Τα νούμερα των ελλειμμάτων, τα οικονομικά μεγέθη και τα τοκοχρεόνια του δημόσιου χρέους, μπορεί να βρεθούν καν στην πρώτη γραμμή επιχειρημάτων και ξιών και κεντροαριστερών πολιτευτών, αλλά ποιος θα εξηγήσει πως η ζημία από το πολιτιστικό και παιδευτικό μας απορροπισμό είναι απείρως τραγικότερη; Πώς πείσεις ψηφοφόρους και κόμματα που χονταν εμπρός στους όρους του Μάιαστρε και στον μεταφυσικό φόβο των αστών, να κα της «μαλακής δραχμής» ότι ο τόπος κερδώνει τις εισαχθείσες εξ εσπερίας μηχανιστικές συνταγές «ευτυχίας», και την εξέλιξη των πάντων εμπρός στο αμερικανικό μοντέλο ευζωίας;

Αλήθεια τότε ήταν πιο ευτυχής και πλήρης ο Μανώλης Γλέζος; Όταν κατέβαζε τη σημαία των Ναζί ή όταν ανέβαινε στο μπαστούνι του Τσοβόλα; Πώς θα μπορούσε να γίνει ευρύτερα κατανοητό ότι και οι δύο ηρωες του ενέχουν αισθητική και παιδευτική διάθεση; Ότι διαμορφώνουν είτε θετικά είτε αρνητικά μια ολόκληρη συμπεριφορά;

Γι' αυτό υποστηρίζω πως το ζήτημα του πολιτισμού αναφέρεται στην ιδεολογία

ο management, στη διάθεση ερμηνεί-
 όχι στην «πανάκεια» των επενδύσε-
 λαδή όχι στα «έργα υποδομής» αλλά
 παραγωγή σκέψης. Διαφορετικά
 «διατίθενται κονδύλια» προς ικανο-
 ητων επαγγελματιών του πολιτισμού.
 ύμε λ.χ. πολύς λόγος γίνεται για το
 ίο Σύγχρονης ή Μοντέρνας Τέχνης
 να έχει προηγουμένως διερευνηθεί
 η σχέση του μοντερνισμού με την ελ-
 ή πραγματικότητα και πώς μια ολό-
 επαναστατική περίοδος μπορεί να
 εείσ' ένα μουσείο. Ή, ακόμη χειρότε-
 ερωτώμαι αν όντως χρειαζόμαστε
 ένα μουσείο, δηλαδή μια μορφή
 ίας κι όχι μια σειρά ενεργειών που
 ογειώσουν τη σύγχρονη δημιουρ-
 αι θα τη συστοιχήσουν ισοδύναμα
 την παγκόσμια. Οι τεχνοκράτες
 παραγνδίζουν «μοντέλα», οι δημι-
 οί αμφιβολίες και «χαροποιόν πέν-
 όπως έλεγαν οι πατέρες. Εκεί βρί-
 η η διαφορά.

20 Σεπτεμβρίου - δύο μέρες πριν
 τις «κρίσιμες» εκλογές - συμπληρώ-
 και εικοσιπέντε χρόνια απ' τον θάνα-
 του Γιώργου Σεφέρη, του ποιητή που
 με για τους εφήμερους της δύναμης
 κέπειτα δεν τους θυμάται πια κα-
 Δικαιοσύνη». Ο στίχος αυτός μας
 ένα μέτρο για να κρίνουμε τα
 ματα. Για να κρίνουμε τους διανο-
 νους π.χ. της κινουμένης άμμου που
 νουν «λούφα και παραλλαγή».

Γιάννης Μητρόπουλος -άλλη κορυ-
 επέτειος- συνήθιζε να λέει: «Φτάσα-
 α στο σημείο που οτιδήποτε χωρίς ηθι-
 οπό δεν είναι μόνο άχρηστο αλλά κι
 νδυνο». Παράλληλα, αντί της αρχαιο-
 ίσας προγοναλατρείας η οποία στηρί-
 σε μια εισαγόμενη άποψη περί αρχαι-
 ις, οφείλουμε κ. Κώστα Σημίτη να δώ-
 ε διεξόδους στο εξαίρετο καλλιτεχνι-
 νημικό του σήμερα. Το ΥΠΠΟ στην
 ύσα του δομή δεν επαρκεί. Αυτό που
 είναι να μοιράζει ως επιδιαιτητών
 λια προς τους αιτούντες. Έτσι έχου-
 ατρο, κινηματογράφο, εκδοτική και
 ρραστική δράση, εικαστικές εκθέσεις
 από κρατική επιδότηση. Το ποιοι
 ελούνται και ποιοι μένουν απέξω εί-
 ορφανές. Θέλετε ένα παράδειγμα;
 ράφουμε από τον προϋπολογισμό της
 σαλονίκης-Πολιτιστικής Πρωτεύου-
 παραγωγή βυζαντινής τραγωδίας «Θε-
 α» της **Ειρήνης Παπά** ως επίσημη
 ετοχή στο Λουξεμβούργο.
 ολιτιστική πρωτεύουσα... 45.000.000
 παραγωγή βυζαντινής τραγωδίας

«Θεοδώρα» της Ειρήνης Παπά για την Λι-
 σαβώνα 62.000.000 δρχ. κ.ο.κ.

Όμοια ως πλυντήριο πολιτιστικού χρήμα-
 τος λειτουργεί το «Κέντρο Δελφών» ή ως
 μεσάζων που μοιράζει ποσά το Ίδρυμα
 Ελληνικού Πολιτισμού. Δεν αρκεί όμως
 αυτό. Εν συντομία θα υπογραμμίζαμε:

(α) ο πολιτισμός είναι προϊόν εξαγωγίμο
 και μείζον πολιτικό όπλο. Φτάνει να αξιο-
 ποιηθεί οργανικά κι όχι μηχανιστικά.

(β) Το ΥΠΠΟ πρέπει να αναδιοργανωθεί
 συνεργαζόμενο τόσο με το Υπουργείο Παι-
 δείας όσο και με το Υπουργείο Εξωτερι-
 κών και τον φορέα για τον Απόδημο Ελλη-

νισμό.

(γ) Αναβάθμιση και ισχυροποίηση του θε-
 σμού των μορφωτικών ακολούθων στις διά-
 φορες πρεσβείες με ουσιαστικά καθήκο-
 ντα.

(δ) Εξυγίανση του Ιδρύματος Ελληνικού
 Πολιτισμού με την αξιοποίηση του έμπυχου
 δυναμικού του και με προσφυγή σε εκλογές
 μέσα από τη Γενική του Συνέλευση.

(ε) Περιορισμός της λαμπρακικής αυθαι-
 ρεσίας ώστε να αναπτυχθούν και εκείνες οι
 πολιτιστικές μονάδες που επιμένουν να
 υπάρχουν εκτός της ομπρέλας του Συγκρο-
 τήματος. Εκτός κι αν δεν είναι όλοι ίσα
 εμπρός στο Νόμο.

(στ) Προώθηση προγράμματος ΜΕΛΙΝΑ
 ώστε να μπει αληθινά η τέχνη στην πρωτο-
 βάθμια εκπαίδευση όχι με επιλεκτικό αλλά
 με καθολικό τρόπο, μέσα από την επιμόρ-
 φωση των διδασκόντων.

(ζ) Αξιοποίηση των αρχαιολογικών μου-
 σείων της χώρας ώστε να παρουσιάζονται
 εκεί και εκθέσεις σύγχρονης τέχνης με με-
 τακλήσεις μεγάλων δημιουργών. Δεν υπάρ-
 χει γλύπτης ή ζωγράφος -ο Sir Antony
 Caro για παράδειγμα ή ο Γ. Κουνέλλης-
 που να μη θεωρήσει μεγίστη του τιμή το να

εκθέσει σε ένα χώρο του Μουσείου της
 Ολυμπίας, για παράδειγμα. Έτσι μπαίνει
 δυναμικά η Ελλάδα στο παιχνίδι των διε-
 θνών εκθέσεων και μάλιστα όχι ως ουρα-
 γός αλλά αξιοποιώντας την ιδιαιτερότητά
 της. Αρκεί να επαναπροσδιορισθεί ο ρόλος
 των μουσείων της και να συνεργασθούν οι
 αρχαιολόγοι με τους μουσειολόγους ή τους
 ιστορικούς της τέχνης. Ένα εθνικό Συμ-
 βούλιο των τριών αυτών κλάδων θα προω-
 θούσε δυναμικά την επίσημη εκθεσιακή
 πολιτική. Αποφάσεις χρειάζονται.

(η) Εξυγίανση της Εθνικής Πινακοθήκης
 ώστε να επανακτήσει τον αληθινό ρόλο της
 και να λειτουργήσει ως κεντρικό συντο-
 νιστικό όργανο για τις λοιπές δημοτικές
 ή ιδιωτικές πινακοθήκες της χώρας.
 Αντ' αυτού σήμερα η Εθνική Πινακοθή-
 κη δεν μπορεί να στηρίξει καν τα πα-
 ραρτήματα της, σε σημείο ώστε η Ντόλυ
 Γουλανδρή, δωρήτρια του παραρτήμα-
 τος στη Σπάρτη να απειλεί με ανάκληση
 της δωρεάς - ήδη έχει σταλεί στο Δ.Σ.
 σχετικό έγγραφο. Επίσης το παράρτημα
 της Κέρκυρας είχε για τον μήνα Αύγου-
 στο εικοσιπέντε (25) επισκέπτες. - Είναι
 τέλος χαρακτηριστικό ότι ακόμη περιμέ-
 νουν οι Μελεντζής και Μπαλάφας να
 εκθέσουν τα πολύτιμα φωτογραφικά
 τους αρχεία στο Ίδρυμα!

(θ) Ο πολιτισμός τέλος δεν είναι διεκ-
 περαίωση ούτε εισηγήσεις επιτροπών
 ούτε βόλεμα ημετέρων, αλλά είναι συνο-
 λικός τρόπος ερμηνείας της παρουσίας μας
 και της βιωματικής μας ενέργειας «εντός
 και εκτός». Το κράτος δεν παρεμβαίνει ού-
 τε δογματίζει, αλλά εγγυάται και συντονί-
 ζει ανοίγοντας δρόμους και συστήνοντας
 θεσμούς. Ο πολιτισμός είναι πολύ σοβαρή
 υπόθεση ώστε να αφηθεί στους πολιτικούς.

Ο **Τσαρούχης** επαναλάμβανε συχνά: «Ο
 Θεός να σώσει την Ελλάδα από τους Έλλη-
 νες», υπονοώντας βέβαια εκείνο το είδος
 των δοκησίσοφων managers και των «επαϊ-
 όντων» που ξέρουν πάντα τις λύσεις χωρίς
 ποτέ να έχουν συλλάβει το πρόβλημα. ❏

Y1. Το ερώτημα του τίτλου συνιστά ψευτο-
 δίλημμα. Ο πολιτισμός εκφράζει τον ενιαίο
 χρόνο και τρόπο και δεν κατανέμεται ούτε
 χωράει σε συνταγές.

Y2. Ή όπως θάλεγε ο Χειμωνάς «αυτό που
 με κάνει να γράφω -δηλαδή να παράγω πο-
 λιτισμό με τον λόγο- είναι μια φιλοδοξία
 χωρίς όρια. Ουφ, τελειώσαμε και μ' αυτή
 την τρομοκρατική προεκλογική περίοδο
 στην οποία κατίσχυσε η εικόνα ενώ ο λόγος,
 αυτιστικός και ναϊφ διαλαλούσε το αυταπό-
 δεικτο. «Είμαστε προοδευτικοί. Επειδή
 έχουμε προοδευτικό πρόγραμμα».

ΨΗΦΙΣΤΕ
ΣΚΟΠΙΣΤΕ
ΤΕΛΕΡΣΙΑΤΕ

Ελληνικέ λαέ: ακόμα και αυτές οι εκλογές για σένα γίνονται

του Στέλιου Καφαντάρη

Έχουμε ακούσει πολλά αυτόν τον καιρό όπως και σε όλες τις εκλογικές αναμετρήσεις. Ποιος μπορεί π.χ. να ξεχάσει το ανόητο ποσοπικιστικό και ανεδαφικό σύνθημα του ΚΚΕ, το περίφημο 17%, προτροπή για την β' κατανομή και την κατάργηση της αυτοδυναμίας των μεγάλων; Οιεκλογές απαιτούν πολυεπίπεδη θεώρηση σαν τον κινηματογράφο. Σε πρώτο επίπεδο υπάρχει η ψήφος διαμαρτυρίας. Σε δεύτερο, η ενίσχυση του αντίθετου σχηματισμού από αυτόν που προήλθε το απόκομμα. Στο τρίτο η έκφραση αδιαφορίας για το αποτέλεσμα και η έντονη διάθεση να εκνευρισθούν τα αληθινά πολιτικά αφεντικά, όποια και αν είναι.

Αν προστεθούν σε αυτούς τους προβληματισμούς οι θεωρίες κριτικής υποστήριξης ή και απλής φιλικής σχέσης, τότε έχουμε ένα σχετικά πλήρες φάσμα του περιθωρίου των εκλογέων, δηλαδή των υποψιασμένων που βλέπουν το γκριζο στη θέση του άσπρου-μαύρου. Το παρόν είναι προσωπικές σκέψεις πριν από την κάλπη, στην προσπάθεια να αντιμετωπιστούν τα προβλήματα που δημιουργεί η μοναδιαία και αδιαίρετη ψήφος¹.

Έχουμε υποστεί και πολλά. Ας θυμηθούμε το τελευταίο, την απουσία του Συνασπισμού από την προηγούμενη Βουλή, αλλά και με ποιον σαρκαστικό τρόπο, με τους ελλείπουσες 2.600 ψήφους για το μαγικό 3%! Παλαιότερα βλέπαμε τη δύναμη της Συμμαχίας το 1977 να παίρνει τις όχι και τόσο εντυπωσιακές διαστάσεις της (2,7%) και το ΚΚΕ Εσ. να ελαχιστοποιείται το 1981 στο 1,5%. Για τους πειραματικούς πολιτικούς επιστήμονες δηλώνω, ως πειραματοζώο, ότι δεν θυμάμαι αν διασώθηκε ο Κύρκος, το μοναδικό από πλευράς ΚΚΕ Εσ., ιδεολόγημα εκείνων των εκλογών.

Βεβαίως οι συνέπειες από την απουσία του Συνασπισμού στη Βουλή του 1993 μένει να μελετηθούν. Το προφανές είναι ότι οι ιδέες του δεν μπορούσαν να καλυφθούν με αποτελεσματικότητα από τον Τύπο και τα ΜΜΕ όταν ο ΣΥΝ είναι έξω από τη Βουλή όσο όταν είναι μέσα στη Βουλή. Αλλά και πάλι, δεν πρέπει να βαυκαλίζεται κανείς ότι η παρουσία του ΣΥΝ στη Βουλή μπορεί να επηρεάσει την πολιτική του κυβερνώντος κόμματος προς οιαδήποτε κατεύθυνση, τη σωστή κατά τεκμήριο. Έχει αποδειχτεί στην πράξη ότι μεγαλύτερη επίδραση έχουν άτομα της κατάλληλης εμβέλειας και όχι πλήρεις κομματικοί μηχανισμοί.

Τώρα λοιπόν τι ψηφίζουμε; Καταρχήν γιατί καλούμαστε να ψηφίσουμε προώρως; Ψηφίζουμε επειδή ο Σημίτης έκρινε σκόπιμο να προσθέσει μέσα στα άλλα βαφτίσια του και αυτό της λαϊκής κυριαρχίας, και αφού ζύγισε τα υπέρ και κατά της μείωσης της αξιοπιστίας του από την αλλαγή πορείας και του τρέχοντος θετικού πολιτικού ρεύματος².

Και αν ακόμα αυτός είναι επαρκής λόγος για τον Κ. Σημίτη να κάνει εκλογές, ασφα-

λώς δεν φτάνει για να τον ψηφίσουμε και αν κόπτονται *Το Βήμα*, *Τα Νέα* και *Κακαουνάκης*, που προσπαθεί να μοιραστεί στον *Κουτσόγιωργα* της δυναμικής περιόδου του 1985 - θυμηθείτε τη διαπάλη του φωτός εναντίον του σκότους.

Εμείς οι εκλογείς έχουμε μίαν απλή ψήφο και σε αυτήν επαφιέμεθα για να μεταδώσουμε τα μηνύματά μας όσο πολύπλοκα και αν είναι. Αυτή τη φορά η ψήφος δεν πηγαίνει στον Σημίτη, γιατί ο οπορτουνισμός μπορεί να είναι χρήσιμος μεν, ιδίως στον οπορτουνιστή, αλλά υπάρχουν και όρια και πρέπει να αποδοκιμάζεται. Δεν φοβόμαστε δε τα βλαβερές συνέπειες από την αποτυχία του Σημίτη γιατί σε αυτούς τους μήνες δεν γυμναστήκαμε από την πρωθυπουργία του, δεν γνωρίσαμε τίποτε άλλο από ορισμένους απλούς και μάλλον συμβατικούς χειρισμούς, περιλαμβανομένης και της τακτικής λειτουργίας των οργάνων στην οποία μας είχε συνηθίσει ο Μεγάλος Απών.

ΜΕΓΑΛΑ ΛΟΓΙΑ, ΜΙΚΡΕΣ ΔΙΑΦΟΡΕΣ

Πρέπει να επισημανθεί για μια ακόμη φορά ότι ΠΑΣΟΚ και ΝΔ έχουν πολύ μικρά

αφορές απ' όσο τα ίδια θέλουν να ιάζουν³. Παρασιωπάται λόγου χά-ελαστικότητα του οικονομικού προ-τισμού από τα τεθέντα στο Μάα-Εξάλλου μετά τη σκανδαλώδη απο-πό τις κοινωνικοποιήσεις της καπι-κής χρεωκοπίας (διάβαζε Οργανι-νασυγκρότησης Επιχειρήσεων θε-είς και ανδρωθείς επί Γερ. Αρσένη) ρλμά να ξαναδιδάξει τέτοιον σοσια-

για την τρέχουσα διαχείριση, είχα-τεί παλαιότερα ότι... Όχι ο Τσοχα-λος, αλλά και ο ίδιος ο Ανδρέας Πα-ου αν ξανάπαιρνε τη συνολική αρχή-μπορούσε να βλάψει την χώρα σε-μείωτο βαθμό (βλ. «Τελικώς η Συρία-ται;» Αντί 7/6/96). Αυτή η ρήση μπο-γενικευτεί και σε διακυβέρνηση ΝΔ-ναι δα και καταστροφικό από τον-τωνίου και τον Παπαδόπουλο να-ίμε στον Σουφλιά και τον Μάνο ή-τον Αλογοσκούφη.

λου είναι χαρακτηριστικό πως η μομ-φιλελεύθερου προς τον Σημίτη, όσο-φαίνεται κωμική, εκστομίσθηκε από-βερετ περνώντας από όλα τα φίλτρα-μβούλων του. Τι θέλατε να πει ο-; πόσο ίδια είναι η πολιτική μας;-ρι βεβαίως τα μεγάλα και τα αληθινά-μετωπιστούν μετά τις εκλογές, αν ο-ς επιλέξει επιτέλους να πετάξει το-πείο του απλού πασοκικού διαχειρι-ς εξουσίας που έδειχνε να έχει ανά-τό τα πιο ετερόκλητα στοιχεία, από-πινόπουλο ως τον Παντ. Οικονόμου-ίξει ένα πρόσωπο του λεπταίσθητου-σοσιαλιστή.

ι παραπάνω θέλω να δείξω ότι η επι-εταξύ των δύο κυβερνητικών σχημα-είναι ως ένα βαθμό ψευδοδίλημμα-ι η ψήφος σε μικρά κόμματα χωρίς-ικές εξουσίας. Χάρη στο άθλιο-κ του παρελθόντος ξεπεράσαμε την-ία προς τη Δεξιά, άλλωστε η διακυ-η 1990-1993 δεν είχε ορατές διαφο-προς την ιδεολογία και την πρακτική-απλό πολίτη, από τις προηγούμενες-ΣΟΚ. Αδιαφορώ αν με την καταψή-ΑΣΟΚ βοηθιέται η ΝΔ. Δεν κόπτομαι-ημίτη αλλά θα παρακολουθήσω την-ία του μετά τις εκλογές. Ενδέχεται-ψηφίσω αργότερα σύμφωνα με την-της χρήσης της ψήφου ως επιβρά-; Βεβαίως τη ΝΔ δεν θα την ψηφίσω-νο για λόγους προσωπικής παράδο-λά και γιατί δεν προσφέρει καμιά εν-ουσα διέξοδο από το ΠΑΣΟΚ του

Ως προς τους λοιπούς σχηματισμούς. Ο Τσοβολισμός είναι γνήσιο τέκνο του αρχέ-γονου ΠΑΣΟΚ και δεν συζητείται. Αισθά-νομαι όμως πολύ ευχάριστα που ο λαϊκι-σμός, γέννημα θρέμμα του ΠΑΣΟΚ που τό-σο ταλαιπώρησε και ταλαιπωρεί τον τόπο, έγινε επιτέλους μπούμεραγκ εναντίον του. Και βεβαίως δεν θα στενοχωρηθώ αν ο Τσοβόλας πάρει εκλόγιμο ποσοστό, δεδο-μένου ότι με το ένα ή το άλλο όχημα ο λαϊκι-σμός θα εκφραζόταν στη Βουλή.

ΔΙΑ ΤΗΣ ΕΙΣ ΑΤΟΠΟΝ ΑΠΑΓΩΓΗΣ...

Ο Σαμαράς παραπαίει. Η ΠΟΛΑΝ απο-δεικνύεται εθνικό κεφάλαιο αρνητικής-αξίας⁵. Το ΚΚΕ είναι οικείο. Δεν θα το ψη-φίσω αλλά και δεν έχει αξία τι νομίζω γι' αυτό καθώς έχει θερμούς, ανελαστικούς-ψηφοφόρους. Τα μικρά κόμματα είναι-ομοίως ανελαστικές προτάσεις έως και ψύ-νια. Τα λευκά και τα άκυρα παίζουν το παι-χνίδι των εξουσιών⁶.

Άρ τι μένει; Διά της εις άτοπον απαγωγής-αλλά και πρωτογενώς ο ΣΥΝ. Θα τον ψηφί-σουν μάλλον αρκετοί από αυτούς που έχουν-ενοχές γιατί το 1993 επέλεξαν την πολυτέ-λεια του λευκού-άκυρου⁷. Πρέπει όμως να-τον ξαναψηφίσουμε και όλοι εμείς οι υπό-λοιποι.

Κυβέρνηση θα έχουμε την άλλη εβδομά-δα. Εναπόκειται στον σοφό λαό και λίγο-στην τύχη το αποτέλεσμα να μουδιάσει τα-κόμματα ώστε να μετριαστούν οι μεγαλο-στομίες και ο μετέπειτα αυταρχισμός. Ένα-είναι βέβαιο: Ο ΣΥΝ δεν θα μεταπέσει σε-ακαλαίσθητες θριαμβολογίες για την επιτυ-χία του 3 ή του 4%⁸. Τον βοηθάει η εσωτερι-κή αισθητική του αντίληψη αλλά και η απλή-αριθμητική.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

1. Το πρόβλημα της αδιαιρετότητας το-αντιμετώπισα με την κατάλληλη λοταρία-ψηφοδελτίων βλ. Αντί 16/6/89, «Ψηφολογικά-προβλήματα». Πολλοί θα έχουν ενδιαφέ-ρον να δώσουν κλάσματα ψήφου σε διαφό-ρους. Άλλωστε και ο Μαν. Γλέζος αυτό-μάλλον εννοούσε όταν ήθελε να έχει άλλες-δύο ψήφους για τον ΣΥΝ και το ΚΚΕ (πέραν-από τον Τσοβόλα, εννοείται).

2. Βλ. και Αντί 30/8/96, «Ευτυχώς, και ο Ση-μίτης ένας μικρός Παπανδρέου είναι».

3. Η ομοιότητά τους αποδίδεται στην προ-σπάθειά τους να αγρεύσουν το μεγάλο πλή-θος των ενδιάμεσων ψηφοφόρων που χα-ρακτηρίζονται, κακώς, ως αναποφάσιστοι.

4. Έχω κινδυνεύσει να ψηφίσω Έβερετ-στις βουλευτικές εκλογές αλλά ευτυχώς το-απέφυγα. Είχα υποσχεθεί μια ψήφο για χά-

ρη της ελεύθερης ραδιοφωνίας –εφαρμογή-της άποψης ότι η ψήφος μπορεί να δοθεί-και ως επιβράβευση σε πολύ μερικά ζητή-ματα– που τελικά εξόφλησα στις ευρωβου-λευτικές εκλογές με τη δέουσα δημοσίευση-προς επίρρωση και πλήρη εξευτελισμό μου- (βλ. «Οι εκλογείς ως αγγελιοφόροι», Αντί-24/6/94)

5. Δεν με ευχαριστεί οιαδήποτε δικαίωση-αλλά στην περίπτωση αυτή θα ήθελα να πα-ραπέμψω στο άρθρο μου «Υπέρβαση: Λό-για πάνω και πέρα», Αντί 29/10/93, όπου-εντοπίζεται η αδυναμία έκφρασης σαφούς-ιδεολογίας.

6. Παραπέμψω στο Αντί 16/6/89 «Ψηφολο-γικά προβλήματα», όπου ισχυρίζομαι ότι-είναι πολύ αδρή επιλογή για να λειτουργή-σει διδακτικά.

7. Βλ. γράμμα προς τους φίλους της Μ.Δ.-και τις απαντήσεις για την κεντροαριστερή-προοπτική (Αντί 19/7/96).

8. Η θριαμβολογία όλων είναι δεδομένη-και επισημασμένη (βλ. «Οι εκλογείς ως αγ-γελιοφόροι», Αντί 24/6/94). Υπάρχουν μεγά-λα περιθώρια για όλα τα κόμματα να-θριαμβολογήσουν. Ακόμα και αν τα ποσο-στά είναι μικρότερα από το 1993 (π.χ. ο Ση-μίτης θα το εξηγήσει ότι είναι πρώτες εκλο-γές για το ορφανό ΠΑΣΟΚ). Υποθέτω μόνο-η ΠΟΛΑΝ, αν λάβει κάτω του 3%, θα δυ-σκολευτεί να πανηγυρίσει αλλά και αυτή-θα μπορέσει να πει ότι βρέθηκε μεταξύ της-χάρυβδης του λαϊκισμού και της σκύλλας-του φιλελευθερισμού.

ΚΥΚΛΟΦΟΡΕΙ ΑΠΟ ΤΙΣ

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΔΕΛΦΙΝΙ

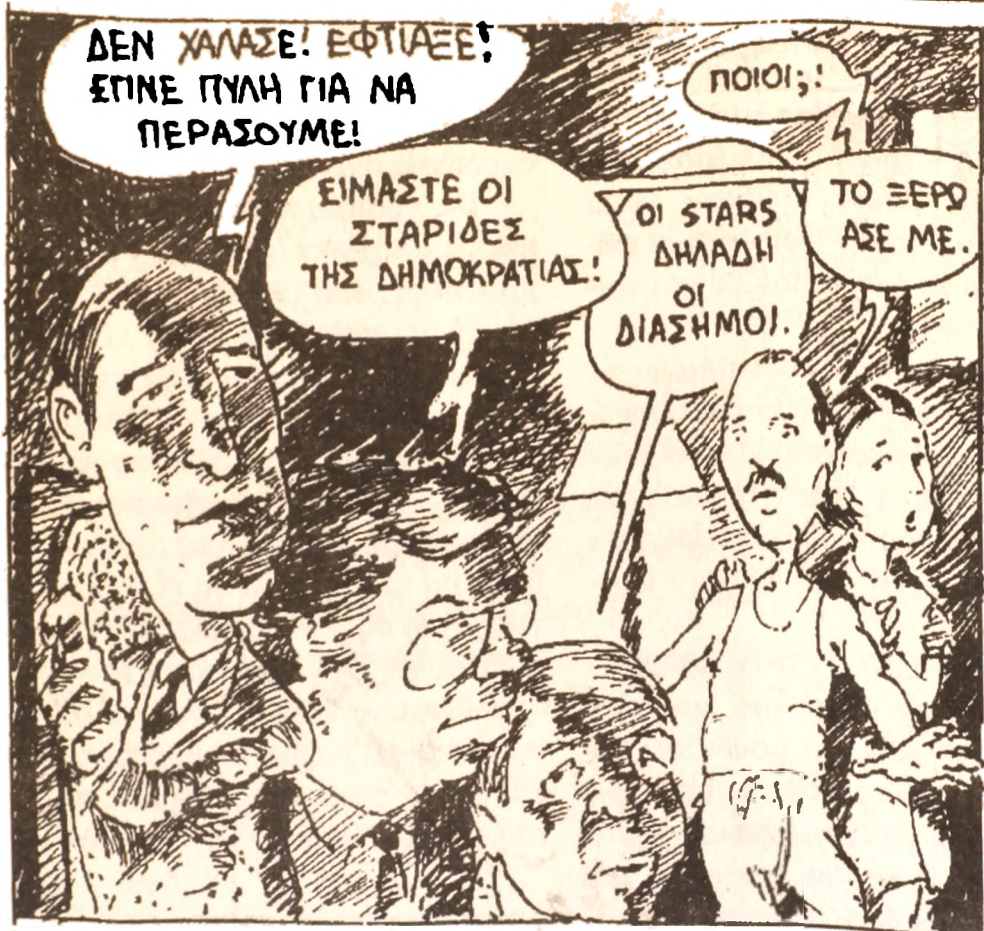
ΤΟ ΒΙΒΛΙΟ ΤΟΥ

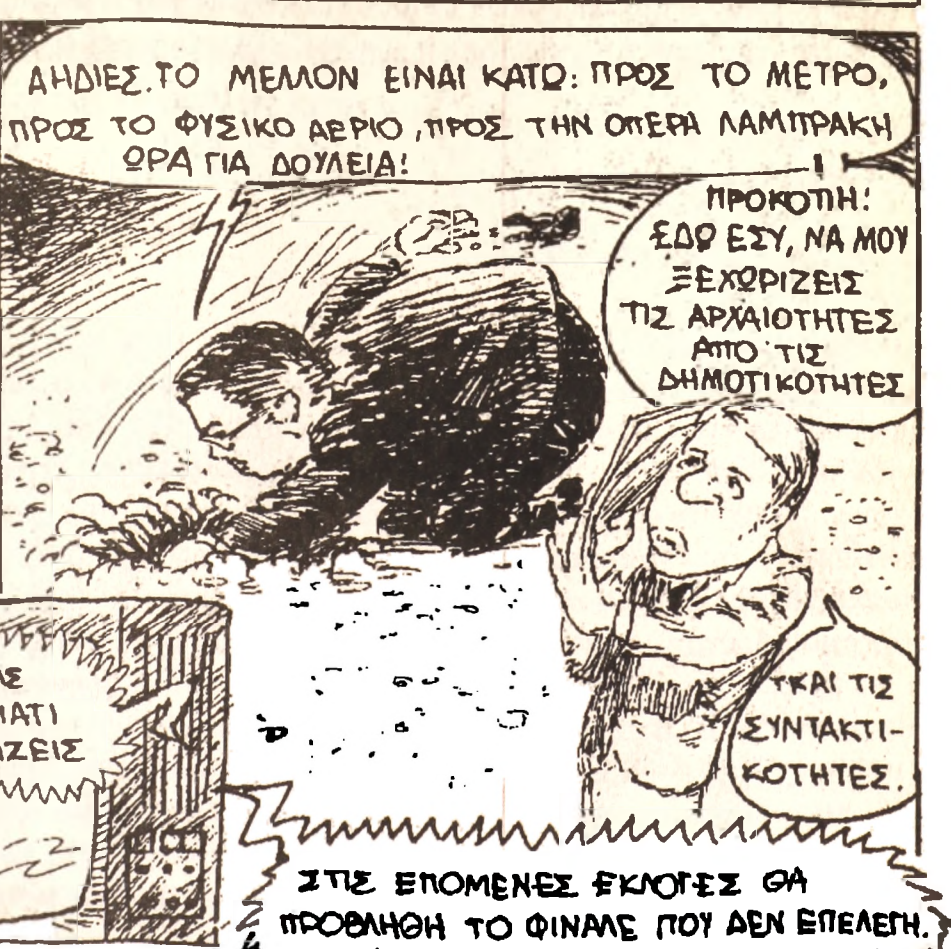
ΣΑΚΕΛΛΑΡΗ ΣΚΟΥΜΠΟΥΡΑΗ

«Makedonissimo

η στρατηγική
της πλάκας»

Με αφορμή το Μακεδονικό μία πολιτική-ανάλυση του Παπανδρεϊσμού-και της παρακμής

ΨΗΦΙΣΤΕ
ΣΚΟΠΙΣΤΕ
ΤΕΛΕΩΣΑΤΕ

Ποιος δέχεται ότι είναι απόλυτη αξία;

του Διονύση Γουσέτη

τ. Γενικού Γραμματέα της Διεθνούς Αμνηστίας, υποψήφιου βουλευτή Συνασπισμού Α' Αθηνών

Φθάσαμε στην τελευταία προεκλογική εβδομάδα. Στον ορυμαγδό των ομιλιών, δηλώσεων, άρθρων, συνεντεύξεων, ντιμπέιτ και άλλων, μάταια περιμέναμε να ακούσουμε μια κουβέντα για τα Ανθρώπινα. Και, βέβαια, δεν φταίνε μόνο οι πολιτικοί. Φταίνε και οι δημοσιογράφοι που δεν θεώρησαν σκόπιμο να απευθύνουν ούτε μια ερώτηση στους υποψήφιους ταγούς μας. Τα ανθρώπινα δικαιώματα, λοιπόν, δεν «πουλάνε», ή είναι τόσο επικίνδυνα, ώστε να μη τ' αγγίζουμε; Σίγουρα πάντως, αν τα ανθρώπινα δικαιώματα βρέθηκαν εκτός εκλογικής αναμέτρησης, δεν είναι εκτός πολιτικής: από τη μεταρρύθμιση του Κλεισθένη μέχρι τις σημερινές ένοπλες συγκρούσεις, περνώντας από τη Μάγκνα Χάρτα, την αμερικανική, τη γαλλική, τη ρώσικη και τόσες άλλες επαναστάσεις, τα ανθρώπινα δικαιώματα είναι η ίδια η κινητήρια δύναμη της ανθρώπινης πολιτικής ιστορίας. Γιατί, λοιπόν, δεν γίνεται λόγος σ' αυτές τις εκλογές για τα ανθρώπινα δικαιώματα; Η πραγματική αιτία είναι ότι ο απόλυτος σεβασμός στα ανθρώπινα δικαιώματα παίζει καμιά φορά άσχημα παιχνίδια και εκθέτει κυβερνήσεις και πολιτικά κόμματα, όχι μόνο στη χώρα μας, που παραβιάζουν αυτό ακριβώς για το οποίο υποτίθεται ότι υπάρχουν: την προστασία των δικαιωμάτων των πολιτών. Στην πραγματικότητα, ο απόλυτος σεβασμός στα ανθρώπινα δικαιώματα είναι δύσκολος και αντιδημοφιλής, ακόμα και για μεγάλο μέρος των ίδιων των πολιτών. Επειδή απαιτεί από τον καθένα και την καθεμία το ίδιο που απαιτεί και από τα πολιτικά κόμματα. Να αρθούν δηλαδή πάνω από το συμφέρον τους, όπως αυτοί-ές το αντιλαμβάνονται, πάνω από σκοπιμότητες, ιδεοληψίες και ιδεολογήματα. Ας δούμε μερικές κατηγορίες παραβίασης ή ανοχής στην παραβίαση ανθρωπίνων δικαιωμάτων, χωρίς να μπορούμε, βέβαια, σ' ένα άρθρο να εξαντλήσουμε το τεράστιο αυτό θέμα.

Οι θιασώτες του νεοφιλελευθερισμού υπεραμύνονται όλων των ατομικών και πολιτικών δικαιωμάτων, περιλαμβανομένου του δικαιώματος στην ελεύθερη αγορά. Το άσχημο παιχνίδι είναι ότι παραβιάζουν συνειδητά τα οικονομικά και κοινωνικά δικαιώματα, όπως το δικαίωμα στη δουλειά, στην αμοιβή, στον ελεύθερο χρόνο κ.λπ. Οι νεοφιλελεύθερες κυβερνήσεις της Β. Αμερικής και της Δ. Ευρώπης, όπως και η δική μας της Νέας Δημοκρατίας είναι χτυπητά παραδείγματα κοινωνικής ιναλγησίας.

Οι ακραφείς κομμουνιστές κάνουν το ακριβώς αντίθετο: στο όνομα των

οικονομικών και κοινωνικών δικαιωμάτων παραβιάζουν τα ατομικά και πολιτικά δικαιώματα. Για να μην επιστρέψουμε στις θηριωδίες του Σταλινισμού και του Ζαχαριαδισμού, στα ψυχιατρεία και τα Γκουλάγκ της πρώην ΕΣΣΔ, ας μείνουμε στην πολιτική του σημερινού ΚΚΕ. Ενώ δηλώνει ότι είναι το μόνο κόμμα που υπερασπίζει τα δικαιώματα των εργαζομένων, την ίδια στιγμή φιμώνει και διώκει το δικαίωμα ελεύθερης έκφρασης των ίδιων των μελών του που δεν συμφωνούν απόλυτα με τη «γραμμή» της ηγεσίας (τα παραδείγματα των Δ. Κωστόπουλου και Γ. Θεωνά είναι μόνο μερικά).

Τα διάφορα καθεστώτα θυμούνται και καταγγέλλουν τις παραβιάσεις ανθρωπίνων δικαιωμάτων, όταν αυτές γίνονται από αντιπάλους τους, ενώ τις αποσιωπούν όταν γίνονται από συμμάχους. Η κυβέρνηση των ΗΠΑ για παράδειγμα, ξεσήκωσε πολυεθνικό πόλεμο κατά του Σαντάμ κραδαίνοντας την έκθεση της Διεθνούς Αμνηστίας για τις παραβιάσεις ανθρωπίνων δικαιωμάτων του Ιράκ στο Κουβέιτ. Όταν, όμως, μετά τον πόλεμο, η Διεθνής Αμνηστία δημοσίευσε έκθεση για τις θηριωδίες της κυβέρνησης του Κουβέιτ ενάντια στους Παλαιστινίους, η κυβέρνηση των ΗΠΑ ξέχασε να αντιδράσει.

ώρα μας, όλα τα πολιτικά κόμματα κα-
ειλαν τις παραβιάσεις ανθρωπίνων δι-
μάτων των Σερβοβόσνιων που έγιναν
Μουσουλμάνους ή Κροάτες. Ο υπο-
ρων, μάλιστα, δέχτηκε στα γραφεία της
νούς Αμνηστίας επίσκεψη από συντά-
του *Ριζοσπάστη*, η οποία διαμαρτυ-
κε για τη «μεροληψία» της οργάνωσης
δεν τα κατήγγειλε αρκετά! Κανένα,
πολιτικό κόμμα, πλην του ΣΥΝ, δεν
ε λόγο για τις θηριωδίες του υπόδικου
ρα για εγκλήματα κατά της ανθρωπό-
ς **Ράντοβαν Κάρατζιτς**, ο οποίος κατά
επίσκεψή του στην Ελλάδα περιφερό-
στα στάδια και απολάμβανε τιμές
α.

Διάφορες κυβερνήσεις και πολιτικά
κόμματα, σ' όλο τον κόσμο, θεωρούν
νθρώπινα δικαιώματα όχι σαν απόλυτη
, αλλά σαν σχετική, που μάλιστα υπο-
ιεται σε άλλες, όπως η θρησκεία, το
ς, η πατρίδα, οι παραδόσεις, η δημόσια
η. Η ειρωνία είναι ότι οι αξίες αυτές δεν
τηρετούνται με την παραβίαση των αν-
πίνων δικαιωμάτων, αλλά αντίθετα
γκάπτονται.

ερικά μόνο παραδείγματα:

ο όνομα της θρησκείας, μουσουλμανι-
αλλά και χριστιανικές κυβερνήσεις πα-
ιάζουν το δικαίωμα στην ελεύθερη έκ-
ση. Στο Ιράν εκτελούνται ακόμα οι άπι-
και στην Αθήνα των 4 εκατ. δεν υπάρ-
ούτε ένας λατρευτικός χώρος για τους
ουσμάνους. Το άσχημο παιχνίδι είναι
ιας καταγγέλλει διεθνώς η Τουρκία, η
ία διατηρεί στην Κωνσταντινούπολη το
συμενικό Πατριαρχείο και πολλές εκ-
λίες.

ο όνομα του έθνους, όλα τα πολιτικά
ματα, πλην του ΣΥΝ, αρνούνται στους
γνες πολίτες σλαβομακεδονικής κατα-
ής το δικαίωμα να αναγνωρισθούν ως
νότητα. Το άσχημο παιχνίδι είναι ότι η
α μας καταγγέλλεται διεθνώς επειδή
αβιάζει διεθνείς συνθήκες και αποφά-
, όπως αυτή του ΟΑΣΕ (πρώην ΔΑΣΕ).
ο άσχημο είναι ότι η ΠΟΛ.ΑΝ. επανα-
βάνει προεκλογικά τα ίδια παιχνίδια με
καιώματα της μουσουλμανικής μειονό-
ς για εκπροσώπηση στο Κοινοβούλιο.

ο όνομα της εθνικής άμυνας (αλλά και
θρησκείας), το ΠΑΣΟΚ και η Ν.Δ. αρ-
ται να νομοθετήσουν την εναλλακτική
πιωτική θητεία, παραβιάζοντας το δι-
μα στην ελευθερία της συνείδησης. Το
μο παιχνίδι είναι ότι βρίσκουν αντιμέ-
ες πολλές αποφάσεις του ΟΗΕ και του
ωπαϊκού Κοινοβουλίου.

ο όνομα της πατρίδας, η κυβέρνηση του

ΠΑΣΟΚ έσυρε στα δικαστήρια τον **Αχμέτ
Σαδίκ** για τις «ανθελληνικές» δηλώσεις
του. Το άσχημο παιχνίδι είναι ότι η Διεθνής
Αμνηστία θεώρησε πως παραβιάζεται το
δικαίωμα στην ελεύθερη έκφραση και δή-
λωσε στα διεθνή ΜΜΕ πως σε περίπτωση
καταδίκης του θα θεωρούνταν κρατούμε-
νος συνείδησης.

• Το ίδιο ίσχυσε και με τα μέλη της ΟΑΚΚΕ
που κολλούσαν αντιπολεμικές αφίσες. Εδώ
το παιχνίδι είναι ότι τα ανθρώπινα δικαιώ-
ματα οφείλουν να είναι σεβαστά ανεξάρτη-
τα από την ιδεολογία των ανθρώπων, ακό-
μα και για άτομα δηλαδή που ουδόλως τα
σέβονται, όπως τα παραπάνω (βλ. σχετικά
και διαμαρτυρία της Διεθνούς Αμνηστίας
για την εκτέλεση του **Τσαουσέσκου**).

• Στο όνομα της ασφάλειας, κακοποιού-
νται στα αστυνομικά τμήματα κρατούμε-
νοι, κυρίως αλλοδαποί, μερικές φορές μέ-
χρι θανάτου. Το άσχημο παιχνίδι είναι τα
ΜΜΕ, που δεν ασχολούνται με τέτοιες πε-
ριπτώσεις, ενώ έκαναν πρωτοσέλιδο (και
ορθώς) την αντίστοιχη περίπτωση του
τούρκου δημοσιογράφου στην Κωνσταντι-
νούπολη.

• Η Ελλάδα είναι η μόνη χώρα της Ε.Ε.
που δεν έχει επικυρώσει τη «Διεθνή Σύμ-
βαση για τα ατομικά και πολιτικά δικαιώ-
ματα». Εδώ δεν έχει δοθεί ούτε καν επίση-
μο σκεπτικό. Είναι, όμως, σαφές πως η αι-
τία είναι το δεύτερο πρωτόκολλο στη σύμ-
βαση αυτή, το οποίο δίνει το δικαίωμα
ατομικής προσφυγής ελλήνων πολιτών κα-
τά του ελληνικού κράτους σε διεθνή δικα-
στήρια, για όλες τις προηγούμενες περι-
πτώσεις και άλλες πολλές. Και εδώ το
άσχημο παιχνίδι το παίζει η συνωμοσία
σιωπής των ΜΜΕ.

Έγινε, πιστεύω, σαφές ότι η αναφορά στα
ανθρώπινα δικαιώματα έχει, για όποιο
κόμμα την αποτολμήσει, «πολιτικό κό-
στος». Το κόστος αυτό το έχει πληρώσει μέ-
χρι σήμερα ο ΣΥΝ αποκλειστικά. Όχι ότι το
κόμμα αυτό είναι άμοιρο ευθυνών. Έχει
π.χ. μερίδιο της ευθύνης για τις διαδηλώ-
σεις υστερίας, στην Αθήνα και στη Θεσσα-
λονίκη, κατά του δικαιώματος των βορείων
γειτόνων μας να αυτοκαθαρίζονται, παρά
το ότι αργότερα άλλαξε την πολιτική του.
Αξίζει, όμως, να θυμήσουμε ότι στην πρό-
σφατη δίκη του «αντιδημοφίλους» αντιρρη-
σία συνείδησης **Νίκου Καρανίκα**, συνήγο-
ρος υπεράσπισης ήταν ο πρόεδρος του ΣΥΝ
Νίκος Κωνσταντόπουλος. Έχει, λοιπόν,
κάθε δικαίωμα ο ΣΥΝ να δηλώνει ότι είναι
το μοναδικό κόμμα που δέχεται τα ανθρω-
πινα δικαιώματα σαν απόλυτη αξία, υπερά-
νω άλλων σκοπιμοτήτων.

ΧΡΗΣΙΜΕΣ ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΠΟΙΟΤΗΤΑΣ

Σειρά: Αρχαιολογία

A.D. TRENDALL

Καθηγητής Αρχαιολογίας

ΕΡΥΘΡΟΜΟΡΦΑ ΑΓΓΕΙΑ ΤΗΣ ΝΟΤΙΑΣ ΙΤΑΛΙΑΣ ΚΑΙ ΣΙΚΕΛΙΑΣ

A. D. TRENDALL

ΕΡΥΘΡΟΜΟΡΦΑ
ΑΓΓΕΙΑ
ΤΗΣ
ΝΟΤΙΑΣ ΙΤΑΛΙΑΣ
ΚΑΙ ΣΙΚΕΛΙΑΣ

ΕΚΔΟΣΕΙΣ
ΠΑΠΑΔΗΜΑ

ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ: Βικτ. Σαμπετάι
Αρχαιολόγος

ΘΕΩΡΗΣΗ: Μιχ. Τιθέριος
Καθ. Αρχαιολογίας Α.Π.Θ.

Με 323 σελίδες και 596 εικόνες

ΕΚΔΟΣΕΙΣ
ΠΑΠΑΔΗΜΑ

Προσφορά στον Πολιτισμό
Ιπποκράτους 8 Αθήνα
Τηλ.: 36.27.318

Ο νοθευμένος εκσυγχρονισμός

του Αλέξανδρου Καζαμιά

Στη διάρκεια της συνέντευξής του επί των «εθνικών θεμάτων» στις 3/9/96, ο αρχηγός της αξιωματικής αντιπολίτευσης υπήρξε αντιφατικός στις επικρίσεις του κατά της εξωτερικής πολιτικής της κυβερνήσεως. Αφενός μεν, την επέκρινε για «προκλητικότητα», και αφετέρου, για τάσεις «υποχωρητικότητας» και «υπαναχωρητικότητας». Βεβαίως, η σκοπιμότητα αυτής της διπλής κριτικής, που έχει άλλωστε καταστεί το κύριο γνώρισμα αυτών των εκλογών, εντάσσεται στην προσπάθεια του κ. Έβερτ να επιβληθεί των αντιπάλων του αυτοπροβαλλόμενος ως ένα είδος «πολιτικού δακτυλοαγωγού». Ειδωμένη ωστόσο ως αναλυτική εκτίμηση, η διπλή αυτή διαπίστωση του αρχηγού της Ν.Δ., δεν είναι η ίδια αντιφατική: αντιφατική είναι η πραγματικότητα που επιχειρεί να περιγράψει, δηλαδή η εξωτερική πολιτική της κυβερνήσεως Σημίτη. Με τη μόνη διαφορά ότι αυτή η αντιφατική αμφιταλάντευση, από την προκλητικότητα στην υποχωρητικότητα, δεν είναι γνώρισμα της κυβερνήσεως των τελευταίων μηνών, αλλά και όλων των προηγούμενων κυβερνήσεων του ΠΑΣΟΚ και της Ν.Δ. από το 1990.

Κατ' αρχήν πρέπει να διευκρινιστεί ότι τα αίτια της προκλητικότητας στην εξωτερική πολιτική της τελευταίας εξαετίας, στην ουσία οφείλονται στο γεγονός ότι όλες οι κυβερνήσεις από το 1990 στήριξαν τον περιφερειακό/Βαλκανικό βραχίονα της διπλωματίας τους πάνω σε μια συγκρουσιακή/εθνικιστική πολιτική. Κατά δεύτερο λόγο, πρέπει επίσης να ειπωθεί ότι οι τάσεις υποχωρητικότητας στη διπλωματία της περιόδου αυτής οφείλονται στο ότι οι ίδιες κυβερνήσεις υιοθέτησαν στον διεθνή/συστημικό βραχίονα της διπλωματίας τους μια πολιτική ατλαντισμού, δηλαδή προσαρμογής και εξάρτησης πάνω στην παγκόσμια τάξη που επιχειρούν να επιβάλουν οι ΗΠΑ.

Ακόμη, αξίζει να προστεθεί πως ο συνδυασμός του Βαλκανικού εθνικισμού με τον φιλοδυτικό ατλαντισμό σε μια ενιαία «εθνο-ατλαντιστική» διπλωματία, παρά το γεγονός ότι συγκεντρώνει δύο πέρα για πέρα αντιτιθέμενους και αλληλοαναιρούμενους τύπους διπλωματίας, υιοθετήθηκε από τα δύο μεγάλα κόμματα εξαιτίας της αδυναμίας τους να αντισταθούν αποτελεσματικά ενάντια στις μεγάλες εσωτερικές και εξωτερικές πιέσεις που συντελέστηκαν το 1989. Συγκεκριμένα, τη χρονιά αυτή οι ΗΠΑ αναδείχτηκαν ως η μόνη ηγεμονική δύναμη ύστερα από την κατάρρευση του Συμφώνου της Βαρσοβίας, δημιουργώντας έτσι πιέσεις στην Ελλάδα να πειθαρχήσει στη διεθνή τάξη πραγμάτων που ανέλαβαν να επιβάλουν, ενώ την ίδια αυτή περίοδο ξέσπασε στο εσωτερικό της Ελλάδας ένα ισχυρό ρεύμα εθνικισμού με έντονες αντι-δυτικές τάσεις, δημιουργώντας έτσι ισχυρές εκ των έσω πιέσεις πάνω στις κυβερνήσεις

της χώρας για να το ενσωματώσουν στην πολιτική τους. Αδυνατώντας να θέσουν αντιστάσεις πάνω σε αυτή τη διπλή άσκηση πιέσεων, τα δύο μεγάλα κόμματα παραδόθηκαν πλήρως στις καταστάσεις, με αποτέλεσμα να εσωτερικεύσουν την αντιπαράθεση ανάμεσα στον διεθνή ατλαντισμό και στον εγχώριο εθνικισμό μέσα στους κόλπους τους.

Ως γνωστόν, τα δύο μεγάλα κόμματα ήταν από το 1974 βαθιά διχασμένα ανάμεσα σε μια γραμμή «ατλαντισμού», που προωθούσε η Νέα Δημοκρατία, και μια γραμμή «εθνικισμού», που προωθούσε το ΠΑΣΟΚ. Εξαιτίας όμως των μεταβολών του 1989 που προαναφέρθηκαν, άρχισε να συντελείται έκτοτε μια αμοιβαία ανταλλαγή στις θέσεις των δύο μεγάλων κομμάτων επί της εξωτερικής πολιτικής, κι έτσι σε λίγο διάστημα ο εθνικισμός του ΠΑΣΟΚ, άρχισε να συνδυάζεται με έναν έντονο φιλο-αμερικανισμό, ιδίως μετά το 1993, ενώ παράλληλα, χάρη ιδίως στη συμβολή της υπουργίας Σαμαρά, ο παραδοσιακός ατλαντισμός της Νέας Δημοκρατίας συνδυάστηκε με έναν έντονο Βαλκανικό εθνικισμό, ισάξιο με εκείνον του Παπανδρέου.

Η ΔΥΪΣΤΙΚΗ ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΑ ΤΟΥ «ΕΘΝΟ-ΑΤΛΑΝΤΙΣΜΟΥ»

Το πρόβλημα όμως με αυτή τη νέα δυϊστική διπλωματία του «εθνο-ατλαντισμού», υπήρξε όχι μόνο ότι δεν απέδιδε διπλωματικά αποτελέσματα, αλλά ότι οδηγούσε βήμα βήμα στην αυτοαναίρεση και ακύρωση κάθε πρωτοβουλίας, χωρίς να χρειαστεί καν οι αντίπαλοι της χώρας να προβούν σε οποιαδήποτε πράξη. Απλούστατα, στο βαθμό που πήγαινε να κερδηθεί κάποιος βαθμός ανεξαρτησίας από τον εθνικιστικό βραχίονα της πολι-

ικής αυτής, αυθυστιγμής σπαταλιόταν από τις υποχωρήσεις της εξάρτησης και του ατλαντισμού. Και αντίστροφα, στο βαθμό που πήγαινε να κερδηθεί κάποια αξιοπιστία και σταθερότητα από τις στενές σχέσεις με τις ΗΠΑ και το ΝΑΤΟ, αμέσως κυρωνόταν από την προκλητικότητα και την απομωνοτισμό του δημιούργουσε ο εθνικισμός.

Έτσι για παράδειγμα, ενώ το 1991-1992 η Ελλάδα διακήρυτε ανεπιφύλλακτα τον φιλοαμερικανισμό της ελπίζοντας στη συμπαράσταση των νατοϊκών συμμάχων πάνω στο θέμα της ονομασίας της FYROM, τελικά αρνούμενη το διάλογο και το συμβιβασμό του Πακέτου Πινέιρο, έχασε τελικά τη συμπαράσταση των συμμάχων της και τη λεγόμενη «μάχη του ονόματος». Αργότερα πάλι, όταν ο κ. Πάγκαλος εκφράζοντας το εθνικιστικό ρεύμα μέσα στην Ελλάδα έκανε τη γνωστή δήλωση κατά της Γερμανίας και λίγες μέρες μετά την ανακάλεσε εξαιτίας της γενικής κατακραυγής στη Δύση, το αποτέλεσμα ήταν και η απογοήτευση των εθνικιστών οπαδών του στην Ελλάδα και η αποξένωση της Γερμανίας και των λοιπών συμμάχων. Παρόμοια, τέλος συνέβησαν και με τη Συμφωνία Σύνδεσης Ε.Ε.-Τουρκίας, όπου αρχικά εγκρίθηκε από τον κ. Μαγκάκη, ύστερα ανακλήθηκε από τον τότε πρωθυπουργό, ύστερα ξανά γινε αποδεκτή και από τους δύο μαζί. Κι εδώ, ούτε ικανοποιήθηκε η φανατική εθνικιστική κοινή γνώμη στην Ελλάδα, αφού τελικά επετεύχθη η Σύνδεση, ενώ κανείς απολύτως δεν πείστηκε έξω από την Ελλάδα ότι η χώρα μας έκανε στροφή προς μια διαφορετική προσέγγιση της Τουρκίας, που άλλωστε ήταν κι αρχικός στόχος της Συμφωνίας Συνδέσεως.

Συμπερασματικά, αυτή η αντιφατική πολιτική του «εθνοατλαντισμού» υπήρξε υπερβολικά καταστροφική για τα συμφέροντα της Ελλάδας. Εκείνο που δυστυχώς δεν έγινε εγκαίρως κατανοητό είναι πως η διαρκής αμφιτάλαντευση ανάμεσα στην προκλητικότητα του εθνικισμού και στην υποχωρητικότητα του ατλαντισμού δεν άφηγε στο τέλος της ένα μηδενικό υπόλοιπο κρατώντας τα πράγματα στο ίδιο σημείο από όπου ξεκίνησαν, μα αντιθέτως δημιούργησε ένα μεγάλο διπλωματικό έλλειμμα που σταδιακά διάβρωνε τα συμφέροντα της Ελλάδας. Καλλιεργούσε δηλαδή και την αναξιοπιστία και απομόνωση από τους δυτικούς συμμάχους και μια διαρκή κατάσταση φόβου κι εξάρτησης από αυτούς. Διότι ακριβώς, μέσα στην απομόνωση, η ανάγκη «προστατών» γίνεται πιο μεγάλη.

ΑΝΤΙ ΡΗΞΗΣ, ΔΙΑΤΗΡΗΣΗ ΤΗΣ ΣΥΝΕΧΕΙΑΣ

Με την άνοδο του στην πρωθυπουργία, ο κ. Σημίτης, έδωσε κυριολεκτικά για λίγες ώρες μόνο την αίσθηση πως αντιλαμβανόταν ότι το αίτημα του εκσυγχρονισμού της εξωτερικής πολιτικής προϋποθέτει, πρωταρχικά, τη ρήξη με της πρακτικές του ατλαντισμού, του εθνικισμού και των αντιφατικών συνδυασμών τους. Όμως, αντί να ενστερνιστεί ένα νέο δόγμα προληπτικής διπλωματίας στη βάση των αρχών της πολυμερούς συνεργασίας και της αμοιβαίας συναλλαγής με τις ΗΠΑ, ήρθε η κρίση στην Ίμια να αποδείξει ότι σκοπός του δεν ήταν τίποτα περισσότερο από τη διατήρηση της συνέχειας με την αντιφατική πρακτική του παρελθόντος: προκάλεσε, ύψωσε τη σημαία, έστειλε τις φρεγάτες, κι ύστερα από το στρατιωτικό φιάσκο, δέχτηκε τη μεσολάβηση Χόλμπρουκ, κι υποχώρησε. Όμως, μετά τον έλεγχο της κρίσης, έως και να επικυρώσει τις επικρίσεις εναντίον του, συνέχισε ακριβώς την ίδια πρακτική: εξέφρασε αρχικά δημόσιες ευχαριστίες στις ΗΠΑ, αλλά αφότου αντελήφθη την εξαγωγή της κοινής γνώμης στην Ελλάδα, έσπευσε να ματαιώσει

το προγραμματισμένο ταξίδι του κ. Χόλμπρουκ, που ξαφνικά είχε τώρα αναδειχθεί από φίλο σε μη επιθυμητό πρόσωπο.

Μα και πιο πρόσφατα, ύστερα από τα γεγονότα στην πράσινη ζώνη τον περασμένο μήνα, η κυβέρνηση υπήρξε κατηγορηματική κατά του διαλόγου με την Τουρκία, όμως ταυτόχρονα παρουσιάζεται ανοικτή στην προοπτική μιας μεσολάβησης των ΗΠΑ. Παράλληλα όμως, και τη στιγμή που οι ΗΠΑ έχουν υιοθετήσει σκληρή στάση κατά των χωρών που συναλλάσσονται με την Κούβα, τη Λιβύη και το Ιράν, βρέθηκε ο κ. Πάγκαλος στην Τεχεράνη, φιλοδοξώντας να εξασφαλίσει δήλωση που να καταδικάζει την τουρκική προκλητικότητα, μέσα στα πλαίσια μιας πολιτικής που εμπνεύστηκαν ορισμένοι εθνικιστές για την απομόνωση της Τουρκίας από τους γείτονές της (Συρία, Αρμενία, Ιράν κ.ά.). Φυσικά, ούτε ο κ. Βελαγιατί προέβη σε τέτοια δήλωση κατά του «αδελφού» ισλαμικού κόμματος της πλειοψηφίας στην Άγκυρα (του οποίου ο πρόεδρος Ερμπακάν είχε θερμότητα υποδοχή λίγες μέρες πιο πριν στην Τεχεράνη), ενώ ταυτόχρονα, το Αμερικανικό ΥΠΕΞ είδε με μεγάλη καχυποψία την όλη πρωτοβουλία.

«ΕΚΣΥΓΧΡΟΝΙΣΤΕΣ» ΚΑΙ «ΕΘΝΙΚΙΣΤΕΣ»

Για την ακρίβεια, ωστόσο, πρέπει να ειπωθεί πως στην καλύτερη περίπτωση, οι εκσυγχρονιστές του ΠΑΣΟΚ, θα επιθυμούσαν μια διπλωματία στην κατεύθυνση ενός ατλαντισμού της σχολής Καραμανλή, με παράλληλη φιλο-ευρωπαϊκή και φιλο-βαλκανική προοπτική. Εντούτοις, η παρουσία μιας ισχυρής ομάδας εθνικιστών σε καιρία σημεία λήψης αποφάσεων εξωτερικής πολιτικής δεν φαίνεται να αφήνουν ούτε κι αυτή τη μετριοπαθή μεταρρύθμιση να γίνει. Και οι δύο αυτές τάσεις μαζί, τώρα που έχει γίνει αποδεκτό πως πρέπει να συνυπάρξουν μέσα στο ΠΑΣΟΚ, δεν επιτρέπουν να φανεί η παραμικρή ένδειξη πως οι θέσεις του κόμματος αυτού θα απαλλαγούν από το αντιφατικό σύνδρομο του «εθνοατλαντισμού».

Έτσι, και αν υποθεθεί ακόμη πως οι εκσυγχρονιστές του ΠΑΣΟΚ μπορεί να θέλουν, ετούτο δε σημαίνει απαραίτητα και ότι μπορούν. Διότι ο γνήσιος εκσυγχρονισμός της εξωτερικής πολιτικής είναι πολύ πιο μεγάλη υπόθεση από τη φραστική καταδίκη του εθνικισμού και τη διακήρυξη φιλο-ευρωπαϊκών και φιλο-βαλκανικών προθέσεων. Ενόσω αφήνονται να εκκρεμούν ανοιχτά τα μέτωπα με την Τουρκία και τη FYROM χωρίς καμιά λήψη πρωτοβουλιών, ενόσω διατηρούνται άθικτες τέτοιες πολιτικές όπως αυτή του «Ενιαίου Αμυντικού Δόγματος», που κατά βάθος είναι μια πολιτική «Ενώσεως», ενόσω εγκρίνονται αμυντικοί προϋπολογισμοί των τριών τρισ. χωρίς κανέναν προβληματισμό για τους πόρους ή για τους στόχους τους, κι ενόσω επιδιώκεται η αποτροπή της Τουρκίας διά μέσω διμερών σχέσεων με το θεοκρατικό καθεστώς του Ιράν, τότε ο «εκσυγχρονισμός» που επαγγέλλεται η κυβέρνηση δεν συνιστά παρά το κάλυμμα ενός αναπαλαιωμένου εθνικισμού. Και όσο η τυφλή προσκόλληση κι εξάρτηση από τις πολιτικές της αμερικανικής διπλωματίας και του ΝΑΤΟ παραμένει άθικτη –αλήθεια, τι πρωτοβουλίες πρόκειται να ληφθούν για να κοπεί ο επεκτατισμός της Τουρκίας στο Ιράκ, ή για να αποτραπεί μια νέα πόλωση Ουάσινγκτον-Μόσχας από την επικείμενη επέκταση του ΝΑΤΟ μέχρι τη Βαλτική;– τότε ο «εκσυγχρονισμός» της εξωτερικής πολιτικής δεν θα είναι τίποτα περισσότερο από ένα συγκαλυμμένο ατλαντισμό. Με μια λέξη, θα πρόκειται για ένα νεκρό γράμμα, ή αλλιώς για έναν νοθευμένο εκσυγχρονισμό.

του Λεωνίδα Βαλασόπουλου

Επηρεασμένος από τον προεκλογικό πυρετό των συζητήσεων και των debates ανέλαβα, ως ο νεότερος από τους συνεργάτες του περιοδικού, να στήσω και εγώ μια προεκλογική συζήτηση. Αλλά από την ανάποδη, με συνομήλικούς μου, στη θέση του ομιλητή και όχι του αναγνώστη ή του τηλεθεατή. Ο Γιώργος και ο Νικηφόρος, η Τατιάνα, η Ελευθερία, η Ιόλη και ο υπογράφων (εκ μέρους του Αντί) βρεθήκαμε και κουβεντιάσαμε. Γιατη πολιτική και τους πολιτικούς, για τις εκλογές και τις εκλογικές διαδικασίες, για την εξέλιξη και τα νέα ήθη...

Α.: Ακούγοντας τους πολιτικούς να μιλούν για τη νεολαία το πρώτο συμπέρασμα είναι ότι την αντιλαμβάνονται ως κάτι ομοιόμορφο. Αφήνουν να εννοηθεί ότι όλοι οι νέοι είναι ίδιοι.

Ν.: Αυτό έχει να κάνει με μια γενίκευση που παρατηρείται σε όλη την κοινωνία. Δεν θέλουν ποικιλία ανθρώπων, θέλουν μια ομοιόμορφη μάζα. Τη νεολαία τη θέλουν «κάπως». Την προορίζουν για έναν συγκεκριμένο ρόλο που πλασάρεται κατά κόρον από τα ΜΜΕ. Δεν αφήνουν να αναπτυχθεί η φαντασία των νέων, προπάντων ανθρώπων, γύρω από αυτά που κάνουν, αυτά που σκέφτονται, αυτά που θέλουν να κάνουν στο μέλλον. Όσο πιο συμμαζεμένα, όσο πιο ομοιόμορφα είναι τα πράγματα, τόσο πιο ήρεμα περνάει ο καιρός για όσους ελέγχουν την κατάσταση. Και αυτό υφέρπει και στη παιδεία, η οποία σε όλο της το φάσμα, δημόσια ή ιδιωτική, είναι τελείως τυποποιημένη. Αν παίρνεις χαμπάρι κάτι, αυτό θα γίνει με κανένα δίσχο, κανένα βιβλίο, καμιά συζήτηση. Σε πιέζουν ως νέο ηθικά, χωρίς να έχουν τίποτα από πίσω τους - ούτε καν την αξιοπιστία τους.

Γ.: Το ζήτημα είναι ότι βλέπουν το μέλλον των νέων, όπως το θέλουν αυτοί. Απαιτούν μια συνέχεια, παρόμοια με τη δική τους.

Ε.: Η Βουλή των Εφήβων, ας πούμε. Στην επιλογή προτιμήθηκαν ελιτίστικα σχολεία και όσοι τελικά πήγαν φρόντισαν να μιλήσουν όπως μιλούν οι πολιτικοί, με τρόπο ακαταλαβίστικο και απόμακρο. Όσοι μπορούν και σκέφτονται λίγο αισιόδοξα και διαφορετικά αποκλείονται από τέτοιου είδους διαδικασίες και σταμπάρονται με διάφορες ετικέτες: χουλιγκάνια, γνωστοί άγνωστοι, βάνδαλοι...

Ν.: Κι όσοι δεν ήταν από ιδιωτικά σχολεία είχαν περάσει από κόσκινο, είχαν μπει ήδη στη λογική τους.

Ι.: Εφτιαξαν τη Βουλή των Εφήβων για να βάλουν τους νέους από νωρίς στη λογική τους, τη λογική των τριακοσίων εκλεκτών.

Ε.: Κανένας δεν ενδιαφέρεται να κάνει μια ουσιαστική κουβέντα με τη νεολαία. Ούτε οι δημοσιογράφοι, ούτε η συντριπτική πλειοψηφία των καθηγητών, ούτε φυσικά οι πολιτικοί. Φοβούνται να μιλήσουν σε βάθος με τη νεολαία.

Τ.: Είναι πασιφανές ότι όλοι θυμούνται τη νεολαία μόνο στις εκλογές. Τον υπόλοιπο καιρό κανείς δεν ασχολείται. Αυτό που έκανε ο Γιωργάκης με τις θέσεις στα πανεπιστήμια είναι σκάνδαλο.

Ι.: Επιπλέον θεωρούν δεδομένα τα χάλια της Παιδείας και εν συνεχεία τα χάλια της νεολαίας. Σταματούν όμως εκεί.

Ν.: Η νεολαία δεν έχει ούτε τον όγκο που είχε κάποτε, ούτε τη συλλογική και ανατρεπτική διάθεση. Αυτό την κάνει ευάλωτη. Κι εμπαιζεται άγρια.

Ε.: Βλέπεις να δίνονται εκατομμύρια στους ολυμπιονίκες ή στις προεκλογικές φιέστες, και ξέρεις ότι προβλήματα που σε αφορούν θα διαιωνίζονται, όποιος και να κυβερνάει.

Α.: Στο σχολείο, στο πανεπιστήμιο, ο νέος μαθαίνει να χαβαλεδιάζει με τις εκλογικές διαδικασίες. Μόλις αποκτήσεις εκλογικό βιβλιάριο, απαιτούν να σε απασχολούν έντονα οι εκλογές.

Γ.: Από τη στιγμή που φτάνεις να νιώθεις αμήχανα και αδιάφορα μπροστά στη κάλπη, νιώθεις την ίδια αμηχανία μπροστά στο πολίτευμα και την υπάρχουσα κατάσταση πραγμάτων.

Ι.: Το θέμα όμως είναι γιατί φτάνεις να

ΟΙ ΝΕΟΙ ΣΥΖ

νώθεις αμήχανα και αδιάφορα μπροστά στην κάλπη και να παρακολουθείς τα εκτεινόμενα αποστασιοποιημένους.

Ν.: Η εκλογική διαδικασία, η οποία είναι η εκλογική διαδικασία, θα έπρεπε να διαθέτει ένα κύρος, να εμπνέει σεβασμό. Δεν ισχύει τίποτε τέτοιο, κι αυτό όχι μόνο για τους νέους.

Ε.: Πάντως, η ιδέα των πενταμελών και δεκαπενταμελών συμβουλίων εμπειρογερμ στοιχεία πολιτικοποίησης.

Ι.: Ο θεσμός έχει ξεφτιλιστεί από τους ίδιους τους μαθητές. Η λειτουργία της ψήφου δεν μπορεί παρά να υποβαθμίζεται, όταν ο καθένας ψηφίζει τον φίλο του.

Ε.: Στο σχολείο αποφεύγουν όλοι να μιλάνε για κόμματα, πολιτική και τα παρόμοια. Μετά πας στο πανεπιστήμιο, απαιδέντος πολιτικά, και σε κυνηγάνε από πάνω για να τους ψηφίσεις.

Γ.: Στον πανεπιστημιακό χώρο, οι φοιτητικοί σχηματισμοί χωρίζονται σε δύο κατηγορίες. Υπάρχουν οι «νεολαίες» που είναι καρμπόν με τα κόμματα που τους σπονσοράρουν και οι οποίες λειτουργούν σαν τις αδελφότητες στα αμερικάνικα κολλέγια. Π.χ. αν είσαι μέλος της ΔΑΠ οι υπόλοιποι διακόσιοι είναι «φίλοι», σου δίνουν σημειώσεις, σε ενισχύουν με διάφορους τρόπους. Από την άλλη, υπάρχουν μερικές αυτόνομες ομάδες για τις οποίες το βασικότερο ζήτημα είναι το κατά πόσο μπορούν να δράσουν αποτελεσματικά μέσα από το υπάρχον μοντέλο, που εμφανίζεται τελματωμένο.

Ι.: Η πολιτικοποιημένη στάση δεν περνάει μέσα από τις κομματικές νεολαίες.

Ν.: Ακόμα κι αν θελήσεις να πολιτικοποιηθείς μέσα από κάποιο κόμμα, δεν σε προτρέπουν ούτε να ενημερώνεσαι ούτε να προβληματίζεσαι. Σου πασάρουν ένα ιλουστρασιόν φυλλάδιο και περιμένουν την ψήφο σου.

Το τώρα των διαφημίσεων

Α.: Τώρα, στην προεκλογική περίοδο σε κατακλύζουν με αφίσες, φυλλάδια, συνεντεύξεις και συγκεντρώσεις. Νιώθεις μακριά από όλη αυτή τη κοινότυπη ομοιομορφία. Κι αυτή είναι μια υγιής στάση.

ΚΑΠΩΣ' ...»

ΟΥΝ ΓΙΑ ΤΙΣ ΕΚΛΟΓΕΣ

του και θα παίξει το μάτι σου με άλλα πράγματα; Είναι πολύ δύσκολο.

I.: Ακόμα και στους πιο ελεύθερους χώρους υπάρχουν περιορισμοί που δεν μπορείς να μην τους λαμβάνεις υπόψη σου. Σε ανοιχτές και ελεύθερες συζητήσεις, π.χ. στο Πολυτεχνείο, υπάρχουν άν-

θρωποι που έχουν φύγει σηκωτοί.

Οι νέοι άνθρωποι στην Ελλάδα σήμερα μεγαλώνουν μόνοι τους. Αυτό έχει μια γοητεία έχει όμως και μια πίκρα

Κωνσταντίνος Βήτα (Αντί, τχ. 591).

Γ.: Για να αναπτύξεις πολιτική δράση, πρέπει να νιώθεις κάτι για τον συνανθρώπό σου. Αυτόν που είναι δίπλα σου και αυτόν που είναι πιο μακριά. Στην εποχή μας, το αίσθημα της συλλογικότητας πολεμιέται έντονα. Αν ασχολείσαι μια φορά στα τέσσερα χρόνια με την πολιτική, δεν έχεις και πολλές διεξόδους. Ποιος ξέρει; Μπορεί να ξυπνήσεις και στραβά. Όσο για τη φίμωση και τους τραμπουκισμούς, παλιότερα ήταν συστηματικοί.

N.: Και τον Σημίτη όταν το ρωτούν για τη Παιδεία, λέει ότι η κατάσταση πριν από τριάντα χρόνια ήταν ακόμα χειρότερη. Και στις ΗΠΑ παλιά σκοτώνονταν στα πολεμικά μέτωπα, τώρα σκοτώνονται μέσα στις πόλεις. Υπάρχει εξέλιξη. Αλλά δεν λέει τίποτε. Θα έπρεπε να λειτουργεί θετικά για το σύνολο της κοινωνίας. Δεν το κάνει για πολλούς λόγους.

Γ.: Το μόνο καινούργιο που μπορώ εγώ να διακρίνω είναι ότι αδυνατείς να δεις το άτομο σαν μέρος του συνόλου. Βασικό στοιχείο της τηλεόρασης είναι ότι τη βλέπεις μόνος σου. Τις προάλλες όλη η Ελλά-

δα το ίδιο είδε, τη συνέντευξη Σημίτη-Έβερτ. Όμως με τον τρόπο αυτό, δεν μπορείς να έχεις κοινά στοιχεία με τους άλλους πέρα από εικόνες.

N.: Οπότε φτάνουμε στην πληροφορία, που στην παρούσα περίοδο είναι ο σημαντικότερος παράγοντας. Την κρατάνε και την ελέγχουν, και μέσα από αυτή κατευθύνουν τη σκέψη του καθενός. Η συλλογικότητα πολεμιέται πολύ και στη θέση της βάζουν άλλα πράγματα. Χρήμα, αμάξι, καριέρα. Παντού πλέον, πλασάρεται η καραμέλα της εξειδίκευσης. Ποιος θα αντέξει την διαδικασία και θα βγει αλώβητος.

Ήρεμα και αυτοί άνθρωποι είναι...

Λ.: Οι τεταμένες σχέσεις της χώρας μας με την Τουρκία, ο Έβερτ που προεκλογικά καρφώνει σημαϊάκια επί χάρτου, ο Σαμαράς που αποκλείει τους μουσουλμάνους από τα ψηφοδέλτιά του. Θα ήθελα να εστιάσουμε τη συζήτηση σε αυτό το ζήτημα.

T.: Πρόκειται, πιστεύω, για προεκλογικές κινήσεις, μόνο και μόνο για να διαφοροποιήσουν τη θέση τους. Όποιος και να κυβερνήσει, η κατάσταση με την Τουρκία δεν θα αλλάξει.

Λ.: Δεν είναι και πολύ δύσκολο η Ελλάδα να γίνει τόσο προκλητική και βάρβαρη όσο κατηγορούμε ότι είναι η Τουρκία.

Γ.: Η νεολαία έχει εγκλωβιστεί σε τέτοιο βαθμό που δεν την προβληματίζει ούτε ένα τόσο σοβαρό ζήτημα, που μπορεί άμεσα να επηρεάσει τη ζωή της.

E.: Σε τέτοια θέματα δε σου αφήνουν και πολλά περιθώρια. Όποιος γυρίσει και πει «και αυτοί άνθρωποι είναι...», τον κοιτάνε στραβά, τον απομονώνουν, και αν το ξαναπεί, μπορεί να τον βαφτίσουν και προδότη. Πάντως, δεν νομίζω ότι υπάρχει κανένας νέος που να θέλει να πάει να σκοτωθεί.

Λ.: Φοβάμαι ότι αργά και αποτελεσματικά ένα μεγάλο κομμάτι της νεολαίας πείθεται πως αυτό είναι το σωστό. Ότι αυτό πρέπει να κάνει, και αν το κάνει, είναι ήρωας.

N.: Οπότε προσπαθούμε να δούμε πόσοι δεν θα φάνε το παραμύθι. Πόσοι και πώς θα εκφράσουν αυτή τους την αντίθεση.

ετά σου ρίχνουν το μπαλάκι και σε κατηγορούν για απολίτικη στάση και αδιαρία.

I.: Υπάρχει ένα μεγάλο κομμάτι της νεολαίας που έχει ταυτιστεί απόλυτα με το άρχον σκηνικό. Εσύ μπορεί να είσαι πολιτικ αλλά έχεις κάτι άλλο στο μυαλό σου. Είναι πάρα πολλοί αυτοί που χάνουν την ουσία της πολιτικής, η οποία δεν μπορεί παρά να είναι δράση για το μέλλον. Απαιτούνται με το τώρα των διαφημίσεων. I.: Έτσι όπως είναι σήμερα η πολιτικοποίηση στα σχολεία, αφήνει να κάνεις την ελεγχόμενη ομιλία σου. Μπορείς να ασχοληθείς με κοινά ή όχι.

I.: Στα δεκαπέντε η επιλογή είναι περισσότερο του περιβαλλόντός σου παρά της σου. Από τότε που αρχίζεις να καταβαίνεις καλύτερα τον κόσμο, ακούς τη ντριπτική πλειοψηφία να αποκαλεί τους πολιτικούς ψεύτες και απατεώνες. Ημαρτυρίζεις σιγά σιγά μια εικόνα.

I.: Υπάρχουν όμως και χώροι που, αν αφήνουν περιθώρια ελεύθερης έκφρασης, δεν συγκινούν ούτε δραστηριοποιούν μαζικά τους νέους.

I.: Γιατί δεν σε έχουν αφήσει να γοητευτείς από τέτοιου είδους δραστηριότητες. I.: Πράγματα που θα σε συγκινήσουν αν μπει στο μυαλό σου από πολύ νωρίς. I.: Πώς θα βγεις από το παραμύθι του γρήγορου αυτοκινή-

ΨΗΦΙΣΤΕ
ΣΚΟΠΙΣΤΕ
ΤΕΛΕΡΙΑΣΤΕ

Τι πρέπει να γίνει

του Παύλου Πετρίδη

Λίγες μόλις μέρες μας χωρίζουν από το (απρόσμενα) αμφίρροπο αποτέλεσμα των εκλογών της 22ας Σεπτεμβρίου. Όποια κυβέρνηση κι αν προκύψει θα είναι κοινά αποδεκτή. Σημασία έχει η κυβέρνηση αυτή ν' ασκήσει την εξουσία, όσο το δυνατόν, υπερκομματικά με κύριο γνώμονα τα πραγματικά συμφέροντα της χώρας και του λαού. Ανανεώνοντας αποφασιστικά το κοινωνικό τοπίο και εκσυγχρονίζοντας σε βάθος το πολιτικό σύστημα.

Σε ό,τι αφορά τις προοπτικές αναδιάρθρωσης της οικονομίας, της άμυνας, της εξωτερικής πολιτικής και άλλων νευραλγικών τομέων της δημόσιας ζωής, οι εξουσιοδοτημένοι να κυβερνήσουν, έχοντας γνώση των περιστάσεων, θα προχωρήσουν στις κομματικές τους επιλογές. Ωστόσο, ελλοχεύουν και άλλες παράμετροι, που προσδιορίζουν αρνητικά τη νεοελληνική πραγματικότητα και στις οποίες κανένα κόμμα δεν αναφέρθηκε προεκλογικά.

Ως απλός πολίτης και ψηφοφόρος θα ήθελα να αναφερθώ στις πιο χαρακτηριστικές απ' αυτές καταθέτοντας σκέψεις και προτάσεις που θα μπορούσαν (ενδεχομένως) να λειτουργήσουν εποικοδομητικά:

• **Στο ζήτημα της ριζικής αποκέντρωσης.** Το μοντέλο της αθηνοκεντρικής εξουσίας παραμένει το υπ' αριθμόν ένα πολιτικό πρόβλημα. Καλλιεργώντας συστηματικά τον παρασιτισμό και πριμοδοτώντας τους μεσάζοντες έχει κατατροπώσει τις ζωντανές δυνάμεις της περιφέρειας. Το αντιδραστικό αυτό «κράτος» πρέπει να αναδιάρθρωθεί ριζικά. Νευραλγικά υπουργεία (θύλακες) των κάθε λογής αεριτζήδων θα πρέπει να διασπαρούν σε ολόκληρη την επικράτεια. Αντίστοιχα και οι σημαντικότεροι κρατικοί οργανισμοί. Ανεπηρέαστοι από το πνεύμα συναλλαγής που κυριαρχεί στην πρωτεύουσα, οι προϊστάμενοι υπουργοί σίγουρα θα λειτουργήσουν ανιδιοτελέστερα και πιο δημοκρατικά.

• **Στο ζήτημα της αξιοκρατικής στελέχωσης κρίσιμων τομέων του Δημοσίου.** Πρέπει να διαφυλαχθεί η αντικειμενικότητα των επιλογών χωρίς κομματική προκατάληψη. Και παράλληλα, η συνέχεια. Είναι καταστροφικό π.χ. στους μεγάλους θεατρικούς οργανισμούς, στον τουρισμό, στα κρατικά ΜΜΕ κ.λπ., να αλλάζουν τα πρόσωπα ανάλογα με τις εκάστοτε κομματικές ή προσωπικές προ-

τιμήσεις του κάθε υπουργού. Ακόμη, τα πρόσωπα αυτά να αμείβονται συμβολικά και να μην δικαιούνται συνταξιοδότηση.

• **Στο ζήτημα της επάνδρωσης των κάθε μορφής επιτροπών.** Μέχρι σήμερα η σύνθεσή τους απαρτίζεται κατά 90% από πρόσωπα των αθηνοκεντρικών μηχανισμών. Έτσι, η μονομέρεια αναπαράγεται. Πρέπει, επιτέλους, να έχουν δικαίωμα γνώμης άνθρωποι από όλα τα μήκη και τα πλάτη της επικράτειας.

• **Στο ζήτημα των χρηματοδοτήσεων.** Αναφορικά με τον πολιτισμό π.χ. πακτωλός χρημάτων ρέει στην πρωτεύουσα. Έχουμε και λέμε Εθνικό Θέατρο, Λυρική Σκηνή, Ηρώδειο, Μέγαρο των Φίλων της Μουσικής, Όπερα Λαμπράκη κ.λπ. Οι αθηνοκεντρικοί καλλιτέχνες και δημιουργοί υπερέχουν στην προβολή και τις προσβάσεις. Τα καίρια πόστα τούς ανήκουν παραδοσιακά. Πώς θα επιβιώσουν οι υπόλοιποι;

• **Στο ζήτημα της εφαρμογής των νόμων.** Είναι πρωτοφανές, νόμοι που ψηφίστηκαν να μην εφαρμόζονται όπως (ενδεικτικά) ο νόμος περί Τύπου και ΜΜΕ, η ισχύς του οποίου αναστέλλεται παρασκηνιακά. Θα ισχύσει ποτέ κώδικας δεοντολογίας; Θα εφαρμοστούν οι προβλεπόμενες προϋποθέσεις; Θα απαιτηθούν τα χρέη των μεγαλοκαναλαρχών; Θα τεθούν, εξάλλου, φραγμοί στο νόμο-πλαίσιο για την περιφρούρηση του διδακτικού προσωπικού στα πανεπιστήμια Θεσσαλίας, Κρήτης, Θράκης, Ιονίου, Αιγαίου, Ιωαννίνων και Θεσσαλονίκης; Ή θα μετακομίσει ολόκληρο το πανεπιστημιακό φάσμα στην Αθήνα;

• **Στο ζήτημα των διαπλεκόμενων συμφερόντων.** Ήδη το πρόβλημα έχει καταστεί εκρηκτικό για τους ίδιους τους κυβερνώντες. Από το Σύνταγμα δεν προβλέπεται άσκηση εξουσίας για τους μεγαλοεκδότες, τους μεγαλοκαναλάρχες και τους μεγαλοεργολάβους. Θα αναχαιτιστεί η παρασκηνιακή εξουσία των

λεγόμενων ισχυρών οικογενειών;

• **Στο ζήτημα του περιβάλλοντος και της ασθητικής.** Το πολεοδομικό μοντέλο της πρωτεύουσας έχει χρεοκοπήσει εδώ και καιρό. Θα εξακολουθήσει η επέκταση της Αθήνας ως τα όρια του Θεσσαλικού κάμπου; Ής ποί θα φτάσουν τα αυθαίρετα; Θα σωθεί κανένα δάσος ως δείγμα γραφής; Αλλά και μέσα στις πόλεις (ενδεικτικά) θα υποσταλούν οι τεράστιες διαφημιστικές ταμπέλες που αν μεταφράζονταν σε δέντρα θα είχαμε τον υψηλότερο δείκτη πρασίνου στην Ευρώπη;

• **Στο ζήτημα της επιμόρφωσης και προβολής προσώπων.** Ως πού θα φτάσει το αμερικάνικο «χάι» στα ραδιοτηλεοπτικά μέσα; Η ιστορία μας υποβαθμίστηκε, οι προσωπικότητες που τίμησαν την Ελλάδα υποκαταστάθηκαν από την Κορομηλά και τον Κωστήτο. Θα τεθούν, επιτέλους, τα θεμέλια μιας συγκροτημένης εθνικής παιδείας κι ενός καλώς εννοούμενου εθνικού πολιτισμού;

Ενδεικτικά αναφέρθηκα σε παραμέτρους που καμιά κυβέρνηση δεν τόλμησε να αντιμετωπίσει κατά πρόσωπο. Αφήνοντας κατά μέρος τα αδιέξοδα της οικονομίας, της ανεργίας, της ανάπτυξης, της γραφειοκρατίας της εξωτ. πολιτικής κ.λπ., που υποτίθεται ότι θα αντιμετωπιστούν σύμφωνα με τις προεκλογικές εξαγγελίες. Οι δυσκολίες είναι ανυπέρβλητες. Ας αναθεωρηθούν, τολμήστε, οι χρεοκοπημένες νοσοτροπίες.

Συμβολικά χρησιμοποίησα σαν τίτλο του άρθρου μου την προμετωπίδα της προσοχής του Αλ. Παπαναστασίου μετά το κίνημα στο Γουδί. Και τότε -πριν από 87 χρόνια- διατυπώνοντας προτάσεις για την ποθητή ανόρθωση. Όποια κυβέρνηση κι αν προκύψει από τις επικείμενες εκλογές, μακάρι να πορευτεί με γνώμονα τον εκσυγχρονισμό. Ένας λόγος προικισμένος, όπως ο δικός μας, αξίζει πράγματι μιας αξιοπρεπέστερης αντιμετώπισης και προοπτικής.

Διαίρεση και με εκλογές

Επικράτηση των τριών μεγάλων εθνικιστικών κομμάτων και η μικρή συμμετοχή των προσφύγων αποτέλεσαν τα κύρια χαρακτηριστικά των εκλογών που διεξήχθησαν το περασμένο Σάββατο στη Βοσνία.

Και ο αριθμός των προσφύγων που επέλεξαν πιστρέψουν στον τόπο κατοικίας τους προκειμένου να ψηφίσουν ήταν πολύ μικρότερος από ό,τι μενόνταν, οι εκλογές τελικά διεξήχθησαν – σε μια όσων υποστήριζαν ότι οι συνθήκες δεν τρεπαν τη διεξαγωγή ελεύθερων και δημοκρατικών εκλογών.

Βέβαια η μικρή συμμετοχή των προσφύγων αποτελεί σημαντικό πλήγμα στις απόψεις εκείνες οι οποίες με σχετική αισιοδοξία πίστευαν ότι οι εκλογές αυτές θα μπορούσαν να οδηγήσουν τη Βοσνία στην εθνική συμφιλίωση.

Συνθήκες κάτω από τις οποίες διεξήχθησαν οι εκλογές – ύστερα από έντονες πιέσεις των ΗΠΑ – αλλά και ο τρόπος με τον οποίο αντιμετωπίστηκαν από τους ίδιους τους πολίτες της Βοσνίας, έδειξαν ότι όλοι στη Βοσνία φαίνεται να έχουν αποδεχθεί εκείνο που η Δύση ακόμη αρνείται: ότι ο πολυεθνικός χαρακτήρας της ενιαίας Βοσνίας χάθηκε σ' αυτόν τον τραγικό πόλεμο.

Και η επομένη των εκλογών, το μόνο βέβαιο στην ουσία είναι ότι τα τρία μεγάλα εθνικιστικά κόμματα (η Κροατική Δημοκρατική Ένωση, το Μουσλιμανικό Κόμμα της Δημοκρατικής Δράσης και το Σερβικό Δημοκρατικό Κόμμα) θα έχουν αποδεχτεί τον απαραίτητο δημοκρατικό «μανδύα» για να συνεχίσουν την προσπάθειά τους για τον πλήρη διαμελισμό της χώρας.

Η διαφορά κατά την εφαρμογή των όρων εκείνης της συμφωνίας του Ντέπτον που αναφέρονται στην εκλογική διαδικασία παραμένει ένα αναπάντητο ερώτημα όπως και μια σειρά άλλων ερωτη-

μάτων όπως εύστοχα τα κατέγραψε η *Wall Street Journal*. Γιατί δόθηκε στα τρία εθνικιστικά κόμματα το «μονοπώλιο» στην εγγραφή των ψηφοφόρων; Γιατί οι γενικές εκλογές διεξήχθησαν κανονικά, όταν οι δημοτικές αναβλήθηκαν εξαιτίας των παρατυπιών που ανεφέρθησαν; Γιατί δεν υπήρξε μεγαλύτερος αριθμός παρατηρητών;

Σύμφωνα με την *Washington Post*, μια σημαντική έκθεση παρατηρητών του ΟΑΣΕ προειδοποιούσε ότι η προετοιμασία για τις εκλογές είχε ήδη σημαδέψει από νοθεία. Βέβαια η έκθεση «θάφτηκε» αμέσως γιατί η Δύση και κυρίως οι ΗΠΑ είχαν αποφασίσει να τηρήσουν την ημερομηνία των εκλογών. Τα εθνικιστικά κόμματα ωφελήθηκαν από τη διαδικασία των εκλογών και κυρίως από την απόφαση του ΟΑΣΕ να επιτρέψει στους πρόσφυγες να ψηφίσουν στον τόπο της επιλογής τους. Το αποτέλεσμα ήταν να παρατηρηθεί σε μεγάλο βαθμό αλλοίωση των εκλογικών καταλόγων. Σύμφωνα με εκτιμήσεις του ίδιου του ΟΑΣΕ υπολογίζεται ότι περίπου 240.000 Σέρβοι αναγκάστηκαν να εγγραφούν στις περιοχές όπου υποτίθεται ότι ζουν προσωρινά.

Μέσα από τη διαδικασία αυτή διευκολύνθηκε ένας πολύ απλός στόχος που δεν είναι άλλος από τη διαίρεση της Βοσνίας-Ερζεγοβίνης σε τρία κράτη και στη συνέχεια την ένωση του σερβικού και του κροατικού τμήματος με τις «μητέρες πατρίδες», τη Σερβία και την Κροατία.

«Τα αποτελέσματα των εκλογών θα επικυρώσουν την εθνική κάθαρση που προωθήθηκε κατά τη διάρκεια του πολέμου. Η δε ψηφοφορία θα αποτελέσει αυτό που δεν μπόρεσαν να πετύχουν τα κανόνια», προειδοποιούσε λίγο πριν τις εκλογές ο μη κυβερνητικός οργανισμός International Crisis Group (ICG), γνωστός για την αυστηρότητα των πολιτικών του αναλύσεων.

Όλοι φαίνεται να έχουν αποδεχθεί εκείνο που η Δύση ακόμη αρνείται: ότι ο πολυεθνικός χαρακτήρας της ενιαίας Βοσνίας χάθηκε σ' αυτόν τον τραγικό πόλεμο.

Στην κάλπη έπεσαν οι ελπίδες

της Κατερίνας Καρύγιαννη

Η κατακερματισμένη Βοσνία της αμερικανικής εμπνεύσεως συμφωνίας του Ντέητον σύρθηκε στις 14 του μήνα στις κάλπες. Με τις ευλογίες της Δύσης, της Κροατίας και της Γιουγκοσλαβίας του Μιλόσεβιτς, το θέατρο του παραλόγου που άρχισε με τον πόλεμο επαναλήφθηκε με πρωταγωνιστές και πάλι τα εθνικιστικά κόμματα. Οι κορώνες των ηγετών τους, που πρωτοστάτησαν στις εθνικές εκκαθαρίσεις τα χρόνια του εμφυλίου, κυριάρχησαν στις εκλογές και άλλο σκοπό δεν έχουν παρά το διαμελισμό της Βοσνίας.

Οι πρώτες ελεύθερες μετά τον πόλεμο εκλογές στη Βοσνία ανέδειξαν νικητές τον εθνικισμό και τα εθνικά καθαρά κράτη. Η διεξαγωγή τους θα καταγραφεί στη μνήμη μας, αλλά και στην ιστορία ως ένα από τα μελανότερα αν όχι το μελανότερο σημείο των μεταπολεμικών χρόνων στην Ευρώπη. Ο βοσνιακός λαός σύρθηκε στην κυριολεξία σε μια εκλογική αναμέτρηση που εξυπηρετούσε έναν μόνο στόχο, τη διαφύλαξη του κύρους της συμφωνίας του Ντέητον.

Οι Ηνωμένες Πολιτείες, για την ακρίβεια ο πρόεδρος Κλίντον, επειγόταν να αποδείξει ότι η συμφωνία που εμπνεύστηκαν οι επιτελείς του εφαρμόζεται και μάλιστα με επιτυχία. Η «ομαλή» διεξαγωγή είναι

ένα πολύ καλό επιχείρημα που θα χρησιμοποιήσει η κυβέρνηση Κλίντον για να πείσει τον αμερικανικό λαό ότι η αποχώρηση των αμερικανών στρατιωτών από τη Βοσνία θα γίνει στα προγραμματισμένα χρονικά πλαίσια, στα τέλη Νοεμβρίου. Αμερικανοί και Ευρωπαίοι γνωρίζουν πάρα πολύ καλά ότι τυχόν αποχώρηση των νατοϊκών δυνάμεων θα ήταν καταστροφική και γι' αυτό έχουν αρχίσει να επεξεργάζονται σχέδια διατήρησης των στρατιωτών του ΝΑΤΟ στη Βοσνία για δύο ακόμα χρόνια ή σταδιακής αποχώρησής τους.

Στο βωμό, λοιπόν, των παραπάνω σκοπιμοτήτων έκλεισαν τα μάτια μπροστά στο θέατρο του παραλόγου και έσυραν τη Βοσνία άρον άρον στις εκλογές. Ένας από

τους βασικούς όρους που έθετε η συμφωνία του Ντέητον για τη διεξαγωγή των εκλογών ήταν η επιστροφή 2,5 εκατ. προσφύγων στις περιοχές απ' όπου εκδιώχθηκαν βίαια στα τέσσερα χρόνια του πολέμου. Δεν επέστρεψαν ποτέ.

Όσοι προσπάθησαν, είχαν την τύχη του Κροάτη Νίνε Πόκνια. Γύρισε στο σπίτι που μεγάλωσε στο Μπουγκόνιο στην κεντρική Βοσνία. Οι Μουσουλμάνοι που έχουν τώρα τον έλεγχο της πόλης τον προειδοποίησαν να φύγει, γιατί θα τον σκόπευαν. Με πόλεμο νεύρων και συνεχείς απειλές τον ανάγκασαν τελικά να εγκαταλείψει άλλη μια φορά το σπίτι του, λίγες μέρες πριν στηθούν οι κάλπες για τις εκλογές (*The Independent* 15/9/96). Με παρέμβαση των ΗΠΑ και με τη συναίνεση του Κροάτη προέδρου, Φράνιο Τούτζμαν, καταργήθηκε -στα λόγια- η αυτοανακηρυγμένη Δημοκρατία των Κροατών της Βοσνίας. Η επονομαζόμενη Herceg-Bosna, τα σύμβολα όμως της Δημοκρατίας, η αστυνομία της και οι παραστρατιωτικές της ομάδες ζουν και δρουν ανενόχλητα στα προάσια του Μόσταρ. Πριν από τις εκλογές, οι παραστρατιωτικές αυτές ομάδες και οι φανατικοί των εθνικιστικών κομμάτων απειλήσαν υποψηφίους και τους ανάγκασαν να εγκαταλείψουν την κούρσα, η ηγεσία της Σερβικής Δημοκρατίας της Βοσνίας απαγόρευσε διά ροπάλου στους σέρβους πρόσφυγες

ΤΑ ΝΕΑ ΟΡΓΑΝΑ ΤΗΣ ΒΟΣΝΙΑΣ

***Εθνική Προεδρία.** Την αποτελούν ένας Μουσουλμάνος, ένας Κροάτης, ένας Σέρβος. Αυτός που συγκεντρώνει τις περισσότερες ψήφους είναι πρώτος μεταξύ ίσων για δύο χρόνια.

***Εθνικό Κοινοβούλιο.** Αποτελείται από την Άνω Βουλή, όπου εκλέγεται ανάλογος αριθμός Σέρβων, Κροατών και Μουσουλμάνων, την Κάτω Βουλή, όπου εκλέγονται 28 μέλη από την Κροατομουσουλμανική Ομοσπονδία και 14 από τη Σερβική Δημοκρατία της Βοσνίας.

***Ομοσπονδιακή Βουλή** με 140 μέλη. Το όργανο αυτό εκλέγεται μόνο στην Κροατομουσουλμανική Ομοσπονδία.

***Μέλη κατώτερου επιπέδου επαρχιακών συνελεύσεων.** Εκλέγονται μόνο στην Κροατομουσουλμανική Ομοσπονδία.

***Πρόεδρος της Σερβικής Δημοκρατίας της Βοσνίας.**

***Εθνοσυνέλευση** με 140 μέλη. Εκλέγεται στη Σερβική Δημοκρατία της Βοσνίας.

τιστρέψουν στα εδάφη της Κροατο-ουλμανικής ομοσπονδίας για να ψηφίσουν. Από τις 60.000 Μουσουλμάνους φυγες που υπολογιζόταν ότι θα επέμναν στα εδάφη της Σερβικής Δημο-ίας για να ψηφίσουν, μόνο 20.000 πε-το τόλμησαν. Οι περισσότεροι φοβή-ν, άλλοι θεώρησαν ταπεινωτικό να-ουν εκεί που έχασαν δικούς τους αν-ους, εκεί από όπου κυνηγήθηκαν. Τα-α αποτελέσματα των εκλογών δικαί-τα εθνικιστικά κόμματα και παγιώ-ο διαμελισμό της Βοσνίας και τη δημι-ία τριών εθνικών κρατών. Θριάμβευ-Μουσουλμάνος **Αλία Ιζετμπέκοβιτς**,-ης του εθνικιστικού κόμματος της Δη-ατικής Δράσης (SDA), ο Σέρβος-σίλο **Κράισνικ**, του Σερβικού Δημο-ικού Κόμματος (SDP) και ο **Κράσιμιρ-πακ** του εθνικιστικού κόμματος των-ατών της Βοσνίας (HDZ). Και οι τρεις-πρωταγωνιστικές φιγούρες στα χρό-του εμφυλίου. Τώρα ευαγγελίζονται,-σσότερο ή λιγότερο, το δικό τους εθνι-ράτος μέσα στη Βοσνία. Ο Κράισνικ,-χέρι του **Ράντοβαν Κάρατζιτς**, έχει-γγεϊλει ότι θα προχωρήσει στη δημι-ία του ανεξάρτητου σερβικού κρά-,- ενώ η αρχηγός του Σερβικού Δημο-ικού Κόμματος, **Μπιλιάννα Πλάβτσιτς**-έφερε στις προεκλογικές της ομιλίες-ραμα της μεγάλης Σερβίας. Ο Κροάτης-σιμίρ Ζούμπακ δεν υστέρησε σε εθνι-κές κορώνες. Είναι αλήθεια ότι ο Ιζε-κοβιτς ήταν λίγο πιο συγκρατημένος.-ολογημένα βέβαια γιατί αν για τους-άτες της Βοσνίας υπάρχει η Κροατία-ια τους Σέρβους της Βοσνίας η Γιου-λαβία, για τους Μουσουλμάνους-χει μόνο η Βοσνία. Ο βαθύς διχασμός-; και η συμφωνία του Ντέπτον δεν-αν περιθώριο στις φωνές διαμαρτυ-που έκαναν λόγο για μια ενωμένη και-εθνική Βοσνία. Υπήρξαν τέτοιες φω-τε όλα τα στρατόπεδα και είναι χαρα-ιστικό το παράδειγμα του **Σεφέρ Χα-ιτς**, του Πατριωτικού Κόμματος της-ίας, που υπήρξε κάποτε έμπιστος του-πέκοβιτς αλλά λίγες μέρες πριν από-λογές κάλεσε τους οπαδούς του να τις-κοτάρουν, λέγοντας ότι οι εκλογές-ς θα νομιμοποιήσουν το διαμελισμό-Βοσνίας και την ισλαμική δικτατορία-ζετμπέκοβιτς.

Το μεγάλο πείραμα θα είναι η συνύπαρ-των εθνικιστών στα συλλογικά όργανα

“ 14 Σεπτεμβρίου οι άνθρωποι της Βοσνίας έβαλαν τα καλά τους και το πικρό τους χαμόγελο για να πάνε να ψηφίσουν. Έμειναν υπομονετικά ώρες ολόκληρες έξω από τα εκλογικά τμήματα χωρίς να αλλάξουν κουβέ-ντα. Στο Πριγεδόρ, που τώρα ανήκει στα εδάφη της Σερβικής Δημοκρατίας της Βοσνίας, έφτασαν από νωρίς τα λεωφορεία με τους Μουσουλμάνους πρόσφυγες. Επέστρεψαν για πρώτη φορά μετά τον τερματισμό του πολέμου στα σπίτια τους. Πέρασαν τους δρόμους με τα συρματοπλέγματα, που φρουρούνταν από τους χι-λιάδες πάνοπλους άνδρες του NATO για να αποφευχθούν τυχόν επεισόδια. 19 ήταν οι δρόμοι απ’ όπου θα περνούσαν τα λεωφορεία με τους πρόσφυγες. Είχαν όλοι συρματοπλέγματα. Έφτασαν στη χαμένη πατρίδα με ένα μοιρολόι στο στόμα όταν αναγνώρισαν κάτι οικείο κάτω από τα ερείπια του πολέμου, σήκωσαν το χέρι σε ένα νεύμα τελευταίου αποχαιρετισμού. Βγήκαν από τα λεωφορεία, μπήκαν στο εκλογικό κέντρο και πάλι στα λεωφορεία για το δρόμο της επιστροφής. Δεν τους άφησαν να πάνε μέχρι τα σπίτια τους. Έχουν αφήσει εκεί τους νεκρούς τους και τη ζωή τους. Πάνω από τα κεφάλια τους τα ελικόπτερα της IFOR για να διασφαλί-ζουν την ομαλή εκλογική διαδικασία. Τους παλιούς γείτονές τους, τους Σέρβους, δεν τους συνάντησαν, ίσως ποτέ πια. Όλα ήταν προμελετημένα. Στο Μόσταρ, όμως, τα συρματοπλέγματα δεν τους έσωσαν. Έφαγαν βροχή από πέτρες. Από τις 60.000 Μουσουλμάνους πρόσφυγες μόνο οι 14.000 τόλμησαν ή βρήκαν το κουρά-γιο να γυρίσουν πίσω. Ερείπια, εθνικιστικά συνθήματα και παραστρατιωτικές ομάδες με το χέρι στη σκανδά-λη. Όλοι εναντίον όλων. Μακάρι να χωρίζαμε στα τρία και τον αέρα που αναπνέουμε ξεστομίζει κάποιος. Τε-λείωσε ο πόλεμος; Ίσως. Να μη μείνει ούτε ένας Κροάτης σε έδαφος Μουσουλμάνων, ούτε ένας Σέρβος σε κροατικό έδαφος, ούτε ένας Μουσουλμάνος στη Σερβική Δημοκρατία της Βοσνίας. Η Βοσνία πέθανε, ζήτη τα εθνικώς καθαρά κράτη που ανέδειξαν οι εκλογές». ”

της Βοσνίας που θα συσταθούν μετά την ολοκλήρωση της καταμέτρησης των ψή-φων. Προβλέπεται εθνική προεδρία από έναν Μουσουλμάνο, έναν Κροάτη και έναν Σέρβο, εθνικό κοινοβούλιο και εθνο-συνελεύσεις Μουσουλμάνων, Σέρβων και Κροάτων. Προβλέπεται επίσης συνταγμα-τικό δικαστήριο και κοινό νόμισμα. Οι σχεδιασμοί επί χάρτου περισσεύουν, η πραγματικότητα όμως είναι τόσο πικρή και τόσο διαφορετική που κάνει όλα τα πα-ραπάνω να φαντάζουν εξωπραγματικά.

Αναφέρουμε μόνο ένα παράδειγμα από τα χιλιάδες που συνθέτουν τον παραλογι-σμό της σημερινής Βοσνίας. Στις πόλεις της κεντρικής Βοσνίας, στα εδάφη της κρο-ατομουσουλμανικής ομοσπονδίας υπάρ-χουν δύο δήμαρχοι, δύο δημοτικά συμβού-λια, δύο νομίσματα, δύο συστήματα τηλε-φωνικής επικοινωνίας. Και ίσως είναι πιο οικονομικό να τηλεφωνήσεις στο Ζάγκρεμπ παρά δύο τετράγωνα πιο μακριά από το σπίτι σου (*The Independent*, 15/9/96).

Η ελπίδα για μια ενιαία Βοσνία έπεσε στην κάλπη και εκεί θάφτηκε. Ακολουθούν οι δημοτικές εκλογές. Μέχρι τότε ο πρόε-δρος της Σερβίας θα έχει φροντίσει να επι-λύσει το θέμα της αμοιβαίας αναγνώρισης με τη Βοσνία. Έχει οριστεί συνάντηση με τον Βόσνιο πρόεδρο, Αλία Ιζετμπέκοβιτς, που εξελέγη πρώτος, με βάση τις ψήφους, μεταξύ των τριών της εθνικής προεδρίας.

Τα τελικά αποτελέσματα των εκλογών, με-τά την καταμέτρηση των 20.000.000 ψηφο-δελτίων, αναμένονται στα μέσα της επόμε-νης εβδομάδας.

Περισσότεροι από 1.200 παρατηρητές του ΟΑΣΕ που βρέθηκαν στα εκλογικά κέντρα δηλώνουν απερίφραστα ότι η εκλογική διαδικασία ήταν ομαλή και χω-ρίς ιδιαίτερες παρατυπίες. 53.000 άνδρες του NATO παρακολούθησαν τα πάντα με άγρυπνο μάτι. Η προσέλευση στις κάλπες έφτασε το 70% και σε κάποιες περιοχές το 80%. Συμετείχαν στις εκλογές 55 κόμμα-τα και 28.000 υποψήφιοι. Το μόνο που βρήκαν να πουν Αμερικανοί και Ευρω-παίοι ήταν ότι η Βοσνία έκανε ένα ακόμη βήμα μπροστά.

Η πραγματικότητα, βέβαια, είναι άλλη. Ούτε μισό βήμα μπροστά από το 1990, που έγιναν οι πρώτες ελεύθερες εκλογές. Εκεί-νοι που αναδείχθηκαν από την εκλογική αναμέτρηση του '90 οδήγησαν τη χώρα στο φοβερό εμφύλιο, αυτοί θα προσπαθήσουν τώρα μετά τις εκλογές του '96 να τη βάλουν σε νέες περιπέτειες. Δυστυχώς, έχουν πολ-λές πιθανότητες να τα καταφέρουν, παρά τη διαπίστωση του **Ρίτσαρντ Χόλμπρουκ**, εμπνευστή της συμφωνίας του Ντέπτον, ότι τα κοινά οικονομικά συμφέροντα θα ανα-γκάσουν τη Βοσνία και τη Νέα Γιουγκο-σλαβία να εργαστούν μαζί για την αποτε-λεσματικότητα των θεσμών.

Ο ισχυρός Βορράς

του Αργύρη Παναγόπουλου

Στις 15 Σεπτεμβρίου στη Βενετία, στις όχθες του Πάδου, ο Ουμπέρτο Μπότσι μπροστά σε 30.000 οπαδούς του ανακήρυξε την «Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Παδανίας», τη δημοκρατία των «λαών» της Παδανίας, που καταπιέζονται από την «αποικιοκρατική» πολιτική της Ρώμης και την οικονομική και κοινωνική καθυστέρηση της Νοτίου Ιταλίας, ενώ πάνω από 250.000 «παδανοί» περίμεναν στις όχθες του Πάδου, σε 150 διαφορετικά σημεία, την «ανακήρυξη» της Δημοκρατίας τους.

Την ίδια στιγμή στο Μιλάνο ο Φίνι, της Εθνικής Συμμαχίας, μπροστά σε 200.000 οπαδούς του ανέμιζε την τρίχρωμη ιταλική σημαία, πραγματοποιώντας τη μεγαλύτερη «πατριωτική» πολιτική εκδήλωση στην ιστορία του ιταλικού νεοφασισμού. Ταυτόχρονα σε ολόκληρη την Ιταλία, όλα τα πολιτικά κόμματα και οι οργανώσεις διοργάνωναν άλλες μικρότερες εκδηλώσεις.

Οι δηλώσεις του προέδρου της δημοκρατίας Σκάλφαρο, του πρωθυπουργού Πρόντι και του αντιπροέδρου της κυβέρνησης Βελτρόνι, με τη θεσμική ετημυγορία τους –ο Σκάλφαρο μάλιστα απείλησε την εφαρμογή του ποινικού κώδικα–, μαρτυρούσαν την πλήρη αδυναμία της ιταλικής πολιτικής τάξης να πάρει κάποιες συγκεκριμένες πρωτοβουλίες. Τόσο μπροστά στην οικονομική και κοινωνική κρίση που μαστιίζει την Ιταλία, όσο και μπροστά στις διεκδικήσεις θε-

σμικών αλλαγών που προτείνει η αντιδραστική και ρατσιστική Λέγκα του Βορρά. Παρά τον πόλεμο των αριθμών εναντίον ή υπέρ της ρατσιστικής Λέγκας και της «δημοκρατίας της Παδανίας», γεγονός είναι ότι ο οξυδερκής Μπότσι διαταράσσει το ιταλικό πολιτικό σύστημα και την «κοινωνική ειρήνη» της κεντροαριστερής Ιταλίας, σε πολύ μεγαλύτερο βαθμό από τους κλυδωνισμούς που υπέστη η Ιταλία κατά την περίοδο της κυβέρνησης Μπερλουσκόνι. Ενώ η δεξιά και ακροδεξιά του Μπερλουσκόνι και του Φίνι έχουν εξαπολύσει εκστρατεία υπέρ των ιερών και των οσίων της μητέρας πατρίδας, για να καλύψουν την απουσία τους ως αντιπολίτευσης στη νέα κυβέρνηση, η αριστερά παρουσιάζει μια πλήρη αδυναμία να αντικρούσει τόσο την αντιδραστική και ρατσιστική Λέγκα του Βορρά, όσο και την αναδυόμενη εθνικιστική δεξιά, στο άμεσο πεδίο της πολιτικής,

στο πεδίο των θεσμικών, οικονομικών και κοινωνικών αλλαγών.

Ο Μπότσι είναι σήμερα ίσως ο πιο «ευρωπαϊός» πολιτικός ηγέτης της Ιταλίας, με την έννοια ότι εφαρμόζει στην πράξη την πολιτική που έχει χαράξει ο γερμανο-γαλι-

άξονας για το μέλλον της Ευρώπης. Η ραστική και ρατσιστική Λέγκα του ά ξεκινάει από την ανάλυση ότι η Ιτακακάτεχεται από μια θεσμική, οικονομική και κοινωνική κρίση, που κονιορτοποιεί τις μικρομεσαίες επιχειρήσεις, τον ό του ιταλικού οικονομικού συστήματος, ιδιαίτερα του βιομηχανικού τριγώνου-Τορίνου-Γένοβας-Βενετίας, διογκώνει μύσια ελλείμματα, μειώνει την προά των υπηρεσιών, αυξάνει ταυτόχρονα ανεργία και τα κέρδη των μεγάλων επιχειρήσεων και αυξάνει τις κοινωνικές κυρίως ανισότητες σε ολόκληρη τη χώρα, και κυρίως στην Βόρειο Ιταλία, που φέρει και τη Λέγκα. Το μαρτυρούν τα στοιχεία του επίσημου στατιστικού οργανισμού, του συνδέσμου βιομηχανιών, των συνδικάτων.

ΛΕΦΤΕΣ ΤΗΣ ΡΩΜΗΣ»...

απάντηση για τη Λέγκα του Βορρά είρσο απλή, όσο και η απάντηση του Κολομβαν στην Ευρώπη των διαφορετικών ταχυτήτων. Η ανεπτυγμένη Βόρειος Ιταλία μπορεί μόνη της να αντεπεξέλθει στους όρους συμφωνιών του Μάαστριχτ και να ειρηνησσει σαν μια μικρο-περιφέρεια μέσα στην ολοκλήρωση της παγκοσμιοποίησης των αγορών, πληρώνοντας ένα σχετικά μικρό κοινωνικό κόστος. Για να το κάνει έχει ανάγκη μια πλήρη οικονομική και, σχετικά, πολιτική αυτονομία. Από εδώ ξεκινά όλη η πολιτική της Λέγκας εναντίον της «αποικιοκρατίας των κλεφτών της Ρώμης» που κωλύουν τους οικονομικούς πόρους της Βόρειο Ιταλίας, για να τους μεταβάλουν σε εσοδήματα πελατειακών σχέσεων, σε βάρος των αντιπαραγωγικών περιφέρειες της Βόρειο Ιταλίας.

Ο λαϊκιστικό και ρατσιστικό ύφος του Μπόσσι, η πολιτική αυτή μετατρέπεται σε αγώνα εναντίον των δασκάλων και καθηγητών από τη Νότιο Ιταλία, που διδάσκουν στη Βόρειο τη νεκρανάσταση ηθών, των διαλέκτων των «λαών της Παρμης», που έχουν χαθεί προ πολλού από την αμερικανοποίηση της καθημερινής ζωής και τον τηλεοπτικό καταναλωτισμό, τον κρατικό φιλελευθερισμό, αφού το «ιταλικό κράτος» θεωρείται ο μεγαλύτερος εχθρός για τα δεινά του Βορρά κ.ο.κ.

Είναι τυχαίο ότι τα περισσότερα σημερινά πάνω στα οποία κινείται η σημερινή πολιτική, έχουν αποτελέσει στο παρόν τους πιο σημαντικούς πολιτικούς

στόχους της Λέγκας, όπως ο αγώνας για την υπεράσπιση των δικαστικών στον αγώνα τους εναντίον της «Πόλης των Μιζών», η φορολογική μεταρρύθμιση, η ομοσπονδιοποίηση του ιταλικού κράτους.

Όλα αυτά τα αιτήματα της Λέγκας αντιμετωπίστηκαν από τις υπόλοιπες παραδοσιακές δυνάμεις της ιταλικής πολιτικής σκηνής -και κυρίως από την αριστερά- ως δευτερεύοντα, δίνοντας στη Λέγκα μια τρομερή πολιτική ευελιξία.

ΚΑΙ Η ΣΤΑΣΗ ΤΗΣ ΑΡΙΣΤΕΡΑΣ

Δεν είναι τυχαίο ότι το ΔΚΑ είχε -τουλάχιστον μέχρι χθες- ως μόνιμη επιδίωξη του να πλησιάσει τη Λέγκα και τον Μπόσσι, για να τους οδηγήσει μέσα στην κυβερνητική πλειοψηφία, απομονώνοντας την Επανίδρυση του Μπερτινόντι. Ακόμα και κατά την περίοδο των πιο σκληρών ρατσιστικών πρωτοβουλιών της Λέγκας, το ΔΚΑ δεν είχε σταματήσει να την καλεί σε κοινές καθόδους στις δημοτικές εκλογές, νομιμοποιώντας τη ρατσιστική και αντιδραστική πολιτική της σε ένα μεγάλο μέρος της αριστεράς. Ήταν η εποχή που η Επανίδρυση είχε ξεπεράσει το ΔΚΑ σε ψήφους στο Μιλάνο και το Τορίνο, προπύργια τότε του ρατσισμού της Λέγκας.

Αμέσως μετά τη νίκη της Ελιάς, δημιουργήθηκε στο κοινοβούλιο μια επιτροπή θεσμικών αλλαγών, με πρόεδρο τον Μπασανίνι του ΔΚΑ. Όμως, το ΔΚΑ προτίμησε να προσπαθήσει να έρθει σε μια απευθείας επαφή με τον Μπερλουσκόνι και την Φόρτσα Ιταλία, για να αλλάξει ξανά τον εκλογικό νόμο, προχωρώντας σε μια αυταρχική δημοκρατία γαλλικού τύπου, αφήνοντας ανοικτά όλα τα άλλα προβλήματα των υπόλοιπων θεσμικών αλλαγών, μεταξύ των οποίων πιο σημαντική ήταν η ομοσπονδιοποίηση του ιταλικού κράτους. Σήμερα με τη «δημοκρατία της Παδανίας», από τον Πρόντι μέχρι τον Φίνι, όλοι μιλούν για αυτήν την ομοσπονδιοποίηση. Μα τελικά όταν αυτή θα επιτευχθεί, θα αποτελεί άλλη μια νίκη της Λέγκας του Βορρά και ιδιαίτερα του Μπόσσι.

Αλλά η κοντόφθαλμη πολιτική της κυβέρνησης Πρόντι και του ΔΚΑ δεν σταματά μόνο στο θέμα των θεσμικών αλλαγών. Ο Λουίτζι Μπερλίγκουερ, ο υπουργός Παιδείας του ΔΚΑ, ανακοίνωσε ότι από την επόμενη ακαδημαϊκή χρονιά θα εφαρμοστεί σε όλες τις πανεπιστημιακές σχολές κλειστός αριθμός εισακτέων, καταργώντας στην πράξη

μια από τις μεγαλύτερες κατακτήσεις της αριστεράς και των κοινωνικών κινημάτων κατά την δεκαετία του '70. Ο Ντι Πιέτρο, ως υπουργός Δημοσίων Έργων, ετοιμάζει ένα ευρύ πρόγραμμα άχρηστων και μεγαλεπήβολων κατασκευαστικών έργων, που θα τσιμεντοποιήσουν ακόμα περισσότερο την Ιταλία. Ενώ ο σούπερ-υπουργός Οικονομικών Τσιάμπι ετοιμάζει νέα μέτρα λιτότητας, για να ανταποκριθεί η Ιταλία στις παραμέτρους του Μάαστριχτ. Από την άλλη μεριά ο Ντίνι, ως υπουργός Εξωτερικών, ακολουθεί κατά γράμμα την πολιτική Κλίβτον στη Μέση Ανατολή. Και μαζί με τον Πρόντι δίνουν πλήρη υποστήριξη στην Τουρκία, αρνούμενοι μεταξύ των άλλων να φιλοξενήσουν το κουρδικό κοινοβούλιο στη Ρώμη, ύστερα από έκκληση της Τσιλλέρ.

Αν λοιπόν φθάσαμε σήμερα να βλέπουμε τις γιουγκοσλαβικές καρικατούρες του Μπόσσι στον Πάδο και εκατοντάδες χιλιάδες Ιταλούς κάτω από τις σημαίες της νεοφασιστικής Εθνικής Συμμαχίας του Φίνι, κατά έναν μεγάλο βαθμό το οφείλουμε στην ανικανότητα της αριστεράς. Πολύ περισσότερο όταν ο Ντ' Αλέμα, ως αντιπρόσωπος του ΔΚΑ στο Συνέδριο της Σοσιαλιστικής Διεθνούς στην Νέα Υόρκη, συνοδευόμενος μεταξύ των άλλων από τον Αμάτο, πρώην ιταλό πρωθυπουργό και στενό συνεργάτη του Κράξι, το μόνο που βρήκε να μας πει, είναι ότι στην Αμερική η Coca Cola είναι πολύ καλύτερη!

ΜΙΑ ΧΡΗΣΙΜΗ ΕΚΔΟΣΗ

Το Ζήτημα των Σκοπίων

Επιμέλεια έκδοσης: Γ. Βαλινάκης - Σ. Ντάλης
Εισαγωγή: Ε. Κωφός
Πρόλογος: Θ. Κουλουμπής

Ένα εύχρηστο και περιεκτικό βοήθημα που συγκεντρώνει τα σημαντικότερα κείμενα της περιόδου 1990-1996: Από την ελληνική παρέμβαση του 1990 στη ΔΑΣΕ για το "Μακεδονικό" μέχρι το περίφημο "πακέτο Πινέιρο".

Μια απαραίτητη έκδοση για ερευνητές, δημοσιογράφους, διπλωμάτες, πολιτικούς αλλά και για όσους ενδιαφέρονται να παρακολουθήσουν τα γεγονότα της περιόδου 1990-1996.

Την έκδοση συμπληρώνει εκτενές χρονικό των εξελίξεων στο ζήτημα των Σκοπίων.

Ανακατατάξεις στον Περσικό

της Ελένης Κολλιοπούλου

Το σκηνικό των συσχετισμών δυνάμεων φαίνεται να αλλάζει στη Μέση Ανατολή μετά την προσέγγιση των δύο παραδοσιακών αντιπάλων: του Σαντάμ Χουσεΐν και του Μασούντ Μπαρζανί, ηγέτη του ιστορικού Δημοκρατικού Κόμματος του Κουρδιστάν (ΚΔΚ). Όσο συγκυριακές και αν είναι οι συμμαχίες στην ευαίσθητη και πλούσια ασιατική γη, η δυναμική παρουσία του Σαντάμ στο Βόρειο Ιράκ, για πρώτη φορά μετά το τέλος του πολέμου στον Κόλπο, σηματοδοτεί εξελίξεις

Δεν είναι η πρώτη φορά που επιχειρείται προσέγγιση μεταξύ ΚΔΚ και Βαγδάτης. Όμως, οι τελευταίες απόπειρες διαπραγματεύσεων του Μπαρζανί με τον Χουσεΐν, για αυτονομία του Κουρδιστάν το 1991, δεν κατέληξαν πουθενά. Είχαν, βέβαια, προηγηθεί οι ιρακινοί βομβαρδισμοί με χημικά όπλα εναντίον των Κούρδων το 1988 και η ένοχη σιωπή της Δύσης. Ύστερα από εκείνες τις επιθέσεις, οι μισοί από τους 120.000 Κούρδους πρόσφυγες κατευθύνθηκαν σε καταυλισμούς στα βορειο-δυτικά σύνορα του Ιράν, ενώ πολλοί περπατώντας για μέρες μέσα από τα βουνά έφτασαν στην Τουρκία.

Ο Μπαρζανί, που ηγείται του ΚΔΚ από το 1979, μετά το θάνατο του πατέρα του **Μολάχ Μουσταφά**, ιστορικού ηγέτη της κουρδικής επανάστασης, έχει μάλλον κουραστεί από τη μακροχρόνια αντιπαράθεση με τη Βαγδάτη. Ο ύποπτος ρόλος του Σαντάμ στις μυστηριώδεις εξαφανίσεις, το 1983, των δύο μεγαλύτερων αδελφών του Μπαρζανί, φαίνεται να έχει περάσει στην ιστορία.

Η κούραση και η εξαθλίωση του κουρδικού λαού από τον αλληλοσπαραγμό έχει διαμορφώσει κλίμα αρνητικό εναντίον του. Ο αντίπαλός του Μπαρζανί στο κουρδικό στρατόπεδο, **Τζελάλ Ταλαμπανί**, ηγέτης της Πατριωτικής Ένωσης του Κουρδι-

στάν (ΠΕΚ), έχει ήδη διαλέξει σύμμαχό του το Ιράν. Στο μεταξύ, η εφημερίδα *Washington Post* υποστηρίζει ότι ο ΚΔΚ ερωτοτροπεί τώρα και με τη Δαμασκό, προκειμένου να προφυλαχτεί από τον υπερεξοπλισμένο ηγέτη του Εργατικού Κόμματος του Κουρδιστάν (ΕΡΚ), **Αμπντούλάχ Οτσαλάν**. Ο τελευταίος διαθέτει περίπου 40.000 στρατό στην περιοχή του Βόρειου Ιράκ και βάσεις για να επιτίθεται στην Τουρκία, ενώ η Συρία συνεχίζει να υποστηρίζει την πολιτική τρομοκρατίας που ακολουθεί το ΕΡΚ. Οι διπλωματικές προσπάθειες των ΗΠΑ να προσεγγίσουν τον **Χαφέζ Άσσαν** απέτυχαν. Αλλά και η Σαουδική Αραβία φαίνεται να αποστασιοποιείται από την αμερικανική επιθετική πολιτική κατά του Σαντάμ.

Ο Κλίντον είναι σήμερα, το λιγότερο, αμήχανος. Από τη μια μεριά, με τη συγκέντρωση αμερικανικού στρατού στον Περσικό προσπαθεί να πείσει τους ψηφοφόρους στη χώρα του ότι ελέγχει τις κινήσεις του Σαντάμ. Η προσφυγιά των 2.500 Ιρακινών Κούρδων, που εργαζόντουσαν στις αμερικανικές υπηρεσίες στο Βόρειο Ιράκ και που τώρα φοβούνται αντίποινα του Σαντάμ, αυξάνουν τις επικρίσεις εναντίον του Κλίντον. Επιπλέον, άγνωστος παραμένει ο αριθμός των εκατοντάδων χιλιάδων Κούρδων που εγκατέλειψαν τα σπίτια τους μετά

την κατάληψη της Σουλεϊμανίγια από το ΚΔΚ πριν από δέκα μέρες.

Από την άλλη μεριά, οι ΗΠΑ αδυνατούν τώρα να πείσουν τους συμμάχους να σεναιέσουν στο βομβαρδισμό του Ιράκ με το ξεφτισμένο πάλι επιχείρημα της λύσης του κουρδικού. Οι δυτικοί φοβούνται ότι Κλίντον επιδιώκει κατά βάθος την ακύρωση της περίφημης συμφωνίας του ΟΗΕ για άρση του εμπάργκο κατά του Ιράκ. Ήδη η αναστολή της συμφωνίας, μετά το γεγονός της Αρμπιλ, έχει προκαλέσει διεθνείς αντιδράσεις.

Έτσι, τα ερείσματα του Κλίντον στη Δύση φαίνεται να καταρρέουν προς το παρόν. Το μέχρι σήμερα κοινό μέτωπο των περισσότερων από τριάντα δυτικών χωρών, έτσι όπως αυτό διαμορφώθηκε μετά το τέλος της επιχείρησης «Καταιγίδα της Ερήμου», έχει διασπαστεί. Η μονομερής δράση των ΗΠΑ στο ιρακινό έδαφος, με την εκτόξευση 44 πυραύλων Κρούζ στο Νότιο Ιράκ, στις 2 και 3 Σεπτεμβρίου, αλλά και η τωρινή παρουσία μαχητικών αεροσκαφών και του αεροπλανοφόρου **Ενερπράιζ** στον Περσικό, δεν βρίσκουν σύμφωνες τις δυτικές πρωτεύουσες. Εκτός από τη Μ. Βρετανία, κανένας δυτικός ηγέτης δεν υποστηρίζει πλέον ανοικτά την αμερικανική επιθετική πολιτική κατά του Ιράκ.

Βαλκάνια και ευρωπαϊκή ενοποίηση

του Σωτήρη Ντάλη

ΕΪΒΙΝΤ ΟΟΥΕΝ, *Βαλκανική Οδύσεια*, εκδόσεις Κάστανιώτη 1996, σελ. 410.

Το όνομα του λόρδου Όουεν συνδέθηκε άμεσα με την προσπάθεια ειρήνευσης της πρώην Γιουγκοσλαβίας. Το 1992 ο πρώην Υπουργός Εξωτερικών της Μεγ. Βρετανίας ορίστηκε διαπραγματευτής για λογαριασμό της Ε.Ε., προκειμένου να οδηγήσει τις άγριες πλευρές στο τραπέζι των διαπραγματεύσεων και να βρεθούν συμβιβαστικές λύσεις που θα εφαρμόζονταν για τον τερματισμό του πολέμου. Για τρία χρόνια με επίμονες προσπάθειες να επιβάλει ειρηνευτικό σχέδιο μέσα σ' ένα πολιτικό διχασμό που εμπόδιζε επίμονα κάθε λύση. Το βιβλίο αυτό είναι η προσωπική ιστορία του Ντέιβιντ Όουεν σχετικά με τις προσπάθειες της διεθνούς κοινότητας να αντιμετωπίσει τα δραματικά γεγονότα των πρώτων χρόνων στην πρώην Γιουγκοσλαβία.

Ο καλύτερο ενδιαφέρον παρουσιάζουν οι απόψεις του που αναφέρονται στις δυσκολίες που αντιμετωπίζει η Ε.Ε. στην προσπάθειά της να διαμορφώσει μια αποτελεσματική κοινή εξωτερική πολιτική και πολιτική άμυνας.

ΕΡΝΣΤ ΒΑΛΝΤΕΝ (επιμ.), *Η Διεύρυνση της Ευρωπαϊκής Ένωσης με τις χώρες της Κεντρικής και Ανατολικής Ευρώπης και της Ελλάδας*. Έκδοση ΕΚΕΜ, Αθήνα 1996, σελ. 179.

Η μελέτη που διερευνά τα βασικά ζητήματα που ανακύπτουν από τη μελλοντική ένταξη των χωρών της Κεντρικής και Ανατολικής Ευρώπης στην Ε.Ε.

Οι καλύτερη έμφαση δίδεται στην πολιτική κατάσταση, στο πρόβλημα του δημοσιονομικού κόστους της διεύρυνσης και στις εμπο-

ρικές πτυχές της διαδικασίας. Η μελέτη καταλήγει σε ορισμένα χρήσιμα συμπεράσματα σε σχέση με τη στρατηγική που θα πρέπει να ακολουθηθεί στην Ελλάδα.

• **ΣΑΚΕΛΛΑΡΗΣ ΣΚΟΥΜΠΟΥΡΔΗΣ**, *Makedonissimo. Η στρατηγική της πλάκας*, πρόλογος Ν. Μουζέλης, εκδόσεις Δελφίνι 1996, σελ. 579.

Στην κατάρρευση της στρατηγικής του «σκοπιανού δέντρου» αναφέρονται τα κείμενα αυτού του τόμου που έγραψε με κέφι και μεράκι ο Σ. Σκουμπουρδής. Ο συγγραφέας περιγράφει με χιούμορ και εξηγεί με πειστικό τρόπο την εξέλιξη του «σκοπιανού δέντρου», αυτού που ο ίδιος αποκαλεί εύστοχα «στρατηγική της πλάκας».

Η κατάρρευση αυτής της στρατηγικής του «σκοπιανού δέντρου», μετά τη δεδομένη οικονομική χρεοκοπία, οδήγησε και σε χρεοκοπία «εθνικών θέσεων» που υποθήκευσε και διπλωματικά την αναξιοπύστη χώρα μας, σημειώνει ο συγγραφέας του *Makedonissimo*.

• **ΠΑΝΟΣ ΤΣΑΚΑΛΟΓΙΑΝΝΗΣ**, *Η πολιτική διάσταση της Ευρωπαϊκής Ένωσης*, Εκδόσεις Παπαζήση 1996, σελ. 253.

Τους λόγους που οδήγησαν «στα πενιχρά αποτελέσματα του Μάαστριχτ», επιχειρεί να αναλύσει αυτή η μελέτη και να καταγράψει τις προοπτικές που ανοίγονται για την Ευρωπαϊκή Ένωση στον πολιτικό τουλάχιστον τομέα με τη Διακυβερνητική Διάσκεψη του 1996. Ο συγγραφέας πριν φτάσει στο Μάαστριχτ εξετάζει σημαντικά κεφάλαια της ευρωπαϊκής ενοποίησης, όπως είναι η αναζήτηση Πολιτικής Αμυντικής Ένωσης στην Ε.Κ., το σχέδιο Genscher, η ενιαία ευρωπαϊκή πράξη, και

το 1992, το ζήτημα της κοινής εξωτερικής πολιτικής και πολιτικής ασφάλειας και οι προοπτικές της πολιτικής αμυντικής ολοκλήρωσης της Ε.Ε.

• **Π. ΚΑΖΑΚΟΥ-Π. ΛΙΑΡΓΚΟΒΑ**, *Μεταρρύθμιση και οικονομική συνεργασία στη Νοτιοανατολική Ευρώπη*. Έκδοση της Ιονικής Τράπεζας, Αθήνα 1996.

«Είναι καιρός η “υψηλή πολιτική” να λάβει υπόψη τις ευκαιρίες και δυνατότητες που προσφέρουν η πρακτική συνεργασία, η καθημερινότητα του διαλόγου, των ανταλλαγών γνώμης και αγαθών, των επιχειρηματικών, ακαδημαϊκών και άλλων επαφών και, οπωσδήποτε, των συμβιβασμών. Η πολυεπίπεδη οικονομική και άλλη συνεργασία και ολοκλήρωση στη Ν.Α. Ευρώπη ωφελεί όλους και μπορεί να διαμορφώσει τελικά ουσιαστικές προϋποθέσεις για τη σταθεροποίηση της περιοχής». Το παραπάνω μήνυμα επιχειρεί να στείλει η ογκωδέστατη μελέτη που ετοίμασαν ο Π. Καζάκος και Π. Λιαργκόβας με τη συνεργασία ομάδας ερευνητών.

Οι συγγραφείς υποστηρίζουν ότι κατά τη διαμόρφωση και άσκηση εξωτερικής πολιτικής πρέπει να λαμβάνονται σοβαρά υπόψη οι οικονομικές επιπτώσεις των αποφάσεων, ή σε άλλη διατύπωση, τα καλώς εννοούμενα μακροχρόνια οικονομικά συμφέροντα της χώρας.

Εξετάζοντας τα κριτήρια στη βάση των οποίων διαμορφώθηκε η ελληνική εξωτερική πολιτική τα τελευταία χρόνια, οι συγγραφείς αυτής της χρήσιμης μελέτης διαπιστώνουν ότι πολλές επιλογές και πολλοί χειρισμοί ιδιαίτερα στη Ν.Α. Ευρώπη παραβλέπονται συστηματικά τη διάσταση αυτή.

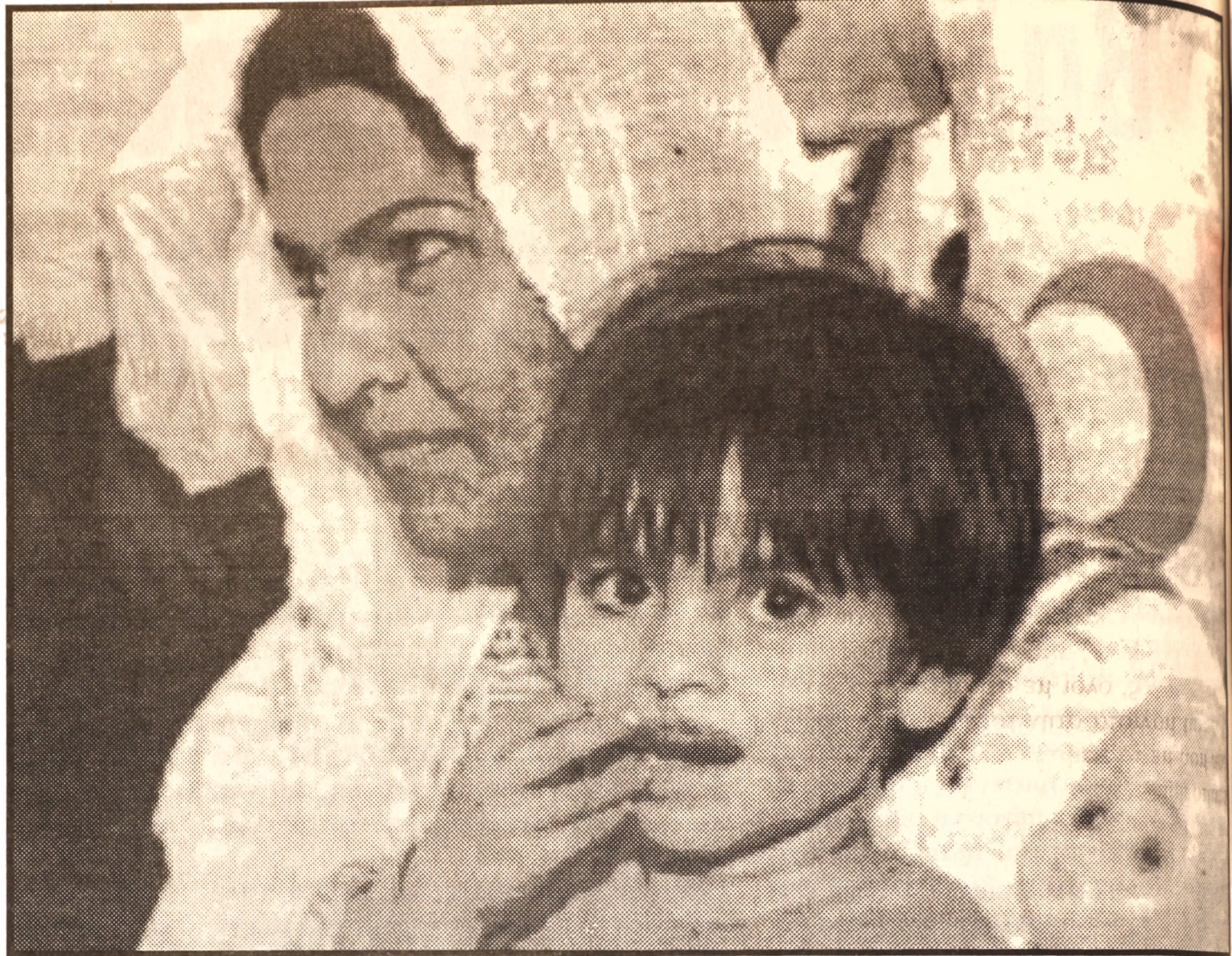
ΚΟΣΜΟΔΡΟΜΙΟ

ΚΑΤΑΔΙΚΗ ΓΙΑ ΤΟΥΡΚΙΑ

Το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων καταδίκασε την Τουρκία για την καταδίωξη των Κούρδων. Το δικαστήριο έκρινε ότι η Τουρκία παραβίασε την ευρωπαϊκή σύμβαση για τα ανθρώπινα δικαιώματα και θα πρέπει να καταβάλει το ποσό των 32.000 δολ. στους Κούρδους που τους έκαψαν τα σπίτια τους σε μια επιδρομή στο χωριό Κέλεκτσι. Η Άγκυρα διατείνεται ότι το χωριό καταστράφηκε από αντάρτες του Κουρδικού Εργατικού Κόμματος. Το δικαστήριο, τελικά, δικάωσε τους Κούρδους ενάγοντες. Αν αναλογιστεί, όμως, κάποιος πόσες φορές η Ευρωπαϊκή Ένωση και η Δύση γενικότερα έχει κλείσει τα μάτια μπροστά στις τουρκικές θηριωδίες εναντίον των Κούρδων, αλλά και των αντιφρονούντων δεν θα νοιώσει ιδιαίτερη ικανοποίηση με την απόφαση του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου.

ΠΡΟΣΤΑΤΕΥΟΥΝ «ΤΟΥΣ ΔΙΚΟΥΣ ΤΟΥΣ ΑΝΘΡΩΠΟΥΣ»

Οι Ηνωμένες Πολιτείες φρόντισαν να προστατεύσουν τους 2.500 Ιρακινούς που είχαν στρατολογήσει στον αγώνα για την ανατροπή του Σαντάμ. Οι άνθρωποι αυτοί είχαν τεθεί για μεγάλο χρονικό διάστημα στην υπηρεσία της CIA και τώρα που ο Σαντάμ πάτησε και πάλι πόδι στο Βόρειο Ιράκ φοβούνται για τη ζωή τους. Οι Αμερικανοί, βέβαια, φρόντισαν να τους μεταφέρουν σώους στην Τουρκία. Τις επόμενες μέρες θα τους εγκαταστή-

σουν στην αμερικανική νήσο Γκουάμ στον Ειρηνικό Ωκεανό, θα μείνουν εκεί δύο με τρεις μήνες για να καταλήξουν μάλλον στις Ηνωμένες Πολιτείες ως πολιτικοί πρόσφυγες. Οι Αμερικανοί, όμως, δεν έδειξαν ανάλογο ενδιαφέρον για τους χιλιάδες κούρδους πρόσφυγες που ζήτησαν καταφύγιο στο Ιράν μετά την κατάληψη της Σουλεϊμανίγιας από τους άνδρες του Μπαρζανί.

ΠΟΥ ΘΑ ΠΑΕΙ ΤΟ ΚΟΚΚΙΝΟ ΚΟΥΜΠΙ;

Ο ρώσος πρόεδρος Μπόρις Γέλτσιν, θα χειρουργηθεί στο τέλος του μήνα. Θα χειρουργηθεί στη Μόσχα, αφού αρνήθηκε να μεταβεί στο εξωτερικό. Το μόνο που δέχτηκε είναι να συνδράμουν δύο γερμανοί καρ-

διοχειρουργοί τους ρώσους συναδέλφους τους. Το θέμα της διαδοχής παραμένει ανοικτό και μαζί και το θέμα του «κόκκινου κουμπιού». Όπως έγινε γνωστό, παράγοντες του Κρεμλίνου προβληματίζονται για το ποιος θα κρατήσει το μεγάλο μυστικό όσο ο ρώσος πρόεδρος θα είναι στο χειρουργικό κρεβάτι. Ο Μπόρις Γέλτσιν δεν έχει αποφασίσει να το εμπιστευτεί σε κάποιον, αλλά όπως δήλωσε εκπρόσωπος του Κρεμλίνου, το θέμα εξετάζεται και στη συνέχεια θα ενημερωθούν όλοι.

ΓΡΑΜΜΑ ΚΕΝΟ

Ο ΟΗΕ ενέκρινε, τελικά, τη συνθήκη για την απαγόρευση των πυρηνικών δοκιμών σε όλο τον κόσμο. Το ζητούμενο,

όμως, είναι ποιες χώρες θα την υπογράψουν για να μη μείνει στο τέλος η συνθήκη γράμμα κενό. Τις μεγαλύτερες αντιρρήσεις μέχρι στιγμής φέρνουν η Ινδία και το Πακιστάν. Ο υπουργός Εξωτερικών της Ινδίας δήλωσε χαρακτηριστικά ότι η συνθήκη που υιοθέτησε ο ΟΗΕ είναι «ιδιαίτερα επιθυμητή», αλλά δεν έχει «την παραμικρή αξία». Η Ινδία σίγουρα δεν θα υπογράψει τη συμφωνία και σίγουρα δεν θα την εφαρμόσει. Και μάλλον δεν μπορεί να την κατηγορήσει κανείς, γιατί ακολουθεί το κακό προηγούμενο παράδειγμα των ΗΠΑ, της Ρωσίας, της Κίνας, της Γαλλίας και της Βρετανίας, που τώρα αποκηρύττουν μετά βδελυγμίας τις πυρηνικές δοκιμές.

Η ανακούφιση ζωγραφισμένη στο πρόσωπο της μητέρας του μικρού κούρδου από το Β. Ιράκ, που μόλις έχει φτάσει στην Τουρκία, στο πλαίσιο της επιχείρησης για την εκεί μεταφορά 2.500 Κούρδων. Όμως ο σκληρός αγώνας του κουρδικού λαού φαίνεται ότι έχει πολλά εμπόδια να ξεπεράσει προτού φτάσει στην δικαίωσή του.

ΤΙ ΠΡΕΠΕΙ

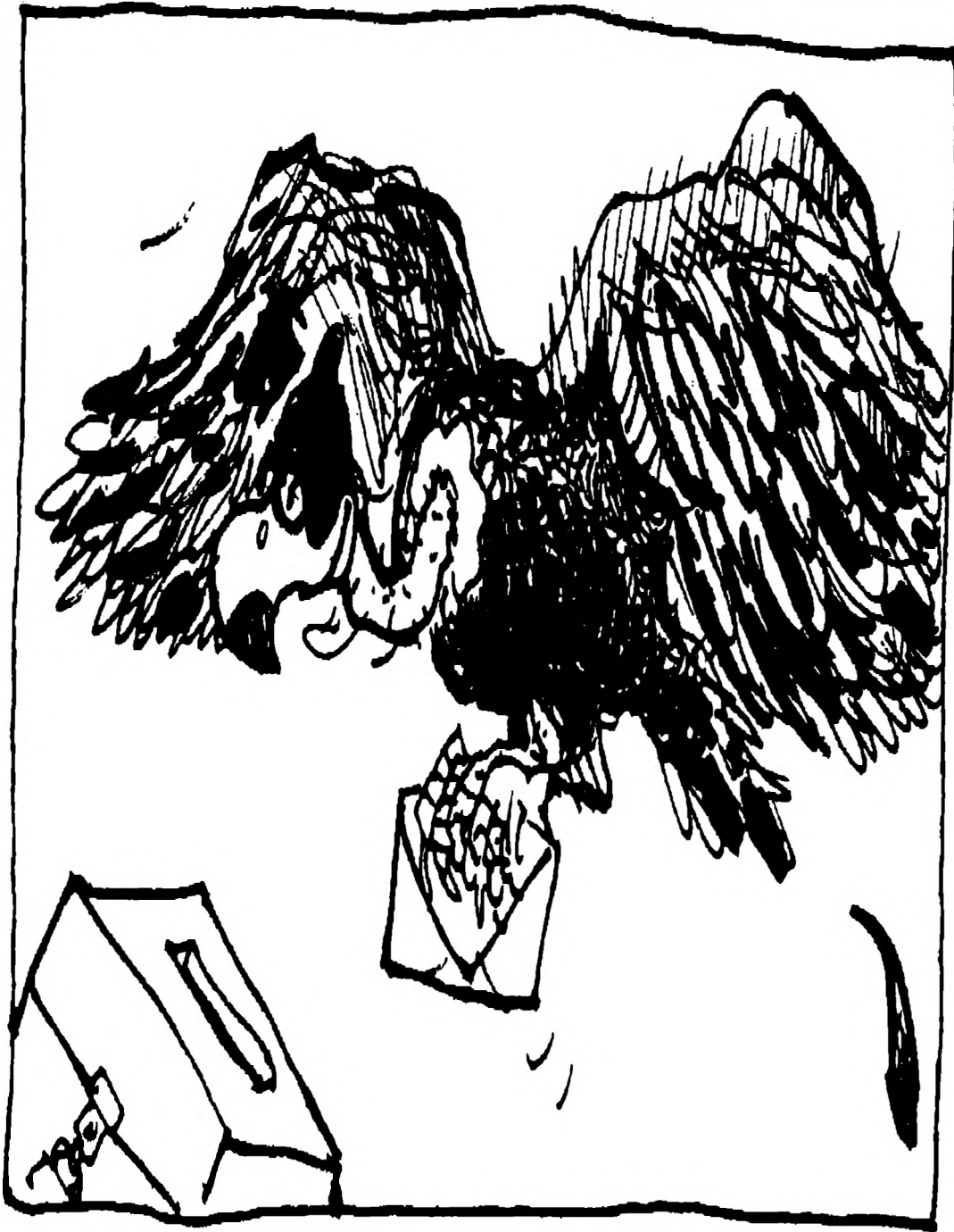
ΑΡΑΞΕΝΟ! Μήπως η τσέπη μου είχε γίνε-
 ριαφανής ξαφνικά; Ή μήπως οι συμπο-
 ζ μου αιφνιδίως μεταβλήθηκαν σε σού-
 λαν με όραση ακτίνων Χ; Όποιος κι αν
 ο λόγος, όλοι με στραβοκοίταζαν, μ'
 αση μάλιστα στην τσέπη του πουκαμί-
 μου με το επιμελώς διπλωμένο χειρο-
 γρητο ψηφοδέλτιο, απ' τη στιγμή που βγή-
 απ' το σπίτι μου... Μα όλοι! Ο περιπτε-
 , απ' τον οποίο ψώνισα τα τσιγάρα μου,
 κούνησε αποδοκιμαστικά την, έτσι κι
 ώς, ενοχλητική του προβοσκίδα πάνω-
 ω' ο τροχονόμος, που με κοίταξε
 γιο-μετωπικά κατεβάζοντας τα
 ρα γυαλιά για να με σταμπά-
 καλύτερα· η γειτόνισσα,
 μάζεψε αμέσως το πιτσι-
 της, το οποίο είχα την
 χή έμπνευση να θωπεύσω
 ρικά στο κεφάλι· ο πρώην
 μαθητής μου, ένα कारा-
 ζικο κομματόσκυλο, που
 ρεψε επιδεικτικά την πλάτη του
 απλωμένο χέρι μου, όταν από ηλίθια
 ανωνυμότητα αποφάσισα να τον χαιρετή-
 έξω απ' το εκλογικό κέντρο.
 την ουρά έξω από το τμήμα, οι κύριοι με
 εκλογικά βιβλιάρια και την ταυτότητα
 χέρι με αντιμετώπισαν χειρότερα απ'
 θα μου φέρονταν εάν είχα εξαπολύσει
 πεπτικά μου αέρια σε ασανσέρ. Αμέ-
 , μπροστινοί και πισινοί άφησαν τουλά-
 τον δύο μέτρα απόσταση μεταξύ μας.
 κοίταζαν, μουρμούριζαν, σκούνταγαν
 ; διπλανούς τους και με έδειχναν, με
 καλούσαν με το βλέμμα για καβγά...
 ε λεπρός να ήμουν· και να σκεφτεί κά-
 πως οι περισσότεροι από δαύτους χρη-
 ισαν για χρόνια γείτονες, γνωστοί ακό-
 και παιδικοί φίλοι...
 ε είχαν αγχώσει. Δίνοντας ταυτότητα

και βιβλιάριο
 στην επιτροπή,
 κόντεψα να λυγί-
 σω: να βγάλω το
 χαρτί από την
 τσέπη, να το σκί-
 σω επιδεικτικά
 και να το πετάξω
 κάτω· κι ύστερα
 να πάρω μεταμε-
 λημένος τα ψη-
 φοδέλτια απ' τα
 χέρια του
 γραμμα-

**Ψηφοδέλτια
 φρεσκοτυπωμένα,
 τριζάτα, έγκυρα και
 πολύτιμα σαν συμβό-
 λαια, ομόλογα
 ή επιταγές.**

τέα να τα σφίξω μ' ένα δάκρυ
 στο ύψος της καρδιάς· να πω,
 δυνατά και καθαρά, «απετα-
 ξάμην!», ό,τι δηλαδή περιέμε-
 ναν όλοι από μένα να κάνω,
 για να με ξαναδεχτούν, να πά-
 ψω να είμαι αποσυνάγωγος.
 Πήρα, με ελαφρό τρέμουλο στα
 χέρια, το σώμα των ψηφοδελτίων
 και τα λύγισα: φρεσκοτυπωμένα, τριζάτα,
 ατσάκιστα· έγκυρα και πολύτιμα σαν συμ-
 βόλαια, ομόλογα ή επιταγές, με τόσες υπο-
 γραφές κύρους να τα επικυρώνουν.
 Μέσα στο παραβάν, το άγχος μου κορυ-
 φώθηκε. Δεν μπορεί, μουρμούριζα, κά-
 ποιο απ' όλα τούτα τα κόμματα θα ήθελε
 στ' αλήθεια το καλό μου. Δεν είναι δυ-
 νατόν όλοι αυτοί οι μορφωμένοι
 και σοβαροί άνθρωποι, που
 τους κρατούσα για μια μικρή
 στιγμή στο χέρι, να επιδίω-
 καν, άπαντες, να με εξαπα-
 τήσουν... Δεν μπορεί να εί-
 ναι όλοι τους ψυχροί τεχνο-
 κράτες, εξωνημένοι μπερτό-
 δουλοι, άγλωσσοι, εξουσιο-
 φρενεείς, λογοκόποι δημαγωγοί ή

**Δεν μπορεί,
 μουρμούριζα, κάποιο
 απ' όλα τούτα τα
 κόμματα θα ήθελε
 στ' αλήθεια
 το καλό μου.**

απλά ενεργούμενα αοράτων χειρών, δεν
 μπορεί! Φαίνεται πως τις τελευταίες σκέ-
 ψεις μου τις φώναξα, και τόσο δυνατά μά-
 λιστα, ώστε ν' ακουστούν στην αίθουσα.
 Ξαφνικά ένιωσα, κάθιδρος, πως κι αυτός
 ο προσωρινά άβατος χώρος του παραβάν
 είχε παραβιαστεί. Στράφηκα αμέσως και
 τους είδα: είχαν όλοι τους συνωστισθεί
 έξω απ' το μισοτραβηγμένο παραβάν και
 με παρακινούσαν όλοι, απροκάλυπτα: η
 εφορευτική επιτροπή, ο περιπτεράς, ο
 μπάτσος, η μαμά με το παιδάκι, το κομμα-
 τόσκυλο. Όλοι τους, όλοι τους, που με κοί-
 ταζαν με σηκωμένο φρύδι και σουφρωμέ-
 νο στόμα σαν εισαγγελείς, τόσο σίγουροι,
 τόσο αξιοπρεπείς, τόσο αδέκαστοι – τόσο
 συνένοχοι.
 Με μιας οι αμφιβολίες μου εξατμί-
 στηκαν και ψήφισα όπως έπρεπε,
 ήσυχος πλέον κι ανακουφισμέ-
 νος.
 «Τι θα ψηφίσεις;» με ρώτησε
 η οικεία φωνή απ' το τηλέφω-
 νο ξυπνώντας με. «Ό,τι πρέ-
 πει...», αποκρίθηκα κι ετοιμά-
 στηκα να ασκήσω το ύψιστο δη-
 μοκρατικό μου καθήκον.

Επιμέλεια: Ε. Κολλιοπούλου

Η αλήθεια της οθόνης

Για πόσο καιρό ακόμα η προεκλογική καμπάνια θα προσφέρεται για δημαγωγικές υποσχέσεις, μεγαλοστομίες, απαρίθμηση δεικτών ανάπτυξης, οικονομικούς υπολογισμούς για καλύτερες μέρες; Ο μέσος πολίτης, πιο ρεαλιστής απ' ό,τι τον θέλουν οι αγχωμένοι πολιτικοί του 2000, ελάχιστα δείχνει να πείθεται από τις στείρες αναλύσεις. Η διαχείριση της εξουσίας έχει καταφέρει να αποξενωθεί από τους πολίτες, οι οποίοι απλώς βιώνουν τις συνέπειές της. Όσο η αξιοπιστία των θεσμών υποβαθμίζεται, τόσο η κρίση της αντιπροσωπευτικής δημοκρατίας μεγαλώνει. Και η απόσταση μεταξύ κοινωνίας και των δήθεν εκπροσώπων της έχει φτάσει σε οριακά επίπεδα, έτσι που σε κάθε εκλογική αναμέτρηση, η προσπάθεια προσέγγισης του μέσου ψηφοφόρου να γίνεται όλο και πιο δύσκολη για τον πολιτικό. Οι τηλεοπτικές συζητήσεις, ακόμα και η μονομαχία των ηγετών των δύο μεγάλων κομμάτων, επικύρωσαν τη δυσπιστία μας. Όμως η αδιαφορία μας για τα εκλογικά δρώμενα μετριάστηκε, αφού θυσιάσαμε μερικά λεπτά για να απολαύσουμε χαιρέκακα την αμηχανία των πολιτικών σε πρωτόγνωρες δοκιμασίες, στο σασπένς του δευτερόλεπτου. Η μισή αλήθεια της χρεοκοπίας του πολιτικού λόγου, της άχαρης εμφάνισης γυμνής της εξουσίας, που κρυβόταν παλιότερα στα μπαλκόνια της συνθηματολογίας, φωτίστηκε από τους ειδικούς των κοντινών πλάνων. Η άλλη μισή περιμένει μεθαύριο να θριαμβεύσει στο άνοιγμα της κάλπης. Αλήθειες που μας βοηθούν να ξεπεράσουμε τις ψευδαισθήσεις μας και να αναζητήσουμε λύσεις.

••• Σε σύνολο 600.000 μεταναστών στην Ελλάδα, περίπου οι μισοί είναι Αλβανοί. Οι συχνές απελάσεις τους, με πρόσφατη την επιχείρηση «σκούπα» τον περασμένο Αύγουστο, κατά την οποία απελάθηκαν εκατοντάδες, δεν έχουν θέση στην καθημερινή «εκλογική επικαιρότητα». Η **Εθνική Επιτροπή κατά του Ρατσισμού** καταδίκασε την περασμένη εβδομάδα αυτές τις απελάσεις. Μέλος της **Επιτροπής Πρωτοβουλίας Αλβανών Πολιτών** βλέπει τις εκλογές μέσα από το πρίσμα της αριστοφανικής κωμωδίας, «που πέρα από το καυστικό χιούμορ, περιέχει αρκετή θλίψη. Φοβάμαι ότι το πρόβλημα των μεταναστών θα αργήσει πολύ να λυθεί στην Ελλάδα, όχι τόσο λόγω προκαταλήψεων, αλλά λόγω της δομής της πολιτείας και των υπάρχοντων θεσμών. Τα ρατσιστικά συνθήματα προσφέρονται ως εύκολα επιχειρήματα στα αδιέξοδα του σημερινού κοινωνικού συστήματος και ιδιαίτερα της ανεργίας. Και στην Ευρώπη υπάρχουν παρόμοια προβλήματα, αλλά υπάρχουν μερικά παράθυρα για την κατά καιρούς νομιμοποίηση των μεταναστών. Ο Συνασπισμός υπερασπίζεται μια πιο θετική πολιτική για τους μετανάστες συγκριτικά με τα υπόλοιπα κόμματα, αλλά δεν εξαρτάται μόνο από αυτόν. Ας μην ξεχνάμε ότι δεν είναι κόμμα εξουσίας και θα κριθεί όταν αναγκαστεί να συμμετάσχει ενεργά στο πολιτικό παιχνίδι».

••• Ο **Ντεντέ Αμπντουλχαλήμ**, δημοσιογράφος και εκδότης της τουρκόφωνης εφημερίδας *Θρακική φωνή*, που εκδίδεται από το 1981, επισημαίνει τα σοβαρά προβλήματα που αντιμετωπίζει η μειονότητα των 120.000 περίπου τούρκων-μουσουλμάνων της Θράκης. «Τρία είναι τα κυριότερα προβλήματα της μειονότητας. Το μεγαλύτερο είναι το εκπαιδευτικό πρόβλημα, που δεν έχει ακόμα λυθεί, γιατί δεν υπάρχουν ειδικοί δάσκαλοι για να διδάξουν τα παιδιά της μειονότητας. Οι περισσότεροι δάσκαλοι, απόφοιτοι της Παιδαγωγικής Ακαδημίας της Θεσσαλονίκης, δεν είναι επαρκώς καταρτισμένοι. Δεύτερο σημαντικό πρόβλημα είναι η αυθαίρετη αφαίρεση της ελληνικής ιθαγένειας πολιτών της μειονότητας, που έχουν γεννηθεί στην Ελλάδα, επειδή απουσία-

Μετά την πολύμηνη παρέμβαση αντι-ρατσιστικών οργανώσεων, ο Δήμος Αθηναίων αποφάσισε να μετακινήσει τους 500 Κούρδους από τα χαρτόκουτα της Πλατείας Ωδείου στο κέντρο της Αθήνας προς τις κατασκηνώσεις του Αγ. Ανδρέα Αττικής

σαν κάποια χρόνια στο εξωτερικό κατ' εφαρμογή του άρθρ. 19 του Κώδικα Ιθαγένειας. Πρόκειται για ρατσιστικούς νόμους που πλήττουν την ισότητα και την ισονομία, και επιβάλλουν διακρίσεις προς τη μουσουλμανική μειονότητα. Με τις εκλογές περιμένουμε θετικές εκπλήξεις εδώ στην Θράκη και κυρίως στο ψηφοδέλτιο του Συνασπισμού, όπου συμμετέχουν και τρεις μουσουλμάνοι, εκπρόσωποι της μειονότητας».

••• Η **Οικολογική Εταιρία Ανακύκλωσης** διαπιστώνει ότι «στις εκλογές κανείς δεν ασχολείται με τα σημαντικά περιβαλλοντικά προβλήματα που αντιμετωπίζει η Ελλάδα. Συγκεκριμένα, σε κανένα εκλογικό πρόγραμμα δεν γίνεται λόγος για έναν εξορθολογισμό της χρήσης της ενέργειας, για μείωση της κατασπατάλησης των φυσικών πόρων, για τη θεσμοθέτηση ρυθμίσεων που να αφορούν τη μείωση, την επαναχρησιμοποίηση και την ανακύκλωση απορριμάτων, για την οποία έχουμε καταθέσει σειρά προτάσεων, ενόψει της νομοθεσίας για τα απορρίματα. Η επιβολή οικολογικού φόρου για την κάλυψη του κόστους ανακυκλωμένων προϊόντων ή, ακόμα, μέτρα για τη οργάνωση και διαχείριση χώρων υγειονομικής ταφής των σκουπιδιών δεν συζητιούνται αφού κανείς δεν αμφισβητεί τη λογική της υπερ-κατανάλωσης και τη λογική του «πετάμε» χωρίς δεύτερη σκέψη».

••• Σε 10 «ζωτικής σημασίας θέματα» καλεί τους υποψήφιους να τοποθετηθούν το ελληνικό τμήμα της Παγκόσμιας Οργάνωσης για την προστασία της φύσης (**WWF Ελλάς**). Ζητά από τα κόμματα λύσεις και προτάσεις για την αντιμετώπιση της ρύπανσης, των σκουπιδιών, της έλλειψης νερού, των πυρκαγιών, την υποβάθμιση του τουρισμού, τη μείωση των ψαριών, την ανεκμετάλλευτη ηλιακή και αιολική ενέργεια [...]

Δ Ι Α Λ Ο Υ Ο Σ

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΚΑ

Διευθυντής της Βιβλιοθήκης του Πανεπιστημίου Κρήτης κ. Μιχάλης Μάκρας, αναφέρεται σε άρθρο που δημοσιεύτηκε στο *Αντί*:

Αγαπητό Αντί,

Στο τεύχος 612 δημοσιεύσατε στη στήλη «Αντικειμενικά» ένα άρθρο με τίτλο: «Garbage in, garbage out...» και τον υπότιτλο: «Οι κρίσιμες κρίσεις του κ. Martin και η παύση της στάσης του Εθνικού Κέντρου Βιβλίου και των βιβλιοθηκών στη χώρα μας», των Σοφίας Παλαμιώτη και Στέφανου Μπερνούρη. Ως ένας από τους τρεις συνεργάτες του άρθρου, θεωρώ υποχρέωσή μου να απαντήσω στα σημεία εκείνα που, κατά την κρίση μου, δεν ανταποκρίνονται στην αλήθεια και να δημοσιεύσω αντικειμενική πληροφόρηση. Δεν είναι σωστό ότι σκοπός της αξιολόγησής ήταν «να κρίνει ποιες από τις υπάρχουσες βάσεις δεδομένων... συγκεντρώνουν τις προϋποθέσεις να αναλάβουν τη μηχανογραφική υλοποίηση της ελληνικής εκδοτικής παραγωγής» (υπογράμμισή δική μας). Σκοπός της αξιολόγησής ήταν να κρίνει ποιος ή ποιοι από τους υπάρχοντες οργανισμούς παρέχει ή παρέχεται εχέγγυα για να αναλάβουν το έργο της δημιουργίας μιας βάσης δεδομένων, που να συνδέει και θα εξυπηρετεί όλους τους φορείς που εμπλέκονται στη δημιουργία, κυκλοφορία και αγορά της τρέχουσας εκδοτικής παραγωγής, επί τη βάση συγκεκριμένων κριτηρίων.

Σε ένα τέτοιο εγχείρημα οι βιβλιοθήκες παρέχουν έναν μόνο από τους πολλούς κρίσιμους κρίσιμους της αλυσίδας (εκδότες, πρακτορεία βιβλίων, βιβλιοπωλεία, βιβλιοθήκες, εκπαιδευτικοί και επιστημονικά ιδρύματα και ιδρύματα καταναλωτικό κοινό). Αυτό σημαίνει ότι είναι αδιανόητο να κρίνεται η πολιτική του Εθνικού Κέντρου Βιβλίου ως προς τις βιβλιοθήκες από μια αξιολόγηση που είχε ως διαφορετικούς στόχους. Στη διεθνή πρακτική, οι βιβλιογραφικές βάσεις αυτού του είδους δημιουργούνται, συντηρούνται και κυκλοφορούν από ιδιωτικούς εμπορικούς φορείς και όχι από βιβλιοθήκες. Αναφέρω για παράδειγμα τις πιο γνωστές απ' αυτές: British

Books in Print (Whitaker), Books in Print (Bowker), German Books in Print (Bowker), French Books in Print (Bowker), Bookbank (Bookdata), B&T DataBase (Baker & Taylor), Connect (Blackwell), Data Swets (Swets) κ.λπ.

3. Δεν είναι αλήθεια ότι οι απόψεις του κ. Martin διαστρεβλώνονται από τις απόψεις των δύο άλλων. Οι προτάσεις είναι κοινές, απλώς θεωρήθηκε χρήσιμο να τονιστούν οι απόψεις του, παραθέτοντας το σχετικό κάθε φορά αγγλόφωνο απόσπασμα, μια και ο κ. Martin είναι επικεφαλής μιας προσπάθειας (Bookdata), που βρίσκεται κοντά στο κέντρο τρέχουσας εκδοτικής πληροφόρησης, που είναι το τελικό ζητούμενο και της δικής μας μελέτης. Ούτε, επίσης, αληθεύει ότι μόνο ο κ. Martin επαινεί ορισμένες θετικές πλευρές των βάσεων του Ιχνευτή και του βιβλιοπωλείου Ορίζοντες. Και τα άλλα δύο μέλη της επιτροπής επισημαίνουν από κοινού τις θετικές πλευρές των δύο αυτών βάσεων και επαινούν την προσπάθεια των δημιουργών τους. Ομόφωνα, όμως, επισημαίνεται ότι το πρόβλημα δεν είναι οι κάποιες θετικές πλευρές, αλλά το κατά πόσο οι βάσεις αυτές και οι οργανωτικές τους δομές θα μπορούσαν στο σύνολό τους να ανταποκριθούν στις ανάγκες ενός κέντρου πληροφόρησης της τρέχουσας εκδοτικής μας παραγωγής.

4. Δεν είναι αλήθεια ότι η επιτροπή, εξαιρουμένου του κ. Martin, προτείνει τις βάσεις που έχουν δημιουργηθεί από την εταιρεία ΕΛΕΑ και την ΠΟΕΒ (Πανελλήνια Ομοσπονδία Εκδοτών, Βιβλιοπωλών). Αντίθετα, η επιτροπή ομοφώνως επισημαίνει, αρκετές αρνητικές πλευρές και τις θεωρεί εξίσου ακατάλληλες. Εθεώρησε όμως χρέος της (με τον κ. Martin απολύτως συμφωνούντα), να τονίσει το γεγονός ότι το ΒΙΒΛΙΟΤΕΛ είναι καρπός μιας συλλογικής προσπάθειας των ανθρώπων που ασχολούνται με την παραγωγή και κυκλοφορία του βιβλίου (δηλ. της Ομοσπονδίας Εκδοτών Βιβλιοπωλών) και για το λόγο αυτό θα έπρεπε να του δοθεί μια ευκαιρία να ξεπεράσει τις πολλές του αδυναμίες, εκφράζοντας συγχρόνως την ευχή να αξιοποιηθεί η πολύτιμη πείρα και του Ιχνευτή και του βιβλιοπωλείου Ορίζοντες, αλλά και της εταιρείας ΕΛΕΑ,

η δουλειά της οποίας στον τεχνικό τομέα (υπολογιστικό σύστημα, γενικότερη υλικοτεχνική υποδομή) παρά τις μεγάλες αδυναμίες της βιβλιογραφικής βάσης δεν είναι τελείως απορριπτέα.

5. Για τα λοιπά υπονοούμενα, τα λογοπαίγνια και τους σαρκασμούς που περιλαμβάνει το άρθρο, δηλώνουμε αδυναμία να απαντήσουμε, γιατί το πεζό μας το μυαλό δεν μπορεί να τους καταλάβει, εκτός εάν, βέβαια, οι συγγραφείς του έμπαιναν στον κόπο να γίνουν σαφέστεροι και να εκφράσουν καθαρότερα και με αποδείξεις τις κατηγορίες τους.

Με εκτίμηση
Μιχάλης Τζεκάκης

ΧΟΥΝΤΙΚΟΙ ΣΤΗ Ν.Δ.

Στον ορισμό του χουντικού διπλωμάτη Δ. Πετρουνάκου στο ψηφοδέλτιο Επικρατείας της Ν.Δ., αναφέρεται ο κ. Ν. Μίκας. Σχετικά βλέπε και σε άλλες σελίδες του περιοδικού:

Κύριε διευθυντά,

Διπλωματικός με βεβαρημένο χουντικό μητρώο, που επί σειράν ετών είχαν και οι κυβερνήσεις Καραμανλή θέσει σε διαθεσιμότητα και ανεσύρθη στην ενεργόν υπηρεσίαν από τον Κ. Μητσοτάκη, επέλεξε ο Μ. Έμπερτ ως υποψήφιος στο ψηφοδέλτιο Επικρατείας. Ο λόγος για τον πρέσβη Δ. Πετρουνάκο, υμνητή της χούντας διά των στηλών του Τύπου και μάρτυρα κατηγορίας στη δίωξη του εκδότη της *Athens News*, κ. Γ. Χορν από το χουντικό καθεστώς. Ο θόρυβος που εξέσπασε προ τριετίας, όπως μαρτυρούν και δημοσιεύματα του *Αντί*, των *Πολιτικών Θεμάτων* κ.ά., δεν στάθηκε ικανός να συγκρατήσει τον Μ. Έμπερτ στην επιλογή του και να αμαυρώσει έτσι το ψηφοδέλτιο Επικρατείας του κόμματός του.

Το ερώτημα που είχε τεθεί, τότε, τίθεται και σήμερα. Πόσο, τέλος πάντων, γενναιόδωρος είναι η προς τη Ν.Δ. οικονομική συνεισφορά της εφοπλίστριας Ηγερίας του κ. πρέσβη, ώστε να επιχειρείται τώρα η κατ' αντιπαροχή εκτόξευση του Δ. Πετρουνάκου και στο πολιτικό στερέωμα της «ανανεωμένης» Ν.Δ.;

Νίκος Μίκας

ΕΠΙσημαίνουμε

ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΗ ΣΚΑΠΑΝΗ

150 χρόνια παρουσίας συμπλήρωσε φέτος η Γαλλική Αρχαιολογική Σχολή στην Ελλάδα, η ίδρυση της οποίας συμπίπτει με την ίδρυση της αρχαιολογίας ως επιστήμη. Στο επίκεντρο των εορταστικών εκδηλώσεων βρίσκεται η έκθεση «χώρος ελληνικός» που εγκαινιάστηκε την Δευτέρα 16.9 στο Εθνικό Αρχαιολογικό Μουσείο και διαρκεί μέχρι την 1.12. Η επέτειος της πρώτης εκατοπεννηταετίας της ΓΑΣ στάθηκε αφορμή για να ανοίξει συζήτηση γύρω από την ανάγκη να στρέψει η αρχαιολογική επιστήμη την προσοχή της και προς τις νεότερες ιστορικές περιόδους. Στο συνέδριο που πραγματοποιήθηκε από τις 17 ως τις 19.9 στο Γαλλικό Ινστιτούτο Αθηνών με θέμα «Οι πολιτικές για την αρχαιολογία από τα μέσα του 19ου ως το κατώφλι του 21ου αιώνα», ανταλλάχθηκαν απόψεις και ξεκίνησε ένας γόνιμος διάλογος που κρίνεται απαραίτητο να συνεχιστεί...

Λεωνίδας Βαλασόπουλος

DARK SIDE OF LYKABETTUS

ΤΟ ΑΠΑΡΑΙΤΗΤΟ ΣΚΗΝΙΚΟ είχε στηθεί από τα ΜΜΕ. Η Aziza, η εξωτική πριγκίπισσα που εγκατέλειψε το Αζερμπαϊτζάν το 1990 για να απογειωθεί από ευρωπαϊκούς διαδρόμους, ενθουσίασε το αθηναϊκό κοινό στο Λυκαβηττό, στις 11 Σεπτεμβρίου. Με ένα κράμα από Ανατολή, τζαζ, ρώσους κλασικούς, φωνή, πιάνο, αυτοσχεδιασμό. Αναρωτιέμαι, ωστόσο –για πολλοστή πλέον φορά– πόσο αληθινή είναι η συγκίνηση ενός κοινού που μοιάζει έτοιμο να παραληρήσει, αρκεί να έχει προετοιμαστεί κατάλληλα το έδαφος. Και πόσο ουσιαστική ήταν εν προκειμένω η Aziza Mustafa Zadeh. Μ' ένα ταλέντο που, αναμφισβήτητα, ξεχειλίζει από παντού, έμοιαζε περισσότερο να επιδεικνύει το τι μπορεί να κάνει, εν είδει αθλητικού ρεκόρ. Μια διαρκής και ως εκ τούτου φλύαρη «κορύφωση» ενός παιδιού που έχει τρομερή ανάγκη να το αγαπούν και να το θαυμάζουν («Σας άρεσε; Θα ξανάρθετε;», ρωτούσε τους θεατές). Μια, δυο, τρεις, πολλές φορές, τα ίδια τζαζίστικα φωνητικά εναλλασσόμενα με φωνές τις Ανατολής, με πιάνο, με «κρουστά» που κρούονται πρόχειρα, όπως από ένα παιδί. Φτάνει να επιβεβαιωθεί η εικόνα. Η πριγκίπισσα στο πιάνο, στα ντέφια, στο τουμπερλέκι. Πιάνο = Ανατολή, τα υπόλοιπα = Δύση. Ο κατάλληλος φωτισμός. Παραληρήστε παρακαλώ! Ίσως όμως η Aziza να μην τα χρειάζεται στ' αλήθεια όλ' αυτά.

Ίσως μεγαλώνοντας επιβληθεί στους μάνατζερ. Ίσως αξίζει περισσότερο και κάποτε μας το δείξει. Θα περιμένουμε.

ΛΙΓΕΣ ΜΕΡΕΣ ΑΡΓΟΤΕΡΑ, τα πράγματα στο Λυκαβηττό ήταν τελείως διαφορετικά: αντί ενός καλλιτέχνη απέναντι σε κατάμεστο θέατρο υπήρχαν τρία πολυμελή συγκροτήματα απέναντι σε θέατρο γεμάτο κατά το 1/3. Έλειπε και η νεαρή, εξωτική, δύναμη γυμνόστηθη πριγκίπισσα. Τι μάρκετινγκ να κάνεις μ' έναν στρογγυλοπρόσωπο Αρμένι, κάτι παλικαράδες Βαλκάνιους από τη Φλώρινα και κάτι μεσήλικες Ούγγρους που χοροπηδούν μεταμεσονύκτια με τα βιολιά τους σε ημίρελλο, πλατσολικό στυλ! Παρ' όλα αυτά υπήρχε μουσική. Υπήρχαν μουσικοί που κατέθεταν εκτός από την τεχνική και την ψυχή τους: πόνο, νοσταλγία, χιούμορ, τσαχπινιά. Υπήρχε μουσικό ταξίδι: Αρμενία, Μακεδονία, Ουγγαρία. Υπήρχε ο Haig Yazdjian, οι αδελφοί Βαλκάνη με τον Φλώρο Φλωρίδη, οι Muzsikas με την υπέροχη Marta Sebestyen και τους χορευτές, τους τελευταίους αυτούς ενίοτε και σε ρόλο... κρουστών. Υπήρχε κόσμος, όχι κοσμικός αλλά ευτυχής. Εκτός από όλα τα άλλα, στη μουσική η μέγιστη απόλαυση προϋποθέτει έναν ακραίο, αντιφατικό συνδυασμό: πείρα και αθωότητα.

Μαρία Τοπάλη

Π Ρ Ο Τ Ε Ι Ν Ο Υ Μ Ε

• **Ακούστε:** Τον πρωτοπόρο μινιμαλιστή Phillip Glass να παρουσιάζει το τελευταίο του έργο «Τα τρομερά παιδιά» σε συνεργασία με την χορογράφο Susan Marchall στις 25.9 στο θέατρο Δάσους στη Θεσσαλονίκη και στις 28.9 στο Ωδείο Ηρώδου Αττικού.

• **Δείτε:** Το μπαλέτο Alvin Ailey American Dance Theater σήμερα και αύριο 20 και 21.9 στο Ηρώδειο στη παράσταση του μουσικού θέματος «The River» του Ντιουκ Έλινγκτον σε χορογραφία Άλβιν Έλεν. Οι εμφανίσεις του διάσημου μπαλέτου στη χώρα μας ολοκληρώνεται στις 22.9 με το «The winter in Lisbon» του Ντιζι Γκιλέσπι.

• **Διαβάστε:** Το *Trainspotting* του Irvine Welsh που κυκλοφόρησε από τις εκδόσεις Οξύ σε μετάφραση

Σόνιας Σαλίμπα υπό την επιμέλεια του Γιώργου Ίκαρου Μπαρμπασάκη. Η ακριβέστατη και διερευνητική καταγραφή της καθημερινότητας μιας παρέας νέων σκωτσέζων μέσα στον αδυσώπητο κόσμο του μπετόν, των καταχρήσεων, του ατσάλιου και του κουρελιασμένου κοινωνικού ιστού. Από το παγωμένο περιθώριο μέχρι το εύφλεκτο κέντρο των σημερινών πόλεων, ο Welsh εξερευνά και συντρίβει με το υλικό του τον αναγνώστη.

• **Δείτε:** Στις 22.9 το επίκαιρο, ημέρα εκλογών γαρ..., «Μεγάλο Φαγοπότι» του Μάρκο Φερέρι με τους Μαρτσέλο Μαστρογιάννι, Ούγκο Τονιάτσι, Μισέλ Πικολί κ.ά. Με είσοδο ελεύθερη, στην Κινηματογραφική Λέσχη Νέας Χαλκηδόνας (Γρ. Λεμπράκη 8 και Αγ. Αναργύρου). Σίγουρα γοητευτικότερο από τους πίνακες αποτελεσμάτων...

• **Επισκεφτείτε:** Αν βρεθείτε στη Δράμα, στα πλαίσια του φετινού Φεστιβάλ Ταινιών Μικρού Μήκους στο αμφιθέατρο της νέας βιβλιοθήκης του Δήμου Δράμας η ΔΕΚΠΟΤΑ (Δημοτική Επιχείρηση Κοινωνικής, Πολιτιστικής και Τουριστικής Ανάπτυξης) διοργανώνει έκθεση φωτογραφίας με τίτλο «Δόξα Δράμας: Φωτογραφική Αναδρομή» μέχρι τις 29.9.

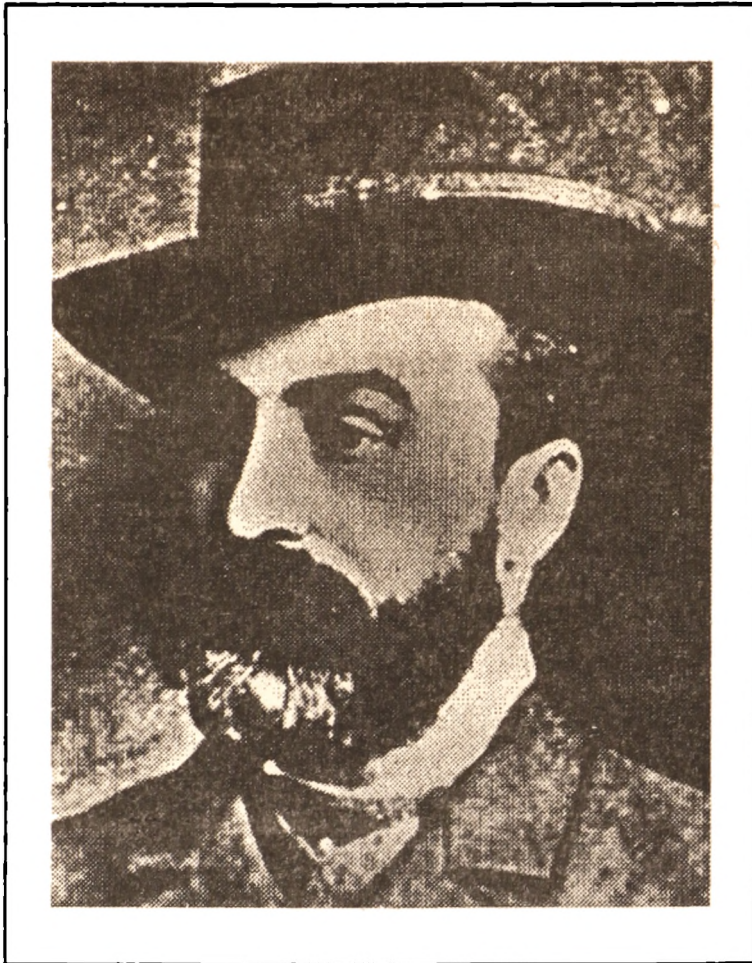

«ΕΠΗΓΕΣ ΕΙΣ ΤΗΝ ΠΟΛΙΝ, ΨΥΧΗ ΜΟΥ;»

πρόκληση υποσχόταν πολλά: ποίηση, απαγγελίες, μουσική θα περιλάμβανε η εκδήλωση που διοργάνωσε το Εθνικό Κέντρο Βιβλίου για τέττειο των 100 χρόνων από το θάνατο του Γεώργιου Βιζυηνού. Η σκη- ης εκδήλωσης, το υπαίθριο θέατρο του Δρομοκαΐτειου, του χώρου πέρασε τα τελευταία χρόνια της ζωής του ο Γ. Βιζυηνός. Τη Δευτέρα

26, ένα λεωφορείο μας πήρε από την Μπουμπουλίνας για να μας μεταφέ- το ασυνήθιστο χώρο για πολιτιστικές λώσεις, το Δρομοκαΐτειο. Στην Ιερά το πούλμαν έστριψε ξαφνικά. Ενας ος έμενε «έξω», κι έναν άλλο συνα- σαμε «μέσα». Ο μαντρότοιχος που βάλλει το Δρομοκαΐτειο κρύβει εικό- γγνωστες: απλανή βλέμματα, μοναχι- ήματα, πολύ πράσινο, κτίρια-απομει- α αρχιτεκτονικής αίγλης άλλων επο- (ένα είχε μόλις ανακαινιστεί). Μια ηνη αλλιώτικη, αλλόκοτη. Και φτά- ιε στο κομψό θεατράκι, το κτισμένο σ' ύψωμα της έκτασης, με τον Πειραιά η μια μεριά και απ' την άλλη -σε πρώ- λάνο- κτίρια του Ιδρύματος και στο ος την Πάρνηθα. Τις κερκίδες άρχι- να γεμίζουν οι επισκέπτες αλλά και οι ριμοι, ανυπόμονοι για την εκδήλωση διψασμένοι για κουβέντα και συνανα- ρφή.

οιν σβήσουν τα φώτα προλάβαμε να κρίνουμε τον Ανδρέα Φραγκιά, τη Μάρω Δούκα, τον Χρισ. Λιοντάκη, Γιάννη Κιουρτσάκη. Η ποιήτρια Αθηνά Παπαδάκη ξεκίνησε την εκ- ωση, μιλώντας για την τραγικότητα του Γ. Βιζυηνού. Κι ύστερα, η συγ- φρέας Κατερίνα Ζαρόκωστα (που είχε και την ευθύνη του όλου εγχει- ατος) ανέλαβε, μαζί με τους ηθοποιούς Τάσο Μπαντή και Δημήτρη

Πιατά, να μας γνωρίσει τους «δύο» Βιζυηνούς. Τον λόγιο, τον σπουδαγμέ- νο, τον Ευρωπαίο, απέδωσε ο Τάσος Μπαντής: «Όταν ήμην μαθητής του αλληλοδιδασκτικού σχολείου της πατρίδος μου, είχαν ιδιαίτερα την αδυνα- μίαν εις την μηλιά -δεν εννοώ την Μηλιά την θυγατέρα του γείτονός μου, αλλά την γλυκομηλιά, το δένδρον, το οποίον εστόλιζε τον κήπον μας. Έκα- μνεν άνθη και καρπούς, όπως πάσα εξαδέλφη της κατά το θέρος, και πάλιν άνθη και καρπούς, κατά το φθινόπωρον.» Ο Δημήτρης Πιατάς «ντύθηκε» τον άλλο Βιζυηνό, τον παραμυθά, το Γιωργί της Μιχαλιέσσας, αυτόν που πίστευε στα παραμύθια, στον παππού του και στη βασιλοπούλα. «Τρεις τους λύκους, τρεις τους κλέφταις, τρεις τ' ασκέρια τα σκασμένα: τρεις για τους κρυφούς εχθρούς του, και κουκκιά σαρανταένα.»

«Δεν έχει μνήμα ο Βιζυηνός στο νεκροταφείο του Δρομοκαΐτειου. Του χαρίστηκε όμως η μνήμη» εί- πε η Κ. Ζαρόκωστα οδηγώντας μας σ' αυτό το δια- φορετικό «ταξίδιον» στη ζωή του «τραγικού της παραμυθίας», που ήταν αλληλένδετη με τη δημι- ουργική του πορεία και εξέλιξη.

Κείμενο-μουσική-κείμενο. Μουσική-κείμενο- μουσική. Αυτό ήταν το μοτίβο των δύο ωρών στο θεατράκι του Δρομοκαΐτειου. Το ακορντεόν με τους ήχους της Αθήνας του περασμένου αιώνα και το τουμπερλέκι ή το θρακιώτικο γαβάλι συνόδευ- σαν τα κείμενα, ή έγιναν οι γέφυρες και οι «υπο- γραμμώσεις» όσων είχαν μόλις ακουστεί. Μια γυ- ναίκα, που δεν θα έβγαινε από την πύλη του Δρο-

μοκαΐτειου με το τέλος της εκδήλωσης, ζωγράφισε με τις κινήσεις της τον τελευταίο θρακιώτικο καρσιλαμά της ορχήστρας. Οι διοργανωτές αυτής της εκδήλωσης υποσχέθηκαν πολλά. Και τα πήρσαν.

Οι διοργανωτές αυτής της εκδήλωσης υποσχέθηκαν πολλά. Και τα πήρσαν.

ΟΛΓΑ ΣΕΛΛΑ

ΦΘΙΝΟΠΩΡΟ ΣΤΗΝ «ΟΛΓΑ ΓΕΩΡΓΑΝΤΕΑ»

Γκαλερί «Όλγα Γεωργαντέα» (Βασ. Παύλου 102-104, Βούλα) ανάει τη φετινή καλλιτεχνική σεζόν στις 30.9 με τα εγκαίνια της της ατομικής έκθεσης του Ιωάννη Σαββίδη, η οποία τιτλοφορεί- «Διαφανείς εικόνες».

ουλεύοντας πάνω σε διαφανές αρχιτεκτονικό χαρτί σχεδίασης χρησιμοποιώντας για φόντο φωτογραφίες και άλλες εικόνες ο ββίδης αφήνει την απουσία σαφήνειας και τις θολές εικόνες να μαρχούν στα έργα του. Παράλληλα παρουσιάζει και ένα δεύτε- σκέλος της δουλειάς του με τίτλο «σχέδια σε φτηνό χαρτί» και μια πηγή έμπνευσης τη μοναξιά των πραγμάτων της πόλης.

Ιέσα στο φθινόπωρο, η γκαλερί θα φιλοξενήσει έργα του Αμε- ανού, ελληνικής καταγωγής, Φίλιπ Τσιάρας σε μια έκθεση που εγκαινιάσεται στις 21.10 και θα διαρκέσει μέχρι τις 7.11.

Α. Β.

ΧΙΟΥΜΟΡ ΚΑΙ ΣΑΤΙΡΑ ΣΤΗ ΒΟΥΛΓΑΡΙΑ

Ξεκίνησε στα μέσα Μαΐου και ολοκληρώνεται στις 30.9 η τρια- κοστή διεθνής Μπιενάλλε χιούμορ και σάτιρας που διοργανώ- νεται στο Γκάμπροβο της Βουλγαρίας από το τοπικό «Σπίτι χι- ούμορ και σάτιρας». Η φετινή έκθεση συμπίπτει με την επέτειο της πρώτης εικοσιπενταετίας λειτουργίας του.

Συμμετέχουν εκατοντάδες καλλιτέχνες απ' όλο το κόσμο, ενώ η έκθεση περιλαμβάνει τρεις ενότητες: καλές τέχνες (σκίτσα, σχέδια και γκράφικς, ζωγραφική, γλυπτική), φωτογραφία και βιβλιογραφία.

Τα καλύτερα έργα από κάθε τομέα θα τιμηθούν από την επι- τροπή με βραβεία και χρηματικά έπαθλα ενώ προβλέπονται και βραβεία για νέους καλλιτέχνες. Στους μονότονους καιρούς μας, τέτοιου είδους εκδηλώσεις που προβάλλουν το γέλιο και τη σά- τιρα μόνο ικανοποίηση μπορούν να γεννήσουν.....

Α. Β.

Η γιορτή των «μικρομηκάδων» στη Δράμα

Από την ταινία του Ρήσου Χαραλαμπίδη, *Αύριο βλέπουμε*.

Ερήμην ετούτου του απρόβλεπτου προεκλογικού θερμομέτρου, όχι όμως και του μετεωρολογικού που μας υποδέχτηκε αρκούντως τσουχτερά, διεξάγεται το 19ο Φεστιβάλ ελληνικών, και διεθνές, ταινιών μικρού μήκους εδώ στη Δράμα για την οποία όμως από φέτος τρέχει ένα δύσκολο στοίχημα.

Με την Προγραμματική Σύμβαση που υπογράφηκε πριν από ένα μήνα μεταξύ του υπουργού Πολιτισμού και του Δημάρχου Δράμας, καθορίστηκαν το πλαίσιο και οι διαδικασίες ένταξης του εν λόγω φεστιβάλ (σε εθνικό και διεθνές επίπεδο) στο εθνικό Πολιτιστικό Δίκτυο Πόλεων. Μακριά από του να είναι μεγαλεπήβολο, προωθεί συγκεκριμένες λύσεις σε προβλήματα υλικής και θεσμικής υποδομής οι οποίες –εφόσον βέβαια, να το στοίχημα, πραγματοποιηθούν– θα αλλάξουν θεαματικά το «τοπίο» αυτής της διοργάνωσης, η οποία μέχρι σήμερα πορεύεται μεν επιτυχώς αλλά και διογκούμενη στα πρόθυρα του ανεξέλεγκτου, στην προσπάθεια να εξυπηρετηθούν όχι αποκλειστικά φιλοκινηματογραφικές φιλοδοξίες.

Πράγμα περίεργο, αλλά η τελευταία προεκλογική εβδομάδα, στη διάρκεια της οποίας πραγματοποιούνται οι προβολές, έχει εμπειδώσει ένα κλίμα οργανωτικής ηρεμίας και ομαλότητας. Ακόμα και οι ταινίες (δηλαδή, οι ελληνικές) που έχουν προβληθεί μέχρι τη στιγμή που γράφονται ετούτες οι γραμμές, κινούνται σ' ένα μέτρο, αλλά ευπρεπή, μέσον όρο χωρίς τις εξάρσεις των αδιαφιλονίκητων δημιουργιών. Το καλό με αυτή τη διαπίστωση είναι ότι το μέσο επίπεδο δημιουργεί –κατά κανόνα– εύλογα καλές προσδοκίες για μια σταθερή βελτίωση,

κατάσταση η οποία, οπωσδήποτε, είναι προτιμότερη από την απέλπιδη αναμονή των σποραδικών αριστουργημάτων.

Εντούτοις ανάμεσα στις 44 συνολικά ελληνικές (μυθοπλασίας, ντοκυμαντέρ και σπουδαστικές) ταινίες, «ξεμυτίζουν» κάποιες και ορθώνουν το ανάστημά τους πάνω από την απρόσωπη μετριότητα. Το «Τσάρλεστον» του **Φίλιππου Τσίτου**, γνώριμου του Φεστιβάλ, είναι ίσως η καλύτερη μέχρι στιγμής συμμετοχή. Με ευδιάκριτες φασμιπνερικές καταβολές της ασπρόμαυρης περιόδου του αλλά και με αξιοθαύμαστη χρήση του χρόνου, με περάσματα σιωπών και δράσης, περιγράφει τα ρήγματα και τις προσπάθειες επαναπροσέγγισης, όπως τις επιβάλλει η έλευση του θανάτου. Αυθεντική υπαρξιακή ανίχνευση στην επιχειρούμενη αποπροσωποποίηση και τον μαζικό αφανισμό, μέσα από τις τυποποιημένες συμπεριφορές, επιχειρεί για μια ακόμα φορά ο **Γιάννης Λεοντάρης** με την ταινία του «Κλείσε τα μάτια και χρωμάτισε». Μεταλλική ποίηση, εξαιρετες ερμηνείες όπως και θαυμάσια φωτογραφία είναι τα θετικά στοιχεία αυτού του κλειστοφοβικού δημιουργήματος, κουραστικής εντούτοις διάρκειας. Σε ανάλογο, αλλά από την εκδοχή του μαύρου χιούμορ, κλίμα έρχεται και η ταινία της **Μύρας Τσάπα**, «Ο άγνωστος». Ένα είδος καφκικής μυθολογίας με την οποία επιχειρείται μια ανεκδοτολογική καταγραφή του παραλόγου των ανθρώπινων

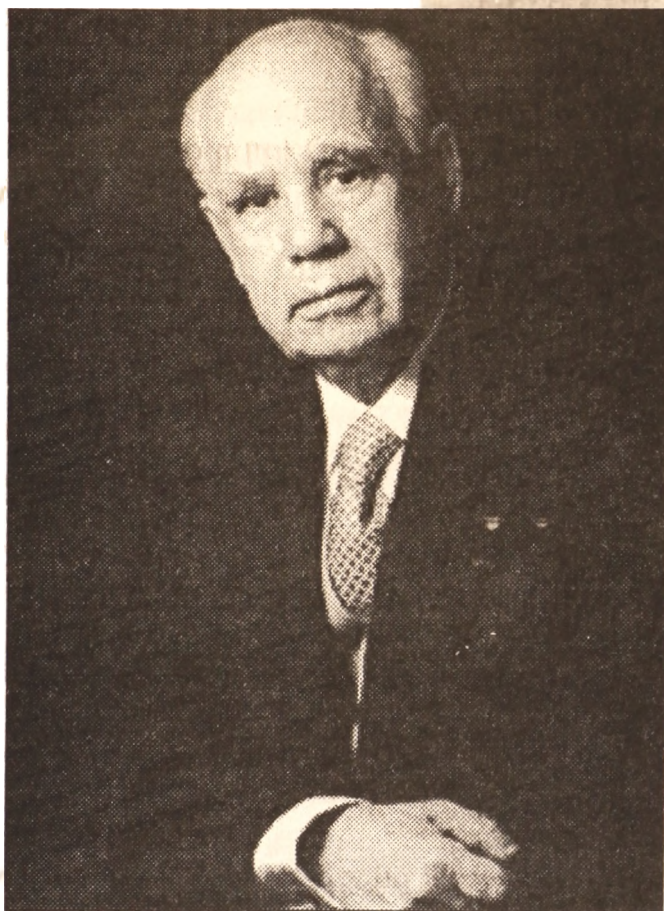
σχέσεων και συμπεριφορών. Πολύ καλή η κινηματογράφηση. Ευχάριστη έκπληξη η τρυφερή και ανθρώπινη καταγραφή επίσης σχέσεων και συμπεριφορών στην προετοιμασμένη δουλειά του νεαρού **Αλέξανδρου Αριστόπουλου**, «Το φουκιο». Δυο φαντάροι και μια ανήλικη Αλβανή σ' ένα παραμεθόριο φρούλακιο μάς αποκαλύπτουν ανεπιψίαστες τρυφερές σχέσεις στα όρια της λυρικής ευφορίας. Σημαντικά συντελεστές σ' αυτό το αποτέλεσμα η **Αναστ. Αρσένη** και η **Κατερ. Μεραγκουδάκη**. Εύστοχο και πικροχιούμορ, χώρους και καταστάσεις αμέσως αναγνωρίσιμους, διαθέτει η καλύτερη και πιο αυθεντική κωμωδία που είδαμε. Πρόκειται για το «Άρον! Άρον!» του **Βασίλη Ελευθερίου**, που χάρισε λυτρωτικό γέλιο στην αίθουσα. Γέλιο, επίσης χάρισε και η κωμωδία του **Κυριάκου Χατζημιχαηλίδη**, «Του χάρισα τα δόντια», όχι όμως και με τη σπληνική κινηματογραφική γραφή της προηγούμενης.

Από τα ντοκυμανταίρ θα πρέπει να σημειωθούν τα ελληνικότατα –με ό,τι γνήσιο μπορεί να σηματοδοτεί η λέξη– «Αερικά της Κέρου» της **Μαρίας Κουνενάκη** και τα «Γράμματα από το Αλμπατρού» της **Εύας Στεφανή**, η οποία σιωπηλά επιμένει στην ανίχνευση και ιστοφία καταγραφή ανθρώπινων περιθωριακών περιπτώσεων.

Αλλά θα συνεχίσουμε με το υπόλοιπο του ελληνικού προγράμματος και μια «περιπλάνηση» στο σπληνικά εκπληκτικό διεθνές.

Ο Γ. Θ. Βαφόπουλος στην τελική κατάφαση του θανάτου

του Γιάννη Βαρβέρη

Γ. Θ. Βαφόπουλος (1903-1996).

Από το αποφασιστικό αγκάλιασμα του «Μεγάλου Πατέρα» είχαμε συγκρατήσει μέχρι προχτές τέσσερις εκπρόσωπους της λογοτεχνικής «Γενιάς του '30»: τον Γ. Θ. Βαφόπουλο, την Ζωή Καρέλλη, τον Ζήνη Οικονόμου και τον Πέτρο Χάρη. Με την πρόσφατη αποδημία του πρώτου μας έμειναν τώρα μονάχα τρεις.

Γεννημένος στη Γευγελή το 1903, ο Βαφόπουλος εγκαταστάθηκε από μικρός στη Θεσσαλονίκη, πόλη που αγάπησε, ύμνησε, τίμησε με τόσες μελέτες αλλά και με τη δωρεά της προσωπικής του περιουσίας, το «Βαφοπούλειο», ιδίως δε υπηρέτησε υπέρ τον μισόν αιώνα από διάφορες θέσεις: Διευθυντής της Δημοτικής της Βιβλιοθήκης, δρων μέλος στα κατά καιρούς θεατρά της, συνεκδότης σημαντικότερων περιοδικών της, όπως των *Μακεδονικών Γραμμάτων* και των *Μακεδονικών Ημερών*.

Τη διαδρομή της πόλης αυτής μέσα στον αιώνα, διαδρομή ιστορική, κοινωνική, πολιτιστική, ο Βαφόπουλος κατέγραψε σε παραλληλία με τις διακυμάνσεις και τα ταξίδια της δικής του ζωής στις γλαφυρότατες *Σελίδες αυτοβιογραφίας* του. Πρόκειται για ένα πεντάτομο έργο δημόσιας εξομολόγησης που διεξέρχεται με τόλμη τόσο τα ατομικά όσο και τα κοινά, έργο στο οποίο το λογοτεχνικό ύφος αμιλλάται την αμεσότητα της βιωματικής κατάθεσης, έργο γραμμένο σε μια υποδειγματική δημοτική, άλλοτε λυρική κι άλλοτε παιγνιώδη, όμως πάντοτε καιρία.

Άνθρωπος ήθους και σεμνότητας, σε διαρκή αμφιταλάντευση ανάμεσα στην προσωπική μοναξιά και στην τύρβη της κοινωνικής προσφοράς, ο Βαφόπουλος έτυχε στο μάκρος της ζωής του πολλών διακρίσεων: μεταξύ άλλων, τιμήθηκε με το Κρατικό Βραβείο Ποίησης, με το Βραβείο Ουράνη της Ακαδημίας Αθηνών, της οποίας υπήρξε και αντεπιστέλλον μέλος, και με το Αριστείο του Δήμου Θεσσαλονίκης.

Η σημαντικότερη όμως διάκρισή του παραμένει η ίδια του η ποίηση. Τα *Ρόδα της Μυρτάλης* γράφονται ήδη από το 1924 κι

εκδίδονται το 1931, εικονίζουν δε τη νεανική ερωτική θέρμη αλλά και την εκφραστική προσήλωση του ποιητή στον συμβολισμό και στους εν γένει παροδοσιακούς τρόπους. Από τις επόμενες ωστόσο συλλογές του (*Προσφορά*, 1938, *Αναστάσιμα*, 1948), γίνεται σαφές το πέρασμα του Βαφόπουλου, διαμέσου της καθαρής ποίησης την οποία γνώριζε ήδη από τις αρχές της δεκαετίας του '30, στη νεότερική γραφή. Ο Βαφόπουλος είναι ουσιαστικά ο πρώτος που σπάει οργανικά, ως αναζήτηση και φυσική του εξέλιξη εννοώ, τα δεσμά με την παράδοση κι ανοίγει τους ανάλογους δρόμους για την κατοπινή ποιητική «Σχολή Θεσσαλονίκης». Ιδιαίτερα με τις συλλογές *Το Δάπεδο* (1951) και *Η μεγάλη νύχτα και το παράθυρο* (1959) αλλά και με τα *Επιθανάτια και σάτιρες* (1966), *Τα επιγενόμενα*

(1977) και *Το τέλος* (1985), ο ποιητής κατορθώνει, μέσω μιας περιέργης μίξης λογοκρατούμενου προβληματισμού και γνήσιας δραματικότητας, να δημιουργήσει το προσωπικό του κλειστό σύμπαν. Στο σύμπαν αυτό η ένταση είναι πάντοτε υψηλή, ο στοχασμός πρωταγωνιστικός, η συνθετική ικανότητα παρούσα, η υπαρξιακή αγωνία ανάμεσα στο θάνατο και στο θάνατο μια αδιάκοπη ερωτική τελετουργία.

Παρά τα θρυλούμενα, ο Βαφόπουλος δεν υπήρξε «ποιητής του θανάτου». Η βολική τούτη ετικέτα διαψεύδεται στο εξωστρεφέστερο, τελευταίο μέρος του έργου του, όπου ο σαρκασμός αλλά και η μέριμνα περί τα εγκόσμια αντικαθιστούν, κάπως αναλυτικά στη μορφή είν' αλήθεια, την πρώτη πολύχρονη και άκαρπη αναζήτηση του Θεού.

Ο αγαπημένος μου ποιητής Γ. Θ. Βαφόπουλος κλίνει τώρα ευλαβικά το γόνυ στον «Μεγάλο Όντα». Πλήρης ημερών, νηφάλιος παντός χρέους, εν αγάπη μένων κι εν ειρήνη αναπαύομενος, με την κεφαλή λευκότερα χιόνος, πορεύεται πάνω απ' τη Θεσσαλονίκη προς τη φωνή του Σιωπηλού του, καθώς έλεγε, Σύνοικου, που τρυφερά τον καλεί:

«Έλα, πάμε».

Σημειώσεις απολο

Στις 22 Σεπτεμβρίου του 1961, στην αίθουσα της Βασιλικής του Αγίου Μάρκου, που είχε μόλις αποκατασταθεί με τη φροντίδα της Εταιρίας Κρητικών Ιστορικών Μελετών, άρχιζαν οι εργασίες του Α' Διεθνούς Κρητολογικού Συνεδρίου. Η διοργάνωση αυτή ήταν το τρίτο επίτευγμα μιας ομάδας νεαρών διανοούμενων που είχε συγκροτηθεί στο Ηράκλειο, από τα τέλη του Πολέμου, γύρω από τον Ανδρέα Γ. Καλοκαιρινό. Το πρώτο ήταν η έκδοση (στα 1974) του επιστημονικού περιοδικού *Κρητικά Χρονικά*, στην εικοσιπενταετή κυκλοφορία του οποίου οφείλεται σε μεγάλο βαθμό η διαρκούσα ακμή των κρητικών σπουδών. Το δεύτερο, η ίδρυση της Εταιρίας Κρητικών Ιστορικών Μελετών (1951) από την οποία συστήθηκε, δύο χρόνια αργότερα, το Ιστορικό Μουσείο Κρήτης, ένα από τα σημαντικότερα ελληνικά μουσεία σήμερα.

Ο θεσμός των Κρητολογικών Συνεδρίων τέθηκε σε εξίσου ισχυρές βάσεις. Τον Σεπτέμβριο του 1961 συναντήθηκαν στο Ηράκλειο 130 επιστήμονες, για να παρουσιάσουν και να συζητήσουν θέματα σχετικά με την ιστορία, την αρχαιολογία, τη φιλολογία και τη λαογραφία της Κρήτης. Η θεματολογία είχε αποφασισθεί να είναι αυτή των *Κρητικών Χρονικών*, στις σελίδες των οποίων τυπώθηκαν τον επόμενο χρόνο τα Πρακτικά του Συνεδρίου.

Έκτοτε, το Κρητολογικό Συνέδριο οργανώνεται τακτικά, ανά πενταετία στις πρωτεύουσες των τεσσάρων νομών της Κρήτης. Το Β' έγινε το 1966 στα Χανιά όπως και το ΣΤ' (1986). Το Γ' και το Ζ' στο Ρέ-

θυμνο (1971 και 1991). Το Ε' (1981) έγινε στον Άγιο Νικόλαο. Το Ηράκλειο, μετά το Α' Συνέδριο του 1961 και το Δ' του 1976, υποδέχθηκε τη διοργάνωση για τρίτη φορά, την περασμένη εβδομάδα, από τις 9 ως τις 14 Σεπτεμβρίου 1996.

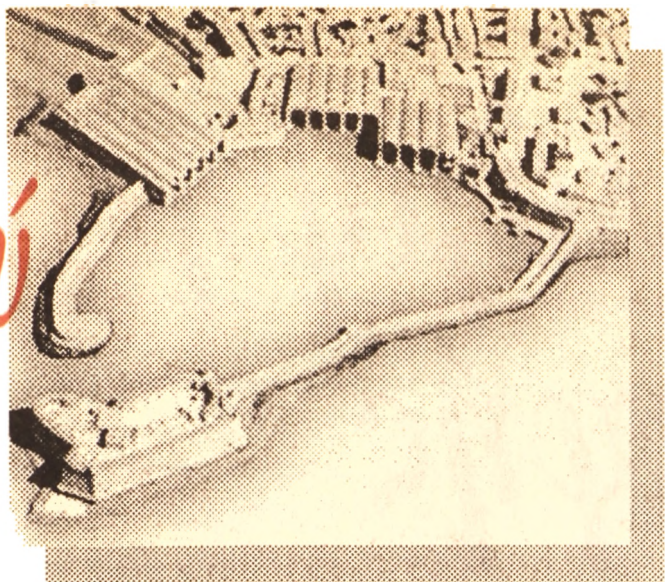
Η Εταιρία Κρητικών Ιστορικών Μελετών είχε ως (υπόρρητο) στόχο αυτή τη φορά (όπως κάθε φορά) να ξεπεράσει τον εαυτό της, έχοντας μάλιστα ως σημείο αναφοράς το «μυθικό» Πρώτο Συνέδριο, η οργανωτική αρτιότητα του οποίου είχε καταγραφεί στη ζώσα μνήμη της Εταιρίας, τη μνήμη του προέδρου της Μενελάου Παρλαμά. Βέβαια, από τότε πολλά πράγματα έχουν αλλάξει. Κυρίως, μεταβλήθηκε το μέγεθος του Συνεδρίου που υποδέχθηκε φέτος τριακόσιους εβδομήντα συνέδρους από δεκαοκτώ χώρες. Η κατάρτιση του προγράμματος των διακοσίων εβδομήντα ανακοινώσεων δεν ήταν το ευκολότερο έργο για την Οργανωτική Επιτροπή, που στελεχώθηκε από τα μέλη του Διοικητικού Συμβουλίου της Εταιρίας και τους τρεις τοπικούς Εφόρους Αρχαιοτήτων, υπό την προεδρία του καθηγητή Ν. Παναγιωτάκη. Οι ανακοινώσεις κατανεμήθηκαν, σύμφωνα με το παραδοσιακό σχήμα του Συνεδρίου σε τρία τμήματα. Των προϊστορικών και αρχαίων χρόνων της Κρήτης (α' τμήμα), των περιόδων του Βυζαντίου και της Ενετοκρατίας (β' τμήμα), και της νεότερης εποχής (από την Τουρκοκρατία και εντεύθεν: γ' τμήμα). Αποβλέποντας στη μεγαλύτερη συνοχή του Συνεδρίου, που, λόγω της θεματολογίας του και του εύρους του χρόνου που καλύπτει, εμφανίζει μian αναπόφευκτη ετερογένεια, οι οργανωτές πρότειναν ως

κεντρικό θέμα του Συνεδρίου «ιδιωτικό βίο στη Κρήτη». Στην πρόταση αυτή ανταποκρίθηκε ένα τρίτο περίπου των συνέδρων.

Το κεντρικό θέμα λειτούργησε συνεκτικός ιστός κυρίως για το πρώτο τμήμα, στο οποίο συνενώθηκε ο μεγαλύτερος αριθμός ανακοινώσεων και στο οποίο μετείχαν κατά το μεγαλύτερο ποσοστό ξένοι συνέδριοι. Υπό το πρίσμα αυτό τέθηκε σε μια εξαιρετικά ενδιαφέρουσα συνεδρία το ζήτημα της νωμικής θρησκείας, αλλά και θέματα αρχιτεκτονικής και κεραμεικής παρουσιάσεις ανασκαφών κατέβαλαν ένα μεγάλο μέρος από το πρόγραμμα του τμήματος αυτού που ασχολήθηκε ακόμα με τις επιδράσεις και εγκαταστάσεις των Μινωιτών καθώς και με τμήματα γραφής. Μικρότερο μέρος των ανακοινώσεων αναφέρθηκε στην Κρήτη των αρχαίων, ελληνιστικών και ρωμαϊκών χρόνων, τους οποίους η ποσότητα της επιστημονικής παραγωγής είναι αναλογική με την περιθωριακή σημασία του νησιού στον τότε κόσμο.

Ελάχιστες ήταν και οι ανακοινώσεις για τη Βυζαντινή Κρήτη (μικρά ανώνυμα σχεδόν επαρχία του Βυζαντίου) στο β' τμήμα, σε αντίθεση με αυτές που ασχολήθηκαν με την Ενετοκρατία, που παρέχει άφθονο υλικό στους ερευνητές, στους χρόνους της (φρουριακής, κυρίως) αρχιτεκτονικής, της μεταβυζαντινής τέχνης και της αναγεννησιακής γραμματείας. Στις εργασίες του τμήματος αυτού υποστηρίχθηκε και η ταύτιση του πρώτου εντύπου γραφου έργου του Δομήνικου Θεοτοκόπουλου, ανακοίνωση που έβγαλε το Συνέδριο από τη δημοσιογραφική αφάνεια, και προκάλεσε, σύμφωνα με τα Νέα (τη

Ού

«χαρά και συγκίνηση, αιφνιό και σοκ». Από τους εμπνευστάδες των σελίδων του χρόνου πέρασε εντελώς κτήρητη η παρουσίαση (στο α) ενός αρχείου ιερογλυφικού βρέθηκε στην εγκατάσταση της Σητείας, ανακάλυψη ακριβώς αλλά ανίκανη να κλέψει «σοκ» στο ευρύτερο

πρώτο τμήμα (των νεότερων) παρέμεινε το ισχυρότερο. Τα σκοτάδια της Τουρκίας αφενός και οι μεθοδολογικές ελλείψεις της έρευνας αφετέρου χρεώνονται τους δισταγμούς μελετητών. Στο ίδιο όμως τμήμα παρουσιάστηκε ένα συγκροτημένο σώμα φιλολογικών ανακοινώσεων.

Το συνέδριο εμπλουτίστηκε φέροντας την παρουσίαση από επιστήμονες του Ιδρύματος Τεχνολογίας και Έρευνας: συστημάτων laser για συντήρηση αρχαιολογικών μνημείων και πληροφορικής για τη χειρακλή ταξινόμηση της ιστορικής γνώσης.

Η παράδοση, τα Κρητολογικά συνέδρια δεν εξαντλούνται στις ακαδημαϊκές εργασίες. Την παροχή ενίσχυσε το φετινό Όγδοο συνέδριο με το πλουσιότερο «πρόγραμμα» παραπλεύρων εκδηλώσεων. Οι συνέδριοι είδαν Ερωφίλη, Ανδρονίκη, Λεονταρίτη, πήγαν στις παραλίες της Γόρτυνας, στο Λαρό και σε δύο Λαογραφικά συνέδρια και έφαγαν «κρητικά φαγητά» (χωρίς βέβαια να υποχρεωθούν στο αγοραίο τοπικό φολκλόρ).

Οι μέρες του Συνεδρίου ήταν πολύ οργανωμένες ημέρες κρίσεων τριετούς προσπάθειας, η επόμενη πάντως θα συνεχισθεί για

δύο ακόμη χρόνια, μέχρι την έκδοση των Πεπραγμένων (σε έξι τόμους συνολικά, τριών χιλιάδων περίπου σελίδων, όπως υπολογίζεται). Το επόμενο συνέδριο, του έτους 2001, θα γίνει στο Λασιθί, όπως αποφάσισε η Ολομέλεια, στην Καταληκτήρια Συνεδρία στην οποία δύο πόλεις, ο Άγιος Νικόλαος και η Ιεράπετρα, κατέθεσαν τις υποψηφιότητές τους. Η επιλογή θα γίνει από την Εταιρία Κρητικών Ιστορικών Μελετών που θα έχει και την ευθύνη της επιστημονικής οργάνωσης του 9' Διεθνούς Κρητολογικού Συνεδρίου.

Οι οργανωτές, μετά από μακρές συζητήσεις, αποφάσισαν, πριν ακόμα τελειώσει το Η' Διεθνές Κρητολογικό Συνέδριο να μην προτείνουν ριζικές αλλαγές στη μορφή του επομένου συνεδρίου. Η απόφαση αυτή δικαιώνεται από τη γενική αίσθηση της οργανωτικής επιτυχίας και του μεγάλου επιστημονικού ενδιαφέροντος των περισσότερων ανακοινώσεων, τη στιγμή όπου αρκετοί προδίκιζαν τα ενάντια.

Το Διεθνές Κρητολογικό Συνέδριο θα παραμείνει λοιπόν αυτό που ήταν και είναι. Ένα άθροισμα από ματιές στο παρελθόν ενός τόπου που επανειλημμένα ανέπτυξε ίδια πολιτιστικά χαρακτηριστικά, ματιές που δεν αθροίζονται σε μια φανταστική ενότητα αλλά σε πολλές αλυσιδωτές ή και παράλληλες συνθέσεις, οι οποίες ορίζουν αυτό που από το πρώτο Συνέδριο ονομάστηκε «Κρητολογία».

Η μεγαλύτερη συνοχή των εργασιών του 9' Συνεδρίου θα επιδιωχθεί με τα μέσα που αρμόζουν στο αντικείμενό του, δηλαδή με την το δυνατόν συστηματικότερη ομαδοποίηση των ανακοινώσεων σε συνεδρίες κατά θέματα. Αυτό προϋποθέτει την εντατική ενασχόληση περισσότερων επιστημονικών επιτροπών υπό το συντονισμό των οργανωτών. Προϋποθέτει δηλαδή αρκετό χρόνο και κόπο, τα οποία πάντως η Εταιρία Κρητικών Ιστορικών Μελετών συνηθίζει να διαθέτει και να καταβάλλει.

Ο Α. Καλοκαιρινός, επιστ. συνεργάτης του Παν/ου Κρήτης, είναι Γραμματέας της ΕΚΙΜ, και Ειδικός Γραμματέας του Η' Διεθνούς Κρητολογικού Συνεδρίου.

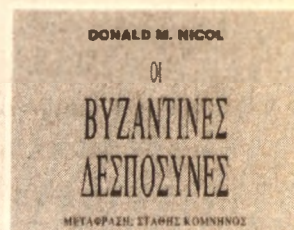
ΧΡΗΣΙΜΕΣ ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΠΟΙΟΤΗΤΑΣ

Σειρά: Ιστορία (Αρχαία - Μεσαιωνική - Νεότερη)

DONALD M. NICOL

Καθηγητής Πανεπιστημίου και τέως διευθυντής της Γενναδίου Βιβλιοθήκης Αθηνών

ΟΙ ΒΥΖΑΝΤΙΝΕΣ ΔΕΣΠΟΣΥΝΕΣ

ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ:

Στάθης Κομνηνός

Φιλολόγος - μεταφραστής

Με 248 σελίδες και 8 εικόνες εκτός κειμένου

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΠΑΠΑΔΗΜΑ

Προσφορά στον Πολιτισμό
Ιπποκράτους 8 Αθήνα
Τηλ.: 36.27.318

Η πένθιμη λάμψη μιας γραφής

του Μισέλ Φάις

στη Μαρία Σκιαδαρένη

Οι Ωδές στον Πρίγκηπα εκδόθηκαν το 1981· ένα χρόνο δηλαδή, αφότου ο Νίκος-Αλέξης Ασλάνογλου εγκατέλειψε τη Θεσσαλονίκη και εγκαταστάθηκε οριστικά στην Αθήνα.

Το ποίημα με το οποίο ανοίγει η συλλογή, αρχίζει με το στίχο:
«Η θέση σου είναι στην Αθήνα, Πρίγκηπα»

Είναι αλήθεια ότι η ζωή του Ασλάνογλου προσφέρεται για ποικίλες ανεκδοτολογίες. Το είδαμε πιο έντονα αυτό να συμβαίνει μετά το θάνατό του, όπου φίλοι και δημοσιογράφοι μίλησαν εν θερμώ.

Προγραμματικά δεν έχω τίποτα με τις εξομολογητικές εξάρσεις. Αφού κάποιες φορές μια παρατήρηση ενός οικείου προσώπου μπορεί να είναι πιο οξυδερκής (ή έστω λιγότερο ανιαρή) από μια αυστηρή κριτική προσέγγιση· από μια ερμηνεία δηλαδή, που τηρεί απαρέγκλιτα το θεωρητικό κανόνα της σήμερα και αποστρέφεται τη βιογραφία του δημιουργού.

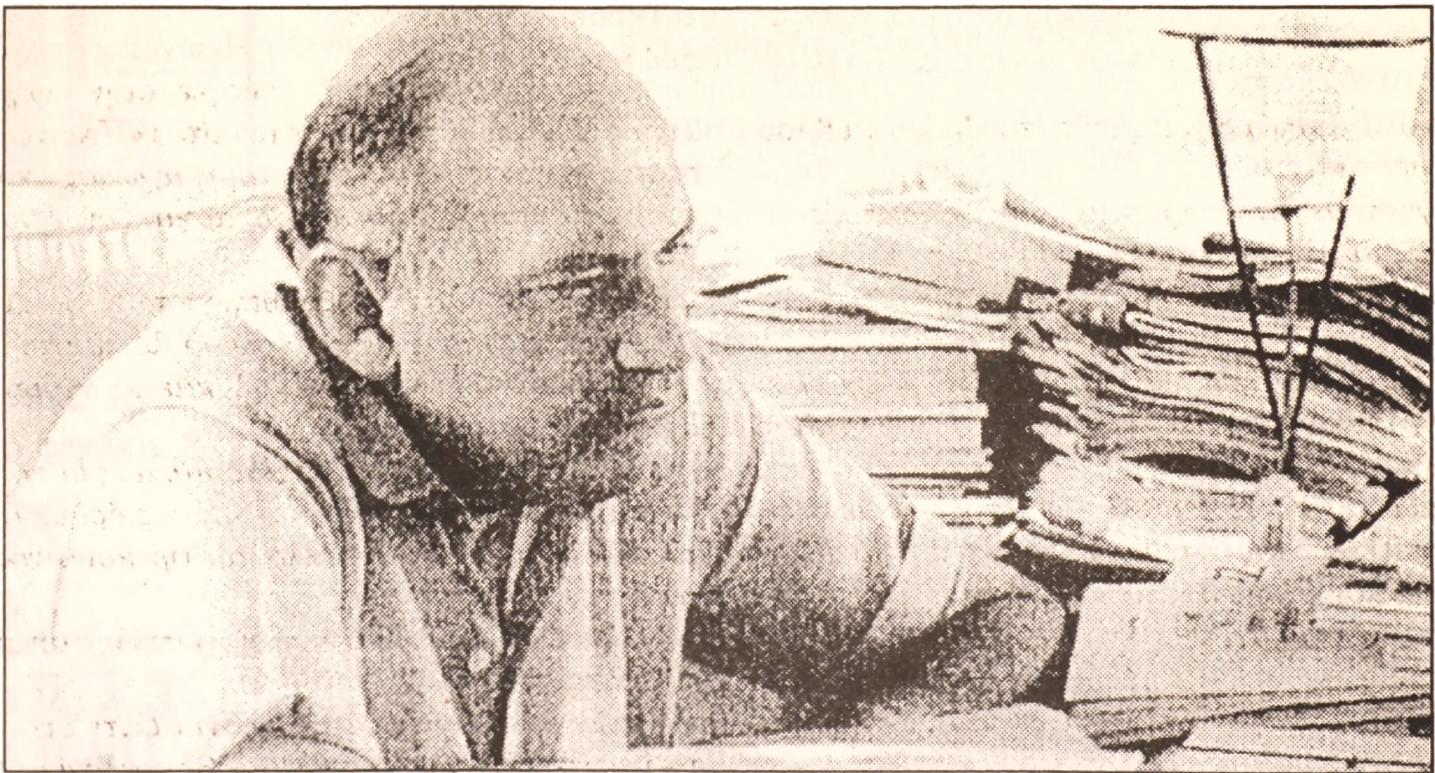
Σε μια συνέντευξη του στο *Τραμ* (τ.χ. 11-12, Μάρτης 1979) λέει ο ποιητής: «Όλες αυτές οι ποιητικές συλλογές [εννοεί μέχρι και το *Αργό Πετρέλαιο*] εκδίδονται σ' έναν τόμο με γενικό τίτλο *Δύσκολος θάνατος*. Πρόκειται για μια αποκατάσταση παλαιών βιβλίων, για μια αναδημιουργία, τολμώ να πω, των παλαιών βιβλίων. Τέλος υπάρχει και μια ανέκδοτη ποιητική συλλογή που δεν συμπεριλαμβάνεται σ' αυτόν τον τόμο, οι *Ωδές στον Πρίγκηπα*, μια καινούργια, εντελώς διαφορετική γραφή».

Ας δούμε διεξοδικότερα λοιπόν αν αυτή η δήλωση του ποιητή πραγματοποιείται στο ποιητικό πεδίο ή μένει στο επίπεδο της εξωκειμενικής βούλησης.

Οι δεκαέξι «Ωδές» μπορούν να διαβαστούν και σαν ανεπίδοτη επιστολές προς ένα πρόσωπο ταυτόχρονα λατρεμένο και έκπτωτο λατρεμένο μέσα από έναν ημιτελή ή ματαιωμένο έρωτα που γυρνάει ο πρωταγωνιστής γι' αυτόν, και έκπτωτο από την κοινωνική αίσθηση και τα οικονομικά προνόμια του παρελθόντος.

«Γιατί τα κτήματα δόθηκαν για το τίποτα, τα οικόσημα της αιώνιας βασιλείας σου στο εφήμερο αίσθημα.
Στις μαρμάρινες σκάλες, στα ανάκλιτρα μιας επίχρυσης δόξας με πήραν τ' αναφιλητά –
το αίμα σου μας δόθηκε, Πρίγκηπα, δε μας ανήκει»

Βλέπουμε δηλαδή το ερωτικό πρότυπο του αφηγητή να έχει σταταλήσει όχι μόνο τα υλικά αλλά και τα ψυχικά αποθέματα μιας ζωής. Και κάτι περισσότερο: να θυσιάζεται για την απόλυτη ομορφιά

Ο Νίκος-Αλέξης Ασλάνογλου από συνέντευξή του το 1985.

γής *Τα τρία ποιήματα* (1987), αποτελεί ένα κράμα οσιομάρτυρα και καταραμένου καλλιτέχνη.

Ενώ ο Πρίγκηπας θα έλεγα ότι αποτελεί τη διασταύρωση ενός εκτυφλωτικού πλουσιόπαιδου (βγαλμένου από την πρόξα του Φιτζέραλντ) και μιας άπιαστης μορφής που εμπνέει στον ομιλητή α-

ένα νόημα ζωής αναμφίβολα πλατωνικής καταγωγής αλλά και νοστογιεφσκίτικης πνοής.

Αν κάποιος ανζητούσε τον ποιητικό πρόγονο του Πρίγκηπα (τέσσερις φορές το ακούμε ως Άσπριντα) θα σκόπευτε πάνω στον Μύρωνα. Βέβαια ο πρωταγωνιστής της συλλογής, ο θάνατος του Μύρωνα (1960), ο οποίος επανεμφανίζεται στο πρώτο μέρος της συλλογής

τα μεταφυσικού αισθησιασμού.

«Θέ μου, τόσο εύκολο να ζήσουμε μαζί ρουφώντας
το νόημα σου μέσα στο λειμώννα
μιας πεθαμένης δόξας»

κινή η διφυία αγνότητας και ενοχής (που στη συνείδηση του
τή αντανακλάται σε χάρη και μαρτύριο) χαρακτηρίζει τόσο
ίρωνα όσο και τον Πρίγκηπα.

ύρωνας και ο Πρίγκηπας όμως συναντιούνται και από ένα
ονοπάτι: της απουσίας κάποιου σαφούς εξωτερικού γνωρί-
; Μένουν πάντα θαμποί και απόμακροι στα μάτια μας.

ί τη γνώμη μου το ασχεδιάστο του προσώπου εντάσσεται σε
νικότερη ποιητική στρατηγική ή έμφυτη κλίση του δημιουργ-
ι θέλω να πω; Για μένα ο Ασλάνογλου υλοποιεί ποιητικά τη
ου Βερλαίν: «Πάνω απ' όλα η μουσική».

λέτει, για να το διατυπώσω
; ακουστικές εικόνες πα-
αστικές. Τα υλικά του τα
γει από οπουδήποτε. Από
νάληπτες ερωτικές φωνές
υσικές αγαπημένες (εξάλ-
δισκοθήκες είναι μια εξα-
θητική εμμονή του) έως
οτύπωση των πιο ανεπαί-
ν και δυσεύρετων ήχων.

ος, ενδεικτικά, στις Ωδές:
διά λαλιά των λειμώνων»,
βλαλος μες τα μαλλιά από
μήλο», ο «κανονικός χτύ-
ης καρδιάς», η «βουή της
πωρινής θάλασσας», «ένα
ια πίσω από την άσπρη
ίνα», «γέλια ή ψιθύρους
όν», «άσκοπα λόγια και μι-
ραυγές», «εξαίσια μουσι-
χύνεται μεσ' απ' το σώμα

Λεπτομέρεια από το εξώφυλλο της α' έκδοσης του *Θάνατος του Μύρωνα* (1960) του ζωγράφου Καρόλου Τσίζεκ.

αυτό ίσως το πιο ολοκληρωμένο πορτρέτο του Μύρωνα βασί-
στην ακοή του αφηγητή:

«μόλις ακούγεσαι μες στα παράσιτα και τους πομπούς
σ' άκουσα χθες με άλλη μουσική να θρηνωδείς
η φωνή σου δεν άλλαξε, την ξέρω απ' τον καιρό της
διαδοχής»

έντρο που έλκει τις Ωδές (όπως και τα περισσότερα εξάλλου
του Ασλάνογλου) είναι ένα πιεστικό αίσθημα εξορίας. Μιας
ερούς εξορίας.

ρόσωπο που ομιλεί στις Ωδές περιφέρεται όπως ο Μπωντλέρ
χρίσι. Είναι ένας flaneur του ύστερου καπιταλισμού, είτε τρι-
ει στα ερείπια του λαμπρού παρελθόντος, είτε στις βιομηχα-
ζώνες της πρωτεύουσας, είτε σε φθινοπωρινά νησιά του Αι-

ύ η μοναξιά του έχει γεννηθεί και έχει αναπτυχθεί στα όρια
στικής πολεοδομίας:

«Γιατί οι βιτρίνες είναι μια λάσπη, τα εργοστάσια μια θλίψη»
κοινωνική πραγματικότητα παίρνει το σχήμα της ερωτικής
ας. Και αντίστροφα: Η ερωτική, υπαρξιακή αν θέλετε, ανα-
η διυλίζεται σε μια πραγματικότητα ανώτερη, αποκαλυπτι-
νικευμένη», μας λέει ο ποιητής στην παρούσα συνέντευξη.

πνεκτιμήσουμε το απόσπασμα σε σχέση με τα προηγούμενα
πώνουμε πως η πολεοδομική μοναξιά δεν περικλείει ούτε
ράφει αλλά αποκαλύπτει την ερωτική αγωνία, την ερωτική

εξορία του Ασλάνογλου.

Ανοίγω μια μικρή παρένθεση εδώ. Θα άξιζε να γίνει κάποτε μια
αντιστικτική ανάγνωση των ώριμων ποιημάτων του Ασλάνογλου
(μετά δηλαδή τη τρίτη συλλογή του) με τα τελευταία ποιήματα του
Τσέζαρε Παβέζε (και συγκεκριμένα αναφέρομαι στις συλλογές
Poesie e prose και *Verra la morte e anra i tuoi occhi*).

Αυτή η συγκριτική μελέτη, θα μας έφερνε μπροστά σε μια ενδια-
φέρουσα συνομιλία των δύο ποιητών, όσον αφορά και το κοινωνι-
κό υπόστρωμα του ερωτικού αποκλεισμού αλλά και τον πεσιμιστι-
κό τόνο της λυρικής εκφοράς.

Κλείνει η παρένθεση και συνεχίζω. Η πάγια συνωμοτική διατύπω-
ση του αποκλίνοντος ερωτικού βιώματος στην όγδοη ποιητική κατά-
θεση του Ασλάνογλου φτάνει μέχρι το «πιο αθώο», το πιο φιλντισέ-
νιο φιλί» Όταν η ασφυξία της στέρησης όμως έχει μετατρέψει τα πά-

ντα σε «ατέλειωτο πνευματικό σκοτά-
δι» ή, αντισυμμετικά, σε «πένθιμη λάμ-
ψη».

Κι αυτό συμβαίνει γιατί ο Ασλάνο-
γλου ζει σχεδόν πάντα στον απόηχο
του γεγονότος (κάτι που τον διαφορο-
ποιεί εξ αρχής με τον συνομήλικό του
Χριστιανόπουλο και ομοτράπεζο στο
θέμα του έρωτα).

Με δυο λόγια: τον ενδιαφέρει η δια-
θλασμένη γραμμή προς την άμεση
εμπειρία· αφού, όπως μας λένε τα ποι-
ήματά του, η πυκνότητα της μνήμης εί-
ναι αντιστρόφως ανάλογο μέγεθος με
τη χρονική εγγύτητα του βιώματος και
κερδίζεται μόνο μέσα από τις πολλα-
πλές αποστάξεις του.

Η σύντομη αυτή συνέντευξη δημοσι-
εύτηκε στην εφημερίδα *Ελεύθερος*

Τύπος (28 Απριλίου 1990) με τον τίτλο «*Η κοινωνική πραγματικότη-
τα παίρνει το σχήμα της ερωτικής αγωνίας*» και τον υπότιτλο «*Τα
ποιήματα κάποτε αυτονομούνται και ζούνε σαν αυθύπαρκτοι ορ-
γανισμοί*».

Πριν από τη συνέντευξη υπήρχε το παρακάτω εισαγωγικό ση-
μείωμα: «*Ο Νίκος-Αλέξης Ασλάνογλου αν και εγκατέλειψε τη γε-
νέθλια πόλη του εδώ και μια δεκαετία περίπου, δηλώνει εξακο-
λουθητικά δέσμιός της*».

*Ο χαμηλόφωνος ποιητής μας μιλάει για το πνευματικό κλίμα
της Θεσσαλονίκης, τους εσωτερικούς όρους της γραφής του, την
ποιητική διαδρομή του, αλλά και την κοινωνική διάσταση της τέ-
χνης*».

Οι ερωτήσεις διατυπώθηκαν γραπτώς στον ποιητή και απαντή-
θηκαν γραπτώς.

• *Εδώ και δέκα περίπου χρόνια ζείτε στην Αθήνα. Ωστόσο, η
πνευματική κοιτίδα σας είναι η Θεσσαλονίκη. Κατά πόσο η απο-
μάκρυνσή σας από τη γενέτειρά σας – μια πόλη με έντονο βιωματι-
κό και μυθολογικό βάρος για πολλούς ομοτέχνους σας – καθόρισε
την περαιτέρω ποιητική σας πορεία;*

– *Η Θεσσαλονίκη όπως έχω τονίσει σε πλήθος συνεντεύξεων
που έχω δώσει κατά καιρούς τα τελευταία δέκα χρόνια ζώντας
στην Αθήνα, είναι ένα πνευματικό γεγονός.*

Η ιστορία της λογοτεχνίας της δεν έχει ακόμη γραφεί. Η ποιη-
τική Σχολή της Θεσσαλονίκης έχει γίνει πανελλήνια, ευρωπαϊκή

και γιατί όχι, παγκόσμια συνείδηση, μια συνείδηση όμως ζωντανή και συνεχώς μεταβαλλόμενη.

Η πεζογραφική της παράδοση –του εσωτερικού μονολόγου– διατηρεί τη μοναδικότητά της και συνεχίζεται διά μέσου νεότερων εκπροσώπων. Αν προσθέσουμε και τους δοκιμιογράφους, τους θεατρικούς συγγραφείς, τους μεταφραστές της και βέβαια τους ιστορικούς της, νομίζω πως συμπληρώνεται μια εικόνα πλήρους πνευματικής αυτονομίας.

Το ότι ζω τώρα, εδώ και μία δεκαετία, μακριά από τη Θεσσαλονίκη δε σημαίνει ότι αποκόπηκα από μια πνευματική –κυρίως ποιητική– εντατική δραστηριότητα.

Μάλλον το αντίθετο θα πρέπει να συμβαίνει. Καθώς δεχόμενος ή απορρίπτοντας ένα ευρύ πολιτιστικό παρελθόν αιώνων, τελικά, ζεις, δημιουργείς ή κινείσαι αδιάκοπα μέσα σ' αυτό.

• Θα μπορούσε κάποιος να πει ότι το ποιητικό υποκείμενο στην ποίησή σας συχνά δείχνει να συνθλίβεται ανάμεσα σε μία αμείλικτη κοινωνική πραγματικότητα και σε μία υπαρξιακής υφής ερωτική αγωνία. Πολλές φορές όμως αυτοί οι δύο κόσμοι –ο «εξωτερικός» και ο «εσωτερικός»– αλληλοϋπαγορεύονται, κάποτε μάλιστα ταυτίζονται κιόλας. Πώς θα σχολιάζατε αυτή την «ανάγνωση» της ποιητικής σας;

– Η κοινωνική πραγματικότητα παίρνει το σχήμα της ερωτικής αγωνίας. Και αντίστροφα: Η ερωτική, υπαρξιακή, αν θέλετε, αναπόληση διυλίζεται σε μια πραγματικότητα ανώτερη, αποκαλυπτική, γενικευμένη. Η σύγκρουση αυτών των δύο «κόσμων» είναι κα-

θοριστικός παράγοντας της βαθύτερης ενότητάς τους.

Έτσι, το υφολογικό αποτύπωμά τους είναι πράγματι η σύζευξη αντιθέτων στοιχείων: ασφαλτος – κάμπος, θάλασσα – ουρανός, αμίνο – βροχή, φωνές – πνιγμοί, φώτα – δάκρυα, αφίσες – φύλλα κλπ.

• Τα τελευταία χρόνια ασχολείστε συστηματικότερα με την θεωρηση προηγούμενων ποιητικών σας καταθέσεων. Αυτή η δραστηριότητα μπορεί να υπηρετεί την τελειοθηρία της γραφής σας, μπως όμως υποκρύπτει και κάποια μορφή αναστολή της δημιουργικότητάς σας;

– Τα τελευταία χρόνια δεν ασχολούμαι, όπως γενικά πιστεύεται, με την αναθεώρηση παλιάς ποιητικής μου εργασίας. Το αντίθετο, μάλλον, συμβαίνει: την αναδημιουργώ. Τα ποιητικά βιβλία που εξέδωσα από το 1980 και μετά στην Αθήνα το δείχνουν.

Αναφέρομαι σε συγκεκριμένες χρονολογίες: 1981, 1985, 1987.

Ανατυπωμένο, επανεκδομένο ή συγκεντρωμένο σε συλλογικές εκδόσεις, το ποιητικό βιβλίο ανταποκρίνεται εξακολουθητικά σε νέα δεδομένα: το ανακαλύπτει βαθμιαία καινούργιο αναγνωστικό κοινό και ικανοποιεί διαρκώς καινούργιες ανάγκες.

Η πιθανή, μελλοντική του δικαίωση είναι η καλύτερη απόδειξη για το έργο ζει πάντα φρέσκο και αναπνέει ελεύθερα μέσα στις νεότερες αναγνωστικές γενιές.

• Υπάρχουν, αλήθεια, κάποια μεμονωμένα ποιήματά σας, από τα δέκα συνολικά ποιητικές συλλογές σας, που να σηματοδοτούν τη ποιητική σας διάπλαση;

– Τα δέκα προσώρας ποιητικά μου βιβλία, που εξέδωσα κατά χρονική περίοδο 1954-1987, σε διάστημα δηλαδή 33 χρόνων, σηματοδοτούν μια πορεία που σε μεγάλο βαθμό ρυθμίζεται από μία έντονη ανάγκη τελειότητας.

Βιβλίο με βιβλίο μαχόμουν τη σύμβαση, το περιστατικό, το εφημερίδο. Πρόθεσή μου ήταν το ποιητικό συμβάν να αναχθεί στην αιώνα ουσία του.

Κατά τη γνώμη μου, κάποτε τα ποιήματα αυτονομούνται και ζουν σαν αυθύπαρκτοι οργανισμοί, σαν «τέλεια όντα».

Απ' αυτά τώρα δέκα, πενήντα ή εκατό μπορεί να παρουσιάζουν διαχρονικό ενδιαφέρον – ζήτημα που ρυθμίζεται από τους πολιτισμικούς όρους που τα πλαισιώνουν.

• Γράφετε περίπου τέσσερα με πέντε ποιήματα ετησίως. Πώς δείχνετε τον χαρακτηρισμό του ολιγογράφου;

– Δεν είμαι ολιγογράφος ποιητής με την έννοια μιας περιορισμένης εκτελεστικότητας ή ενός εύθικτου εσπετισμού.

Οι επτά ποιητικές ενότητες που απαρτίζουν τον Δύσκολο θάνατο και οι αυτοτελείς ποιητικές συλλογές Ωδές στον Πρίγκηπα και Τρία ποιήματα ανταποκρίνονται σε αυστηρά περιχαρακωμένες χρονικές περιόδους. Η αύξηση της ποιητικής μου «αποδοτικότητας» φρονώ ότι σε καμιά περίπτωση δε θα πρόσθετε ουσιαστικό βάρος στο έργο μου.

• Από τη σαραντάχρονη ενεργό ποιητική σας παρουσία, ποιητίνε κρίνετε ότι μπορεί να είναι ο ρόλος του ποιητή στο ευρύτερο πολιτισμικό πεδίο;

– Ο ρόλος του ποιητή δεν περιορίζεται, κατά τη γνώμη μου, στο να εκδίδει κάθε χρόνο ή κάθε πενταετία κάποιο ποιητικό βιβλίο. Ο κοινωνικός του ρόλος είναι εξίσου σημαντικός. Η ενεργός συμμετοχή του στο κοινωνικό γίγνεσθαι.

Το ελάγγεμα που έχει ο κάθε δημιουργός –εγώ είμαι εκπαιδευτικός– τον βοηθά να παίρνει μια υπεύθυνη θέση, συχνά μάλιστα αυξημένης ευαισθησίας, σ' όλα τα θέματα που απασχολούν τον κοινό πολίτη. Συνεπώς, δεν τίθεται ζήτημα χρέους, καθηκόντων.

Απλώς, ο πνευματικός άνθρωπος μέσω της κοινωνικής του διαστασης υπάρχει, όπως ακριβώς υπάρχει – και μέσω της εκφραστικής του εμπειρίας.

άθηνα
δημηνιαίο περιοδικό
τεύχος 4, Σεπτέμβριος-Οκτώβριος '96, δρχ. 1.000

το άδειο μας πρόσωπο η Κύπρος το πληρώνει

- Τα γεγονότα
- "Αιδώ Λευκωσία"

ΤΟΥΡΚΙΑ
η "αυτοκρατορία" αντεπιτίθεται

- Κοινωνία • Οικονομία
- Ισλαμισμός
- Αλεβιτισμός
- Κεντρική Ασία
- Ελλάδα-Τουρκία
- Κουρδιστάν

• Εκλογές '96
• Ο μουσικός μίτος του Ross Daly

Βιβλίου

Απορία...

ιστορίες

τον διαγωνισμό

LLE 1996

Καστανιώτη, Αθήνα 1996

είναι να πάρει, μορφή θεσμού προς διαγωνισμό διηγήματος διοργανώνει το περιοδικό LLE με συνδιοργανωτή τις εταιρίες Καστανιώτη, αφού κάναμε σήμερα προστάσεις ιστοτελέσματα του δεύτερου διαγωνισμού, ενώ οι συμμετοχές αυξήθηκαν νεαρών επίδοξων συγγραφέων ανέρχονταν σε εκατοντάδες. Και θα πρέπει πράγματι να υπήρξε δύσκολο το έργο επιλογής της επιτροπής. Και λέω δύσκολο το έργο επιλογής, γιατί έχουμε ένα διηγήματα που συλλεγήθηκαν στον παρόντα διαγωνισμό ως συνολικά αριστέτερα, προσωπικά δε διαφορετικά θεματογραφίας, γραφής και ποιότητας, είναι στην πλειονότητα τους απογοητευτικά. Θα αναγκαστώ να διαφωνώ με την κ. Χαρά Λουκάκου που εκφράζει τη χαρά της, προτιμώντας τη συλλογή των 21 διηγημάτων που δόθηκε στα παιδιά να εκφράσουν, στο πλαίσιο του διαγωνισμού, ό,τι καλύτερο και ομορφότερο έχουν, και ένας λογοτεχνικός διαγωνισμός δεν είναι σχολικός διαγωνισμός, αλλά και η λογοτεχνία δεν είναι απλώς πεδίο έκφρασης συναισθημάτων...

... 18 έως και πάνω από 30 διηγήματα είδαν τα κείμενά τους να κερδίζουν σε αυτό τον τόμο, όπως και να δίνει τελικά την επισηματική εικόνα της μέλλουσας λογοτεχνίας μας, απόρροια των εύκολων τηλεοπτικών επιλογών και της εύπεπτης «λο-

γοτεχνίας» του βίπερ. Δεν είναι ο χώρος εδώ για να εξετάσουμε το φαινόμενο της χαμηλής ποιότητας, του συντηρητισμού που αποπνέει η γραφή αυτών των νέων ανθρώπων, την πίστη τους πως το αδιάφορο βίωμά τους μπορεί να συνιστά λογοτεχνία, την αδυναμία τους να πάρουν τη σκυτάλη από τα ρεύματα που καθόρισαν λογοτεχνικά τον 20ό αιώνα και να προχωρήσουν παραπέρα. Όλα αυτά χρήζουν ευρύτερης κοινωνιολογικής μελέτης και θα έπρεπε να γίνει αναγωγή του φαινομένου στις πραγματικές του ρίζες, που σίγουρα υπερβαίνουν τα συγκεκριμένα ονόματα/αποδέκτες/αναμεταδότες διαστρεβλωτικών, ως προς τη λογοτεχνική ουσία, μηχανισμών. Ακόμη περισσότερο, διαφεύγει από τους πολλούς αυτή τούτη η τεχνική του διηγήματος, ενός είδους που τουλάχιστον η ελληνική λογοτεχνική παραγωγή έχει τιμήσει με μικρά αριστουργήματα. Εκτός κι αν επικρατεί ακόμη σε κρινόμενους και κριτές η αντίληψη πως το διήγημα δεν είναι παρά ο προθάλαμος για το μυθιστόρημα και μόνο έτσι το αντιμετωπίζουν. Το ανησυχητικό, όμως, είναι πως αυτή η παρανόηση επιβραβεύεται με τη δημοσίευση έκδοσης των κειμένων σε βιβλίο. Αποτέλεσμα, και οι ελάχιστες αξιολογές συμμετοχές να εξαφανίζονται κάτω από τον όγκο των αδιάφορων κειμένων.

Στον πρόλογο δεν γίνεται γνωστό ποιο ή ποια από τα διηγήματα διακρίθηκαν από την επιτροπή βράβευσης. Έτσι, μπορώ χωρίς προκατάληψη (θετική ή αρνητική), να αναφέρω εκείνα τα κείμενα που διαθέτουν λογοτεχνική συνείδηση, που στη συ-

γκεκριμένη περίπτωση δεν είναι απλό καθήκον, αλλά και οφειλή προς τους συγγραφείς τους. Αναφέρω, έτσι, ευθύς εξαρχής δύο ονόματα που σίγουρα ανήκουν ήδη στο χώρο της λογοτεχνίας μας.

Πρόκειται για τη **Λίλα Φασούλα** με το διήγημα «Μεγαλοβδομάδα». Ένα άρτιο λογοτεχνικά κείμενο με ώριμη και ελεγχόμενη γραφή, και χαρακτηριστικά στοιχεία την ελλειπτική αλλά άκρως ολοκληρωμένη αφήγηση, όπου οι διαφορετικές αφηγηματικές φωνές και οπτικές των ηρώων υπερκαθορίζονται, τελικά, από την κυρίαρχη δρώσα δύναμη του κειμένου που το διαπερνά σε όλο του το εύρος και δεν είναι άλλη από τη χρονική στιγμή που ο αφηγητής επέλεξε για να διεισδύσει στη ζωή των ηρώων του, την Άνοιξη. Έτσι, το ανοιχτό τέλος, υπακούοντας στον υπερκαθορισμό που επιβάλλει η χρονική περίοδος της Μεγαλοβδομάδας, υπερβαίνει τα τεμάχια ζωής, αλλά κι αυτούς τους ίδιους τους ήρωες έχοντας, ωστόσο, προλάβει να δώσει στοιχεία που καθορίζουν τη σύνολη ύπαρξή τους. Η εικοσιεξάχρονη, σήμερα, συγγραφέας καταθέτει μια ολοκληρωμένη λογοτεχνική πρόταση.

Πρόκειται, ταυτόχρονα, για τον εικοσιδυάχρονο **Θοδωρή Κιντή**, με το διήγημα: «Η δεύτερη μνήμη». Ενδιαφέρων ο τρόπος ανάπτυξης του θέματος, σταδιακή αποκάλυψη της επιχειρούμενης περιπέτειας πατέρα και γιου, όπου ο τελευταίος, όντας και ο αφηγητής, φαίνεται να αγνοεί εξίσου με τον αναγνώστη το ζητούμενο, ύμνος στη ματαιότητα της αναζήτησης μιας

Καθ' Οδόν. Περιοδική έκδοση του Θεολογικού Συνδέσμου (εκδ. Παρατηρητής, Θεσσαλονίκη 1996). Στο τχ. 11 που φαίνεται να καθυστέρησε η έκδοσή του ένα χρόνο - κάλλιο αργά ... - διάβασα με μεγάλη προσοχή όλα όσα δημοσιεύονται για τον σημαντικό θεολόγο και ωραίο άνθρωπο **Βασίλη Στογιάννο** (1939-1985): ένα μνημόσυνο αγάπης και θαυμασμού. Στο ίδιο τεύχος και από το αφιέρωμα «Επιστήμη, κοινωνία, άνθρωπος» ξεχώρισα τον διεισδυτικό λόγο του **Ιωάννη Μανωλεδάκη**, όταν λέει ότι «Η εναντίωση είναι η κινητήρια δύναμη του πνεύματος, που όχι μόνο δεν το φθείρει, αλλά το τρέφει και το ανανεώνει».

Λάδι στη φωτιά ρίχνει ο **Γρύλλος**, που είναι, ίσως, το πιο «ιδιότροπο» περιοδικό της επικράτειας, καθώς τραγουδά μονόχορδα και επίμονα. Από τον **Γρύλλο** της Α' Περιόδου, που εκδόθηκε στη Μεγαλόπολη τον χειμώνα του 1983-84, μιλάμε τώρα για τον **Γρύλλο Τριπόλεως** (Διοτίμας 29, 22100 Τρίπολις), που ελπίζουμε να συνεχίσει τη μονότονη και άναρχη ζωή του ολοχρονίς...

Μια παράδοξη «γέννα»: η «Αμφιλύκη», παρά την ηλικία της, ξαναγέννησε και μάλιστα δίδυμα, με «μετάγγιση νέου αίματος και μηχανική υποστήριξη από τεχνητό

νεφρό»—κατά τη διατύπωση των υπευθύνων αμφιλύκων(!)—και έτεκεν... περιοδικό ονομαζόμενο παρά φύση (με την επισήμανση ότι όλα συνέβησαν «χωρίς άνοιξη») και κασέτα, που όμως δεν έφθασε ποτέ στα χέρια του χαρτοκόπτη. Η ύλη του περιοδικού ανήσυχη και ενδιαφέρουσα.

Αμφιλύκη,
Εναλλακτικοί Φοιτητές (!) της Γεωπονικής — μη ρωτάτε περισσότερα γιατί απλούστατα δεν κατάφερα, όσο κι αν προσπάθησα να ανακαλύψω τίποτε άλλο ...

Να σημαίνει άραγε ημέρα, επί πολύ, επί μακρόν χρόνον η λέξη Δην; Αλλά και έτσι να είναι τι να σημαίνει, άραγε, ένα περιοδικό με αυτό το όνομα και ιδιόρρυθμο στενόμακρο σχήμα; Μια απλή παραξενιά; Έκφραση αληθινής ανησυχίας, που κρατά πολύ και επιμένει «επί μακρόν»; Το σίγουρο, πάντως, είναι ότι το περιοδικό κυκλοφορεί εκτός εμπορίου και όσοι είστε αρκετά περίεργοι μπορείτε να το αναζητήσετε από τον Νίκο Κουφόπουλο, Φορνέζη 4, 176 75 Καλλιθέα.

Ξακρίζοντας βιβλία όπως αυτά που εκδίδει «Το Ροδακίό», ανακαλύπτει κανείς ξανά την απόλαυση της ανάγνωσης. Μ' ένα σμπάρο τέσσερα βιβλία έφτασαν με το

ουτοπίας. Λόγος στρωτός όπου πίσω από μια εσκεμμένα επιλεγμένη παραδοσιακή μορφή αφήγησης, υποβόσκει το απρόβλεπτο, το μη προσπελάσιμο (κυριολεκτικά και μεταφορικά), το πέραν, με υπόκρουση τη φορτισμένη από τις λέξεις ατμόσφαιρα. Μια ακόμη ολοκληρωμένη πρόταση.

Κοντά στα δυο αυτά κείμενα θα πρέπει τώρα να προστεθεί εκείνο του τριαντάχρονου **Κωνσταντίνου Ζάγκα** με τίτλο «Ο γάμος». Ένα κείμενο που διαθέτει αναμφισβήτητη λογοτεχνικότητα με δική του πρόταση γραφής που, ωστόσο, τείνει να μείνει στον πειραματισμό, από την έλλειψη μιας πιο ολοκληρωμένης χειραγώγησης της αφηγηματικής χειρονομίας. Πρόκειται, πάντως, για το πιο προωθημένο και πρωτοποριακό κείμενο της συλλογής, ως σύλληψη και αφήγηση, όπου ενσωματώνονται περίτεχνα διαφορετικές αφηγηματικές φωνές, όπου διαλέγονται (με τη μπαχτινική έννοια) σύγχρονα και παλαιότερα γλωσσικά ιδιώματα, όπου η ποιητικότητα είναι διάχυτη προσδίδοντας στο λόγο ρυθμό και μέτρο. Κείμενο που αν αφεθείς στις αντιστροφές του γίνεται απογειωτικό ακόμη κι όταν σου διαφεύγει, αν δεν προσέχεις τη ροή, το νόημά του. Για συμμετοχικούς και απαιτητικούς αναγνώστες, που έχουν συνηθίσει να μην αρκούνται στην πρώ-

τη τους ανάγνωση.

Θα μπορούσα να σταματήσω εδώ την αναλυτικότερη αναφορά μου στα αξιολογικά διηγήματα της συλλογής, αλλά πιστεύω πως θα ήταν άδικο για δύο συγγραφείς που δοκιμάστηκαν σε διαφορετικό είδος με αρκετή επιτυχία. Θα κατέτασσα στην ευρύτερη κατηγορία του φανταστικού το διήγημα του **Κωνσταντίνου Γούναρη** «Ξανθιά Άλμπα» και ως τέτοιο θα το χαρακτήριζα ενδιαφέρον, τόσο για την αφηγηματική ανατροπή του όσο και για την έκπληξη που δημιουργεί στον αναγνώστη του, οδηγώντας τον στο χώρο του παράλογου, αλλά και εξηγήσιμου. Έξυπνη ροή της αφήγησης, χωρίς περιτολογίες, επιτυγχάνοντας τον επιζητούμενο στόχο του. Τα ίδια, ως προς την αποτελεσματικότητα του τρόπου αφήγησης θα υποστήριζα και για το διήγημα του **Κώστα Ντινόπουλου** «Προσγείωση στην πραγματικότητα», που θα το τοποθετούσα στο χώρο του αστυνομικού, με κοινωνικές προεκτάσεις, κειμένου. Εμπνευσμένη η σκηνή του ανεξήγητου καταπλακωμένου πτώματος, αλλά και σωστά διαρθρωμένη η προαναγγελθείσα λύση. Και τα δύο παραπάνω διηγήματα δείχνουν ικανούς στο είδος που διαπραγματεύτηκαν συγγραφείς.

Δεν μπορεί να μη γίνει μια ειδική μνεία στο διήγημα του **Γιάννη Πετρόπουλου** «Τρεις φορές η

αλήθεια», που ως σύλληψη είναι ιδιαίτερα ενδιαφέρον παρότι μποντας στις πολλαπλές εκδοχές της αλήθειας. Υστερεί, όμως, προς την επιλογή της τεχνικής της αφήγησης, αφού η κοινή τοπρόσωπη αφήγηση που υιοθετείται το καθιστά εξάρτημα με εκ των άνω προ-αποφασίζουσα αφηγηματικής φωνής, ενός ντογνώστη συγγραφέα απλώς παίζει με τις εκδοχές χωρίς να τις διαπλέκει.

Αναφέρω, τέλος, μόνο για την έξυπνη θεματική της, που προδίδεται από την έλλειψη λιτότερης αφήγησης αρμόσας στη θεματική επιλογή της διήγημα της **Νάσιας Μπίθα** «Βιβλίο», και για την οικονομία της τους διήγηση, όπως και για τον χιούμορ τους, τα διηγήματα της **Χριστίνας Καπετανοπούλου** «Εποχική αλλεργία», και της **Γλυκερίας Μπασδέκη**, «Ο βόσχος φυλάει τα έρημα».

Με την προσθήκη και των τριών αυτών τελευταίων διηγημάτων που ανέφερα, πιστεύω πως υπερκαλύπτεται η ποιότητα γραφής και αισθητικής, ώστε παραπάνω εννέα, συνολικά, διηγήματα θα μπορούσαν να αποτελέσουν έναν ευπρεπή τόμο με προτάσεις γραφής πρωτοεμφανιζόμενων διηγηματογράφων. Διότι, πράγματι, ο αριθμός των που έχει ορισθεί μάλλον προβλεπόμενα δημιουργεί...

Δημήτρης Τσατσούλης

Νομισματική Ένωση

Δημήτρης Χαλικιάς

Πορεία προς την

Ευρωπαϊκή Ένωση

Έκδ.: Ίδρυμα Οικονομικών και

Βιομηχανικών Ερευνών

Αθήνα 1996

Στη μελέτη γίνεται εκτενής αναφορά στα κριτήρια σύγκλισης τα οποία πρέπει να πληρούν οι χώρες που θα ήθελαν να συμμετά-

σχουν στη Νομισματική Ένωση. Ιδιαίτερη έμφαση δίνεται στο ζήτημα της ερμηνείας της Συνθήκης αναφορικά με τα κριτήρια σύγκλισης. Όπως επισημαίνεται στη μελέτη, μια αυστηρή εφαρμογή των ποσοτικών δημοσιονομικών κριτηρίων θα απέκλειε τη συμμετοχή στην ONE των περισσότερων χωρών κατά τη σύσταση της, την 1η Ιανουαρίου 1999.

Ποιες μπορεί να είναι επομένως οι δυνατές λύσεις; Ο συγ-

γραφέας επισημαίνει τη μεσοπρόθεση του χρόνου έναρξης της ONE ή την αυθαίρετη ερμηνεία των κριτηρίων σύγκλισης επί τη βάση πολιτικών σκοπιμοτήτων.

Επισημαίνεται επίσης —διαισθητική βέβαια διά γυμνάση οφθαλμού— ότι η Ελλάδα δεν ικανοποιεί σήμερα κανένα από τα κριτήρια που καθορίζει η συνθήκη του Μάαστριχτ για τη συμμετοχή στην ONE. Επί πλέον, οι αποκλίσεις από τα κρι-

καταταξια...

ΑΠΟ ΤΟΝ
ΣΠΥΡΟ
ΜΟΣΚΟΒΟΥ

Εκλογές χωρίς δέκατα

ΜΕΤΑ ΑΠΟ έξι χρόνια απουσίας μου έμελλε να βρω την Ελλάδα σε κατάσταση προεκλογικής κινητοποίησης των ενδιαφερομένων. Τον αρχηγό της αντιπολίτευσης αναρριχάται με γκλίτσα στα όρη της Φθιώτιδας, τον πρωθυπουργό να βρυχάται παρά το μικρό του δέμας για κάποια «ρεαλιστική ουτοπία», πατρίκιους των γραμμάτων μας να διαθέτουν τις κεφαλές τους προς διακόσμηση των μεγάλων κομματικών κρεπωλείων. Οι πηχουαίοι τίτλοι των εφημερίδων δίνουν την εντύπωση ότι οι εκλογές έχουν απορροφήσει την καθημερινότητα, η ραδιοφωνία και η τηλεόραση επιμένουν να μετρούν τα δέκατα που υποτίθεται ότι παρουσιάζει το εκλογικό σώμα.

ΣΤΗΝ ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ βρήκα την Αθήνα σε κατάσταση πλήρους προεκλογικής απυρεξίας και τους δημόσιους αγορητές να μιλούν με τις παλιές, θεαματικές χειρονομίες ενώπιον μιας δράκας μόνο ανθρώπων στις γωνιές των δρόμων προσέχοντας μάλιστα τους παρασύρει το ρεύμα της κυκλοφορίας που κυλά ακάθεκτο και αδιάφορο δίπλα στα προεκλογικά τους παραπήγματα. Δεν πρόκειται για πολιτική αδιαφορία ή κόπωση, αλλά για συνειδητή άρνηση μπροστά σε όσους εκποίησαν οράματα και εμφανίζονται για άλλη μια φορά επαιτώντας την ψήφο μας. Οι προδοσίες και οι παλιανωδίες, αυτές οι κατά συρροή διαψεύσεις των ελπίδων έφεραν τελικά την πολιτική ωρίμανση του λαού: ακόμα και οι ψηφοφόροι των δύο μεγάλων κομμάτων ξέρουν πια ότι ουσιαστικές διαφορές μεταξύ τους δεν υπάρχουν κι ότι τα προεκλογικά τσιτίπια είναι εκ του πονηρού.

ΥΣΤΕΡΑ ΑΠΟ ΕΞΙ ΧΡΟΝΙΑ απουσίας συνάντησα ανθρώπους ταλαιπωρημένους, αλλά αξιοπρεπείς. Έναν ταξιτζή που δεν βγαίνει, αλλά και δεν μετάνοιωσε για τις νομικές του σπουδές, έναν κρατικό υπάλληλο που καλλιεργεί τη μουσική του παιδεία να αντέξει τις αφόρητες πιέσεις της ετερόδοξης πολιτικής ηγεσίας του υπουργείου του, μια νοικοκυρά που κατέβασε οριστικά στο υπόγειό της την τηλεοπτική συσκευή και προσπαθεί να δει με τα δικά της μάτια τον κόσμο, ένα λέκτορα που συνεχίζει να εργάζεται επιστημονικά, παρά το ότι μέσα σε μια νύχτα καταργήθηκαν οι διατάξεις προαγωγής των διδασκόντων στα πανεπιστήμια χωρίς ακόμα να αντικατασταθούν από νέες. Και μια Μαίρη από τη Σκόδρα που μιλά στο μεταξύ άπταιστα ελληνικά και ονειρεύεται από τώρα να διδάξει στο σχεδιαζόμενο Αρσάκειο των Τυράνων.

ΣΤΑ ΚΑΦΕΝΕΙΑ ΤΗΣ ΠΡΩΤΕΥΟΥΣΑΣ και στα μπαλκόνια με τα μαραγκιασμένα από τα καυσαέρια γιασεμιά εκφράζονται ατομικά όνειρα πολύ ωριμότερα από τις εσκεμμένες ουτοπίες. Το εκλογικό σώμα μεγάλωσε, αλλά οι θεσμοί μοιάζουν αγκυλωμένοι στις προδιαγραφές του παρελθόντος, στα μικρά νούμερα που φορούσαν και χθες. Επί του πρακτέου δεν μας μένει παρά να διευρύνουμε τις ρωγμές σ' αυτή την επίσημη κρούστα που επικάθηται πάνω στην πλήθουσα αγορά της Αθήνας, πάνω στην σφύζουσα ψυχή μας, να ενισχύσουμε τους μικρούς συνασπισμούς των φωνών που μας μοιάζουν, που δεν διεκδικούν εδώ και τώρα την εξουσία, αλλά τουλάχιστον την εναλλακτική παρουσία τους δίπλα στο αδηφάγο θηρίο του δικομματισμού. Χωρίς την αυταπάτη ότι θα αλλάξουν ριζικά τη φυσιογνωμία της Βουλής μας ή πόσο μάλλον την υφή του κόσμου μας, αλλά με την ελπίδα ότι θα απηχίσουν ως ένα βαθμό τη δική μας πολυφωνία, τα δικά μας μετρημένα και διαφοροποιημένα οράματα. Και θα αντιπαραθέσουν στις εκκωφαντικές και κίβδηλες φαντασμαγορίες των μεγάλων.

ΣΕΙΡΑ: ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΕΣ ΨΗΦΙΔΕΣ

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΑΡΓΥΡΙΟΥ -
ΓΙΩΡΓΟΣ ΙΩΑΝΝΟΥ - ΣΤΡΑΤΗΣ
ΤΣΙΡΚΑΣ - ΝΤΙΝΟΣ
ΧΡΙΣΤΙΑΝΟΠΟΥΛΟΣ
Επτά κείμενα για τον Νίκο Καββαδία

ΔΑΝΙΗΛ Ι. ΙΑΚΩΒ
Η αρχαιογνωσία του Οδυσσέα Ελύτη

Μ.Ζ. ΚΟΠΙΔΑΚΗΣ
«ΑΡΙΑΔΝΗ». Μια σπουδή στον ερωτικό
Σεφέρη

ΓΙΩΡΓΟΣ ΚΕΧΑΓΙΟΓΛΟΥ
«Εις την οδόν των Φιλελλήνων» του
Α. Εμπερίχου

ΓΙΑΝΝΗΣ ΚΑΛΙΟΡΗΣ
Ο γλωσσικός αφελληνισμός.
Πέραν του μισοξενισμού και της
υποτελείας

ΓΙΩΡΓΟΣ ΚΕΧΑΓΙΟΓΛΟΥ
«Ο έρωτας στα χιόνια» του Αλ.
Παπαδιαμάντη

ΓΙΩΡΓΟΣ ΚΕΧΑΓΙΟΓΛΟΥ
Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης και
πνευματική ζωή

ΑΝΤΕΙΑ ΦΡΑΝΤΖΗ
Ερωτικές μεταμορφώσεις· αντίδωρο
στην Μάτση Χατζηλαζάρου

ΑΝΤΕΙΑ ΦΡΑΝΤΖΗ
Ούτως ή άλλως

ΣΟΝΙΑ ΙΛΙΝΣΚΑΓΙΑ
ΕΠΙΣΗΜΑΝΣΕΙΣ
Από την πορεία της ελληνικής ποίησης
του 20ού αιώνα

ΣΕΙΡΑ: ΦΙΛΟΣΟΦΟΣ ΛΟΓΟΣ

CHARLES KAHN

Ο Αναξίμανδρος και οι απαρχές της
ελληνικής κοσμολογίας

ΔΙΟΝΥΣΙΟΥ ΑΡΕΟΠΑΓΙΤΟΥ
Περί μυστικής θεολογίας
Εισαγωγή: VLADIMIR LOSKY

ΠΡΟΚΛΟΥ ΔΙΑΔΟΧΟΥ
Στοιχείωσις Θεολογική
Εισαγωγή - Σχόλια: E.R. DODDS

Γ.Σ. ΚΙΡΚ
Ηράκλειτος: τα κοσμολογικά
αποσπάσματα

ΜΕΓΑΛΟΥ ΒΑΣΙΛΕΙΟΥ
Ομιλίες στην Εξαήμερο

ΣΕΙΡΑ: ΣΥΓΧΡΟΝΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΣΚΕΨΗ

ΝΙΚΟΣ ΠΟΥΛΑΝΤΖΑΣ
Για τον Γκράμσι. Μεταξύ Σαρτρ και
Αλτουσέρ
Παρεμβάσεις

ΠΙΕΤΡΟ ΙΝΓΚΡΑΟ
Η κρίση και ο τρίτος δρόμος

ΛΟΥΓΙ' ΑΛΤΟΥΣΕΡ
Στοιχεία αυτοκριτικής

ΡΑΛΦ ΜΙΛΛΙΜΠΑΝΤ
Το Κράτος στην καπιταλιστική
κοινωνία.
Ανάλυση του δυτικού συστήματος
εξουσίας

ΤΣ. ΛΟΥΠΟΡΙΝΙ - Ε. ΜΠΑΛΙΜΠΑΡ -
Α. ΤΟΖΕΛ
Η κριτική της πολιτικής του Μαρξ

ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ

ΜΗΤΣΟΣ ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΠΟΥΛΟΣ
Φύλλα - φτερά

ΜΑΡΙΑ ΤΟΥΝΤΑ
Η δίκη του Φλωμπέρ

ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΨΥΧΟΓΙΟΣ
Μεροληπτική κατάθεση

ΑΛΚΗΣ ΡΑΦΤΗΣ
Η εργασία στην ποίηση

ΑΝΟΥΣΩ ΚΟΥΣΑΘΑΝΑ - ΡΟΕ
Η Άλλη μου πατρίδα

ΓΙΩΡΓΟΣ Σ. ΔΗΜΗΤΡΑΚΟΣ
Απολογισμός και απολογία «από του
φοβερού βήματος»

ΛΕΥΚΩΜΑΤΑ

ΚΑΤΙ ΤΟ «ΩΡΑΙΟΝ»
Μια περιήγηση στην νεοελληνική
καχογουσιά

ΑΡΗΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΗΣ
Τα παλιά αθηναϊκά σπίτια

ΓΙΑΝΝΗΣ ΙΩΑΝΝΟΥ
Ο Τρίτος Δρόμος

ΓΙΑΝΝΗΣ ΚΑΛΑΪΤΖΗΣ
Τσιγγάνικη ορχήστρα

ΜΙΑΤΟΣ ΣΚΟΥΡΑΣ
Ιστορία μιας γραμμής

ΑΝΔΡΕΑΣ ΠΕΤΡΟΥΛΑΚΗΣ
Το ημερολόγιο του Ανδρέα

ΔΟΚΙΜΙΑ

ΒΑΣΙΛΗΣ ΚΑΡΑΠΟΣΤΟΛΗΣ
Η Αδιαχώρητη Κοινωνία

ΓΙΩΡΓΟΣ ΔΗΜ. ΚΟΝΤΟΓΙΩΡΓΗΣ
Πολιτικό σύστημα και πολιτική

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΠΑΠΑΝΑΣΤΑΣΙΟΥ
Θεσμοί, Ιδεολογία και Πολιτική στον
Μεσοπόλεμο

ΠΕΤΡΟΣ ΠΙΖΑΝΙΑΣ
Ο μαρξισμός της Ιστορικής
Σοσιαλδημοκρατίας

ΑΛΚΗΣ ΡΑΦΤΗΣ
Δημοκρατική διοίκηση επιχειρήσεων

ΚΑΤΕΡΙΝΑ ΣΑΙΝ ΜΑΡΤΕΝ
Λαμπράκηδες. Ιστορία μιας γενιάς

ΠΛΟΥΤΗΣ ΣΕΡΒΑΣ
Το κυπριακό. «Στρατηγική» και
στρατηγική

ΕΛΛΗ ΣΚΟΠΕΤΕΑ
Το «Πρότυπο Βασιλείο» και η Μεγάλη
Ιδέα

ΜΗΤΣΟΣ ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΠΟΥΛΟΣ
Μια συνάντηση: Σεφέρης -
Μακρυγιάννης

ΒΑΓΓΕΛΗΣ ΛΙΑΠΗΣ
Ο χορός στους Κουντουριώτες

ΠΕΤΡΟΣ ΜΑΡΤΙΝΙΔΗΣ
Συνηγορία της παραλογοτεχνίας

ΑΛΚΗΣ ΡΑΦΤΗΣ
Ο κόσμος του ελληνικού χορού

ΑΝΤΩΝΗΣ ΖΩΗΣ
Η αρχαιολογία στην Ελλάδα

ΜΗΤΣΟΣ ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΠΟΥΛΟΣ
Ο Βασιλιάς που πέθανε

ΥΓΕΙΑ • ΚΟΙΝΩΝΙΑ • ΠΟΛΙΤΙΚΗ
Μελέτες για το Σύστημα Υγείας

Βιβλία που καλύπτουν
τα ενδιαφέροντα
και τους προβληματισμούς
του σύγχρονου πολίτη

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΠΟΛΥΤΥΠΟ

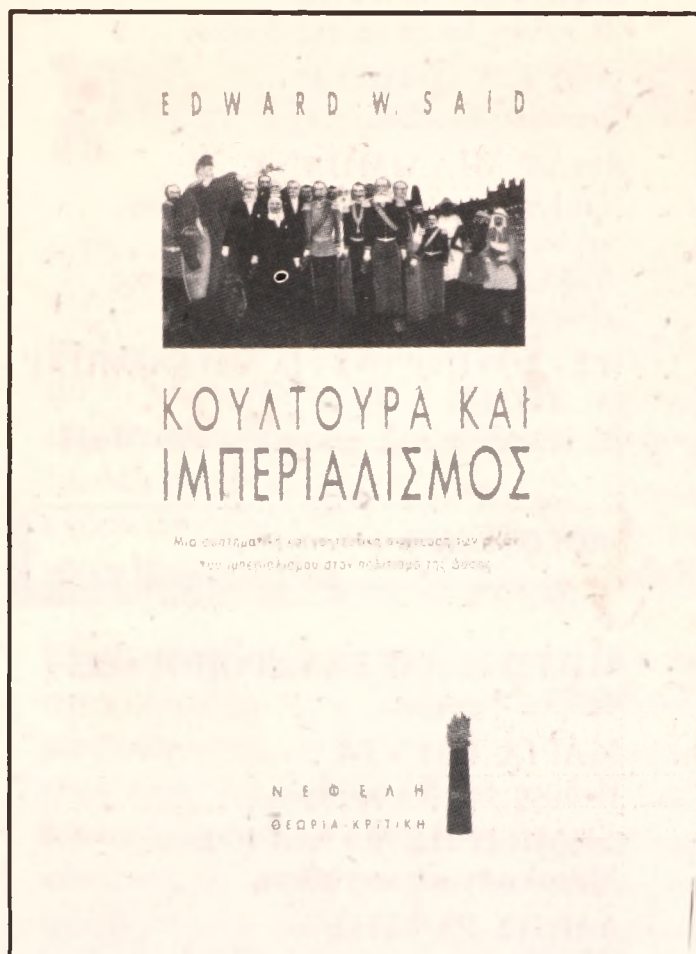
ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΔΙΑΘΕΣΗ:

ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑ • ΚΟΙΝΟΠΡΑΞΙΑ ΔΙΑΚΙΝΗΣΗΣ ΒΙΒΛΙΩΝ ΕΠΕ
ΖΑΛΟΓΓΟΥ 6 • 106 78 ΑΘΗΝΑ • ΤΗΛ: 3645133 FAX: 3607878

ΕΝΤΟΥΑΡΝΤ ΣΑΪΝΤ

Κουλτούρα και Ιμπεριαλισμός

ΜΙΑ ΣΥΣΤΗΜΑΤΙΚΗ ΚΑΙ ΓΟΗΤΕΥΤΙΚΗ ΑΝΙΧΝΕΥΣΗ ΤΩΝ ΡΙΖΩΝ
ΤΟΥ ΙΜΠΕΡΙΑΛΙΣΜΟΥ ΣΤΟΝ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟ ΤΗΣ ΔΥΣΗΣ

Η έρευνα του Έντουαρντ Σαϊντ πάνω στην «πολιτιστική τοπογραφία» του ιμπεριαλισμού, φωτίζει, με το πάθος και την εντυπωσιακή ευρυμάθειά της, κεντρικά και ουσιαστικά ζητήματα της παγκόσμιας κοινωνίας και μας βοηθάει να κατανοήσουμε ποιοί είμαστε και τι πρέπει να κάνουμε, αν φιλοδοξούμε να λειτουργήσουμε ως διαμεσολαβητές της ηθικής και όχι ως δούλοι της εξουσίας.

NOAM CHOMSKY

Ο Έντουαρντ Σαϊντ είναι ο πιο διακεκριμένος κριτικός των πολιτισμικών δομών στην σύγχρονη Αμερική. Αυτό είναι το αριστούργημά του –ένα έργο που υπερβαίνει την κλασική μελέτη του *Οριενταλισμός*, μας παρασύρει στο εσωτερικό των πολιτισμικών και πολιτικών στροβίλων της εποχής μας και μας επιτρέπει να τους κατανοήσουμε.

CORNEL WEST

Όσοι αναγνώστες είναι εξοικειωμένοι με την ακρίβεια και την κομψότητα της αναλυτικής δεξιότητας του Σαϊντ θα απολαύσουν ιδιαίτερα το έργο του *Κουλτούρα και Ιμπεριαλισμός*. Όσοι τον ανακαλύπτουν για πρώτη φορά θα εντυπωσιαστούν βαθύτατα.

TONI MORISON

Στη σειρά «ΘΕΩΡΙΑ ΚΑΙ ΚΡΙΤΙΚΗ» κυκλοφορεί επίσης το κλασικό έργο του Έντουαρντ Σαϊντ: *Οριενταλισμός*

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΝΕΦΕΛΗ

ΑΣΚΛΗΠΙΟΥ 6, ΑΘΗΝΑ 106 80 - ΤΗΛ.: 3607744 - FAX: 3623093